

Людмила Шульга

БАРВИСТА РАДІСТЬ

*Розвиток творчих здібностей
дітей дошкільного віку
на заняттях із малювання*

Видання третє, виправлене й доповнене

Запоріжжя
2017

УДК 373.21:74
ББК 74.100.551.2
Ш95

Рецензенти:

Крутій К. Л. – доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки та методики початкової і дошкільної освіти Інституту педагогіки і психології Тернопільського національного педагогічного університету імені В. Гнатюка.

Івахніна Л. Б. – викладач Запорізького педагогічного коледжу.

Шульга Л. М.
Ш95 Барвіста радість (Розвиток творчих здібностей дітей дошкільного віку на заняттях із малювання). – 3-є вид., виправ. й доп. – Запоріжжя : ТОВ “ЛІПС” ЛТД, 2017. – 336 с., іл. – Бібліогр.: с. 333–334.

ISBN 978-966-191-202-0

Запропонований методичний посібник розкриває систему роботи з технології розвитку творчих здібностей дітей дошкільного віку на заняттях із малювання, спрямованої на розвиток у них емоційно-чуттєвого сприйняття навколишнього світу, формування естетичного ставлення до його об'єктів і яка забезпечує художньо-творче самовираження кожної дитини. Методичні рекомендації є результатом багаторічного досвіду роботи автора з дітьми.

Перше видання вийшло 2007 року, друге видання – 2012 року.

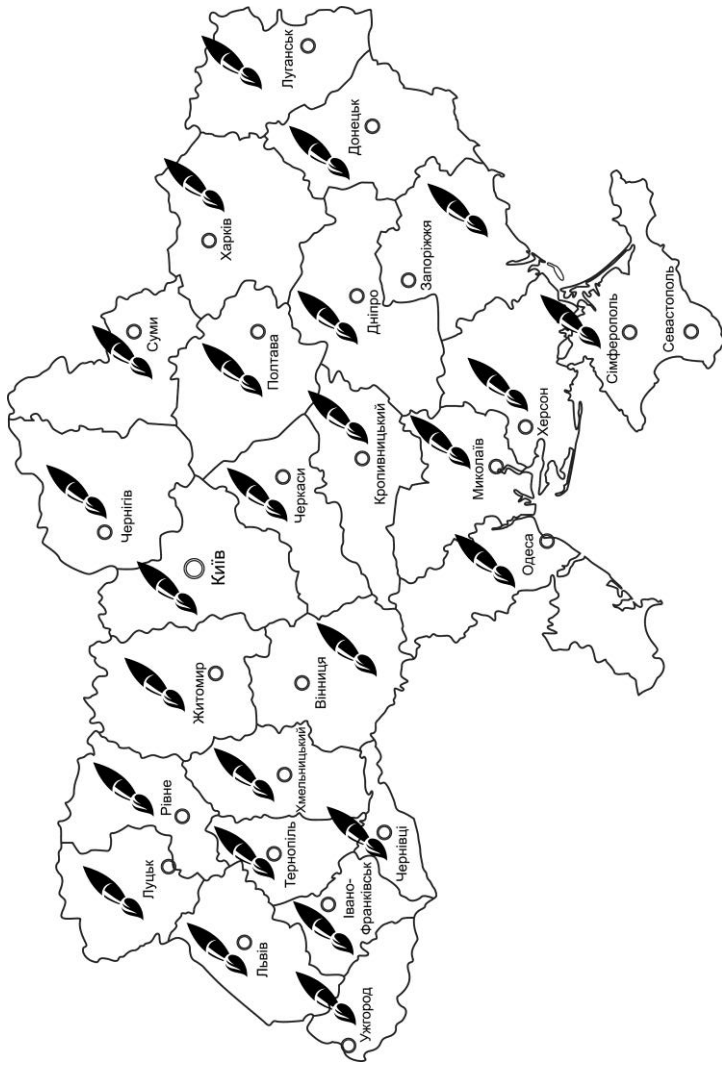
Призначено для викладачів образотворчої діяльності в дошкільних навчальних закладах, керівників художніх студій, вихователів, батьків, студентів педагогічних навчальних закладів, які навчаються за спеціальністю “Дошкільне виховання”.

УДК 373.21:74
ББК 74.100.551.2

ISBN 978-966-191-202-0

© Шульга Л. М., 2017
© ТОВ “ЛІПС” ЛТД, 2017

**Мапа використання технології розвитку творчих здібностей
дітей дошкільного віку на заняттях із малювання “Барвіста радість”**

ЗМІСТ

Вступ	8
Вступ до третього видання	10
РОЗДІЛ I. Особливості образотворчої діяльності дітей дошкільного віку	
1.1. Четвертий рік життя	13
1.2. П'ятий рік життя	14
1.3. Шостий рік життя	16
РОЗДІЛ II. Завдання естетичного розвитку дітей дошкільного віку на заняттях із малювання	
2.1. Четвертий рік життя	18
2.2. П'ятий рік життя	19
2.3. Шостий рік життя	19
РОЗДІЛ III. Методичні рекомендації щодо розвитку образотворчої діяльності дітей дошкільного віку	
3.1. Милування красою на заняттях із малювання	21
3.2. Ознайомлення з художнім матеріалом	25
3.3. Ознайомлення дітей із кольором	28
3.4. Ознайомлення з образотворчим мистецтвом	32
3.5. Використання елементів психогімнастики на заняттях із малювання	36
3.6. Імпровізовані казки, фантазування на заняттях із малювання	40
3.7. Використання музики на заняттях із малювання	44
3.8. Сенсомоторні вправи для підготовки руки дитини до малювання	47
3.9. Словесні вправи на заняттях із малювання	49
3.10. Словник художника	51
3.11. Пам'ятка художника	53
РОЗДІЛ IV. Поради для творчих педагогів і батьків	57
РОЗДІЛ V. Планування занять із малювання	57
5.1. Четвертий рік життя	
5.1.1. Календарно-тематичне планування занять із малювання	57
5.1.2. Орієнтовні конспекти занять із малювання	58
1. Подорож до майстерні художника	63
2. Пензлик і його друзі	64
3. Зустріч із гуашшю (підгруппове)	65
4. Ознайомлення із жовтою фарбою	67
5. Я – сонечко! (підгруппове)	68

6. Зустріч з олівцями	69
7. День народження синьої фарби	70
8. Я – дощ! (колективне)	71
9. Як сонечко зустрілося із хмарою (підгрупове)	72
10. Чарівні пригоди осінніх листочків (індивідуальне)	73
11. Таємниця зеленої фарби	74
12. Що бачить у сні пагорбок (колективне, підгрупове)	75
13. Таємниця акварелі (індивідуальне)	75
14. Іменини червоного кольору (індивідуальне)	77
15. Золота рибка	78
16. Розпис новорічних іграшок (підгрупове)	79
17. Новорічна ялинка	79
18. Народження білої фарби (підгрупове)	80
19. Я – хмаринка	81
20. Ознайомлення з крейдою	82
21. Звідки прийшла чорна фарба	83
22. На подушці чорний кіт (підгрупове)	84
23. Подаруємо коникам смужки	85
24. Пробудження коричневої фарби (колективне, підгрупове)	86
25. Про що розповіла воскова крейдочка	87
26. Квіти для матусі	88
27. Суниці для ведмедика	89
28. Зустріч з оранжевою фарбою (індивідуально-групове)	90
29. Морквина на грядці (колективне, підгрупове)	91
30. Рушничок	92
31. Народження фіолетової фарби	93
32. Казкове дерево (колективне, підгрупове)	93
33. Квітуча поляна (індивідуально-групове)	94
34. Метелики	95
35. Літечко	96
36. Хоровод барв на скатертині (колективне)	96

5.2. П'ятий рік життя

5.2.1. Календарно-тематичне планування занять із малювання	98
5.2.2. Орієнтовні конспекти занять із малювання	105
1. Світ художника	105
2. Букет фарб (колективне, підгрупове)	106
3. Рум'янець на щічці яблука	108
4. Диво з пеньком	109
5. Дерево з осінньою шапкою	110
6. Про що розповів пейзаж	112
7. Подорож їжачка лісом (індивідуально-групове)	114
8. Осінній килим	116
9. Чудова іграшка (Опішня)	117
10. Турботи на пташиному дворі (колективне, підгрупове)	119
11. Народження рожевої фарби (поросятко)	120
12. Мій маленький друг (кімнатні тварини)	122

13. Ознайомлення з натюрмортом	124
14. Зустріч хвойної гілки з апельсином	126
15. Новорічні прикраси для ялинки	128
16. Дідусеві Морозу загадай бажання	130
17. Сніговик	131
18. У гостях у пастелі (підгрупове)	132
19. Зустріч синьої та білої фарб	134
20. Як Мороз вікна розписав	136
21. Снігове царство (колективне, підгрупове)	137
22. Чарівні валентинчики	138
23. Зимовий килим (підгрупове)	140
24. Снігопад	142
25. Барви весни	144
26. Народження вуглика	145
27. Ознайомлення із салатним кольором (проліски)	147
28. Дерево пробуджується	148
29. Казковий коник (Косово)	149
30. Український ярмарок	151
31. Як кораблик подорожував морем	152
32. Дружба кольорів у бузку (підгрупове)	153
33. Сади купаються у квітах (колективне, підгрупове)	155
34. Свято Мухи-Цокотухи (колективне)	156
35. Барви літа	157
36. Мрія в подарунок літу	159

5.3. Шостий рік життя

5.3.1. Календарно-тематичне планування занять із малювання	160
5.3.2. Орієнтовні конспекти занять із малювання	169
1. Вдячність літечку	175
2. Барви літа	176
3. Веселка (підгрупове)	179
4. Бабусин сад	181
5. Знайомство з Петриківкою	184
6. Петриківські мотиви (підгрупове)	187
7. Петриківський ярмарок	190
8. Чудові квіти (підгрупове)	192
9. Натюрморт із грушами (підгрупове)	194
10. Візит персика до сніданку (підгрупове, колективне)	196
11. Барви осені	198
12. Золота осінь	200
13. Осінній парк (колективне)	203
14. Зустріч із тушшю (підгрупове)	205
15. Пухнаста тваринка (підгрупове)	207
16. Герой казки	208
17. Зустріч помідора із цибулею	210
18. Гарбуз-реготун	212
19. Спалах хризантем	214
20. Барви дощу	216
21. Туманний ранок (підгрупове)	219
22. Осінній вітер (підгрупове)	220
23. Зустріч з українською керамікою	222

24. Мотиви розпису на українській кераміці (підгрупове)	224
25. Сорочинський ярмарок	226
26. Зустріч із портретом	227
27. Народження портрета	230
28. Автопортрет (підгрупове)	233
29. Царство вічної зими	236
30. Хто не боїться морозів	238
31. Зелене диво	240
32. З Новим роком! (колективне)	243
33. Новорічна казка	245
34. Різдвяна ніч	247
35. Барви радості	250
36. Маска радості	251
37. Зимовий жарт (підгрупове)	253
38. Барви заметілі	256
39. Сніжна зима	257
40. Лисичка-сестричка і сірий вовк	259
41. Зустріч із васильківською майолікою	260
42. Яворівський розпис	262
43. Фантастичні звірята	263
44. Свято Валентина (підгрупове)	265
45. Барви запаху	267
46. Мрії лаванди (підгрупове)	270
47. Зустріч із благородним Лавром	272
48. Барви Масниці (підгрупове)	274
49. Посмішка Весни	276
50. Люба матуся	279
51. Чому сміються тюльпани	281
52. Веселі тварини (колективне)	284
53. Коник-вогник	286
54. Барви здивування	289
55. Маска здивування	291
56. Кумедний клоун	293
57. Щасливе дерево	295
58. Про що мріють гори	298
59. Космічні фантазії (колективне)	300
60. Сріблясті котики	303
61. Квітуча земля (колективне)	305
62. Великдень (підгрупове)	308
63. Барви моря	310
64. Чому сумує верба	312
65. Царівна-Лебідь (підгрупове)	315
66. Царство золотої риби (підгрупове)	317
67. Барви звуків	319
68. Березовий гай	321
69. Передчуття літа (колективне)	324
70. Казкове літо (колективне)	326
71. Щаслива троянда	328
72. Прощання зі студією	330

Список використаних та рекомендованих джерел	333
--	-----

ВСТУП

*Добре бачить тільки серце.
Найголовнішого очима не побачити.*

Антуан де Сент-Екзюпері

Виховати творчу людину без краси неможливо. Прекрасне – вічне джерело духовності, натхнення, творчості. Воно існує поряд із людиною, бо краса, яка не сприймається, мертва. І якщо люди втратять здатність відчувати красу, вона ніколи не зможе врятувати світ.

Природа щедро піклується про людину. Вона не тільки оточує її прекрасним світом, унікальними побратимами, різнобічними таємницями буття. Вона нагородила сповна саму людину, даючи їй можливість бачити чудові барви цього світу, чути розмаїття голосів, вдихати його пахощі, ласувати плодами, торкатися його.

Тільки народилася маленька дитина, а її ворота пізнання вже широко відчинені настіж. І стрімким потоком кожна мить вносить інформацію про навколишній світ. У перші роки життя дитина інтенсивно пізнає світ усіма органами відчуттів. Надчуттєве сприйняття допомагає надійно зберегти в пам'яті інформацію про довкілля. Від народження до першого запитання “чомушки” проходить ціла епоха пізнання.

Враження дошкільного дитинства відкладаються в пам'яті на все життя й вирішують подальший розвиток дитини. В емоційному сприйнятті дитинства зароджуються витoki майбутньої творчої особистості.

Зі своїми переживаннями дитина завжди звертається до дорослих. Побачене вперше, відчуте, як диво, породжує тисячі запитань, на які дитина негайно потребує відповіді. І разом із відповіддю ми даруємо їй нашу естетичну оцінку – еталон сприймання світу.

Отже, дитина сприймає світ через призму нашого світосприймання. Своєю здатністю помічати красу, відчувати та емоційно переживати її ми відкриваємо в дитині прагнення до пізнання Краси.

Образотворча діяльність має великі можливості для естетичного і творчого розвитку дитини. Заняття з малювання в дитячому садку можуть та мають стати зустріччю з прекрасним: природою, людиною, світом мистецтва. Для того щоб діти відчували красу, необхідно перетворити заняття в милування й залучити до цього всі органи чуття. Чим більше органів чуття беруть участь у сприйманні довкілля, тим повніші будуть уявлення, глибші пізнання. Рівень глибоко чуттєвого сприйняття допоможе формувати художньо-образне асоціативне мислення та вміння бачити навколишнє життя очима художника. Далеко не кожна дитина може стати в майбутньому професійним художником, але кожна може навчитися помічати навколо себе красу, реагувати на неї щиросердечним поривом, продовжувати її у своїй душі, думках, діях, творіннях.

Методичний посібник надає можливості використання системи з розвитку творчих здібностей дошкільників у педагогічній роботі з дітьми в умовах дошкільного навчального закладу й родинного виховання. Освітня діяльність може бути організована в межах передбачених занять із малювання або як гурткова робота з періодичністю 2 рази на тиждень (під час фронтальних та індивідуально-групових форм організації дітей).

“Під естетичною освітою треба розуміти не викладання якогось спрощеного дитячого мистецтва, а систематичний розвиток органів відчуття та творчих здібностей, що розширює можливість насолоджуватись красою і створювати її” (Б. М. Неменський, художник, педагог).

Шановні колеги! Подаруймо разом нашим дітям щастя насолоди прекрасним, яке завжди було та буде поряд із нами. Нехай велика сила любові до дітей допоможе Вам своїм натхненням торкнутися найтендітніших струн дитячої душі. І нехай ця чарівна музика одою краси лине в нескінченність.

Творчого Вам натхнення!

Людмила Шульга

ВСТУП

до третього видання

Методичний посібник “Барвіста радість” вперше було видано в 2007 році. За 10 років технологія розвитку творчих здібностей дітей отримала широку популярність: її використовують у дошкільних навчальних закладах, початковій школі, художніх студіях. У Запорізькій області зросло покоління дітей, які малювали з “радістю” в м. Запоріжжя (ДНЗ № 242 “Літо”, № 101 “Снігуронька”, № 6 “Капітошка”, № 42 “Сонечко”, ЦРД “Лазурний”, ЦРД “Надія”, ЗНВК “Основа”; художні студії: “Сонечко”, “Живі барви”, “Мері Поппінс”; Запорізький педагогічний коледж), м. Мелітополь (ДНЗ № 9 “Лелеченя”), м. Енергодар (ДНЗ № 13 “Золота рибка”), м. Токмак (ДНЗ № 2 “Кузнєчик”), м. Бердянськ (ДНЗ № 34 “Оленка”), м. Молочанськ (ДНЗ “Ромашка”) та в багатьох обласних районах.

Географія цієї технології сягнула за межі Запорізького краю, її використовують в усіх областях України: Вінницькій (м. Вінниця ДНЗ № 72 “Журавлик”, № 21 “Оленка”, № 1 “Лелека”, № 77 “Сонечко”, № 17 “Колосок”, № 50 “**Райдуга**”; ДНЗ “Малятко” Калинівського району), Волинській (м. Луцьк ДНЗ № 11, № 37); Дніпропетровській (м. Дніпро ДНЗ № 393 “Пізнайко”, ЦРД № 392; м. П’ятихатки ДНЗ № 2 “Ластівка”, м. Кам’янське ДНЗ № 36; м. Жовті Води ДНЗ № 30 “Червоненька квіточка”; м. Кривий Ріг ДНЗ № 45, № 141, № 164, № 207; ДНЗ “Снігуронька” Криворізького району); Донецькій (м. Мирноград ДНЗ № 9 “Ромашка”; м. Покровськ КДНЗ № 42 “Золотий півник”, м. Добропілля ДНЗ № 16 “Берізка”), Житомирській (м. Новоград-Волинський ДНЗ № 16 “Веселка”), Закарпатській (м. Ужгород ДНЗ № 39), Івано-Франківській (м. Івано-Франківськ ДНЗ № 10 “Катруся”, № 11 “Пізнайко”, № 23 “Дударик”, № 34 “Незабудка”; м. Коломия ДНЗ № 7 “Росинка”; м. Болехів ДНЗ “Пролісок”; ДНЗ “Калинка” Снятинського району); Київській (м. Васильківськ ДНЗ “Джерельце”, “Дзвіночок”; м. Обу-

хів ДНЗ “Зірочка”; м. Фастів ДНЗ № 9 “Берізка”); Кіровоградській (м. Олександрівськ ДНЗ № 25); Луганській (мережа ДНЗ на базі [Лабораторії](#) фахової компетентності педагога дошкільної освіти Лисичанського педагогічного коледжу Луганського національного університету імені Тараса Шевченка); Львівській (м. Львів ДНЗ № 69 “Веселка”); Миколаївській (м. Первомайськ ДНЗ № 1 “Дзвіночок”, № 16 “Калинонька”); Одеській (м. Южне ДНЗ № 1 “Золота рибка”); Полтавській (м. Полтава ДНЗ № 40 “Ромашка”; м. Горішні Плавні ДНЗ № 5 “Сонечко”); м. Гадяч ДНЗ № 2 “Берізка”; ДНЗ № 41 Великобагачанського району, Супрунівський НВК); Рівненській (м. Вараш ДНЗ № 7 “Вербиченька”; м. Рівне ДНЗ № 47 “Ладоньки”, № 35 “Весняночка”, № 39 “Казка”, № 57 “Пілея”; Зорянський ДНЗ Рівненського району); Сумській (м. Шостка ДНЗ № 9 “Десняночка”; м. Ромни ДНЗ № 2 “Журавка”); Тернопільській (м. Тернопіль ДНЗ № 5 “Фіалка”); Харківській (м. Куп’янськ ДНЗ № 2); Херсонській (м. Херсон НВК № 29; м. Гола Пристань ДНЗ № 2 “Посмішка”); Хмельницькій ([Плесенський](#) ДНЗ, Михайлюцький ДНЗ Шепетівського району); Черкаській (м. Христинівка ДНЗ № 4 “Зайчатко”); Чернівецькій (Нижньостановецький ДНЗ Кіцманського району); Чернігівській (м. Прилуки ДНЗ № 2); у Криму (м. Сімферополь ДНЗ № 11).

За ці роки “Барвіста радість” об’єднала педагогів-однодумців і [знайшла](#) талановитих послідовників педагогічної технології по всій Україні: М’якеньку Марину Миколаївну, Кузьменко Наталю Михайлівну, Зайцеву Тетяну Олександрівну, Скачок Світлану Василівну, Поліщук Тетяну Григорівну, Биковську Анжелу Геннадіївну, Птушкіну Людмилу Володимирівну, Чашку Тетяну Миколаївну, Кушнір Любов Григорівну, Спіцину Юлію Вікторівну, Городнюк Наталію Володимирівну, Зубко Аллу Рашидівну, Ляшенко Галину Олексіївну, Співак Тетяну Валентинівну та інших педагогів-художників.

З 2016 року при КЗ “Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти” ЗОР працює обласна творча група з проблеми розвитку творчих здібнос-

тей дітей дошкільного віку. Це потужна спілка спеціалістів, для яких цінність життя складають Дитинство, Краса і Творчість.

Сьогодні ця тріада поєднана з любов'ю до України і побажанням їй миру, процвітання і злагоди. Саме тому до третього видання “Барвистої радості” внесено зміни і доповнення. До методичного посібника ввійшли роботи сучасних українських художників, творчість яких надихає на безмежну любов до життя, своєї родини, роду, краю, країни, до найменшої квіточки на планеті і до всього світу – знаного і незнаного – до Всесвіту. Така любов дарує справжнє життя і наповнює його радістю.

Шановні колеги, ми спроможні **на заняттях із малювання надихнути дітей на чуттєві взаємини зі світом: дивуватися ним, занурюватись у нього, досліджувати, любити його і створювати кольорову пісню почуттів своєї душі, прикрашати її квітами та візерунками, наповнювати радістю і вірою в прекрасне майбутнє.** Бажання створювати барвисту радість зростатиме разом із дитиною і в майбутньому стане потребою дорослої людини прикрашати життя навколо Добром, Любов'ю і Гідністю.

Людмила Шульга

P.S. Шановні колеги, якщо я не вказала Ваш заклад або прізвище, надішліть мені листа на поштову скриньку lnshulga@ukr.net і будемо разом!

ОСОБЛИВОСТІ ОБРАЗОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

1.1. Четвертий рік життя

Характеристика малюнка

Зміст малюнка

У малюнку можна розглянути предмет або явище. Неусвідомлено спрощений малюнок, де багато частин відкинуто й багато ознак предмета не охоплено.

Перша форма в малюнку – коло. У ньому дитина бачить позначення будь-якого предмета.

Задум: нестійкий, може декілька разів змінюватися.

Технічні вміння та навички. Акуратно використовує фарбу. Правильно тримає олівець і пензлик. Використовує прямі, округлі, похилі, довгі, короткі, перехресувальні лінії, штрихи, мазки.

Засоби виразності

Колір автономний, вибирається за його красоту. Поступово починає підбирати колір, відповідний предмету. Головне в малюнку виділяє просторовим розташуванням на папері. Композиція відсутня, окремі зображення розміщено хаотично.

Психологічне обґрунтування

Етап розвитку – прагнення до самостійності.

Нервова система – закінчення первинного диференціювання нервових клітин та мієлінізації спинних і периферичних нервів.

Сприйняття. Продовжується засвоєння системи сенсорних еталонів. Удосконалюється гострота зору, розрізнення кольорів. Формується вміння роздивлятися предмети, виділяти в них головне, загальне. Під час сприйняття використовуються відчуття.

Мислення: наочно-дійове та наочно-образне. Дитина починає мислити, спираючись на уявлення.

Моторна координація: координація рухів рук і очей.

Мовлення: оволодіння граматичною будовою мови, чистота звуковимови.

Уява: тісно пов'язана зі сприйняттям. Образи яскраві, але нестійкі. Образи швидко змінюються під впливом зовнішніх вражень.

Увага – мимовільна.

Розвивальний аспект малювання

- ✓ Дитина наполегливо прагне зрозуміти головне в предметі, побачити загальні ознаки предметів.
- ✓ Дитина досліджує кольорові можливості художнього матеріалу. Розвивається почуття кольору.
- ✓ Дитина засвоює технічні вміння та навички.

1.2. П'ятий рік життя

Характеристика малюнка

Зміст малюнка

Зображує нескладні об'єкти, поєднує їх єдиним сюжетом. Малюнок плоский, симетричний, деталі передано скупю. У малюванні від “головногів” переходить до зображення тулуба (овальної або прямокутної форми), рук (частіше з великими пальцями у вигляді рисок), на обличчі малює очі, рот, ніс у вигляді крапки. У малюванні тварин з'являються видові відмінності: роги, хвіст, вуса і т. д. У малюванні дерев стовбур стовщується, на ньому зображуються симетричні гілки без розгалужування.

Задум: нестійкий, може змінюватися.

Технічні вміння та навички: розфарбовує малюнки пензлем, олівцем. Наносить штрихи й мазки по всій формі, не виходить за контур. Проводить широкі та вузькі лінії. Зображує круглу, овальну, трикутну, прямокутну форми.

Засоби виразності

Використовує сполучення кольорів. Під час зображення предметів правильно відтворює розташування частин і їхнє співвідношення за величиною. Розташовує об'єкти в ряд на одній горизонтальній лінії по всьому аркушу. Головне в малюнку відокремлює за допомогою кольору, величини, просторового розташування. Відтво-

рює деякі індивідуальні ознаки об'єктів та окремі ознаки казковості предмета чи ситуації.

Психологічне обґрунтування

Етап розвитку – початок розвитку комунікативних навичок.

Нервова система – удосконалюються функції великих півкуль, проте вплив підкоркових центрів залишається значним. Збудження переважає гальмування. Поступово зростає роль кори головного мозку в регуляції поведінки.

Сприйняття – розчленоване виділення окремих частин предмета, встановлення відносин між ними. Оволодіння повним набором еталонів (ширина, висота, довжина). Розрізнення кольорів і багатьох відтінків. Не сприймає асиметрію в природі. Таке обмеження охороняє дитину від плутанини уявлень, розчищає їй шлях пізнання.

Мислення: надалі розвивається наочно-образне мислення. Дитина виявляє ініціативу в з'ясуванні питань, роздумах, спонтанних образних асоціаціях.

Моторна координація: інтенсивний розвиток мускулатури кисті. Якісні зміни в рухах, збільшується природність, легкість виконання.

Мовлення: активізація зв'язного мовлення. Спроби осмислити значення слів. Інтерес до змісту невідомих слів.

Уява: посилюється її стійкість. Образи уяви надзвичайно яскраві, жваві, тісно пов'язані з почуттям. Предметом уяви стає те, що сильно схвилювало дитину. Зародження творчих форм. Виникає мрія – особливий вид уяви.

Емоції – почуття стають стійкіші. Формуються естетичні почуття. Підвищується здатність емоційно відгукватися на твори мистецтва.

Розвивальний аспект малювання

У неймовірній складності та різноманітності форм предметів дитина шукає основний закон їхнього будовання. Знаходить головне, саму суть факту й разом із цим шлях до економії сил, до спрощення малюнка. Це дійсний акт пізнання, справжнє відкриття.

1.3. Шостий рік життя

Характеристика малюнка

Зміст малюнка

Малюнок плоский, контурний. Дитина зображує казкові, побутові, суспільні сюжети. Малює за мотивами літературних та музичних творів.

Поступовий перехід до спроби відтворити справжній вигляд предметів.

У зображенні людини здійснюється поступовий поворот фігури в профіль, ноги набувають вигинів, образ руки наповнюється функціональним змістом (щось тримає), волосся в ретельно промальованій зачісці. Шия набуває пропорційності, плечі – округлості. Велику увагу приділяє зображенню одягу.

У малюванні дерев відображує нахил, кривизну стовбура, гілок, передає породу. Гілки та крона зменшуються в розмірах, листя залишається великим.

Задум створює до початку малювання, формулює його в мовленні. Відповідно з ним обирає формат і колір паперу, зображувальні та виразні засоби. Задум стійкий і різноманітний.

Технічні вміння та навички

Дитина змішує фарби. Удосконалюються різноманітні способи малювання предметів і явищ навколишнього світу.

Засоби виразності

Для відображення особливостей об'єктів, свого настрою та ставлення до того, що зображується, використовує колір, його сполучення, форму, пропорції. Відтінки і світлотінь відсутні. Розташовує зображення на всьому аркуші паперу, на одній лінії, на широкій смужці, ближче та далі. До 6,5–7 років дитина виділяє близький, середній і задній план, лінійну перспективу. У малюнку відображує зв'язки між зображеними об'єктами.

Психічне обґрунтування

Етап розвитку

Усвідомлення свого соціального "Я".

Нервова система

Процес закінчення мієлінізації клітин головного мозку, посилюється їхня регуляторна функція. Диференціювання більшої частини кори головного мозку в основному завершується, виробляються активні гальмівні процеси, легко формуються складні умовні рефлекси.

Сприйняття

Категоріальне, цілеспрямоване. Оцінюються властивості предметів, різновиди властивостей. Удосконалюється синтезувальна діяльність аналізаторів. Дитина здатна розпізнавати десятки відтінків.

Мислення

Бурхливий розвиток наочно-образного мислення. З'являються зачатки логічного мислення.

Моторна координація

Рухи координовані, цілеспрямовані, упорядковані. Розвиток дрібної моторики.

Мовлення. Легко висловлює свої думки та враження.

Уява все більше набуває творчого характеру. Період розвитку наївної креативності дитини, що базується, з одного боку, на яскравих образах, емоційності, імпульсивності і жвавості поведінки дитини, а з іншого – на незнанні законів логіки, загальних закономірних явищ, відсутності жорстко закріплених правил мислення.

Емоції. Дитина більш стримана. Засвоює “мову” почуттів: міміку, жести, пози, інтонації голосу тощо. Відбувається подальша диференціація почуттів. Джерелами почуттів є краса природи, речей, твори мистецтва, людина.

Розвивальний аспект малювання

- ✓ Формується естетичне ставлення до світу, художній смак, почуття прекрасного, відчуття гармонії.
- ✓ Створюється основа особистого світовідчуття та дає можливість виразити це зображенням.
- ✓ Удосконалюється техніка малюнка.

ЗАВДАННЯ ЕСТЕТИЧНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ НА ЗАНЯТТЯХ ІЗ МАЛЮВАННЯ

2.1. Четвертий рік життя

- Розвивати чуттєве сприйняття світу і формувати естетичне ставлення до нього:
 - ✓ Помічати красу в навколишньому світі.
 - ✓ Відгукуватися на красиве емоціями та почуттями: дивуватися, захоплюватися, радіти.
 - ✓ Надихати дітей на бажання спілкуватися з красою: досліджувати, спостерігати, відчувати, грати, фантазувати.
- Розвивати асоціативно-образне мислення, уяву, творчі здібності:
 - ✓ Установлювати асоціації між кольором і настроєм, температурою, запахом, звуками...
 - ✓ Розвивати дослідницькі здібності в експериментуванні з основними кольорами.
 - ✓ Складати модель реального предмета, об'єкта, явища в художньому образі.
- Познайомити з художніми засобами та прийомами малювання:
 - ✓ Знати особливості художнього матеріалу: акварелі, гуаші, фломастерів, олівців, крейди, пензлика.
 - ✓ Формувати вміння дітей вибирати способи зображення для створення виразності образу предмета, використовувати різноманітні технічні навички і прийоми.
 - ✓ Орієнтуватися на аркуші паперу.

2.2. П'ятий рік життя

- Розвивати чуттєве сприйняття світу та формувати естетичне ставлення до нього:
 - ✓ Бачити красу, відчувати її.
 - ✓ Відгукуватися на красиве емоціями й почуттями: дивуватися, захоплюватися, милуватися.
 - ✓ Оволодівати культурою споглядання та спілкування, взаємовідносин із красою: природою, людиною, мистецтвом, рукотворною красою.
- Розвивати асоціативно-образне мислення, уяву, творчі здібності:
 - ✓ Формувати образну уяву про предмети і явища довкілля, виділяти в них типові ознаки та якості.
 - ✓ Розвивати дослідницькі здібності та чуттєве сприйняття під час експериментування з основними кольорами й відтінками.
 - ✓ Складати модель реального предмета, об'єкта, явища в художньому образі й передавати його характерні особливості в малюнку.
- Познайомити з художніми засобами та прийомами малювання, елементами художньої грамоти.
 - ✓ Формувати поняття про особливості художнього матеріалу: акварелі, гуаші, олівців, пастелі, крейди звичайної і воскової, художнього вуглика, фломастерів, пензлика.
 - ✓ Спонукаати дітей до самостійного вибору засобів зображення під час створення виразних образів.
 - ✓ Використовувати різноманітні технічні навички та прийоми.

2.3. Шостий рік життя

- Розвивати чуттєве сприйняття світу і формувати естетичне ставлення до нього:
 - ✓ Бачити мудру красу природи, відчувати та розуміти її.
 - ✓ Відгукуватися на красиве емоціями й почуттями: дивуватися, захоплюватися, милуватися.

- ✓ Оволодівати культурою милування, споглядання та спілкування з красою: природою, людиною, мистецтвом.
- ✓ Розвивати чуттєве сприйняття краси в природі й мистецтві.
- ✓ Формувати здатність виражати особисте ставлення до світу словом, кольором, малюнком.
- ✓ Формувати естетичний світогляд та художній смак.
- Розвивати асоціативно-образне мислення, уяву, творчі здібності:
 - ✓ Установлювати зв'язок між об'єктами, явищами навколишнього світу.
 - ✓ Формувати здатність входити в образ і передавати його характерні особливості пластикою, жестами, мімікою, голосом, малюнком.
 - ✓ Складати модель реального предмета, об'єкта, явища в художньому образі.
 - ✓ Розвивати кольорове сприйняття, формувати асоціативне сприйняття кольору, здатність встановлювати асоціації між кольором, настроєм, температурою, запахом, смаком.
 - ✓ Активізувати дослідницьку діяльність в експериментуванні з кольорами та відтінками.
- Познайомити з елементами художньої грамоти, засобами і прийомами малювання:
 - ✓ Розвивати вміння визначати жанри живопису (пейзаж, натюрморт, анімалістка, портрет), характерні особливості, засоби художньої виразності.
 - ✓ Формувати поняття про особливості художнього матеріалу (акварелі, гуаші, олівців, пастелі, крейди, вуглика, фломастерів, туші) та різні засоби його використання в малюнку.
 - ✓ Розвивати вміння використовувати в малюванні різні засоби художньої виразності: колір, лінію, композицію, форму, ритм.
 - ✓ Продовжувати знайомити дітей із різними зображувальними техніками і їхніми сполученнями.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО РОЗВИТКУ ОБРАЗОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

3.1. Милування красою **на заняттях із малювання**

Мета:

- Розвивати здатність помічати красу в навколишньому світі.
- Розвивати естетичну чутність у сприйнятті світу.
- Спонукати відгукуватися на красиве емоціями й почуттями, дивуватися, захоплюватися, милуватися.
- Розвивати здатність до естетичної оцінки.
- Викликати бажання спілкуватися з красою, насолоджуватися процесом створення краси.
- Формувати світогляд, в основі якого лежить любов до навколишнього світу.

Використовується під час:

- ✓ сприйняття природи;
- ✓ розглядання природи;
- ✓ сприйняття живопису;
- ✓ зустрічі з декоративно-ужитковим мистецтвом;
- ✓ ознайомлення та спілкування з художнім матеріалом;
- ✓ сприйняття кольору;
- ✓ розглядання малюнків.

Краса живе в очах людини, яка дивиться.

Латинське прислів'я

Красу побачить і відчує тільки людина, здатна до цього. Тому краса може бути непоміченою. До краси можна звикнути та втратити здатність сприймати її. Протягом усього життя людина спостерігає, як пробуджується сонце, як пливуть по небу хмари, як кружляють у повітрі сніжинки, розквітають сади, прощається з листям старий парк. І чудова краса природи стає звичайним явищем життя.

Людина, яка втратила здатність сприймати красу навколо себе, не може отримати щедрий подарунок природи – щастя натхнення. П. І. Чайковський вважав, що назустріч натхненню необхідно зробити перший крок. І людину, яка вміє настроїти себе на сприйняття звичайного як дива, уже можна вважати художником.

Заняття з малювання в дошкільному навчальному закладі мають стати зустріччю з красою, донести до дітей багатство її прояву в природі, мистецтві, в людях і їхніх творіннях. Необхідно створювати такі умови для сприйняття краси, щоб вона вразила дитину, пройшла крізь усі органи відчуття, викликала радість, насолоду, натхнення. Залишила назавжди свій слід у душі.

Так, мультимедійних зображень і презентацій замість репродукцій допоможе створити ефект присутності. Коли в темному приміщенні, де нічого не відволікає увагу дитини, на великому екрані з'являється яскраве зображення природи з величезними дубами, то одразу виникає бажання увійти в цю чарівну діброву. Допоможіть малюку зробити перші кроки. Якусь хвилинку обов'язково присвятить тиші. У сприйнятті краси не можна поспішати: неспішність вилучає байдужість. Будь-яке захоплення починається з мовчазного споглядання, адже мовчанням іноді можна сказати більше, ніж словами. Потім запропонуйте дітям вдихнути цю красу на повні груди, щоб вона прийшла в найглибші закутки душі. Порадьте дітям прислухатися до себе: "Відчуваєш? Ти став трохи інший, тебе переповнюють нові почуття.

Спробуй передати їх словами". З дитячих вуст злітатимуть слова захвату. Допоможіть їм знайти в словнику насичені вдячністю красі слова: *Гарно! Чудово! Надзвичайно! Дивовижно!* тощо.

Лише тепер дошкільники перебувають на рівні глибокого сприйняття. Вони здатні поринути у світ краси. І Вам, шановні колеги, надається щастя першовідкривача поступово ввести відкриті душі дітей у цей світ. Запропонуйте вдихнути й відчути пахощі повітря, яким насичений весняний краєвид; одержати насолоду від солодкого аромату квітучої вишні; обійняти очима ніжність весняних кольорів; простягнути долоні до світла й відчути тепло сонячних променів.

Краса, яка сприймається всіма органами чуття, проникає глибоко в душу та назавжди оселяється там.

Під час сприйняття декоративного мистецтва діти милуються красою візерунків. Ці хвилини милування звеличують таємницю краси й навчають відчувати мову орнаменту, кольорову пісню розпису.

Так, під час розглядання петриківських виробів діти милуються щедрим розмаїттям кольорів. Як широко та вільно розкинув своє соковите листя і яскраві ягоди заквітчаний сад. Як під смарагдом його листя ховаються запашні суніці та сповнені соком вишні. Якими щедрими ґронами звисають ягоди смородини, горобини, калини. Весь чарівний сад переповнюється духмяним ароматом блакитних незабудок, барвистих братків, сріблястих дзвоників конвалій і пишних бутонів троянд. Діти відчують, як ця квітуча казка лунає співом птахів: пересвистуються вивільги та заливаються солов'ї. Справжнє полум'я квітучих фарб дарує очам дітей яскравість, урочистість і бажання ще та ще милуватися цією красою.

Дітям необхідно надати можливість поспілкуватися із цією красою, насолодитися очима, обережно торкнутися квітучого дива, обійняти долонями, відчути його теплоту, висловити свої враження.

Під час розглядання натури діти навчаються сприймати звичайні речі очима художника. Завітав до студії гарбуз – і зустріч перетворюється на справжню казку,

герой якої красується перед дітьми пишними боками, щедрими формами, яскравими оранжевими щоками та оптимістичним хвостиком.

Милування красенем відкриває дітям таємницю характеру, настрою, цікавих мандрівок привабливої ягідки.

Ще мить – і студія сповнюється соковитим голосом та веселим реготом гарбуза. Під час спілкування з натурою діти висловлюють свої враження в компліментах, підкреслюючи ознаки, які найбільше сподобалися.

Під час спілкування з художнім матеріалом дитина милується тендітною сукеночкою пензлика, насолоджується його ніжною щетинкою. Вихователь звертає увагу дітей на ширість пензлика, який із радістю зустрічається з фарбою, приймає її кольори та з насолодою віддає аркушу паперу. У світі художнього матеріалу панує гармонія. Художник, закоханий у світ своєї майстерні, який відчуває бажання фарб, прагнення пензлика, мрії полотна, перетворює процес малювання у творчу насолоду, працює з натхненням, не відчуваючи часу. Якщо дитина не побачить привабливої краси художнього світу, не закохається в духмяність фарб, чутливу пластичність пензлика, ніжність пастелі, вона не перестане малювати. Але її творчість не буде сповнена любові, радості, натхнення.

Під час спілкування з кольорами перед дітьми відкривається дивовижна краса світу, його емоційна душа із чутливими струнами барв. У сприйнятті кольору діти не тільки милуються ним очима, вони відчувають його красу всіма органами відчуття: дивуються гарячому темпераменту червоного кольору, захоплюються мелодійним співом зеленого, насолоджуються медовим смаком жовтого і свіжим подихом блакитного, зачаровуються терпким ароматом казкового фіолету.

Діти з насолодою сприймають улюблену музику, відчувають її настрій, бачать її кольори на “внутрішньому екрані”. Акт насолоди вимагає від дошкільника злитися з музикою в єдине ціле. Тому необхідно надати дітям можливість виразити свої відчуття пластикою, мімікою, жестами, голосом.

Милування – безперервний процес на занятті з малювання. Під час самостійної роботи об'єктом милування стають самі діти для педагога: із яким захопленням вони малюють, як приємно шурхотить папір під їхніми олівцями, з якою майстерністю вони тримають пензлик, як вільно рухається він, обійнятий дитячими пальчиками, яка багата фантазія допомагає дітям створити намальовані образи і т. д. Східна мудрість наголошує: “Поспішайте захоплюватися людиною, інакше ви пропустите радість”. Прекрасна людина, яка створює красу! А дитина, яка живе у світі лише п'ять років, і вже відчула його красу, вдихнула її у свою душу та відтворила свої відчуття в малюнку! Це справжній талант! Її малюнок – шедевр!

Тому розглядання дитячих малюнків обов'язково супроводжує милування. Спробуйте самі, майстре, здивуватися дитячій творчості, захопитися її казковим змістом, помилуватися кольоровим світом малюнків – і Ви отримаєте велику дяку: поряд із Вами діти навчатись вірити у свою можливість створювати красу, пізнають щастя натхнення та будуть здатні співрадіти творчості інших дітей.

Якщо ми навчимо дітей помічати красу навколо себе, бачити надзвичайне у звичайнісінькому, дивуватися, захоплюватися красою, то подаруємо майбутньому люდე, здатних оберігати світ, як диво, і створювати красу своїм життям.

3.2. Ознайомлення з художнім матеріалом

Мета:

- Одушевити предмети, з якими працює художник.
- Познакомити з особливостями художнього матеріалу: із чого виготовлено олівець та пензлик, із яких частин складаються, чим відрізняються фарби акварелі та гуаші і т. д.

- Установити відношення між художнім матеріалом та навколишнім світом.
- Познайомити з технікою малювання.
- Оволодіти культурою відносин із пензликом, олівцями, фарбами, папером, крейдою.
- Розвивати уяву в процесі спілкування з художнім матеріалом.

Тематика занять:

Четвертий рік життя

- ✓ Подорож до майстерні художника.
- ✓ Пензлик і його друзі.
- ✓ Зустріч з олівцями.
- ✓ Таємниця акварелі.
- ✓ Ознайомлення з крейдою.
- ✓ Про що розповіла воскова крейдочка.

П'ятий рік життя

- ✓ Світ художника.
- ✓ У гостях у пастелі.
- ✓ Народження вуглика.

Шостий рік життя

- ✓ Вдячність літечку.
- ✓ Зустріч із тушшю.
- ✓ Свято Валентина.

Що не спокушує, те мертво.

Й. Гете

Починаючи малювати, дитина входить у новий світ взаємин. Фарби, пензлі, папір, олівці для неї – не просто засоби зображення. Вони – добрі друзі, які допомагають передати настрій, стан душі маленького художника. Від того, як ставиться дитина до маленької речі, залежить її ставлення до великого світу. Необхідно змалечку

виховувати в дітей бажання бачити в предметі історію його життя, характер, таємницю. Діти молодшого віку знайомляться з олівцями, гуашшю, аквареллю, пензликом, крейдочками звичайними та восковими. Знайомству відводиться велика частина заняття, достатня для того, щоб діти відчували характер художнього матеріалу, пізнали його таємницю, розглянули, торкнулися, пофантазували і спробували його в малюванні.

Цінність цих зустрічей полягає не лише в тому, що в дитини формується особливе поетичне ставлення до приладдя художника, яким вона користуватиметься, а в тому, що вона починає небайдуже ставитися до всього, що її оточує. Головне – під час таких зустрічей має відбуватися неспішне зацікавлене спілкування. Дитина ще не користується пензлем, але вона вже з ним “спілкується”, довіряє йому і з трепетом ставиться до його таємниці: як йому подобається мандрувати по аркуші, чого він не любить, чого боїться, на що чекає...

Цю таємницю складають правила користування пензлем. У такому спілкуванні дитина та пензлик стають друзями, відчувають одне одного. Спокійне, добре, трохи казкове, воно не залишить малюка байдужим, допоможе йому чутливіше реагувати на зовнішній світ, тонше сприймати його.

Особливості використання акварелі в малюванні дітей четвертого року життя:

- ✓ діти працюють з одним кольором;
- ✓ готують фарбу до малювання за допомогою вихователя.

Діти п'ятого року життя продовжують спілкуватися з олівцями, гуашшю, аквареллю, пензликом, крейдочками, фломастерами, а також знайомляться із пастеллю та вугликом. Зустріч із новим художнім матеріалом відкриває дітям таємницю його народження. Звичайна гілочка, зачарована веселим таночком яскравого полум'я, приймає щедрий подарунок вогню – оксамитову чорну сукеночку й перероджується у вуглик. Тендітний, крихкий та тоненький, він ніжним поскрипуванням об аркуш прохає дітей торкатися його обережно, не натиску-

вати на нього, щоб не зламати й не завдати йому болю. Порівняння чорного оксамиту вуглика з першими вісниками весни – шпаками – лягає пташиним польотом на весняну палітру акварелі, і діти стають свідками нового дива – дружби різнобарвної прозорої акварелі та насиченого таємничістю вуглика.

Діти шостого року життя впевнено працюють із різноманітним художнім матеріалом, із радістю вітаються з пензликом, з насолодою дарують прозору воду акварелі, обережно одягають ковпачки на фломастери, з ніжністю тримають в обіймах пальців пастель. Кожен предмет для них – не лише засіб зображення, а жива істота, для якої малювання – це саме життя. Перша зустріч із тушшю демонструє старшим дошкільникам надзвичайність фарби. Крізь скло флакона-будиночка діти милуються густим насиченим кольором туші, намагаються відчутти її настрій, співчують самотності, дізнаються про її таємницю. З радістю діти зустрічають ручку з металевим пером, запрошують туш на прогулянку, милуються її тонесенькими та товстими лініями на білому папері. Діти із захопленням спостерігають народження дивовижної плями й перетворюють її на тваринку.

Спілкування дітей із художнім матеріалом дарує радість натхнення та перетворює малювання в процес насолоди.

3.3. Ознайомлення дітей із кольором

Мета:

- Ознайомити дітей із розмаїттям кольорів у навколишньому світі.
- Дати інформацію про основні і складені кольори.
- Розвивати здатність дітей відчувати характер кожного кольору, визначити зв'язок між кольором та запахом, температурою, звуками, настроєм, смаком.

- Формувати вміння дітей знаходити предмети певного кольору в навколишньому світі.
- Виховувати естетичну насолоду кольором.

Тематика занять:

Четвертий рік життя

- ✓ Ознайомлення із жовтою фарбою.
- ✓ День народження синьої фарби.
- ✓ Таємниця зеленої фарби.
- ✓ Іменини червоного кольору.
- ✓ Народження білої фарби.
- ✓ Звідки прийшла чорна фарба.
- ✓ Пробудження коричневої фарби.
- ✓ Зустріч з оранжевою фарбою.
- ✓ Народження фіолетової фарби.

П'ятий рік життя

- ✓ Букет фарб.
- ✓ Народження рожевої фарби.
- ✓ Зустріч синьої і білої фарб.
- ✓ Зимовий килим (сріблястий колір).
- ✓ Ознайомлення із салатним кольором.
- ✓ Дружба кольорів у бузку.

Шостий рік життя

- ✓ Барви літа.
- ✓ Веселка.
- ✓ Бабусин сад.
- ✓ Знайомство з Петриківкою.
- ✓ Натюрморт із грушами.
- ✓ Барви осені.
- ✓ Барви дощу.
- ✓ Барви радості.
- ✓ Барви заметілі.
- ✓ Барви запаху.
- ✓ Чому сміються тюльпани.
- ✓ Барви здивування.
- ✓ Про що мріють гори.
- ✓ Барви моря.
- ✓ Барви звуків.

Колір – матеріал живопису: кольори у своїй самотності плачуть і сміються, мріють про щастя, про любов, вони співають чарівні хорали, вони оживають та вмирають.

Еміль Нольде

Для маленької дитини в кожному кольорі відбувається справжнє життя настрою. Тому в малюнках використовується колір для позначення того, що подобається дитині, що вона вважає красивим, добрим, і навпаки. Кольором дитина виражає своє ставлення до навколишнього світу.

Заняття з малювання відкривають для дитини цілий світ із розмаїттям кольорів, захоплюють таємницею народження кольору, викликають естетичну насолоду.

Дитина не просто знайомиться з кольором, вона з ним зустрічається та навчається глибоко його відчувати. Використовуючи здатність дитини до аніманістичності, можна наділити кожний колір не тільки температурою, а й душею, характером. Це допоможе дитині ставитися до кольору, враховуючи його особливості, і краще його пізнати.

Для встановлення зв'язку між кольором та навколишнім світом можна запропонувати дітям відповідні форми для розфарбовування. Поміркувати разом із дітьми, у кого в природі багато цього кольору настільки, що можна запросити для подарунків сумним фарбам.

Під час спілкування із фарбою не треба підганяти дітей. Вони повинні розглянути, побачити яскравість, відчувати настрій, тепло або холод, пофантазувати про запах у спогадах про квіти цього кольору та про смак, згадуючи його смачних родичів.

Щоб пропустити образ кольору через себе, можна запропонувати дітям перетворитися в колір, показати його настрій і розсміятися голосно, як червоний, лагідно посміхнутися жовтим, засумувати блакиттю та заспокоїтися зеленню.

Під час розфарбовування або малювання потрібно скласти умови для того, щоб у дітей виникло почуття естетичної насолоди спілкування з кольором.

У процесі знайомства зі складеними кольорами (оранжевим, зеленим, фіолетовим) краще продемонструвати зустріч двох основних фарб. Вона має стати справжньою казкою, у якій беруть участь і діти. Діти згадують характер, особливості основних фарб, допомагають імпровізувати вихователю та беруть участь у народженні нового кольору.

“Побачила сяюча щаслива жовта фарба вологі сумні очі синьої фарби та здивувалася: “Чому ти сумуєш?”, торкнулася неї своїми сонячними долонями – і синя фарба посміхнулася зеленим кольором. Так народилася зелень”.

Здатність дитини глибоко відчувати колір допоможе їй розуміти навколишній світ, відчувати гармонію природи та милуватися її красою.

Діти п'ятого року життя знайомляться з кольорами, утвореними від зустрічі білого із червоним, синім, чорним, фіолетовим, зеленим.

Так, милуючись красою весняного бузку, діти намагаються вже самостійно розкрити таємницю бузкового кольору. Які фарби мали зустрітися, щоб народився сповнений лагідністю і святковою ніжністю колір весняних квітів? Спогади асоціативного сприйняття допомагають дітям визначити казкову таємницю фіолету та святковий спокій білої фарби в бузку. Шлях, який пройшли діти у своїх почуттях до розгадки таємниці нового кольору, – справжнє відкриття! І радість маленьких геніїв аплодує пізнанню барвистості світу.

Із професійним захопленням художників діти викладають обидві фарби на скельце, натискають ним на папір і утворюють кольорове диво власними руками. Друкування продемонструвало весь світ взаємин двох фарб: сліпучу білу, білу з перламутровим натяком, повітряну бузкову, освітлений фіолет і фіолет глибокий.

Воістину: відкриття народжує нові горизонти невідомого!

Діти шостого року життя відчують красу кольору і насолоджуються ним: радіють гарячому темпераменту червоного, захоплюються мелодійним співом зеленого,

медовим смаком жовтого, свіжим подихом блакитного, терпким ароматом казкового фіолету. Перед дітьми відкривається таємниця народження відтінків, здатність кольорів до тонких чутливих змін. Цей процес викликає в дітей здивування, захоплення. На очах білий і блакитний утворюють опаловий відтінок, синій і сірий – свинцевий, жовтий і коричневий – бронзовий, білий і сірий – попелястий, жовтий і червоний – охристій. Різноманіття відтінків зачаровує безмежними можливостями кольорів у створенні краси. Вихователь звертає увагу на їхнє багатство, особливості, дає разом із дітьми їм назву та заохочує дітей до милування й насолоди відтінками, але не вимагає від дітей обов'язково запам'ятати їх, розпізнавати та називати. Подаруйте дітям захоплення грою кольорів, їхнім життям, мріями, відчуттям. Доведіть зацікавленість дитини до такого рівня, щоб зупинилася вона під білою хмарою й відчула щастя насолоди від здатності сприймати багатство її тонів.

3.4. Ознайомлення з образотворчим мистецтвом

Мета:

- Показати дітям красу образотворчого мистецтва та розвивати здатність відчувати її.
- Познакомити дітей із мистецтвом живопису і його жанрами: пейзажем, натюрмортом, портретом, анімалістикою.
- Познакомити дітей з декоративно-ужитковим мистецтвом: із петриківським, яворівським, васильківським розписом, керамікою Косова, Опішні, писанкарством.
- Виховувати культуру споглядання, милування творами мистецтва.
- Розвивати чуттєве сприйняття мистецтва та емоційну чутливість.

Тематика занять:

Четвертий рік життя

- ✓ Чарівні пригоди осінніх листочків.
- ✓ Розпис новорічних іграшок.
- ✓ Рушничок.

П'ятий рік життя

- ✓ Про що розповів пейзаж.
- ✓ Чудова іграшка (Опішня).
- ✓ Ознайомлення з натюрмортом.
- ✓ Зустріч із народною іграшкою (Косово).

Шостий рік життя

- ✓ Знайомство з Петриківкою.
- ✓ Петриківські мотиви.
- ✓ Пухнаста тваринка.
- ✓ Зустріч з українською керамікою.
- ✓ Мотиви розпису на українській кераміці.
- ✓ Зустріч із васильківською майолікою.
- ✓ Яворівський розпис.
- ✓ Фантастичні звірята.
- ✓ Зустріч із портретом.
- ✓ Народження портрета.
- ✓ Великдень.

*Найвеличніша мета мистецтва –
примусити битися людські серця.*

Ж. Гюйо

Заняття із малювання знайомлять дітей із чудовим світом мистецтва. Коли діти вперше зустрічаються із живописом, вони сприймають його твори як казкове продовження буття. Використовуючи цю особливість дошкільників, ми маємо можливість подарувати дітям здат-

ність сприймати мистецтво як прояв дива, створеного людиною. Під час спілкування із творами живопису в дитини виникає бажання опинитися в зображенні. Чуттєве сприйняття допомагає їй відчуті тонкі нюанси настрою, які насичують картину, тому діти – завжди вдячні глядачі. Їхні фантазери мандрують у картині, відчують вітер на щоках, запах осені, розуміють, про що розповідає листя. Таке сприйняття живопису допомагає дітям краще відчувати мистецтво й відгукуватися своїми почуттями на його красу.

Діти п'ятого року життя знайомляться з жанром пейзажу в живописі. На їхніх очах уперше на аркуші паперу народжується казка пейзажу: дерево, яке подарувало життя листочкам, сонечко, дощик, трава, вітерець із листопадом. Наприкінці осінньої фантазії весь аркуш заповнено казкою. У неї є своє ім'я. І діти знайомляться з новим словом – “пейзаж”.

Під час ознайомлення з натюрмортом діти пізнають таємницю природи: живої та намальованої. Перед ними виникають скляна ваза і яблуко, яких діти сприймають як живих гостей студії: розглядають їх, обстежують, милуються ними. А через кілька хвилин діти здивовано захоплюються натюрмортом, у якому ці гості продовжують своє надзвичайне життя.

Діти шостого року життя продовжують навчатися малювати тварин та знайомляться з анімалістичним жанром. Вони пізнають таємницю його назви, зміст мистецтва й особливість, яка поєднує всіх анімалістів.

Асоціативне сприйняття назви жанру та вправа-гра з новим словом допомагає дошкільникам зрозуміти й запам'ятати назву.

Перша зустріч із портретом дарує дітям насолоду людською красою, розкриває таємницю мудрої природи обличчя та викликає бажання розуміти людину.

Діти знайомляться із творчістю великих портретистів і навчаються з повагою та любов'ю сприймати людину, спостерігати за її природою, розуміти й пояснювати її стан, настрій, міміку та думки.

Так, милуючись красою Мадонни Рафаеля Санті, вихователь прохає дітей визначити, що саме, на їхню думку, робить Діву Марію прекрасною!

Що вона відчуває? Що відчувають діти, дивлячись на неї? Увага дітей звертається на те, як обережно тримає на руках Мадонна свого сина, як сяє в її очах величезна любов до своєї дитини, як висвічує обличчя щастям материнства.

Під час ознайомлення з декоративним мистецтвом перед дітьми розкривається таємниця розпису петриківських, опішнянських, яворівських, васильківських майстрів, особливості барв, квітів, орнаменту. Діти пізнають історію буття розпису від народження до теперішнього часу, з натхненням сприймають легенди та милуються рукотворною красою. Діти спостерігають велике бажання людини до створення краси.

Людина із щирою душею, очима художника й серцем творця вийшла ранком із дому, посміхнулася сонцю, вдихнула духмяне повітря квітучої землі та відчула велике бажання відтворити красу рідної природи фарбами. І вдячно посміхнулася природа й подарувала людині барвники для фарб: соки трав, квітів, ягід.

А щоб ці барвники продовжували жити та посміхатися, людина замішала їх на жовтку. Прикрасила спочатку стіни своєї хати, піч, скриню. І спалахнув квітучою казкою її дім. Потім намалювала на папері квітки соняшника, чудового півня, прикрасила їх колосками пшениці – і з'явилась перша мальовка. Захоплений квітучою красою своєї землі, петриківський майстер відтворював усе, чим насолоджувалися його очі та серце. І спалахнула в селі Петриківка справжня казка!

Мистецтво живопису й декоративного розпису своєю барвистою мовою розповідає дітям про красу навколишнього світу. Якщо дитина сприймає цю красу з почуттям, вона навчається відчувати й розуміти мистецтво та розвиває здатність до власного створення краси.

3.5. Використання елементів психогімнастики на заняттях із малювання

Мета:

- Формувати світогляд, в основі якого лежить розуміння мудрої краси світу й любов до нього.
- Розвивати здатність відчувати зв'язок між собою та навколишнім світом.
- Виховувати бажання відчувати й розуміти навколишній світ як самого себе.
- Розвивати здатність відчувати образ.
- Розвивати творчу уяву, формувати вміння перетілюватися та входити в образ.
- Формувати вміння передавати особливості рослин, тварин, природних явищ через пластику, жести, міміку.
- Розвивати творчі здібності до самовираження.

Перелік вправ:

Четвертий рік життя

✓ Я – сонце.	✓ Я – пташка.
✓ Я – дощ.	✓ Я – ведмедик.
✓ Я – листячко.	✓ Ягідки.
✓ Я – рибка.	✓ Я – зайчик.
✓ Я – хмаринка.	✓ Я – квітка.
✓ Я – кіт.	✓ Я – метелик.

П'ятий рік життя

✓ Смачне яблуко.	✓ Я – зайчик.
✓ Я – дерево.	✓ Я – сніжинка.
✓ Я – їжачок.	✓ Я – пролісок.
✓ Я – птах.	✓ Квітуче дерево.
✓ Кімнатна тварина.	✓ Я – комаха.

Шостий рік життя

✓ Я – квітка.	✓ Я – дерево.
✓ Я – вітер.	✓ Сеньйор Помідор.

✓ Веселий гарбуз.	✓ Я – весна.
✓ Я – диво.	✓ Я – коник.
✓ Я – тварина.	✓ Я дивуюся.
✓ Я – ялинка.	✓ Я – клоун.
✓ Я радію.	✓ Я – зірка.
✓ Я – герой казки.	✓ Я – лебідь.
✓ Я – Лавр.	✓ Я – звук.

Основна діяльність дитини – гра. У грі дитина здатна перетворитися в будь-який персонаж казки й відобразити його характерні особливості. Можливості перетворення можна використовувати на заняттях із малювання як вправи із психогімнастики.

Входження в образ має викликати в дітей позитивні сильні відчуття та глибокі почуття.

Так, готуючи дітей четвертого року життя до малювання за темою “Сонечко”, можна запропонувати дітям вправу “Я – сонце”. Показати, що перетворитися в сонечко легко, тому що в людини є руки, так схожі на сонячні промінці. Необхідно тільки підняти руки вгору і привітатися із сонцем. Сонячні промінці торкаються долонь та перетворюють руки в тепле проміння. Під час вправи вихователь розповідає дітям про сонце як про живу істоту: “Вночі сонце спить, ранком прокидається, вмивається й розчісує свої промені”. Ця інформація допомагає дітям установити зв'язок між великим світилом і собою. Бо все те, що робить сонце, – робить і дитина. Це відкриття допоможе дитині відчути свою єдність із природою.

Виконуючи вправу, дитина простягає свої руки від серця до неба, річки, квітучої поляни, до дітей та дарує своє тепло й посмішку. Ці дії допомагають зробити установку, що найдорожче у відносинах – тепло душі, яке має кожна людина.

Під час вправи діти знайомляться з особливостями об'єкта. Сонце – велика куля. У нього багато промінців, довгих і тоненьких. Руками дитина малює в повітрі велике коло навколо себе та готує руку до малювання на папері.

Посилити відчуття дітей можна за допомогою світлових ефектів. Так, під час вправи “Я – сонце” бажано,

щоб студія була яскраво освітлена сонячними променями. Вправу “Я – хмаринка” доцільно проводити в приміщенні, залитому блакитним світлом. Для цього можна використати лампу, вкриту синьою фарбою.

Психогімнастику можна супроводжувати музичними творами. Так, вправу “Я – листячко” виконувати під музику П. І. Чайковського “Жовтень”, яка допоможе дітям рухатися повільно, плавно, нагадуючи останній вальс осіннього листа. У вправі “Я – дощ” можна використати звуковий запис дощу.

Відчуття, що виникають під час виконання вправи, допомагають дитині відтворити свій власний образ предмета, явища, рослини або тварини, наділити його певним характером, почуттям, настроєм.

Діти п'ятого року життя продовжують втілюватися в образи, відтворювати рухи, дії, настрої, навіть міміку. Так, у вправі “Смачне яблуко” діти демонструють пишність круглих боків яблука рухами тіла й надутими щічками, його смачну щирість та красу – відкритою посмішкою через усе обличчя і прицмокуванням, а збентеженість – сором'язливим поглядом з-під опущених повік та легкою закритою посмішкою. Власний досвід почуттів допомагає дитині фантазувати під час вправ із психогімнастики й переносити свої враження на образи.

Вправа “Кімнатна тварина” допомагає дітям продемонструвати свої спостереження за улюбленою тваринкою: як вона ховає носик від холоду, як радіє зустрічі з хазяїном, як випрошує ласощі, як запрошує до гри, посміхається, сумує наодинці. Така вправа допоможе дитині не тільки скласти повну картину багатолікості образу, а й відкриє нові можливості в кращому відчутті живої природи, відточить спостережливість, уважність, поглибить чуйність та душевну щедрість.

Вправа “Я – сніжинка” відкриє дітям середнього дошкільного віку надзвичайну таємницю: немає двох однакових сніжинок! Їх ніколи не було за все буття світу! Психогімнастика допомагає дитині, перебуваючи в образі сніжинки, усвідомити і свою власну унікальність. Я – красиве творіння природи. Такого, як я, ніколи раніше не було, немає та більше ніколи не буде. Мої дії,

вчинки, життя схожі на вальсуючий політ сніжинки в повітрі, моя любов до людей і дружба з ними нагадує казково красиве покривало снігу, яке вкриває землю від неприємностей холоду. Ця вправа допоможе дитині повірити у свої власні сили. А впевненість у своїй природі, у свою чергу, допоможе розкрити творчі здібності.

Діти шостого року життя із задоволенням перевтілюються в образ та демонструють не лише його особливості, але й нюанси настрою. Для перевтілення в щасливу квітку дитині допомагають зрозуміти, що кожна людина нагадує якусь квітку. Життя квітки починається з маленького насіннячка в пухнастій теплій землі. Яку позу потрібно прийняти, щоб відчутти себе маленькою насінинкою? Інтуїція підказує дітям позу ембріона. Сидячи навпочіпки, дитина обіймає коліна руками і схилиє голівку. Яка чудова сила природи нагадує дитині початок її життя!

Як схоже воно – маленьке дитинча під серцем матусі – на зернятко в теплій землі! І починаючи із цієї миті, діти проходять у вправі життя квітки та підіймаються тоненьким стеблом до сонця, розкривають щирі обійми зеленого листя, насичуються теплом, дощем і готуються подарувати щастя. І ось настає чудова мить, коли квітка найдорожче та найяскравіше дарує світу – щиро розкриває свій бутон і посміхається яскравими барвами. Її ніжні пелюстки сповнені великої любові до світу. І кружляють діти-квіти в щасливому вальсі під звуки музики П. І. Чайковського “Вальс квітів”.

Вправи на входження в образ допомагають відчутти ліричній сум дерева, яке прощається з листям восени, його глибокий спокій із мріями-снами взимку, оптимізм та щастя цвітіння весною.

Психогімнастика допомагає дошкільникам шостого року життя перевтілитися у жвавого коника й відчутти вогонь енергії, у ніжного лебедя та відчутти тендітність і граціозність птаха, у весну та відчутти бажання дарувати сонячне сяйво очей, відкриту посмішку, лагідні долоні.

Вправа “Я – звук” поширює межі творчості, бо звук не має зорового образу. Увійти в образ допомагають

скрипка Вівальді і словесний супровід дорослого. Мета вправи – відчутти себе маленькою частиною Всесвіту і зробити відкриття: на ній лежить також слід любові. Звук народжується від легкого торкання тоненького смичка до струн граціозної скрипки. Він підлітає вгору, летить у повітря, мов птах, щоб подарувати вдячну пісню світу. Як приємно рухатися під пісню скрипки та відчувати свій голос серед інших звуків. Як несподівано вони дарують свої кольори. Яке велике бажання виникає обійняти музику, вдихнути її в себе та відчутти чудову гармонію в душі.

Вправи із психогімнастики допоможуть маленьким художникам увійти в образ, щоб краще відчутти навколишній світ і потім передати свої відчуття в малюнку. Враження та відчуття, які отримала дитина під час вправи, поєднують її з навколишнім світом, допомагають краще розуміти його і формують світогляд, в основі якого лежить любов до Всесвіту.

3.6. Імпровізовані казки, фантазування на заняттях із малювання

Мета:

- Зацікавити дітей художнім матеріалом, об'єктом та процесом малювання.
- Оживити навколишній світ і допомогти дітям глибоко відчутти та пізнати його предмети і явища.
- Розвивати емоційну чуйність, асоціативно-образне мислення та уяву.
- Виховувати в дітей впевненість у собі.
- Розвивати виразність мовлення.
- Виховувати любов до навколишнього світу й турботу про нього.

Використовується під час:

- ✓ ознайомлення з навколишнім світом;
- ✓ розглядання живопису;

- ✓ слухання музики;
- ✓ ознайомлення з художнім матеріалом;
- ✓ ознайомлення з кольором;
- ✓ спілкування з художнім матеріалом;
- ✓ малювання;
- ✓ розглядання малюнка.

*Вважають, що в цукорниці немає обличчя, немає душі.
 Але саме ця цукорниця кожен день змінюється.
 Треба знати, як з ними поводитися, вміти приглубити
 ці істоти... У всіх цих тарілочок, склянок є своя мова,
 на якій вони порозуміваються між собою.
 У них свої нескінченні секрети.*

П. Сезанн

Коли оживають речі, вони створюють навколо себе справжню казку. Побачити сумний папір, веселий пензлик, замріяну фарбу може лише людина, здатна до великого мистецтва фантазування. Без цієї таємниці пізнання вона ніколи не стане художником. Дитина ж від природи здатна вдихати життя в предмети та явища навколишнього світу. І щоб вона не втратила цю здатність, необхідно розвивати її уяву й захочувати до фантазування.

Дітям раннього та дошкільного віку властивий віковий егоцентризм. Коли дитина олюднює предмет чи явище, сприймає його як живу істоту, вона навчається розуміти навколишній світ як саму себе. А значить радіє разом із ним, співчуває та піклується про нього. Відчуття навколишнього світу як живої істоти є могутньою силою в етичному вихованні.

Чому співають зірки? Про що зітхає море? Що згадує рожевий туман?

Такі запитання можуть викликати в дітей справжній політ фантазії. Однак щоб він здійснився, дитину не повинні утримувати ніякі обмеження. Для щирої фантазії вихователь повинен із захопленням і здивуванням

зустрічати імпровізацію дітей, підтримувати її заохоченням. Тоді казка народжується “зі смаком”, від самої душі. І в ніякому разі не давати зрозуміти дитині, що вона говорить “не те”, “не про те” та “не так”. Коли дитина відчуває, що її імпровізована казка цікава й бажана для тих, хто оточує, вона відчуває насолоду від процесу фантазування та розкриває щирим бутоном цю унікальну здатність сприймати світ.

Однак роль вихователя не обмежується вдячним спогляданням. Запитання допоможуть спрямувати фантазії дитини в необхідне русло.

Так, милуючись широко розкинутим степом у пейзажі А. І. Куїнджі “Полудень. Стадо в степу”, починають розмовляти між собою квітуха духмяна земля й небо із легкою білою хмарою.

– Про що небо легким подихом вітру ласкаво шепоче землі?

– Що відповідає щедрій духмяний степ своїми барвами?

Діти висловлюють свої фантазії, імпровізують розмову двох красенів – і народжується казка про небо, яке мріє торкнутися духмяної теплої землі.

У процесі спілкування з художнім матеріалом уява допоможе дітям відчувати предмети, з якими вони працюють.

– Про що шурхотить аркуш?

– Про що говорить пензлик, вітаючись із фарбою?

– Як змінився настрій олівця, який упав зі столу?

Чому?

В таких відносинах, де дитина проживає у своїх фантазіях болючу неприємність олівця, щасливу зустріч фарб із народженням нового кольору, виховується чутливе та уважне ставлення до навколишнього світу.

Діти шостого року життя продовжують фантазувати під звуки музики: на “внутрішньому екрані” бачать її кольори, уявляють настрій добре знайомих предметів і явищ. Так, під музику Сен-Санса “Лебідь” діти складають імпровізацію про щасливе дерево в хореографічній

композиції. І казку вже можна побачити, бо вона звучить мовою пантоміми.

Казка моря барвами лягає на вологий аркуш паперу. І процес малювання перетворюється на велике творіння майстра, в якому зустрічаються давнішні друзі – море, небо, сонце, хмари. Після останнього дотику ніжного пензлика до чутливого паперу дитина одержує не малюнок “фарбами моря”, а барвисту живу казку, яка кожним кольором та новим народженням відтінком буде розповідати про таємницю моря.

На заняттях із малювання діти зустрічають гостей студії, і ця зустріч стає справжнім святом здивування.

Схвильований персик розкрив очі та побачив, що він на столі зовсім один. Ніхто не бачить його ніжної сукеночки, рум'яної щічки. А він так мріяв постати перед усіма і вразити своїм виглядом. Тепер його вишукана краса не має значення. Персик почуває себе дуже самотньо, сумує та мріє про друзів! Маленькі художники співчувають персику і дарують йому зустріч із друзями: складають композицію в колективному натюрморті, а разом із нею – казку про щасливе яблуко, щедрю на компліменти грушу, приємно здивований банан. Фантазія дітей пронизує ознайомлення з різними засобами малювання. Вона допомагає запросити рідкі фарби до прогулянки і спостерігати народження різнокольорової плями.

Казка допомагає зрозуміти дошкільникам мудрість краси в природі. І всесвітні закони наповнюють усе, що ми спостерігаємо навколо. І в зірках можна легко побачити людей, бо вони теж народжуються, навчаються в дитинстві сяяти рівним світлом, стають дорослими та щиро дарують своє сяйво, тепло і красу Всесвіту. А коли все віддадуть – старішають.

Казки мудрої краси підтримують у дітях гуманний початок, стверджують силу творіння.

Імпровізована казка розкриває перед дітьми світ взаємин у довкіллі, допомагає очима художника подивитися на давніх знайомих, розгадати їхню таємницю, дізнатись історію їхнього життя і ще раз здивуватися майстру – Природі!

Розглядання шедевра плямографії – чудова вправа для розвитку уяви. Після домальовування пляма перетворюється у виставу кумедного клоуна, який не просто здивовано дивиться на нас, а рухається, пластично вигинаючи своє тіло в різнокольоровому одязі та великих черевиках.

Декоративний орнамент починає звучати своєю барвистою мовою, коли його торкається фантазія. І дивовижна святкова пісня Великодня, сповнена любові до життя, лягає на крашанки. У кожній намальованій крапці, рисочки – своя партія у великому хорі орнаменту. Про що співають кружальця? Хвилясті лінії, зернятка? Фантазії дітей вдячно підтримуються інформацією вихователя про декоративні символи любові до природи. І маленька писанка постає перед дітьми як вдячне творіння людства Всесвіту.

3.7. Використання музики на заняттях із малювання

Мета:

- Показати дітям гармонійну красу музики.
- Формувати вміння дітей слухати музику, розвивати здатність “бачити” її.
- Розвивати уяву у створенні образу під час слухання музики.
- Поглибити чуттєве сприйняття краси у світі.
- Показати дітям гармонію звуків і кольорів у природі та мистецтві.
- Розвивати асоціативно-образне мислення.
- Розвивати естетичний смак, емоційну чутливість і почуття естетичної насолоди від музики.

Використовується:

- ✓ у процесі фантазування під час створення образу;
- ✓ у психогімнастиці для входження в образ;
- ✓ у вправах на розвиток уяви;
- ✓ у сенсорних вправах для руки;
- ✓ під час малювання для фонового сприйняття.

*Велич мистецтва найбільше виявляється в музиці.
Вона не має нічого матеріального; це чиста форма,
яка підвищує все, що піддається її вираженню.*

Й. Гете

Музика – дивовижне джерело людської любові до світу. Це найвеличніший і найпрекрасніший винахід, який володіє зрозумілою для всіх мовою краси. Музика єднає людей усього світу, різних за національністю, освітою, релігією, переконаннями. Це краса, яка постійно врятовує світ. Вона народжується від натхнення однієї людини та викликає його в серцях величезного людства. Це мова душі, яка має велику силу і здатна врятувати чи знищити.

Музика, яка становить собою гармонійне сполучення найбільш приємних для людини звуків, володіє великою цілющою силою. Вона покращує настрій та самопочуття, знижує втомлюваність, концентрує увагу й підвищує життєвий тонус. Заступник музики Орфей був цілителем, а Ескулап – бог медицини в давніх греків, визнавався музикантом.

Музика здатна підвищити інтелектуальні здібності людини, зробити її добрішою, мудрішою, красивішою.

Музика повинна жити поряд із людиною все життя як добрий ангел, захищаючи серце від образи, жорстокості та лютості.

Перша зустріч із нею має відбуватися ще в череві матері, де вона буде лунати поряд із биттям найдорожчого серця і в теплому всесвіті любові розповідання про мудру красу великого світу.

Музична мова краси має стати зрозумілою і необхідною для дитини. Використання музичних творів у педагогічному процесі благодатно впливатиме на розвиток дітей.

Музика – бажана гостя на заняттях із малювання. Вона допомагає створити свято краси, надає емоційної чутливості сприйманню, дарує щирість милуванню навколишнім світом, доповнює барвисту мову живопису мелодією любові, народжує натхнення та бажання творити.

Щоб підібрати музичний твір для дошкільників, необхідно враховувати головне – музичний геній не повинен залишити до себе байдужим. Мова краси зрозуміла людям різного віку, тому не потрібно відбирати твори за критерієм доступності дітям. Дорослі поняття “легко” й “важко” діти не сприймають. Мистецтво, яке не захоплює, не може виховати яскраву особистість. Тому необхідно звернутися до всесвітнього джерела людської культури: музичної класики. Час – справедливий критик. Він відсіяв усе незначне, безталанне, сіре та доніс зі століття в століття справжні шедеври мистецтва. Музика повинна нести красу. І малюків, як і все доросле людство, вражають звуки музики В. А. Моцарта, А. Вівальді, Л. Бетховена, П. І. Чайковського, І. Баха, Ф. Шопена. Геніальна музика має вдосконалений гармонійний склад і володіє великою силою натхнення. Однак уміти сприймати музику – це справжній талант уяви. Яким має бути слухання, щоб музика викликала естетичну насолоду?

По-перше, музику треба використовувати так часто, щоб вона ввійшла в життя дітей та впізнавалася ними. В основі естетичної насолоди музикою лежить уява. Вона допомагає викласти музичну структуру, побачити й відчутти її настільки, щоб очікувати улюблену музичну фразу. Збіг очікування добре значимого та улюбленого фрагмента з реальним розвитком музичної фрази і створює почуття задоволення.

По-друге, під час слухання музики дошкільниками необхідно враховувати психологічні особливості дітей, їхню надзвичайну емоційну чутливість і здатність до чуттєвого сприйняття. Дошкільникам легше, ніж дорослим, побачити кольори музики, відчутти її духмяність, смак, настрій. Тому зустріч із музикою їм може подарувати цілий букет відчуттів.

По-третє, щире слухання завжди викликає бажання “ввійти” в музику, злитися з нею в єдине ціле. Емоційність дошкільників наполягає на тому, щоб вдячні слухачі не пасивно сприймали, а діяли під музику: створювали хореографічну фантазію, перетворювали пензлик на диригентську паличку та дарували їй танець у повітрі,

заплющували очі й на “внутрішньому екрані” бачили музику, малювали під її звуки. Щоб дитина почула музику, вона повинна відкрити себе для музичних переживань та має змогу виразити їх.

Під звуки “Сумної пісеньки” П. І. Чайковського діти перетворюються на дерева і прощаються зі своїм листям. Сумні, сповнені глибокої любові звуки наповнюють світлим сумом гілки дерев, роблять їхні рухи мелодійно-пластичними та лагідними. “Музика допомагає увійти в образ, відчувати настрій природи”. Під музику А. Вівальді “Пори року” діти заплющують очі й бачать кольори музики. Ця вправа допомагає дітям установити зв’язок між музикою та кольорами, явищами природи, її настроєм.

Під час малювання музика створює атмосферу емоційної чутливості, гармонійності, що допомагає розвитку творчості.

Музика допоможе розвинути уяву дитини, подарує їй творчі крила і з натхненням покличе маленького художника до створення краси.

3.8. Сенсомоторні вправи

для підготовки руки дитини до малювання

Мета:

- Формувати вміння дітей правильно тримати олівець і пензлик.
- Розвивати зорово-моторну координацію, злагодженість у роботі очей та рук.
- Удосконалювати координацію рухів, пластичність, точність у діях.
- Розвивати сенсорну чутливість, здатність відчувати й відтворювати в рухах характер видів ліній.
- Розвивати дрібні м’язи руки.

Перелік вправ:

- ✓ Пензлик (олівець) вітається.
- ✓ Пензлик танцює.
- ✓ Пальчик стрибає.
- ✓ Пензлик (олівець) малює в повітрі.

- ✓ Пензлик (фломастер) на прогулянці.
- ✓ Малюнок у повітрі.
- ✓ Крейдочка танцює в повітрі.
- ✓ Пензлик літає в повітрі.

Циркуль в очах, а не в руках, бо руки працюють, а око оцінює.

Мікеланджело

Щоб заспівати пісню, необхідно підготувати голос у розспіві. До малювання необхідно підготувати руку, щоб її рухи були впевнені, вільні та точні. Для цього можна запропонувати дітям спочатку розігріти долоні одна об одну, нехай вони привітаються, відчують своє тепло. У малюванні беруть участь обидві руки. Одна – тримає олівець і подорожує з ним на папері. Друга ж – допомагає, тримаючи аркуш за куточок. Тому така зустріч рук буде початком спільного творчого процесу.

Після цього доцільно запропонувати дітям привітатися з пензликом. Взяти його в руку, погладити дерев'яну суkenочку, провести щетинкою по долоні або щоці, зручно обійняти його трьома пальцями. Таке спілкування підготує дитину до технічної вправи.

Вправа супроводжується словом вихователя. Так, у вправі “Пензлик вітається” діти одержують завдання:

- ✓ підняти пензлик щетинкою вгору так, щоб лікоть не торкався столу;
- ✓ опустити щетинкою донизу.

Діти можуть супроводжувати дії словами. Так, пензлик під час опускання щетинки вітається – і діти промовляють: “Доброго дня!”. У процесі виконання вправи вихователь повинен спостерігати за положенням руки, щоб передпліччя та кисть руки були нерухомі, а працювали лише пальці. Основна увага має бути спрямована на те, щоб пальці правильно утримували пензлик.

Технічні вправи можуть розкріпостити руку дитини в малюванні. Так, вправа “Пензлик танцює” перетворює пензлик на диригентську паличку, яка легко танцює в повітрі з гармонічно поєднаними розмашистими рухами кисті, передпліччя й плеча. Музичний супровід допоможе дітям виконати цю вправу емоційніше.

Ця вправа допоможе підготувати до розфарбування форм, малювання на великих аркушах паперу. Рука дитини легко подарує аркушу довгий слід від пензлика.

Для передачі ритму в малюванні можна використати вправу “Пальчик стрибає”. Перетворити вказівний палець на пензлик та під супровід музики або слів намалювати в повітрі краплі дощу, мазочки.

Вправа “Малювання в повітрі” підготує дітей до передачі певної форми. Спочатку великої, потім поменше й зовсім маленької.

У різних рухах пензлика допоможе потренуватися вправа “Пензлик на прогулянці”. Вихователь пропонує дитині допомогти пензлику пробігти в повітрі, пострибати, повільно крокувати.

Під час виконання вправи дитина відчуває рух м'язами, бачить, як рухається рука, та коректує необхідний напрям руху. Регуляція руху вдосконалюється на основі досвіду дій. Запропоновані вправи допомагають удосконалити навички тримання олівця й пензлика, положення руки під час малювання вертикальних та горизонтальних, прямих, хвилястих і ламаних ліній, ритмічного повторення однорідних рухів. Дитина рухами руки відтворює характер, настрій лінії. Імпровізований танець пензлика в повітрі допомагає дитині послабити м'язи руки, робить її рухи довільними, пластичними та легкими.

3.9. Словесні вправи на заняттях із малювання

Мета:

- Познакомити дітей зі словами, якими користується художник.
- Формувати вміння дітей грамотно і правильно промовляти нові слова.
- Розвивати здатність використовувати різну силу голосу.
- Збагачувати емоційну насиченість у промовлянні нового слова з відтінками різного настрою.
- Розвивати почуття ритму та мелодійності в промовлянні слова.

Перелік вправ:

- ✓ Слово радіє.
- ✓ Слово шепоче.
- ✓ Слово сумує.
- ✓ Прокричи слово.
- ✓ Слово дивується.
- ✓ Слово стрибає.
- ✓ Слово милується.
- ✓ Слово співає.
- ✓ Слово розчаровується.

На заняттях із малювання під час ознайомлення зі світом художника дитина зустрічається з новими словами. Враховуючи особливості дошкільника, необхідно так пояснити значення нових слів, щоб дитина мала можливість сприйняти кожне емоційно, зацікавлено, граючи з ним.

Так, уперше дитина знайомиться з ім'ям фарби – гуаш. Особливість цього слова в шепотінні, яке нагадує осінній листопад. Звернути увагу дітей на цю особливість слова й запропонувати прошепотіти його. Відчути, як розігрався легкий вітерець у студії. Потім проспівати слово голосніше та відчути, як тремтять у повітрі звуки “у” й “а”. Наприкінці вправи разом із дітьми прокричати голосно слово та дати можливість усій накопиченій енергії вирватися разом зі словом.

Вправи з новим словом можуть допомогти збагачувати емоційне забарвлення мови. Так, почувши ім'я акварелі, разом із дітьми здивуватися кваканню жабки та булькотінню води в слові (аква-рель), зрадіти святковому настрою (різдвяна канитель – прозора акварель) і промовити слово, відчувши його солодощі (акварель – карамель).

У вправі “Слово стрибає” можна досягнути чіткої артикуляції у вимові слова по складах.

Так, промовляючи слово “крейда”, склади начебто стрибають у повітрі з чіткими звуками, у заданому ритмі.

Діти шостого віку життя зустрічаються із чарівною рідкою фарбою-тушшю, вимовляють її ім'я, сповнюють його таємничим шепотінням. Воно, немов вітер, співає свою пісню, коли діти промовляють слово з поривом вітру на голосні: “ту-у-у-ш”. Казковий вітер збуджує фантазію, усе навколо пробуджується та починає тихо нашіптувати: “туш-ш-ш”.

Вправа зі знайомим словом “диво” допомагає дошкільникам відчутти інтонаційні відтінки настрою. Діти промовляють слово зі звичайною інтонацією, розчаруванням, здивуванням, радістю й відкривають таємницю: слово змінюється! Воно схоже на людину, бо настрої здатний “розплющити йому очі” або “подарувати посмішку”, грати його барвами, імпровізувати його мелодією.

Вправи зі словом на заняттях із малювання допомагають дітям “побачити” слова очима художника, краще відчутти їхній настрої, легко та назавжди запам’ятати.

3.10. Словник художника

- ***Автопортрет*** – портрет, намальований із самого себе.
- ***Акварель*** – прозора фарба, яка дуже любить воду.
- ***А-ля прима*** – спосіб малювання, у якому колір спочатку підбирається на палітрі, а після цього кладеться на відповідне місце малюнка.
- ***Анімаліст*** – художник, який зображує тварин.
- ***Анімалістика*** – жанр живопису, в якому зображують тварин.
- ***Візерунок*** – дружба ліній, крапок, мазків, кольорів у малюнку.
- ***Воскова крейдочка*** – олівець, виготовлений із воску.
- ***Вуглик*** – ніжна, м’яка крейдочка, одягнена в целофанову суkenочку.
- ***Горизонт*** – лінія, на якій зустрічається небо із землею.
- ***Граттаж*** – техніка малювання видряпуванням на восковому кольоровому папері.
- ***Гуаш*** – густа непрозора фарба.
- ***Декор*** – прикрашання. *Декоративний* – прикрашений візерунком. *Декорувати* – прикрашати.

- **Ескіз** – підготовчий малюнок до картини, начерк, виконаний простим олівцем.
- **Карикатура** – комічний, кумедний портрет.
- **Карикатурист** – художник, який малює карикатури.
- **Кольоровий олівець** – кольоровий стрижень, одягнутий у дерев'яну су肯ку.
- **Крейда** – хрумкий олівець без су肯ки.
- **Майстерня (студія)** – приміщення, в якому працює художник.
- **Монотіпія** – друкувальний слід від малюнка.
- **Натура** – предмети оточення, які малює художник.
- **Натюрморт** – картина, на якій намальовано предмети побуту, квіти, овочі, фрукти...
- **Пастель** – ніжна, крихка паличка чорного кольору для малювання.
- **Пейзаж** – малюнок, на якому зображено природу.
- **Пензлик** – паличка з ворсинками для малювання.
- **Плакат** – настінний аркуш із великим малюнком і текстом.
- **Плямографія** – малювання за допомогою плями.
- **Портрет** – зображення людини на картині, фотографії, скульптурі.
- **Портретист** – художник, який створює портрет.
- **Пуантилізм** – малювання різнокольоровими крапками, мазками.
- **Тампонування** – малювання тампоном, виготовленим із поролону або ганчірки.
- **Туш** – рідка фарба великої щільності.
- **Фломастер** – щільний кольоровий стрижень, просочений чорнилами.
- **Художник** – людина, яка вміє і любить малювати.

3.11. Пам'ятка художника

- Малюй так, щоб ворсинки пензлика не плуталися.
- Перед малюванням гуаш потрібно розмішувати. Після малювання – добре вимити пензлик.
- Не натискай сильно на кольорові олівці та ні в якому разі їх не кидай.
- Щоб акварель малювала, потрібно подарувати їй воду.
- Не забувай закривати фломастери після малювання ковпачками. Їхні чорнила швидко випаровуються.
- Ніколи не кидай крейдочку і малюй нею на сухій поверхні.
- У роботі з восковою крейдочкою не накладай один колір на інший і не користуйся ґумкою.
- Після малювання пастеллю обережно поведись з малюнком, не торкайся зображення руками.
- Тримай художній вуглик ніжно й акуратно, малюй не натискаючи на нього, щоб він не зламався.
- Під час малювання тампоном не треба змочувати його водою. Набирати на тампон лише фарбу, починаючи зі світлої.
- Під час малювання тушшю тримай ручку за металевий комірець і дуже не натискай на перо, щоб не поранити папір.
- Перед малюванням жорстким пензликом потрібно зняти зайву туш об додатковий аркуш паперу до такого стану, поки не буде залишатися пухкий уривчастий слід.
- Для плямографії потрібно використовувати рідку насичену фарбу.
- Спочатку малюй восковою крейдочкою, а потім розфарбовуй аквареллю. Слід воскової крейди відштовхує акварель.
- Для монотипії фарби необхідно наносити, щоб вони не встигли підсохнути.

ПОРАДИ ДЛЯ ТВОРЧИХ ПЕДАГОГІВ І БАТЬКІВ

14 “ЯКЩО” для розвитку творчості:

1. Якщо Ви вмієте любити себе як унікальну частинку великої Природи, Ви навчите цього дітей. Дитина, не спроможна себе любити, не може залишатися щирою. Без щирості неможлива творча свідомість.

Пам'ятайте: “Наскільки приємна може бути людина, коли вона вміє бути сама собою” (Платон).

2. Якщо Ви поважаєте й любите тих, хто оточує, Ви навчите цього дітей.

Пам'ятайте: Повага передбачає відсутність насильства. У ній мається на увазі бажання, щоб інша людина росла та розвивалася такою, якою її визначила природа.
Повага – це здатність усвідомлювати унікальну індивідуальність людини. Любов – акт давання: віддати свою радість, свій інтерес, свої розуміння, знання, почуття.

3. Якщо Ви звертаєте увагу на достоїнстві дитини й вірите в її можливості – Ви навчите її вірити в себе та одержувати перемогу.

Пам'ятайте про першу формулу освіти “Ти все зможеш!”.

4. Якщо Ви вмієте авансом дарувати похвалу й небайдужі до творчості дитини – у неї більше шансів відбутися.

Пам'ятайте: “Таланти виховуються заохоченнями” (В. Оствальд).

5. Якщо Ви порівнюєте одну дитину з іншою, Ви блокуєте можливість розуміти та приймати іншого.
- Пам'ятайте:** Порівнювати дитину можна тільки з нею самою – сьогоднішню зі вчорашньою.
6. Якщо Ви допоможете дітям відчутти глибину сприймання, побачити навіть у маленькому предметі великий світ, навчите дивитись і бачити, слухати й чути, розуміти, відчувати та любити – Ви подаруєте їм радість високої культури.
- Пам'ятайте:** Високої культури неможливо навчити, її треба ввібрати в себе. Вона не тільки в логіці, вона в почуттях.
7. Якщо Ви пропонуєте дитині свободу і вчите нею користуватися – Ви підтримуєте в дитині енергії розвитку, пізнання і творчості.
- Пам'ятайте:** Заборона для дитини – гальма, які зупиняють дії всіх цих енергій.
8. Якщо Ви разом із дитиною шукаєте рішення, а не перевіряєте, чи правильно вона намалювала, – Ви розвиваєте можливість творчого бачення та не засмічуєте сприйняття стереотипами.
- Пам'ятайте:** Немає правильних і неправильних малюнків та фантазій! Дитина не помиляється, вона шукає свій шлях. Дуже велика небезпека для творчості – штамп.
9. Якщо Ви чекаєте в малюнку відображення не того, що бачить дитина, а як вона бачить і як відчуває – Ви підтримуєте дитячу геніальність.
- Пам'ятайте:** Дитина живе на іншому рівні – фізичному та емоційному й відчувати як доросла людина – не може.

10. Якщо для Вас важливо те, як Ви відкрили, аніж те, що Ви відкрили, – Ви вчите дітей одержувати задоволення від пізнання.

Пам'ятайте: Знання приходить тоді, коли Ви розумієте, як Ви зрозуміли. І Вам цікаво розуміти.

11. Якщо Ви не поспішаєте в спілкуванні з дітьми – Ви вилучаєте байдужість.

Пам'ятайте: У спілкуванні з прекрасним мовчанням можна сказати більше, ніж словами.

12. Якщо діти працюють із цікавістю, вони застраховані від примушеної діяльності. Примушення для дитини – завжди стрес, за якого організм перебуває в постійному напруженні.

Пам'ятайте: Щоб захопити дітей, треба спочатку захопитися самому.

13. Якщо Вам не подобається малюнок дитини, не поспішайте давати негативну оцінку. Невизнаний малюнок замикає особистість маленького художника.

Пам'ятайте: Праця душі дитини заслуговує визнання. Похваліть авансом і спробуйте подивитися на малюнок очима дитини.

14. Якщо Ви радієте творчим успіхам дітей, Ви вчите їх радіти чужим перемогам.

Пам'ятайте: Східна мудрість наголошує: “Поспішайте захоплюватися людиною, інакше Ви пропустите радість”.

З повагою Л. Шульга

ПЛАНУВАННЯ ЗАНЯТЬ ІЗ МАЛЮВАННЯ

5.1. Четвертий рік життя**5.1.1. Календарно-тематичне планування
занять із малювання**

I квартал

Міс.	№	Тема заняття	Вид роботи, заняття	Художній матеріал	Мета
Вересень	1	Подорож до майстерні художника	ознайомлення	обладнання студії	Виховувати інтерес до образотворчого мистецтва
	2	Пензлик і його друзі	ознайомлення	пензлики, папір, вода	Дати елементарні уявлення про пензлик та папір
	3	Зустріч із гуашшю	ознайомлення, підгрупове	різнокольорова гуаш	Дати елементарні уявлення про гуаш
	4	Ознайомлення із жовтою фарбою	ознайомлення, розфарбовування	гуаш	Розвивати здатність відчувати жовтий колір. Формувати вміння використовувати різні прийоми розфарбування
Жовтень	5	Я – сонечко!	малювання, підгрупове	гуаш	Формувати вміння передавати образ сонечка. Розвивати вміння користуватися пензлем

Міс.	№	Тема заняття	Вид роботи, заняття	Художній матеріал	Мета
Жовтень	6	Зустріч з олівцями	ознайомлення, малювання	олівці	Дати елементарні уявлення про олівці
	7	День народження синьої фарби	ознайомлення, розфарбовування	гуаш	Розвивати здатність відчувати синій колір. Формувати вміння розфарбовувати
	8	Я – дощ!	малювання, колективне	гуаш	Формувати вміння передавати образ дощу. Розвивати навички малювати пальчиком
Листопад	9	Як сонечко зустрілося із хмарою	малювання, підгрупове	гуаш	Розвивати фантазію в передачі образів. Формувати здатність орієнтуватися на аркуші паперу
	10	Чарівні пригоди осінніх листочків	монотипія, індивідуальне	гуаш	Дати елементарні уявлення про монотипію. Формувати вміння друкувати
	11	Таємниця зеленої фарби	ознайомлення, розфарбовування	гуаш	Розвивати здатність відчувати зелений колір. Удосконалювати навички розфарбовування
	12	Що бачить у сні пагорбок	малювання, колективне, підгрупове	гуаш	Формувати здатність малювати пальчиками прями лінії, мазки, кружечки

II квартал

Міс.	№	Тема заняття	Вид роботи, заняття	Художній матеріал	Мета
Грудень	13	Тасмниця акварелі	ознайомлення, індивідуальне	акварель	Дати елементарні уявлення про акварель
	14	Іменини червоного кольору	малювання, індивідуальне	акварель	Розвивати здатність відчувати червоний колір. Формувати вміння передавати образ квітів
	15	Золота рибка	малювання	олівці	Формувати вміння передавати образ рибки, розвивати рухи руки
	16	Розпис новорічних іграшок	декоративне малювання, підгрупове	гуаш	Формувати вміння прикрашати форму лініями, мазками, крапками
Січень	17	Новорічна ялинка	малювання	олівці, фломастери	Удосконалювати вміння прикрашати намальовану ялинку
	18	Народження білої фарби	колективне малювання, підгрупове	гуаш	Ознайомити з білою фарбою. Удосконалювати вміння домальовувати сніг у пейзажі
	19	Я – хмаринка	малювання	гуаш	Формувати вміння передавати образ хмаринки і сніжинок.

Міс.	№	Тема заняття	Вид роботи, заняття	Художній матеріал	Мета
					Удосконалювати вміння малювати пальчиком
	20	Ознайомлення з крейдою	малювання	крейда	Ознайомити з крейдою. Формувати вміння малювати сніжинки
<i>Лютий</i>	21	Звідки прийшла чорна фарба	малювання	крейда	Ознайомити із чорним кольором. Викликати бажання малювати зоряне небо
	22	На подушці чорний кіт	малювання, підгрупове	олівці	Формувати навички малювання kota округлими лініями
	23	Подаємо коникам смужки	декоративне малювання	гуаш	Викликати бажання прикрашати коника вертикальними смужками. Розвивати почуття ритму
	24	Пробудження коричневої фарби	малювання, колективне, підгрупове	гуаш	Ознайомлення з коричневим кольором. Формувати вміння малювати пташок

III квартал

Міс.	№	Тема заняття	Вид роботи, заняття	Художній матеріал	Мета
Березень	25	Про що розповіла воскова крейдочка	ознайомлення, малювання	воскові крейдочки	Познайомити з восковою крейдочкою. Формувати вміння малювати образ ведмедика
	26	Квіти для матері	малювання	воскові крейдочки	Розвивати творчість у малюванні квітів восковими крейдочками
	27	Суниці для ведмедика	малювання	воскові крейдочки	Формувати почуття ритму в прикрашанні полянки суничками
	28	Зустріч з оранжевою фарбою	ознайомлення, розфарбовування, індивідуально-групове	акварель	Ознайомити з оранжевою фарбою. Розвивати здатність асоціативного сприйняття кольору
Квітень	29	Морквина на грядці	малювання, колективне, підгрупове	гуаш	Формувати вміння малювати образ моркви. Закріпити особливості оранжевого кольору
	30	Рушничок	декоративне малювання	гуаш	Формувати вміння складати візерунок на смужці з ліній, крапок, мазків

Міс.	№	Тема заняття	Вид роботи, заняття	Художній матеріал	Мета
Квітень	31	Народження фіолетової фарби	малювання	гуаш	Ознайомити з фіолетовим кольором. Формувати вміння малювати фіалку пальчиком і пензлем
	32	Казкове дерево	малювання, колективне, підгруппове	гуаш	Формувати вміння складати образ казкового дерева. Виховувати естетичний смак від роботи з кольорами
Травень	33	Квітуха поляна	малювання, індивідуально-группове	гуаш	Закріпити особливості основних і складених кольорів. Формувати вміння складати образ квітучої поляни в монотипії
	34	Метелики	малювання	гуаш	Розвивати здатність домальовування монотипії образами метеликів
	35	Літечко	малювання	олівці, фломастери, крейда	Формувати вміння складати образ людини із сонечка. Розвивати фантазію
	36	Хоровод барв на скатертині	малювання, колективне	гуаш, олівці, крейда	Закріпити знання про основні та складені кольори. Удосконалювати вміння малювати різним художнім матеріалом

5.1.2. Орієнтовні конспекти занять із малювання

1. Подорож до майстерні художника

Мета:

- ✓ Ознайомити дітей із майстернею художника.
- ✓ Викликати інтерес до предметів, які допомагають малювати.
- ✓ Розвивати уяву під час сприйняття художнього матеріалу.

Обладнання: студія або куточок художника.

Хід: Запросити дітей увійти до майстерні.

Розповісти, що ця кімната (куточок) чарівна: кожен, хто ввійде до неї, стає художником. Запитати, а чи знають діти, хто такий художник? Кімната, у якій малює художник, називається майстерня (або студія). Запропонувати дітям привітатися з майстернею, вимовити її назву. Розглянути, що знаходиться навколо. Звернути увагу на картинну галерею (виставку малюнків). Запитати, що намальовано, хто намалював. Розповісти, що допомагали художникам безліч предметів – художні матеріали. Звернути увагу на шафи (полички), розповісти, що там живуть олівці, фарби, пензлі, папір. Ці речі творять справжні дива. Необхідно тільки навчитися їх розуміти й відчувати. Запропонувати дітям послухати, про що шепочуть ці предмети на своїх місцях. Дати дітям можливість послухати, поговорити з ними, розглянути, торкнутися, помалювати. У кінці заняття покласти художні матеріали на свої місця та попрощатися до нової зустрічі.

Художник – людина,
яка вміє і любить малювати.

Майстерня (студія) –
приміщення, в якому
працює художник.

2. Пензлик і його друзі

Мета:

- ✓ Ознайомити дітей із пензлем та з папером.
- ✓ Формувати вміння користуватися пензлем: правильно тримати, опускати у воду, наносити мазки на папір.
- ✓ Викликати емоційний відгук у діях із художнім матеріалом.

Обладнання: пензлі, скляні ємності з водою, папір.

Хід: Запропонувати дітям згадати:

- Як називається людина, яка вміє малювати?
- Як називають приміщення, у якому працює художник?
- Які предмети допомагають художнику малювати?

Звернути увагу дітей на робочі місця. Що там знаходиться? (Вода й папір). Дати дітям можливість обстежити ємність із водою та папір; привітатися з ними. Запитати, яка вода (чиста, прозора, холодна чи тепла...), який папір (чистий, білий...). Запропонувати дітям покласти руки на аркуш паперу. Розповісти про те, що він прохолодний, спокійний, у руках згинається, щось шепоче, шурхотить. Послухати, про що він мріє, з ким бажає зустрітися. Вода й папір – давні друзі. Зараз вони чекають зустрічі з пензлем. Дістати пензлі, роздати їх дітям. Познайомити дітей із чарівною паличкою художника.

– Це пензлик. Він живий. Справжній художник може почути, про що він говорить. Обійміть його трьома пальцями за дерев'яне платячко біля металевого комірця. Послухайте.

Він розповідає вам про те, що раніше був гілочкою дерева та хутром білочки. Погладьте ворсом свої щічки. Це пензлик привітався з вами. Пензлик

Пензлик –
паличка
з ворсинками
для малювання.

любить подорожувати й зустрічатися зі своїми друзями. Зараз він поспішає на зустріч із водою. Допоможемо разом їм зустрітися. Коли пензлик опускається у воду, його щетинка стає пухнастішою, ворсинки вільно почувають себе у воді. Під час виймання їх із води видно, як повільно стікає з ворсу краплинка. Усі ворсинки щільно прилягають одна до одної. Вони повинні завжди триматися разом. Подивіться, як змінився настрій пензлика. Він мріє подорожувати на білому аркуші паперу. Підготуйте аркуш до зустрічі з пензликом: ліву (праву) руку покладіть долонею вниз на кут аркуша, щоб він не рухався за пензлем. Проведіть ворсом по паперу. Спостерігайте, щоб ворсинки пензлика дружно рухалися, не плутаючись. Пензлик подавав аркушу вологу. Якщо малювати сухим пензликом, тоді ворсинкам не буде чого віддавати й від цього страждатимуть обидва: і аркуш, і пензель. Зверніть увагу на папір. Як змінився його настрій: він став вологий, блищить та посміхається!

Малюй так, щоб ворсинки пензлика не плуталися.

У кінці заняття запропонувати дітям тихо попроситися з пензликом і аркушем.

3. Зустріч із гуашшю (підгрупове)

Мета:

- ✓ Ознайомити дітей із гуашшю, її особливостями.
- ✓ Формувати вміння готувати гуаш до малювання.
- ✓ Виховувати інтерес до малювання фарбами.

Обладнання: пензлі, папір, вода, різнокольорова гуаш.

Хід: Згадати з дітьми:

- Які предмети допомагають художнику малювати?
- Ким раніше був пензлик?
- Що є в нього зараз?
- Як тримати пензлик у руці?

Запропонувати дітям узяти пензлик, привітатися з ним. Познайти дітей із **вправою**

“Пензлик вітається”:

Обійняти пензлик трьома пальцями за металевий коміречок. Підняти його голівку з ворсинками вгору, щоб лікоть не торкався столу.

1) Опустити голівку з ворсинками донизу, щоб пензлик дивився на стіл. 2) “Доброго дня!”. Спостерігати, щоб вправу виконували пальці, а кисть руки була нерухома. Повторити вправу 3–4 рази.

Звернути увагу дітей на чарівну незнайомку. В розетках спить різнокольорова фарба. У неї є ім'я. Звуть її гуаш. Вимовити з дітьми її ім'я тихим шепотінням, щоб не збудити фарбу, потім голосніше проспівати й голосно прокричати.

Гуаш – густа непрозора фарба.

Запропонувати дітям привітатися з гуашшю та запитати в неї, чому вона така сумна. Послухати, про що розкаже фарба. Вона дуже довго чекала дітей, але ніхто до неї не приходив – і вона засумувала: осунулася на саме дно своєї хатинки та покрилася прозорими сльозами.

Попросити дітей, щоб вони набрали на пензлик трохи сумної фарби і поклали її на аркуш паперу. Звернути увагу на те, що сумна гуаш бліда, прозора. Як же розвеселити фарбу? Дійти з дітьми такої думки: фарба повинна погратися з веселим пензликом. Опустити пензлик у фарбу та розмішати її. Як змінилася фарба? Вона стала яскравою, веселою. Запропонувати дітям, щоб їхні пензлики погуляли з гуашшю по паперу. Звернути увагу дітей, що весела гуаш замалювала сумний слід на папері. У кінці заняття вимити пензлики, щоб на ворсинках не було фарби.

*Перед малюванням гуаш потрібно розмішувати.
Після малювання – добре вимити пензлик.*

4. Ознайомлення із жовтою фарбою

Мета:

- ✓ Ознайомити дітей із жовтою гуашшю.
- ✓ Розвивати здатність відчувати жовтий колір.
- ✓ Ознайомити з технікою розмальовування широким пензликом.

Обладнання: площинні форми для розфарбовування, жовта гуаш, пензлики.

Хід: Пригадати з дітьми:

- Особливості гуаші.
- Як змінюється настрій гуаші від зустрічі з пензликом.

Звернути увагу на площинні форми: ромашку, сонце, яблуко, грушу, повітряну кульку, лист, кульбабу. Запитати, чому вони такі сумні? Як можна подарувати їм хороший настрій? Хто допоможе грушу зробити солодкою, сонечко – теплим, ромашку – ароматною? Яка фарба знадобиться художнику? У кого в природі художник може взяти жовту фарбу?

Запропонувати дітям попросити в сонечка жовту фарбу. Розглянути жовту гуаш: вона тепла, як сонце; ласкава, як його промені; пахне медом і ромашками; солодка, як груша. Запропонувати дітям подарувати фарбу формам, розфарбувати їх.

Перед роботою привітатися з пензликом та виконати **вправу “Пензлик вітається”** (див. заняття 3).

Після роботи подивитися, як вони змінилися; закріпити особливості жовтої фарби й попрощатися з нею.

5. Я – сонечко! (підгрупове)

Мета:

- ✓ Формувати вміння дітей передавати образ сонечка рухами тіла, мімікою, лінією та кольором.
- ✓ Удосконалювати вміння користуватися пензлем.
- ✓ Викликати естетичну насолоду від сонячного світла й жовтої фарби.

Обладнання: пензлі, жовта гуаш, шпалери.

Хід: Звернути увагу дітей на гостя в студії, який прийшов через вікно та наповнив її приємним світлом. Запропонувати дітям підійти до вікна й привітатися із сонцем: простягти руки до його променів, стиснути їх у долоні одним за одним (кілька разів зімкнути та розімкнути долоні). Чому долоні стали теплими? Вони привіталися із сонцем і стали схожі на його промені. Запропонувати дітям перетворитися на сонечко.

Вправа “Я – сонце”

– Я – маленьке сонце. Я прокидаюся, умиваюся. Я розчісую свої промені та підіймаюся вільно й урочисто. Я – велика куля. У мені багато тепла та світла. Я – велике сонце. Я дарую своє тепло всім: небу, хмаринкам, річкам, полям, людям. Я видихаю тепло. Я перетворююся на тоненький сонячний промінець. Я лечу на землю й пірнаю в м'яке зелене листя, я купаюся в блакитних хвилях моря, я граюся в білій піні. Я посміхаюся від щастя дарувати світло.

Під час виконання вправи діти сідають навпочіпки, повільно піднімаються, імітують умивання, причісування, описують двома руками біля себе велике коло. Після вправи запропонувати дітям намалювати своє сонечко. Перед малюванням виконати **вправу “Пензлик вітається”** (див. заняття 3). У кінці заняття показати, як змінилася студія, помилуватися сонячною фарбою.

6. Зустріч з олівцями

Мета:

- ✓ Ознайомити з олівцями, їхніми особливостями.
- ✓ Розвивати уяву в процесі “спілкування” з ними.
- ✓ Формувати вміння користуватися олівцем.

Обладнання: олівці, папір.

Хід: Розглянути з дітьми коробку з олівцями.

– Це будиночок, у якому живе дружня сім'я. Послухайте, як тихо шепочуть між собою олівці. Відкриємо двері будиночка й допоможемо олівцям визирнути з нього. Яка велика сім'я живе в цьому будиночку! Як багато олівців, і серед них немає двох однакових.

Знайдіть олівець, який подобається вам найбільше. Візьміть його в руки та розгляньте. Він довгий, тоненький, одягнений у дерев'яну сукенку. Якого вона кольору? Під сукенкою живе тоненький стрижень. Він ніжний, ламкий, може зламатися від найслабшого удару. В олівця тоненька заточена голівка. Саме вона й залишає слід на папері. А тепер прислухайтеся до нього самого. Що він вам говорить? Запросіть олівчик подорожувати білим аркушем паперу.

Олівець – кольоровий стрижень, одягнений у дерев'яну сукенку.

Не натискай сильно на кольорові олівці та ні в якому разі їх не кидай.

Показати дітям, як правильно утримувати олівець у руці. У кінці заняття покласти олівці на місце, попрощатися й закрити будиночок з олівцями.

7. День народження синьої фарби

Мета:

- ✓ Ознайомити дітей із синьою фарбою.
- ✓ Розвивати здатність відчувати синій колір.
- ✓ Формувати вміння використовувати різні прийоми розфарбовування.

Обладнання: площинні форми, синя гуаш, широкі пензлі.

Хід: Повідомити дітям про день народження синьої фарби. Познайти з гостями, які прийшли до студії на день народження.

Це друзі синьої фарби: краплинки дощу, хвилі синього моря, повітряні кульки, хмаринки, дзвіночки, волошки. Розповісти про те, що поки гості їхали до студії, вони потрапили під дощ, який змив із них усю фарбу. Гості засмутилися, стали зовсім бліді. Хто допоможе їм? Синій колір сумний, спокійний, холодний.

Маленькі художники вибирають собі форму. Показати дітям прийом розфарбовування круглих форм.

Вправа “Пензлик танцює”

Узяти пензлик за дерев'яну суkenочку трьома пальцями. Розслабити руку, щоб вона ніби застигла в повітрі, схожа на диригентську паличку: 1 – легкий, розмашистий рух рукою вправо, 2 – вліво. Під час вправи рухається плече, передпліччя, кисть і пензлик. Повторити 3 рази.

Під час роботи дати дітям можливість послухати, понюхати синій колір.

Наприкінці заняття зазначити, як змінилася студія на день народження синьої фарби: у ній пахне дощем, чується шум моря, відчувається запах лісових дзвіночків. Привітати синю фарбу з днем народження, побажати їй багато друзів та запросити її на танок.

8. Я – дощ! (колективне)

Мета:

- ✓ Розвивати здатність дітей передавати образ дощу рухами тіла, мімікою, мазками й кольором.
- ✓ Формувати вміння малювати пальцем.
- ✓ Розвивати уяву.

Обладнання: великий малюнок вікна на шпалері, синя гуаш.

Хід: Послухати з дітьми, як за вікном плаче синій дощ. Про що він плаче – запитати в дітей. Запропонувати їм перетворитися на краплинки дощу.

Вправа “Я – дощ”

– Я – дощ. Я випливаю з великої хмари та лечу над землею. Я – маленька прозора краплинка дощу. Мені приємно кружляти в повітрі серед інших краплин. Я – дощ. Я зустрічаюся із землею і кричу їй: “Здрастуй!”. Мене підхоплює легкий вітерець, і я співаю йому: “Здра-а-сту-у-й!”. Я вмиваю осінній жовтий лист, торкаючись його губами, руками, усім своїм тілом. Я обмиваю його та стаю зовсім маленькою краплинкою. Я м’яко опускаюся в обійми теплої землі, і вона з полегшенням зітхає.

Після вправи звернути увагу дітей на вказівні пальчики: “Ви знову перетворилися на дітей, маленьких художників. Лише один пальчик у вас залишився дощовий. Він допоможе намалювати дощ”.

Вправа “Вказівний пальчик стрибає”

Подивитися на вказівний пальчик. Привітатися з ним. Інші пальчики притиснути до долоні. Запросити пальчик пограти:

- 1 – пальчик піднятий угору;
- 2 – пальчик опускається в долоню.

Повторити 6 разів. Рухи можна супроводжувати пісенькою (“кап-кап”).

Запропонувати дітям намалювати краплини дощу синьою гуашшю на склі, чи на намальованому вікні,

чи на підлозі (можна намалювати велику хмару або кілька хмар, а діти домалюють дощ). Наприкінці заняття звернути увагу на те, як пахне дощем у студії, якою вона стала прохолодною і трішечки сумною.

9. Як сонечко зустрілося із хмарою (підгрупове)

Мета:

- ✓ Закріпити особливості синього та жовтого кольорів.
- ✓ Розвивати фантазію в передачі образів сонця і хмари.
- ✓ Формувати вміння орієнтуватися на аркуші паперу.

Обладнання: гуаш синя та жовта, пензлі, папір.

Хід: Звернути увагу дітей на підготовлену до заняття гуаш.

Повторення

- Назвати її кольори.
- Який настрій у жовтої гуаші?
- Чому сумує синя гуаш?

Запропонувати дітям допомогти зустрітися фарбам на папері. Для цього необхідно перетворити аркуш у шматочок неба, торкнутися його своїми долонями, вдихнути його прохолоду й тихий сум. Чому небо сумує? Запропонувати дітям подарувати йому друзів: добре тепле сонце та поважну сумну хмару. Намалювати на небі зустріч друзів. Пофантазувати: хмара пливе до сонечка, сонечко сховалося за хмару чи дивиться на неї зверху.

Хмарка-імпровізація

Звернути увагу на композицію малюнка. Сонечко або хмарка (чи удвох) мають розміщуватися в центрі аркуша. Розглянути малюнки дітей, вислухати фантазії.

10. Чарівні пригоди осінніх листочків (індивідуальне)

Мета:

- ✓ Дати елементарні уявлення про монотипію.
- ✓ Удосконалювати вміння використовувати різні прийоми розфарбовування та орієнтуватися на аркуші паперу.
- ✓ Викликати емоційний відгук та естетичну насолоду від осіннього листя.

Обладнання: альбомний аркуш із зображенням синьої калюжі; опале листя; жовта гуаш, широкі пензлі, ганчірочка, клейонка.

Хід: Звернути увагу дітей на осіннє листя.

- Що сталося з листям восени?
- Чому листя опадають із дерев?

Осінь щедро обдарувала дерева золотими барвами, і листочки не витримують – їм хочеться літати, кружляти в повітрі, танцювати.

Вправа “Я – листячко”

– Хто допомагає листю кружляти в повітрі та запрошує на танок? Запропонувати дітям перетворитися в листя й покружляти в осінньому вальсі.

– Що сталося з листям після таночка?

Послухати шепіт листочків і пофантазувати з дітьми про їхні чудові пригоди. Звернути увагу дітей на намальовану холодну синю воду. Калюжа сумує: у неї зовсім немає друзів.

– Чи може листя їй допомогти?

Розповісти дітям, що листям можна малювати замість пензлика. Для цього потрібно розкласти листя на клейонці поряд з аркушем паперу. Вмочити пензлик у жовту фарбу та вкрити нею зворотну поверхню осіннього листочка. Потім обережно взяти листочок за ніжку й

**Монотипія –
друкувальний слід
від малюнка.**

покласти його зафарбованим боком на намальовану на аркуші паперу синю воду. Зверху притиснути долонькою кілька разів. Сталося справжнє диво! Листочок залишив нам жовтенький відбиточок, від якого навіть посміхнулася калюжа! Розповісти дітям, що таке друкування називається монотипією. Запропонувати дітям подарувати ще листячко калюжі та виразити своє здивування, висловити комплімент листочку.

11. Таємниця зеленої фарби

Мета:

- ✓ Ознайомити дітей із зеленою фарбою.
- ✓ Розвивати здатність відчувати зелений колір.
- ✓ Удосконалювати вміння розфарбовувати.

Обладнання: площинні форми для розфарбовування, синя й жовта гуаш.

Хід: Продемонструвати дітям зустріч жовтої та синьої фарб.

Зустріч має набути форми казки з нагадуванням характерів жовтої й синьої фарб: жовта фарба сяє, посміхається, дарує всім своє тепло. Побачила вона вологі сумні очі синьої фарби і здивувалася, запитала, чому та сумує, торкнулась її своїми сонячними долонями. Синя фарба посміхнулася зеленим кольором.

Дати дітям можливість відчути зелений колір та пофантазувати з ним. Нехай вони розкажуть, який настрій у зеленої фарби, чим вона пахне, яким голосом говорить, із ким дружить. А щоб у зеленої фарби було багато друзів, запропонувати дітям розфарбувати форми: листя, ялинку, жабеня, крокодила, кульки, огірок, яблуко.

Перед малюванням виконати **вправу "Пензлик танцює"** (див. заняття 7). Після малювання звернути увагу на зміни в студії: пахне травою, листям, зеленню, свіжістю, спокоєм. Це аромат зеленої фарби.

12. Що бачить у сні пагорбок (колективне, підгруппове)

Мета:

- ✓ Закріпити особливості зеленої фарби.
- ✓ Розвивати здатність дітей малювати пальчиком прямі лінії, мазки і кружечки.
- ✓ Виховувати естетичну насолоду від малювання різнокольоровими фарбами.

Обладнання: пагорб, намальований на підлозі або шпалері; гуаш зеленого, жовтого, синього кольорів.

Хід: Під час зустрічі звернути увагу дітей на пагорб, намальований на великому аркуші паперу: він спить та бачить сон.

Запропонувати дітям пофантазувати про те, що бачить він уві сні. Дійти висновку, що сниться йому сонячне літо й легкий одяг. Запитати в дітей: у що одягнений пагорбок улітку? Запропонувати дітям намалювати зелену м'яку ароматну траву та ніжні квіти, перетворивши вказівний пальчик у пензлик.

Вправа "Вказівний пальчик стрибає" (заняття 8). Показати дітям, як намалювати пухнасту траву мазками й пелюстки квітів кружечками та мазками. У кінці заняття захопитися: який гарний сон бачить пагорбок; які почуття дарує йому зелена фарба!

13. Таємниця акварелі (індивідуальне)

Мета:

- ✓ Ознайомити дітей з аквареллю, її особливостями.
- ✓ Формувати вміння готувати акварель до роботи.
- ✓ Розвивати уяву в "спілкуванні" з фарбою.

Обладнання: папір із малюнками-сюрпризами (свічею намалювати зображення); акварель, пензлі, вода.

Хід: Звернути увагу дітей на маленьку коробочку.

– Це будинок, у якому живуть різнокольорові фарби. У них красиве ім'я – акварель. (Промовити слово з відтінком радості, суму, подиву). Коли відкриваєш будиночок, акварель із надією вдивляється в художника, ніби запитує: “А чи знаєш ти нашу таємницю?”.

Відкриємо двері будиночка і запитаймо в акварелі, що найбільше вона любить. Акварельна фарба тверда, нею не можна відразу малювати. Щоб підготувати її до роботи, необхідно подарувати фарбі воду. Більше за все акварель любить воду. Коли вона зустрічається з водою, вона посміхається, радіє та вирушає в подорож. Опустить краплину води в акварельну фарбу. Під краплиною фарба світлішає, начебто від сонячного проміння. Це акварельна посмішка. Допоможіть кольоровій краплині перенестися на аркуш паперу. Яка ніжна фарба, вона просвічує білий аркуш. Хто пам'ятає таємницю акварелі й щедро дарує їй воду, тому фарба допомагає утворювати на білому аркуші паперу справжні дива.

Акварель – прозора фарба, яка дуже любить воду.

Щоб акварель малювала, потрібно подарувати їй воду.

Дати дітям можливість “поспілкуватися” із фарбою. Показати, як треба набирати фарбу на пензлик, знімати зайву, як бережно торкатися пензлем паперу та дарувати тому кольорові мазки, знову набирати воду на пензлик, вимивати його перед зустріччю з фарбою іншого кольору. Розповісти, що в будиночку акварелі завжди має бути чисто. Від неохайно вимитого пензлика фарба може забруднитися й захворіти.

Запропонувати дітям розфарбувати аркуші паперу. Розглянути чудові малюнки. Подякувати акварелі та сказати їй “до побачення”.

14. Іменини червоного кольору (індивідуальне)

Мета:

- ✓ Ознайомити дітей із червоним кольором, розвинути здатність відчувати його.
- ✓ Формувати вміння малювати аквареллю.
- ✓ Розвивати вміння дітей передавати образ квітки.

Обладнання: акварель, пензлики, аркуші паперу.

Хід: Пригадати з дітьми:

- Як називається тверда фарба?
- Що потрібно акварелі для малювання?
- Як треба поводитися з аквареллю, щоб вона не захворіла?

Запропонувати дітям відкрити будиночок акварелі й розглянути фарби. Повідомити, що сьогодні в цьому будиночку свято – іменини кольору. Якого? Запропонувати дітям розглянути фарби та знайти іменинницю. Вона одягнена в найяскравіший одяг і голосно сміється. Розглянути червону фарбу. Хто подарував художнику чудовий колір? (Сонце, квіти, вогонь...). Розповісти дітям, що фарба червона – гаряча, весела, пустотлива, сміється так дзвінко, що всім стає гаряче від сміху. Запропонувати дітям посміятися так, як червона фарба.

Запропонувати дітям підготувати червону фарбу до малювання, виконати **вправу "Пензлик танцює"** (див. заняття 7) та разом із пензлем запросити її потанцювати на аркуші паперу. Від веселої фарби на білому аркуші народжуються квіти з яскравими пелюстками. Після роботи звернути увагу на те, що в студії пахне трояндами, тюльпанами, маками, чути сміх гарячої фарби. Дати дітям можливість подарувати фарбі свої посмішки.

15. Золота рибка

Мета:

- ✓ Розвивати здатність входити в образ і перетворюватись у рибку.
- ✓ Формувати вміння передавати образ рибки в малюнку.
- ✓ Розвивати рухи руки під час малювання олівцями.

Обладнання: П. І. Чайковський “Баркарола”; площинна форма акваріума блакитного кольору, олівці.

Хід: Загадати дітям загадку: “Є крила, а не птах, ніг немає, а не спіймаєш”.

Розглянути рибку, виділити основне. Розповісти дітям про рибку як про маленьке диво природи; живе вона в морському царстві; швидко плавати їй допомагають плавники і хвіст; на ній гарний перламутровий одяг – луска.

Вправа “Я – рибка”

Запропонувати дітям перетворитися на рибку та показати, як плавно й граціозно вона рухається у воді. Рухи дітей може супроводжувати музика П. І. Чайковського “Баркарола”.

Після вправи показати дітям, як змінився аркуш паперу: він перетворився на чарівний акваріум із блакитною водою. Запитати в дітей, чому відбулося це диво? Він спостерігав за живими рибками-дітьми та побажав подружитися із золотою рибкою.

Дати дітям можливість намалювати у своєму акваріумі золоту рибку олівцями. У кінці заняття висловити захоплення роботою дітей і попрохати їх загадати своїй рибці бажання.

16. Розпис новорічних іграшок (підгрупове)

Мета:

- ✓ Формувати вміння дітей прикрашати форми лініями, мазками, крапками різного кольору.
- ✓ Розвивати фантазію під час малювання.
- ✓ Викликати емоційний відгук на прикрашені новорічні іграшки.

Обладнання: площинні різнокольорові форми, гуаш різного кольору, вода.

Хід: Бесіда з дітьми про те, як вони готуються до свята, яке вбрання можна приготувати ялинці? Запитати, чим можна прикрасити ялинку, використовуючи пензлі, фарби? Розглянути з дітьми різні форми – на що їх можна перетворити?

Пофантазувати разом із дітьми – як можуть прикрасити форму лінією, крапкою, мазочком. **Вправа “Пензлик малює в повітрі”.** Нагадати правила користування різнокольоровими фарбами гуаші.

У кінці заняття висловити здивування задумам дітей, похвалити кожен іграшку та запропонувати подарувати розписану іграшку своїй зеленій ялинці.

17. Новорічна ялинка

Мета:

- ✓ Розвивати вміння дітей прикрашати намальовану ялинку.
- ✓ Формувати навички дітей в орієнтації на аркуші паперу.
- ✓ Формувати бажання створювати красу до Новорічного свята.

Обладнання: аркуші паперу з намальованими ялинками, олівці, фломастери.

Хід: Запитати в дітей, що на Новорічному святі сподобалося?

Розповісти казку про ялинку: як вона засмутилася, що її не запросили на осінній бал, як вона зустрілася з вітерцем і він розповів їй новину: іде зима, почнеться свято, і на ньому ялинка буде королевою; ялинка мріє про справжній бал, готується до свята.

Звернутися до дітей по допомогу, нехай художники підготують ялинку до зимового балу. Звернути увагу, дітей на художній матеріал. Олівцям прийшли допомагати фломастери. Це родичі олівців, дуже схожі на них. Але замість

Фломастер – щільний кольоровий стрижень, просочений чорнилами.

тонкого та ніжного грифельного серця в них щільний стрижень, просочений чорнилами.

Фломастери допоможуть олівцям яскраво прикрасити ялинку.

Після малювання почути запах хвої в студії, побачити, як посміхаються ялинка, радіють зі своїх святкових сукенок.

Не забувай закривати фломастери після малювання ковпачками. Їхні чорнила швидко випаровуються.

18. Народження білої фарби (підгрупове)

Мета:

- ✓ Ознайомити дітей із білою фарбою, розвивати здатність відчувати білий колір.
- ✓ Формувати вміння домальовувати сніг у пейзажі.
- ✓ Викликати естетичну насолоду від своєї роботи.

Обладнання: малюнок на великому аркуші паперу із зображенням будиночка, дерев, кущів; чашка зі снігом; біла гуаш, пензлі.

Хід: Вступна бесіда (разом із дітьми) про те, як зима змінила природу.

А що зима подарувала художнику? Розглянути сніг у чашці: “Сніг приніс із собою білу фарбу. Біла фарба – сніжна, холодна, мовчазна, урочиста, світла, сліпуча, спокійна”.

Дати можливість дітям понюхати сніг, торкнутися його долонями. Запропонувати дітям прикрасити білою фарбою малюнок. Намалювати сніг на будинках, деревах, кущах. Наприкінці заняття зазначити, що змінилося в студії.

19. Я – хмаринка

Мета:

- ✓ Розвивати здатність передавати образ хмаринки лінією, сніжинок – крапками.
- ✓ Формувати вміння малювати пальчиком.
- ✓ Виховувати естетичну насолоду від малювання під музику.

Обладнання: музика П. І. Чайковського до балету “Лускунчик”; блакитні аркуші паперу, біла гуаш.

Хід: Захоплюватися зимою. Запропонувати дітям пофантазувати, як небо захоплюється сніговим покривом, як зима дарує йому свою білу фарбу: вона хмарами пливе по небу.

Вправа “Я – хмаринка”

– Я – хмаринка. Я велика, м’яка, пухнаста. Моєму тілу приємно бути хмаринкою. Мені легко й вільно. Я пливу в блакитному небі. Мої руки легкі, вони допомагають мені рухатися.

Я піднімаю очі вгору та вдихаю світло всім своїм тілом. Я наповнююся світлом. Я стаю світлішою, добрішою, красивішою.

Я відчуваю в собі сніг. Я переповнююся снігом. Я можу подарувати свій сніг землі. Я видихаю сніг, і він легкими сніжинками вирушає в путь.

Дорослий коментує рухи, допомагає дітям відчути себе хмарами. Діти плавно рухаються студією, красиво працюють руками, глибоко вдихають зимову свіжість, дарують землі сніжинки. Після вправи звернути увагу дітей на блакитні аркуші паперу: це маленьке небо залишилося без зимового подарунка. Подаруйте йому снігову хмару. Робота дітей під музику на папері пальчиком. У кінці заняття скласти з малюнків велике небо й захопитися його хмарами, сніжинками – як вони пахнуть зимою, як красиво та легко плывуть небом хмари, кружляють у повітрі сніжинки.

20. Ознайомлення з крейдою

Мета:

- ✓ Ознайомити дітей із крейдою, її особливостями.
- ✓ Формувати вміння малювати крейдою на підлозі (дошці) сніжинки з прямими лініями.
- ✓ Розвивати уяву в процесі “спілкування” з художнім матеріалом.

Крейда – крихкий олівець без сукенки.

Обладнання: П. І. Чайковський “Біля комилька”; біла крейда, дошка, підлога з темного лінолеуму.

Хід: Звернути увагу дітей на гостю студії.

– Це крейда – сніговий чарівний олівець, у якого немає дерев'яної сукенки, його сердечко, душа – розкриті. Він боїться образи, легко кришиться від неї. Любить малювати й уміє робити це і носиком, і хвостиком, і бочком.

Промовити “крейда”, щоб слово стрибало в повітрі, потім співало.

Показати дітям різні прийоми малювання сніжинок. Під музику П. І. Чайковського запропонувати дітям прикрасити підлогу, дошку сніжинками. Наприкінці

*Ніколи не кидай
крейдочку і малюй
нею на сухій поверхні.*

заняття покружляти у вальсі разом зі сніжинками, подякувати крейді та попрощатися з нею.

21. Звідки прийшла чорна фарба

Мета:

- ✓ Ознайомити дітей із чорним кольором.
- ✓ Формувати навички малювання кольоровою крейдочкою на папері.
- ✓ Виховувати інтерес до малювання.

Обладнання: свічка, чорний папір, кольорові крейдочки.

Хід: Розповісти дітям, як приходить на землю ніч, як солодко вона огортає сном. Запропонувати дітям заплющити очі. Швидко затемнити студію. Діти розплющують очі.

Повідомити, що в студію прийшла ніч. Як змінилася студія? Якого кольору ніч? Дати характеристику чорному кольору. Розповісти дітям про те, що поруч із темнотою завжди існує світло: на нічному небі сліпучим світлом горять зірки. У темноті запалити свічку: вдень її вогонь майже непомітний, уночі він засліплює очі своїм сяйвом. Розкрити штори й подивитися на свічку. Після цього спостереження звернути увагу дітей на аркуш паперу: ніч пішла, але залишила свій слід на папері. Папір став чорний, покласти долоню й відчутти чорний колір. На що він схожий? Запропонувати дітям подарувати маленькому нічному небу зірки, місяць. Використати кольорову крейдочку. Згадати прийоми малювання крейдою.

Після роботи закріпити особливості чорного кольору: темний, глибокий, таємничий, теплий, із загадковим голосом. Викласти з малюнків велике зоряне небо.

22. На подушці чорний кіт (підгрупове)

Мета:

- ✓ Закріпити особливості чорного кольору.
- ✓ Розвивати вміння передавати образ кота округлими лініями.
- ✓ Формувати вміння користуватися олівцем.

Обладнання: аркуші паперу у формі подушки, олівці.

Хід: Згадати з дітьми про характер чорної фарби, назвати, із ким вона дружить.

Відгадати загадку: “Мохнатенький, вусатенький. Їсть і п’є, пісеньку співає”.

Розповісти про дружбу чорного кота з ніччю: коли настає ніч, вона ховає чорного кота – і в темряві світяться лише його зелені очі. Удень коти люблять спати й вибирають для цього тепленьке місце.

Вправа “Я – кіт”

Запропонувати дітям показати, як спить кіт, як він вигинає спинку, умивається, мурчить.

Звернути увагу на аркуші паперу: вони схожі на подушечки.

Запропонувати художникам укласти чорного кота спати на подушку.

Робота дітей із чорним олівцем. Перед малюванням виконати **вправу “Олівець вітається”** (див. заняття 3), потім у повітрі намалювати голівку та животик котику. Що потрібно ще намалювати, щоб вийшов котик? Запропонувати намалювати котику на подушці. У кінці заняття висловити здивування фантазії дітей.

23. Подаруємо коникам смужки

Мета:

- ✓ Визначити в природі зв'язок чорної фарби з іншими.
- ✓ Викликати бажання прикрашати коника вертикальними смужками.
- ✓ Розвивати почуття ритму в малюнку.

Обладнання: В. О. Гаврилін “Тарантела”; силуети коників; чорна гуаш, пензлі.

Хід: Розповісти дітям про те, як чорна фарба любить зустрічатися з іншими фарбами в природі.

Запитати, у якої тварини шуба жовтого та чорного кольорів (у тигра), чорна з білим (одяг пінгвіна), яка квітка має вбрання червоне із чорним (мак)...

Чорна фарба творить справжні дива: вона може перетворити коника на зебру.

* * *

У малого зебренья
вся смугастая рідня.

Більш нема такого дива –
смужка чорна, смужка біла.

Хвіст неначе у осла,
ледве грива відросла,
на коника дуже схоже,
тільки ростом менше, може.

Л. Палагняк

(Палагняк Л. Душі моєї передзвін [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://galuchit.at.ua/knyga/l.palagnjak-dushi_moeji_peredzvin.pdf)

Запропонувати дітям розфарбувати форми коників і перетворити їх на зебри. Перед малюванням **вправа “Пензлик вітається”** (див. заняття 3). Після малювання заохотити дітей пострибати з розфарбованими кониками під музику В. О. Гавриліна “Тарантела”.

24. Пробудження коричневої фарби

(колективне, підгрупове)

Мета:

- ✓ Ознайомити дітей із коричневим кольором.
- ✓ Розвивати фантазію в зображенні пташок.
- ✓ Удосконалювати вміння орієнтуватися на аркуші паперу.

Обладнання: звукозапис пташиних пісень; малюнок дерева на великому аркуші паперу; гуаш, пензлі.

Хід: Провести з дітьми бесіду про прощання зими: починає гріти сонечко, розтають сніги, прокидається від тепла земля, вмивається талими водами.

Якого кольору земля? Де ще зустрічається коричнева фарба в природі? Визначити разом із дітьми характер цієї фарби: вона спокійна, тепла, у неї глибокий голос, вона пахне деревами, землею, корою, гілками. З ким дружить коричнева фарба?

Звернути увагу на велике намальоване дерево: воно повільно прокидається від зимового сну. Хто пробуджує дерево? Сонце – своїм теплом, пташки – своєю піснею.

Вправа “Я – пташка”

Запропонувати дітям перетворитися на пташок, показати, як вони радіють весні, як пробуджують землю від сну. Дії дітей можна супроводжувати звукозаписом пташиних пісень. Після гри запропонувати пташкам відпочити, сісти на гілки дерева.

Запитати, яка фарба знадобиться дітям для малювання горобців. Роздати гуаш і запропонувати намальовувати пташок, які пробуджують дерева від зимового сну. Запитати в дітей – що потрібно намальовувати пташкам, як їх можна зобразити? Показати різні прийоми малювання. У кінці заняття висловити здивування роботою дітей, похвалити їх.

25. Про що розповіла воскова крейдочка

Мета:

- ✓ Познакомити дітей із восковою крейдочкою та технікою малювання нею.
- ✓ Формувати вміння передавати образ ведмежатка.
- ✓ Розвивати рухи руки під час малювання й розфарбовування.

Обладнання: воскові крейдочки, аркуші паперу.

Хід: Повідомити дітей про гостей у студії. Розглянути коробку з художнім матеріалом.

– Це воскові крейдочки. Вони живуть у будиночку сім'єю. У них є своя таємниця. Вас цікавить, який вони мають вигляд? Тихенько постукайте в будиночок та обережно відкрийте його. Подивіться, як швидко визирнули зацікавлені носики! Привітайтеся з ними й запросіть до знайомства крейдочку коричневого кольору.

– Так ось яка ти, воскова крейдочко! Зробіть наших гостей приємні компліменти.

– Чим вона відрізняється від звичайної крейдочки? Від олівця? Від фломастера?

– Крейдочці дуже приємна ваша увага, і вона вирішила подарувати художникам таємницю воскових крейдочок.

Воскова крейдочка народилася від зустрічі кольору з воском. У неї немає суkenочки, вона дуже м'яка, і її слід м'який, ніжний та не яскравий. Воскові крейдочки люблять малювати, але не дозволяють накладати один колір на інший. Від сильного натиску крейдочка може зламатися, але не стане малювати яскравіше. І ще одна таємниця: воскова крейдочка не любить ґумку та не слухається її. Чи виникло у вас бажання помалювати?

**Воскова
крейдочка – олівець,
виготовлений із воску.**

– Що можна намалювати коричневою крейдочкою?

Вправа "Я – ведмедик"

Розповісти дітям про ведмедика: маленьке ведмежатко дуже потішне, клишоноге, одягнене в пухнасту коричневу шубу. Коли виросте – стане великим, навчиться плавати, перекидатися, лазити по деревах, ходити на двох лапах. У цирку ведмеді їздять на велосипедах і катаються на ковзанах. Ведмідь – великий ласун. Якщо добереться до бджіл – обов'язково засуне свою мохнату лапу в мед. Запропонували дітям перетворитися на маленьких ведмежаток, показати, як вони ходять, ревуть.

Після вправи згадати про коричневий колір. Він такий же теплий, як і ведмежа шубка. На білих аркушах діти малюють ведмежат.

У роботі з восковою крейдочкою не накладай один колір на інший і не користуйся гумкою.

У кінці заняття показати захоплення дитячим малюнком.

Попрохати разом із дітьми ведмежаток ще зайти на гостини до студії.

26. Квіти для матері

Мета:

- ✓ Продовжувати знайомити дітей із технікою малювання восковими крейдочками.
- ✓ Розвивати творчість у малюванні квітів.
- ✓ Виховувати бажання створювати прекрасне в подарунок мамі.

Обладнання: аркуші паперу із зображеними вазочками, воскові крейдочки.

Хід: Провести з дітьми бесіду про мам.

Запропонувати розповісти дітям про своїх мам, як вони лагідно називають свою маму. Запитати про

те, як можна подарувати мамі посмішку, що для цього треба зробити. Показати листівку із зображенням вазочки. Які квіти можна намалювати на ній?

Розглянути, який художній матеріал підготовлено до заняття. Як він називається? Згадати особливості воскової крейдочки. Повідомити, що й воскові крейдочки будуть сьогодні допомагати дітям готувати подарунок для мам.

Запропонувати дітям намалювати квіти у вазочці. У кінці роботи подивитися дитячі малюнки, звернути увагу на красу кольорів, їхній аромат, настрої. Попросити дітей подумати та сказати, якими словами вони вітають свою матусю зі святом.

27. Суніці для ведмедика

Мета:

- ✓ Закріпити техніку малювання восковими крейдочками.
- ✓ Формувати вміння дітей прикрашати поляну з ведмедиком суничками.
- ✓ Формувати почуття ритму.

Обладнання: дитячі малюнки “Ведмежатко”, воскові крейдочки.

Хід: З радістю зустріти гостя студії – намальованого ведмедика.

Пофантазувати з дітьми – чим можна пригостити гостя. Діяти думки, що навколо ведмежатка можна намалювати суничну поляну.

Згадати з дітьми, як росте суничка, показати малюнком її тоненьке стебло, маленькі листочки, звисаючу ніжку із зеленим капелюшком. Запропонувати дітям намалювати кущики восковою зеленою крейдочкою по всьому аркуші паперу. Після цього запитати в сунички, де її ягідки. Попрохати дітей послухати її й розповісти всім, про що вона говорить, чому сумує, хто може їй допомогти.

Вправа “Ягідки”

Покликати на допомогу дощик (діти перетворюються на його краплини), сонечко (діти стануть його променями), щоб вони допомогли з'явитися солодким ягідкам.

Запросити червону крейдочку прикрасити яскравими солодкими ягідками суничні кущики. У кінці заняття подарувати з лагідними словами суничну полянку ведмедику.

28. Зустріч з оранжевою фарбою

(індивідуально-групове)

Мета:

- ✓ Ознайомити дітей з оранжевою фарбою, способом її отримання.
- ✓ Удосконалювати техніку розфарбування.
- ✓ Розвивати здатність асоціативного сприйняття кольору.

Обладнання: аркуші із сюрпризними малюнками свічкою; червона та жовта фарби для демонстрації; акварель оранжева.

Хід: Продемонструвати дітям зустріч жовтої і червоної фарб, згадати про особливості їхнього характеру.

Разом із дітьми придумати казку про те, як грали фарби – хто кого переграє: червона втікає, а жовта доганяє; червона сміється в маку, а жовта – в кульбабі; червона пахне суницею, а жовта – яблуком; червона голосно кричить під час заходу сонця, а жовта шурхотить у піску. Добігли вони до вогню, стрибнула червона фарба в полум'я, а жовта – за нею. Палахотить ватра жовтим світлом та грає своїм червоним язиком. Так перемішалися фарби, що і впізнати себе на змогли. Дивляться на свій одяг – і не червоний, і не жовтий. Народилася оранжева фарба. Розповісти про характер оранжевої фарби за допомогою дітей: тепла, радісна, пахне морквою, гарбузом; дружить

із лисицею, сонечком, квітами, метеликами тощо. Запропонувати дітям розфарбувати аркуші паперу оранжевою фарбою та побачити на малюнку її друзів, намальованих свічкою.

Перед роботою згадати **вправу “Пензлик танцює”** (див. заняття 7).

У кінці заняття запитати, що намальовано, висловити здивування чарівництву художника й оранжевої фарби.

29. Морквина на грядці (колективне, підгруппове)

Мета:

- ✓ Закріпити особливості оранжевої фарби.
- ✓ Формувати вміння дітей малювати моркву пензликом на великому аркуші.
- ✓ Викликати естетичну насолоду від колективного малюнка.

Обладнання: намальована на підлозі чи на шпалерах морквяна грядка, де видно лише зелені косички; оранжева гуаш, пензлі.

Хід: Звернути увагу дітей на диво-грядку. Запитати в них, у кого це сидить дівка в коморі, а коса її надворі? Відчути, як морквина пахне.

Вправа “Я – зайчик”

Імпровізувати сценку: прибіг зайчик, потягнув за пухнасту косу – і показала морква. Хрумтить зайчик солодку й ароматну морквину! Запропонувати дітям перетворитися на зайченят та зібрати врожай моркви.

Діти беруть пензлі, промальовують моркву в повітрі (**вправа “Пензлик малює в повітрі”**), після вправи домальовують на підлозі до хвостиків моркву. Після роботи звернути увагу, як пахне морква. Запитати в зайченят, яка морква на смак. Похвалити дітей. Помилуватися великою картиною, яку намальовали діти.

30. Рушничок

Мета:

- ✓ Удосконалювати вміння дітей прикрашати смужку паперу лініями, крапками, мазками.
- ✓ Розвивати почуття ритму.
- ✓ Виховувати естетичну насолоду від прикрашання смужки фарбами різних кольорів.

Обладнання: смужки паперу, різнокольорова гуаш, пензлі.

Хід: Згадати з дітьми особливості гуаші.

- Як готувати гуаш до малювання?
- Як підтримувати чистоту її кольорів?

Розглянути білу смужку паперу. Запропонувати дітям перетворити її на рушничок. Запросити для цього пензлик на прогулянку. Виконати **вправу в повітрі** “Пензлик на прогулянці”.

Тримати пензлик за металевий комірець:

- пензлик швидко біжить прямо;
- пензлик стрибає;
- пензлик повільно йде.

Під час вправи продемонструвати дітям, який слід залишає пензлик на папері фарбою. У кінці вправи назвати сліди: пряма лінія, крапка, мазок. Пояснити, що з них можна скласти візерунок. Для цього пензлик має рухатися наче під музику й ритмічно залишати сліди на смужці.

Візерунок – дружба ліній,
крапок, мазків, кольорів
у малюнку-прикрашенні.

Запропонувати дітям прикрасити рушники розписом. Після роботи звернути увагу на те, як багато вийшло рушничків та серед них немає двох однакових. Похвалити дітей.

31. Народження фіолетової фарби

Мета:

- ✓ Ознайомити дітей із фіолетовою фарбою, способами її отримання.
- ✓ Формувати вміння малювати фіалки.
- ✓ Удосконалювати вміння малювати пальчиком і пензлем.

Обладнання: гуаш червона та синя (демонстраційні); пензлі, папір, різнокольорова гуаш.

Хід: Згадати про особливості червоної й синьої фарб.

Пофантазувати разом із дітьми про зустріч цих різних фарб: веселою, гарячою червоною фарбою та холодною, сумною синьою. Продемонструвати їхню зустріч на палітрі.

Звернути увагу дітей на те, який вийшов складений колір. Він називається фіолетовий. У нього складний характер, він загадковий, таємничий. І його загадка схована в ньому глибоко, тому цей колір ще й глибокий. Запропонувати дітям уважно подивитися на фіолетовий колір, відчутти його та розгадати загадку кольору.

Згадати, у якої квітки вбрання фіолетового кольору. Як можна намалювати фіалку? Запропонувати дітям використати для малювання пелюсток вказівний палець, а для листя й серединки – пензлик. У кінці заняття помилуватися роботою дітей.

32. Казкове дерево (колективне, підгрупове)

Мета:

- ✓ Розвивати фантазію дітей у складанні образу казкового дерева.
- ✓ Удосконалювати технічні прийоми малювання гуашшю.
- ✓ Виховувати естетичний смак у роботі з кольорами.

Обладнання: музика П. І. Чайковського до балету “Спляча красуня”; дерево, намальоване на підлозі або шпалерах; гуаш різного кольору, пензлі.

Хід: Згадати з дітьми, як дерево прокидається від сну.

Запропонувати підглянути останній сон дерева перед його пробудженням. Заохочувати дітей до розповідей, словотворчості. Дійти думки, що дерево уві сні бачить себе в гарній казковій сукні з квітів, зелені та сонячних променів. Коли дерево прокинеться, сон зникне.

Вправа “Я – квітка”

Запропонувати дітям подарувати дереву одяг із казкового сну. Під звуки музики П. І. Чайковського до балету “Спляча красуня” діти перетворюються на квіти, кружляють у студії, вальсують, опускаються на гілки дерева, розправляють свої пелюстки.

Коли музика закінчиться, дати дітям пензлі, фарби різних кольорів і запропонувати намалювати цю сукню фарбами. Наприкінці заняття висловити захоплення роботою дітей, підкреслити, як їхнє чарівництво змінило студію.

33. Квітуха поляна (індивідуально-групове)

Мета:

- ✓ Закріпити особливості основних та складених кольорів.
- ✓ Розвивати вміння складати образи квітів у моно-типії.
- ✓ Розвивати естетичний смак у роботі з кольором.

Обладнання: альбомні аркуші, гуаш, пензлі, вода, скельця, ганчірки.

Хід: Бесіда з дітьми:

- Які фарби принесла із собою весна?
- Які кольори можна назвати теплими, веселими?

- Які кольори холодні, сумні?

Згадати з дітьми про техніку монотипії. Познайомити зі скельцем. Запропонувати викласти на нього гуаш різних кольорів, щоб утворилася квітуча поляна. Викласти на скельце зверху альбомний аркуш, притиснути його й розгладити ганчіркою. Допомогти дітям зняти готову роботу зі скла. Розглянути слід на аркуші. Які квіти можна побачити на цій поляні? Помилуватися красою співвідношень кольорів.

34. Метелики

Мета:

- ✓ Розвивати вміння прикрашати монотипію образами метеликів.
- ✓ Розвивати фантазію та уяву під час малювання.
- ✓ Формувати вміння дітей виражати свої почуття від малюнка.

Обладнання: П. І. Чайковський “Жвавинка”; малюнки з монотипії “Квітуча поляна”; гуаш, пензлі, вода.

Хід: Придумати разом із дітьми феєрію про те, як фарби можуть перетворюватися на метеликів.

Запропонувати дітям пофантазувати про чарівних метеликів-фарби. Доповнити їхні враження, фантазії музикою П. І. Чайковського.

Вправа “Я – метелик”

Запропонувати під цю музику перетворитися на метеликів. Висловити захоплення рухами дітей: дивні, веселі метелики-пустунчики! Запросити метеликів у подорож на квітучу поляну.

Запропонувати дітям розглянути свої малюнки з попереднього заняття й домалювати там метеликів. Розглянути дитячі малюнки та висловити здивування чарівництву дітей.

35. Літечко

Мета:

- ✓ Розвивати вміння перетворювати образ сонечка в людину.
- ✓ Працювати над технікою малювання олівцями, фломастерами, крейдочками.
- ✓ Розвивати фантазію.

Обладнання: олівці, фломастери, воскові та звичайні крейдочки, аркуші паперу.

Хід: Бесіда про те, як приходить літо, що воно із собою приносить. Запропонувати дітям уявити собі, що літо перетворилось у дитинку. Скласти образ літечка-дитинки:

- Який вигляд має літечко?
- Який у нього характер?
- У які кольори вдягнуто літечко?

Запропонувати дітям **вправу “Малюнок у повітрі”**. Намалювати велике сонечко з промінцями в повітрі. Вибрати художній матеріал для роботи й намалювати на аркуші паперу сонечко з промінчиками. Потім перетворити його промінці в ноги й ручки, щоб літечко стрибало весело та плескало в долоні.

Домалювати оченята (навіщо йому очі – запитати в дітей), носик (навіщо?), вушка (навіщо?) й ротик (навіщо?). Розглянути літечко. Маленькі художники допомогли йому побачити кольори, почути пташині пісні, відчути аромат квітів та покуштувати солодощі літа.

36. Хоровод барв на скатертині (колективне)

Мета:

- ✓ Закріпити знання дітей про основні і складені кольори.
- ✓ Розвивати уяву під час малювання за задумом.

- ✓ Виховувати естетичну насолоду від поєднання різних кольорів.

Обладнання: великий аркуш паперу, олівці, гуаш, крейда, пензлі.

Хід: Згадати з дітьми про студію, художника та предмети, котрі йому допомагають.

Придумати з дітьми казку “Подарунок художнику”, в якій зберуться разом фарби, олівці, крейда й вирішать зробити подарунок своєму господарю – перетворити білу скатертину на чарівне покривало. Розстелити перед дітьми великий аркуш паперу та запропонувати їм разом здійснити придуману казку. У кінці роботи звернути увагу дітей на диво: поки вони малювали – самі перетворилися на фарби. Запропонувати під звуки музики повести хоро-вод. Аплодувати творчості дітей.

5.2. П'ятий рік життя

5.2.1. Календарно-тематичне планування занять із малювання

I квартал

Міс.	№	Тема заняття	Вид роботи, заняття	Художній матеріал	Мета
Вересень	1	Світ художника	малю- вання	кольо- рові олівці, фломас- тери, воскові крей- дочки	Нагадати про знайомі художні матеріали. Виховувати інтерес до малювання
	2	Букет фарб	малю- вання, колек- тивне, підгрупове	гуаш	Пригадати зна- йомі кольори та їхні особливості в малюванні квітів
	3	Рум'янець на щічці яблука	ознайом- лення	гуаш	Формувати вміння милува- тися яблуком, передавати його особливості в малюнку
	4	Диво з пеньком	домальо- вування	гуаш	Формувати вміння створю- вати образ чу- дового дерева в малюнку, передавати виразними засобами листя, квіти, плоди

Міс.	№	Тема заняття	Вид роботи, заняття	Художній матеріал	Мета
Жовтень	5	Дерево з осінньою шапкою	малювання	фломастери	Формувати вміння створювати виразними засобами образ осіннього дерева в малюнку, виділяти стовбур і крону
	6	Про що розповів пейзаж	ознайомлення, малювання	кольорові олівці	Ознайомити з поняттям "пейзаж", розвинути здатність емоційно сприймати живопис
	7	Подорож їжачка лісом	пейзажна монотипія, індивідуально-групове	акварель	Формувати вміння складати образ їжачка та моделювати його зображення з листя
	8	Осінній килим	декоративне малювання	гуаш	Розвивати почуття ритму в складанні візерунка із крапок і мазків різного кольору пензликом та пальчиком
Листопад	9	Чудова іграшка (Опішня)	декоративне малювання	гуаш	Формувати вміння прикрашати іграшку візерунком із крапок, мазків за мотивами Опішні

Міс.	№	Тема заняття	Вид роботи, заняття	Художній матеріал	Мета
Листопад	10	Турботи на пташиному дворі	малювання, колективне, підгрупове	акварель, воскові крейдочки	Формувати вміння складати загальну модель птаха та використовувати її в малюванні різних домашніх птахів
	11	Народження рожевої фарби (поросятко)	ознайомлення, малювання	гуаш	Познайомити з рожевим кольором. Формувати вміння малювати поросятка
	12	Мій маленький друг (кімнатні тварини)	малювання	олівці	Складати в малюванні із загальної моделі образи різних кімнатних тварин

II квартал

Міс.	№	Тема заняття	Вид роботи, заняття	Художній матеріал	Мета
Грудень	13	Ознайомлення з натюрмортом	ознайомлення	–	Познайомити із поняттями “натура” й “натюрморт”
	14	Зустріч хвойної гілки з апельсином	малювання натюрмарту	гуаш	Формувати вміння передавати в малюнку особливості натури та свої враження від неї

Міс.	№	Тема заняття	Вид роботи, заняття	Художній матеріал	Мета
Грудень	15	Новорічні прикраси для ялинки	декоративне малювання	гуаш	Удосконалювати вміння прикрашати форми візерунком із ліній, крапок, мазків
	16	Дідусеві Морозу загадай бажання	малювання за задумом	олівці, фломастери	Удосконалювати вміння виразити своє бажання малюнком
Січень	17	Сніговик	малювання	гуаш	Формувати вміння малювати сніговика, розфарбовувати по колу, не відриваючи руки
	18	У гостях у пастелі	ознайомлення, малювання, підгрупове	пастель	Познайомити з пастеллю, формувати вміння малювати зайчика
	19	Зустріч синьої та білої фарб	ознайомлення, малювання	гуаш	Познайомити з блакитним кольором, формувати вміння перетворювати образ хмари на тваринку
	20	Як Мороз вікна розписав	декоративне малювання	воскові крейдочки, акварель	Формувати вміння складати абстрактні візерунки способом "не відриваючи руки"

Міс.	№	Тема заняття	Вид роботи, заняття	Художній матеріал	Мета
Лютий	21	Снігове царство	малювання, колективне, підгрупове	крейда, пастель	Розвивати фантазію в малюванні будинків, машин, людей
	22	Чарівні валентинки	декоративне малювання	фломастери, олівці	Удосконалювати вміння прикрашати кольорові форми візерунком із хвилястих, прямих, ламаних ліній, крапок, кружечків
	23	Зимовий килим	ознайомлення, малювання, підгрупове	гуаш	Познайомити зі сріблястим (сірим) кольором. Розвивати фантазію та почуття ритму в складанні візерунка
	24	Снігопад	пейзажне малювання	гуаш	Розвивати здатність передавати особливості зими і свої враження від неї в пейзажному малюнку

III квартал

Міс.	№	Тема заняття	Вид роботи, заняття	Художній матеріал	Мета
Березень	25	Барви весни	малювання	акварель	Познайомити з особливостями весняних барв, скласти палітру весни аквареллю на вологому аркуші
	26	Народження вуглика	ознайомлення, малювання	художні вуглики	Познайомити із художнім вугликом, зображувати птахів, передавати рухи в малюнку
	27	Ознайомлення із салатним кольором (проліски)	ознайомлення, малювання	гуаш	Познайомити із салатним кольором, створювати образ перших весняних квітів у малюнку
	28	Дерево пробуджується	пейзажне малювання	акварель	Розвивати творчість у малюванні весняного дерева
Квітень	29	Казковий коник (Косово)	ознайомлення, декоративне малювання	гуаш	Познайомити з косівською керамічною іграшкою, вчити прикрашати площинну форму лініями, мазками, крапками
	30	Український ярмарок	декоративне малювання	гуаш	Розвивати творчість у прикрашанні площинної форми лініями, мазками, крапками

Міс.	№	Тема заняття	Вид роботи, заняття	Художній матеріал	Мета
<i>Квітень</i>	31	Як кораблик подорожував морем	пейзажне малювання	акварель, воскові крейдочки	Формувати вміння передавати красу морського пейзажу в малюнку. Поєднання техніки малювання восковою крейдою та аквареллю
	32	Дружба кольорів у бузку	ознайомлення, натюрморт, монотипія, підгрупове	гуаш	Познайомити з бузковим кольором. Формувати вміння зображувати квіти друкуванням і домальювати пензлем
<i>Травень</i>	33	Сади купаються у квітах	пейзажне малювання, колективне, підгрупове	гуаш, акварель	Удосконалювати вміння створювати в колективному малюнку образ квітучого саду
	34	Свято Мухи-Цокотухи	малювання, колективне	крейда	Розвивати творчість дітей у зображенні комах за мотивами казки
	35	Барви літа	малювання	акварель	Познайомити з особливостями барв літа, скласти палітру літа аквареллю на вологому аркуші
	36	Мрія в подарунок літу	пейзажне малювання	олівці, фломастери	Розвивати творчість у зображенні мрії про літо в пейзажному малюнку

5.2.2. Орієнтовні конспекти занять із малювання

1. Світ художника

Мета:

- ✓ Нагадати дітям про знайомий художній матеріал.
- ✓ Розвивати здатність відчувати художній матеріал.
- ✓ Виховувати інтерес до малювання.

Обладнання: репродукція картини художника (на вибір вихователя); папір, кольорові олівці, воскові крейдочки, фломастери.

Хід: Звернути увагу дітей на репродукцію картини.
Запитати:

- Чи подобається картина? Що саме подобається в ній?
- Хто створив це диво?
- Які предмети допомагають художнику малювати?

Запропонувати дітям підійти до столу з художнім матеріалом, розглянути, які предмети там знаходяться, як називаються, згадати особливості користування ними.

Художній матеріал	Особливості користування
Кольорові олівці	Не можна сильно натискувати на олівці і їх кидати.
Фломастери	Їхні чорнила швидко випаровуються, тому потрібно після малювання закривати їх ковпачками.
Воскові крейдочки	Малюють ними на білому аркуші паперу, не накладають один колір на інший.

Запропонувати дітям вибрати матеріал для малювання та виконати малюнок за задумом. У кінці заняття розглянути вернісаж малюнків: яким матеріалом виконані, вислухати розповідь художників про свої малюнки.

2. Букет фарб (колективне, підгруппове)

Мета:

- ✓ Пригадати з дітьми знайомі кольори та їхні особливості.
- ✓ Розвивати вміння малювати квіти гуашшю.
- ✓ Виховувати почуття естетичної насолоди від спілкування з кольорами.

Обладнання: П. І. Чайковський “Вальс квітів”; великий аркуш паперу із зображенням кошика; різнокольорові метелики (дидактичний матеріал для роботи з кольорами); гуаш (червона, оранжева, жовта, зелена, синя, фіолетова), пензлі, вода.

Хід: Звернути увагу дітей на різнокольорових метеликів.

- Назвати кольори.
- Згадати, де в природі ці кольори зустрічаються.
- Пофантазувати про їхній характер, температуру, настрій, запах, смак.

Колір	Характеристика кольору
Червоний	гарячий, веселий, яскравий, зі смаком суниці, запахом троянди, сміється голосно і дзвінко.
Оранжевий	теплий, радісний, сонячний, щасливий; солодкий, як морква; із запахом чорнобривців. Дружить із сонечком, лисичкою.
Жовтий	теплий; ласкавий, як сонечко; пахне ромашками; солодкий, як стигла груша; радісно посміхається та радіє в кульбабах і яблуках, шурхотить та шепоче в осінньому листі.
Зелений	спокійний, м'який, пахне свіжою травою, хвоєю; соковитий і смачний, як яблуко, огірок. Дружить із жабенятами, крокодилем, ялинкою.

Колір	Характеристика кольору
Синій	холодний, спокійний, сумний, із голосом морських хвиль, запахом дощу, свіжістю неба. Дружить із лісовими дзвіночками, річками, волошками.
Фіолетовий	загадковий, таємничий, глибокий, пахне фіалками.

Звернути увагу дітей на сумний кошик, намальований на папері. Пофантазувати – як метелики-кольори зібралися разом у кошику та під музику кружляли у вальсі, поки не перетворились у квіти. Дати дітям можливість покружляти у вальсі, доповнити свої фантазії рухами.

Викликати в дітей бажання намалювати квіти. Звернутися по допомогу до пензлика й фарб. Згадати особливості користування гуашшю та пензликом.

Художній матеріал	Особливості користування
Гуаш	Перед малюванням потрібно пробудити фарбу від сну, розмішати її пензликом. Після малювання – добре вимити пензлик. Не потрібно класти у фарбу воду.
Пензлик	Ніжно торкатися аркуша, не натискуючи на нього. Слідкувати, щоб ворсинки не посварилися, не плуталися.

Запропонувати дітям прикрасити кошик різнокольоровими квітами, які б кружляли в букеті, дарували свій запах, настрій. Малювання супроводжувати музикою П. І. Чайковського “Вальс квітів”.

У кінці заняття висловити захоплення роботою дітей, відчути разом із ними аромат букету, його теплоту й радість.

3. Рум'янець на щіці яблука

Мета:

- ✓ Формувати в дітей уміння милуватися яблуком, бачити його красу, помічати його особливості.
- ✓ Формувати вміння передавати в малюнку свої враження від яблука.
- ✓ Розвивати здатність відчувати об'єкт малювання.

Обладнання: яблуко; папір, гуаш (жовта та червона), пензлі.

Хід: Запропонувати дітям згадати:

- Які кольори вони знають?
- Які з них теплі й радісні?
- З якими ласощами та пахощами дружить жовтий колір?

Запросити до студії гостя – яблуко. Привітати його. Звернути увагу дітей на його красу: воно кругле, як сонечко (на що ще схоже яблуко?); тепле, як літечко; блискуче, наче краплинка роси; духмяне, мов медові квіти. Прислухатися, про що своїми фарбами й пахощами розповідає яблуко. Пофантазувати разом із дітьми про його життя: хто його мама (яблунька), як воно народилося (весняне сонечко обігріло яблуньку та подарувало їй яблука), ким було спочатку (пуп'янком, квіткою, зеленим зернятком), хто допоміг йому вирости великим, солодким і красивим (його мама – вона годувала яблечко смачним соком, тримала на гілочці та пестувала листячком; його друзі – сонечко зігрівало, дощик обмивав, вітерець грав із ним).

Помилуватися красою яблука. Зробити йому компліменти: “Яблечко, яке ти..!”. Заохочувати дітей називати в компліментах ознаки яблука (*жовте, тепле, солодке, смачне, духмяне, кругле, блискуче, сонячне, гладеньке, веселе, радісне, щасливе...*). Звернути увагу, що на щоці в яблука з'явився рум'янець. Запитати чому? Пояснити значення слова “збентеження”.

Вправа "Смачне яблуко"

Запропонувати дітям перетворитися на яблуко, показати свої круглі щічки і своє збен-теження.

Привітатися з фарбами, пензликом, аркушем та намалювати збентежене яблуко. Наприкінці заняття за-значити, що студія змінилася: вона сповнена яблунево-го аромату, стала світліша, зігріта сонячним теплом.

4. Диво з пеньком

Мета:

- ✓ Формувати вміння дітей створювати образ чудо-вого дерева в малюнку.
- ✓ Передавати виразними засобами листя, квіти, плоди.
- ✓ Виховувати бажання творити дива своїми руками.

Обладнання: П. І. Чайковського "Ноктюрн" (фа ма-жор, тв. 10, № 1); аркуші паперу з намальованими пень-ками; метелик коричневого кольору (дидактичний мате-ріал з ознайомлення з кольором); гуаш різнокольорова, пензлі, вода.

Хід: Звернути увагу дітей на метелика, який залетів до студії.

- Якого він кольору?
- Який характер у коричневого кольору?
- З ким дружить коричневий колір?

Колір	Характеристика кольору
Коричневий	теплий, глибокий, пахне вологою землею, корою дерева. Приятелює з ведмедиком, горбчиком.

Розповісти дітям, що коричневий колір мандрував студією і залишив на папері малюнки. Розглянути з діть-ми аркуші паперу з намальованими пеньками.

Запитати: “Що це? Який настрій у пенька? Чому він сумує?”. Пофантазувати з дітьми. Дійти висновку, що пеньок пригадує, як він був деревом, та сумує, що ніколи більше не відчує, як шелестять його зелені листочки.

Запропонувати дітям допомогти сумному пеньку. Чим можна покращити його настрій? Що потрібно домалювати, щоб подарувати пеньку щастя? Хто допоможе дітям здійснити їхній намір?

Підготувати руку до малювання, привітатися з пензликом і виконати **вправу “Пензлик танцює”**.

Узяти пензлик за дерев'яну суkenочку трьома пальцями. Розслабити руку, щоб вона ніби застигла в повітрі, схожа на диригентську паличку. 1 – легкий розмашистий рух рукою вправо; 2 – вліво. Під час вправи рухається плече, передпліччя, кисть і пензлик. Повторити кілька разів.

Домалювати пеньку крону з листя, різнокольорових квітів та плодів. Малювання можна супроводжувати музикою П. І. Чайковського “Ноктюрн” (фа мажор, тв. 10, № 1).

Після роботи висловити здивування: сталося справжнє диво! Сумний пеньок перетворився на чарівне дерево. Запропонувати послухати, як шелестить його листя, відчути, як пахнуть квіти і плоди, зробити компліменти дереву, побажати йому щастя.

5. Дерево з осінньою шапкою

Мета:

- ✓ Формувати образну уяву про дерево, виділяти в ньому стовбур та крону.
- ✓ Формувати вміння створювати виразними засобами образ осіннього дерева в малюнку.
- ✓ Виховувати почуття естетичної насолоди від малювання.

Обладнання: ілюстрації із зображенням дерев; папір, фломастери.

Хід: Бесіда про дерева з розгляданням ілюстрацій. Розповісти, що дерева ростуть скрізь: у жарких і холодних країнах, біля моря та в горах, навіть у пустелях. У далеких країнах живуть незвичайні дерева, наприклад шоколадні. Але всі дерева поєднані між собою схожістю. Якою? (У всіх є стовбур і крона). Чим відрізняються? (Стовбур може бути тонкий чи товстий, гладкий або горбистий, його ніжка – висока або низька, крона – кругла, витягнута, велика, мала).

Запропонувати дітям перетворитися на будь-яке дерево.

Вправа “Я – дерево”

– Я – дерево. Я живу в лісі, стою в густій м'якій траві. Мої ноги перетворюються на корені. Вони занурені в приємну теплу землю. Моє тіло перетворюється на стовбур дерева. Мої руки стають його гіллям: великим та маленьким. Вони піднімаються долонями до неба. Я відчуваю сонячне тепло. Я вдихаю його в себе, і воно розливається по всьому моєму тілу.

Я – дерево. Я люблю гратися з вітром. З легким вітерцем граються мої найменші гілочки. Грайливий вітер розхитує великі товсті гілки. Сильний вітер похитує мій стовбур. Від зустрічі з вітром починає кружляти в повітрі моє листя. Воно вальсує й тихо вкриває землю осінньою ковдрою.

Запитати в дітей:

- Як змінюється дерево восени?
- Які кольори можна побачити в листі?

Запропонувати дітям підготуватися до малювання: привітатися з папером, фломастерами. Виконати вправу з фломастером “Малюнок у повітрі”.

Вправа “Малюнок у повітрі”

Узяти фломастер у руку, підняти його вгору, розслабити руку. Намалювати в повітрі стовбур кількома вертикальними лініями, потім крону: маленьку, велику, круглу, овальну, прямокутну, витягнуту.

Запропонувати дітям на білих аркушах паперу намалювати своє дерево: стовбур, крону, різнокольорові листя. У кінці роботи розповісти про своє дерево. Висловити здивування малюнками дітей, підтримувати їхні фантазії заохоченням та захопленням.

6. Про що розповідь пейзаж

Мета:

- ✓ Ознайомити дітей із поняттям “пейзаж”.
- ✓ Формувати вміння дітей фантазувати й відтворювати фантазії в малюнку.
- ✓ Розвивати почуттєву уяву, здатність емоційно сприймати живопис.

Обладнання: І. І. Бродський “Опале листя”; кольорові олівці, аркуші паперу.

Хід: Звернути увагу дітей на гостей у студії. Це – опале листя.

Розповісти, як воно потрапило до студії, як зустрівся із білим аркушем паперу. Пофантазувати разом із дітьми про цю зустріч. Про що розповіли осінні листочки? Якими теплими спогадами вони поділилися з аркушем?

Під час фантазування вихователь малює на аркуші казку, яку складають діти: дерево, яке подарувало життя листочкам, сонечко, дощик, траву, вітерець із листям, що опадає. Наприкінці імпровізації звертає увагу, що казка залишилася на папері. І в цієї намальованої казки є своє ім'я. Малюнок, на якому зображено природу, називається пейзаж.

Виконати **вправу з новим словом**: запропонувати дітям вимовити слово “пейзаж”, потім прокричати його голосно, прошептати, проспівати, промовити так, щоб воно зашурхотіло листям.

Розповісти дітям, що справжні фантазери можуть мандрувати навіть у намальованому пейзажі. Запропонувати дітям заплющити очі. Вивести на екран зображення картини **І. І. Бродського “Опале листя”** (або виставити репродукцію).

Розповідь вихователя:

– Ви зараз розплющите очі та зустрінетеся з великим дивом. Цю чарівну осінь подарував нам справжній художник. Який чудовий пейзаж! Коли дивишся на нього, виникає бажання опинитися серед золотих дерев, убраних осінню. Ви хочете там помандрувати? Тоді приготуйтеся і разом зі своїми фантазерами ввійдіть у картину. Чуєте, під вашими ногами вже шурхотить листя! Про що воно шепоче? (*Фантазії дітей*). А чим так пахне в повітрі? (*Фантазії дітей*). Підставте свої щічки вітру, що вони відчувають? (*Фантазії дітей*). Підійдіть до дерева і погладьте його стовбур долонями. Що вони відчувають? (*Фантазії дітей*). Подаруйте дереву, листочкам, траві, небу лагідні слова-компліменти.

Коли подорож закінчиться, запропонувати дітям заплющити очі.

З “поверненням” у студію здивуватися дитячим очам: живописна краса залишилася в них і дарує навколишньому приємне світло. Пояснити, що людина, яка зустрічається із красою та милується нею, сама стає красивішою, добрішою, мудрішою.

Запропонувати дітям подарувати свої враження аркушам паперу, намалювати пейзаж – так, щоб у ньому шепотіли листочки, дарував свою прохолоду вітерець, пахла осінь, запрошуючи помандрувати в намальованому.

У кінці заняття здивуватися малюнкам і помилуватися ними.

Пейзаж – малюнок, на якому зображено природу.

7. Подорож їжачка лісом (індивідуально-групове)

Мета:

- ✓ Розвивати фантазію під час сприйняття осіннього листя.
- ✓ Формувати вміння складати образ їжачка та моделювати його зображення з листя.
- ✓ Формувати технічні вміння під час друкування акварельними фарбами.

Обладнання: опале листя; аркуші паперу, акварель, пензлі, клейонки, вода.

Хід: Звернути увагу дітей на опале листя – гостей студії.

Відкрити дітям таємницю: листя вміє розмовляти. Щоб його почути, необхідно дуже уважно придивитися до нього. Запропонувати дітям покласти листочок на білий аркуш паперу вертикально хвостиком донизу. Про кого згадає листячко у своїй розповіді? (Про дерево, на якому воно народилося).

Звернути увагу, що справді листячко дуже схоже на дерево. Запропонувати торкнутися його стовбура, гілочок, погладити його крону. Потім розмістити листочок горизонтально. Про що розповідає листячко зараз, на що воно схоже? Вислухати фантазії дітей. Показати дітям схожість листя з їжачком: округлий тулуб із голочками по кінцях, тоненький носик, що виглядає з-під шуби. Згадати із дітьми про їжачка. Він уміє швидко бігати, перебираючи лапками. Якщо небезпека – скручується в клубок і перетворюється на колючу кульку. Улюблене заняття їжачка – збирати в лісі запаси на зиму: гриби, яблука, ягоди. Він не дасть пропасти яблуку, що впало, від морозу: наниже його на свої голки – і в нірку. За цю бережливість прозвали їжачка мудрим: він не загине від голоду, не дасть себе образити, згорнувшись клубочком, і сам не зачепить нікого. Мудрий їжак!

Запропонувати дітям **вправу "Я – їжачок"**.

Показати, як вигинається його спинка з колючою шубкою, як втягується голівка в трохи підняті плечі, як він швидко пересуває лапками, обережно озирається по боках, збирає гриби, згортається в клубок.

Нагадати дітям техніку монотипії. Розповісти та показати, як можна надрукувати відбиточок листячком. Згадати про фарби, які допомагають друкувати.

Художній матеріал	Особливості користування
Акварель	Прозора фарба, яка дуже любить воду.

Підготувати акварель до роботи: покласти воду в коричневу, синю, жовту, червону фарби. Запропонувати дітям покласти листочок на клейонку поряд із аркушем паперу. Вмочити пензлик у коричневу фарбу та вкрити нею зворотну поверхню осіннього листочка. Потім обережно взяти листочок за ніжку й покласти його зафарбованим боком горизонтально на середину аркуша. Зверху притиснути долонькою кілька разів. Прибрати листочок, домалювати їжачку носик, оченята, яблучко на голочках, ніжки.

Звернути увагу дітей, що їжачок не дуже добре почуває себе на білому аркуші паперу. Запропонувати дітям надрукувати дерева навколо їжачка, використовуючи жовту, червону фарби, угорі надрукувати хмаринку синьою фарбою. Наприкінці роботи прикрасити малюнок мазками – осіннім листям. Розглянути малюнки. Згадати, як називається малюнок, на якому зображено природу.

8. Осінній килим

Мета:

- ✓ Продовжити знайомити дітей із таємницею декоративного візерунка.
- ✓ Розвивати почуття ритму в складанні візерунка на аркуші паперу з крапок і мазків різного кольору.
- ✓ Виховувати почуття насолоди від декорування.

Обладнання: опале листя, китиці ягід калини чи горобини; квадратні аркуші паперу, гуаш (червона, оранжева, коричнева), пензлі.

Хід: Згадати з дітьми:

- Які кольори принесла із собою осінь?
- Як вона прикрасила дерева, кущі, землю?

Розповісти дітям про те, що осінь не просто прикрашає землю своїми фарбами, вона викладає не землі узор з опалого листя, ягід, калюж, пожовтілих галявин.

Показати дітям опале різнокольорове листя, ягоди калини, горобини, запропонувати торкнутися цих подарунків осені, послухати, як шелестять листочки, вдихнути осінній аромат. Згадати про візерунок: він наче пісня, викладає свою мелодію чудових зображень у гармонійному ритмі.

Разом із дітьми на великому аркуші паперу викласти візерунок із листя та ягід. Звернути увагу на таємницю візерунка: він зібрав у хоровод листя і ягоди, розташував їх рівномірно одне за одним, чергуючи листя різних кольорів та ягоди.

Скласти пісню візерунка (листочок червоний, листочок жовтий, ягоди...). Прослідкувати, як ритм пісні збігається з ритмом візерунка.

Розповісти дітям, що прикрашання ще можна назвати декором.

Вправа зі словом "декор"

"Декор" стрибає: промовити слово по складах.

"Декор" співає: промовити слово, розтягуючи в співі голосні.

Запитати в дітей, чим можна прикрасити аркуші паперу? Нагадати дітям елементи декоративного розпису: мазки і крапки. Показати, як вони виконуються пензликом та пальчиком, як складають візерунок на середині аркуша й по його краях.

Декоративний – прикрашений візерунком.
Декор – прикрашання.
Декорувати – прикрашати.

Підготувати руку до малювання.

Виконати **вправу** на аркуші паперу **“Пензлик на прогулянці”**. Обійняти пензлик за металевий комірець.

- **“Пензлик стрибає”** – рівномірно опускати пензлик на аркуш, щоб він усією щетинкою його торкнувся (мазок).
- **“Пензлик кружляє”** – опустити пензлик кінцем щетинки на аркуш і зробити кілька рухів по маленькому колу. Повторити цю вправу вказівним пальчиком.

Запропонувати дітям перетворити білий аркуш паперу на осінній килим.

Після роботи висловити захоплення килимками, побачити живу пісню осені, почути її шелест, аромат.

9. Чудова іграшка (Опішня)

Мета:

- ✓ Показати дітям красу народної глиняної іграшки з Опішні.
- ✓ Формувати вміння прикрашати форму іграшки візерунком із крапок, ліній, мазків, варіюючи їх за кольором.
- ✓ Викликати почуття естетичної насолоди від декоративного малювання.

Обладнання: глиняні іграшки з Опішні; тоновані площинні форми іграшок для розписування; гуаш червоного, коричневого, зеленого, жовтого кольорів; пензлі.

Хід: Звернути увагу дітей на виставку глиняних іграшок.

- Що бачать діти перед собою?
- Чим ці іграшки відрізняються від звичайних іграшок?
- Як ще можна назвати прикрашену розписом іграшку?

Розглянути іграшки й розповісти про них. Ці іграшки надійшли до студії із чудового міста Опішня, що на Полтавщині. Народились іграшки в руках чудових майстрів, які розуміють мову рослин, тварин та кольорів.

Бере обережно майстер шматочок глини в долоні й дарує йому свою любов та фантазію. Від цього шматочка перетворюється на дивну фігурку тварини: коника, півника, поросятка... А коли майстер торкається іграшки пензликом, вона починає співати квітами, листям, колюсям, ягодами.

Помилуватися красою іграшок.

Розглянути з дітьми рослинний орнамент, палітру розпису. Запитати, які кольори бачать діти. Звернути увагу на те, як зустрічаються в опішнянській іграшці червоний і коричневий, жовтий і зелений кольори.

Запропонувати дітям вибрати для розпису форму за бажанням (коник, півник, свинка, баранчик, качка, собака, ведмедик).

Розглянути форму, обстежити її, покласти долоню на її середину – тулуб, тут можна розмістити основний візерунок. Згадати з дітьми знайомі технічні елементи декоративного розпису (лінія, крапка, мазок). Показати дітям, як із цих елементів можна скласти “кривульку з крапуванням” (хвиляста лінія, що в’ється між крапками), “гілку” (пряма лінія, мазки).

Запропонувати дітям прикрасити форму іграшки візерунком. У кінці заняття викласти прикрашені форми іграшок на виставку та помилуватися красою декоративного розпису.

10. Турботи на пташиному дворі

(колективне, підгрупове)

Мета:

- ✓ Познакомити дітей із зовнішніми особливостями домашніх птахів.
- ✓ Формувати вміння складати загальну модель птаха й використовувати її в малюванні різних домашніх птахів.
- ✓ Формувати вміння поєднувати техніку малювання восковими крейдочками та акварельними фарбами.

Обладнання: ілюстрації із зображенням домашніх птахів; великий аркуш паперу у вигляді пташиного двору (по периметру намальовано парканчик); воскові крейдочки, акварель, пензлики, вода.

Хід: Згадати з дітьми:

- Які тварини називаються домашніми?
- Які птахи живуть поряд із людиною?
- Як допомагає домашній птах людині?

Розповісти дітям, що птах – давній супутник людини. Першим домашнім птахом став птах, який не тільки дарує людині смачну їжу, а й допомагає їй знищувати будяки та охороняє територію свого господаря. Запропонувати дітям назвати цього птаха й розглянути ілюстрацію із зображенням гусака. Виділити його особливості. Під час розглядання ілюстрації із зображенням качки визначити, чим вона відрізняється від гусака.

Царем домашніх птахів став птах, який раніше проживав у джунглях Індії. Розглянути ілюстрацію із зображенням півня та курки, назвати їх, визначити, чим вони відрізняються одне від одного.

Вправа “Я – птах”

Запропонувати дітям перетворити студію в пташиний двір, а самим перетворитися на птахів: імітувати поставу півня, його ходу,

як кричить; клопотання курки, її швидке збирання зерняток; поважного гусака з витягнутою шиєю та його лопотіння крилами. Висловити здивування живим пташиним двором.

Визначити разом із дітьми загальне для всіх птахів. На дошці крейдою скласти модель птаха із загальних рис (маленьке коло – голова, велике коло – тулуб). Показати дітям, як можна перетворити загальну модель у курку (домалювати гребінець, дзьобик, хвіст, крила, лапку), у півня (великий різнокольоровий хвіст, червоний гребінець, лапка зі шпорою, крило), у качку (червона лапка з перетинкою, маленький хвіст, велике крило, шия, великий ніс), у гусака (довга шия, велике крило, великий ніс).

Запропонувати дітям намалювати восковими крейдочками на великому пташиному дворі птахів, які більше сподобалися. Навколо птаха намалювати акварельними фарбами пухнасту соковиту траву, зернятка, калюжку – те, чим він може пригоститися.

Звернути увагу, що акварель не зафарбовує малюнок крейдочки. Пояснити дітям, що слід воскової крейдочки відштовхує воду.

Слід воскової крейдочки відштовхує акварель.

У кінці заняття розглянути малюнок великого пташиного двору, де клопочуться домашні птахи. Викликати в дітей почуття насолоди від колективного малюнка.

Розташувати роботу в груповій кімнаті так, щоб діти мали можливість домалювати птахів та їхніх пташенят у самостійній художній діяльності.

11. Народження рожевої фарби (поросятко)

Мета:

- ✓ Познайти дітей із рожевим кольором, способом його отримання.
- ✓ Формувати вміння дітей малювати поросятка, використовуючи загальну модель тварини.

- ✓ Розвивати здатність асоціативного сприйняття кольору.

Обладнання: дидактичні метелики білого, червоного, рожевого кольорів; гуаш біла і червона, пензлі, папір.

Хід: Звернути увагу на метеликів (червоного та білого).

- Назвати їхні кольори.
- Згадати, де в природі можна ці кольори зустріти.
- Пофантазувати про їхній характер, температуру, настрій, запах, смак.

Колір	Характеристика кольору
Білий	сніжний, холодний, мовчазний, урочистий, сліпучий, спокійний.
Червоний	гарячий, веселий, яскравий, зі смаком суніці, запахом троянди, сміється голосно і дзвінко.

Запропонувати дітям допомогти зустрітися двом кольорам. Імпровізувати казку про цю зустріч.

– Жила собі Біла фарба, її будинок нагадував величезні повітряні білі хмари. У ньому було завжди чисто, усі речі мали своє місце. Із самого рання Біла фарба повільно та урочисто виконувала свою роботу: ткала білі хмари для неба, готувала снігові вкривала для землі, вдихала свіжий аромат у квіти, виплескувала піну на морські хвилі. Одного разу вона побачила, як сонце прощається із землею й дарує йому свою кольорову щедрість. Земля від сонячного подарунка стала ще красивішою. І Біла фарба засумувала. Вона відчула себе настільки самотньою, що змерзла від власного холоду. Побачила цю засмученість Червона фарба, що пролітала на сонячному промені, та вирішила допомогти. Узяла вона у свої гарячі долоні білі руки й закружляла Білу фарбу у веселому таночку.

Запропонувати дітям перенести пензликом у білу фарбу декілька крапель червоної фарби та розмішати гуаш. Викласти на демонстраційне панно поміж червоним і білим метеликами – рожевий.

Розглянути складений колір. Веселий танок двох фарб подарував світу новий колір – рожевий. Біла фарба віддала йому свій спокій, святковість, урочистість, а червона подарувала веселість, надію, оптимізм. Тому на обличчі рожевої фарби завжди сяє лагідна спокійна посмішка.

Запитати, з ким дружить рожева фарба? Як можна намалювати рожевого поросятка? Разом із дітьми скласти загальну модель тварини (маленьке коло – голова, велике коло – тулуб). Що потрібно домалювати, щоб вийшло поросятко? (Коротенькі ніжки з копитцями, вушка, п'ятачок, маленькі очі, хвостик-крючок).

Підготувати руку до малювання.

Вправа “Пензлик малює в повітрі”

- Намалювати в повітрі велике коло – тулуб.
- Намалювати в повітрі середнє коло – голова.
- Намалювати в повітрі маленьке коло – п'ятачок.

Під час малювання фарбами можна розповісти дітям унікальні факти із життя поросяток світу. У племені папуасів поросятка виховують як члена сім'ї, звертаються до нього на ім'я, розмовляють, сплять разом із ним, пестять, годують кращими стравами, як улюблену дитину. Поросся так зникає до своєї господарки, що скрізь супроводжує її.

У кінці малювання придумати веселе ім'я поросятку, розглянути малюнки.

12. Мій маленький друг (кімнатні тварини)

Мета:

- ✓ Формувати вміння дітей виділяти особливості кімнатних тварин, їхній характер і звички.
- ✓ Складати в малюванні із загальної моделі образи різних кімнатних тварин.

- ✓ Виховувати любов до маленьких друзів.

Обладнання: виставка фотографій та ілюстрацій “Моя улюблена тваринка”, підготовлена дітьми; олівці, папір.

Хід: Розглядання виставки. Бесіда про кімнатних тварин.

- Запитати в дітей: як можна намалювати тварин?
- Пригадати загальну модель тварини.
- Що потрібно домалювати, щоб вийшов кіт, собака (хом’ячок, папуга тощо)?

Разом із дітьми на дошці скласти загальну модель тварини (заняття № 11), продемонструвати домальовування в імпровізованій казці:

– Жив собі пес. Коли він спав, то нагадував два кола – велике й маленьке (живіт і голівку). Одного разу біля будинку пролунав якийсь шум. Що треба домалювати, щоб песик його почув? (Вушка). Намалюємо їх так, щоб вони уважно слухали (підняті вгору). Цей шум був голосом людини, і нашому песику необхідно її побачити. Що ми йому намалюємо? (Очі). Людина здалася йому знайомою, і він побажав нюхнути повітря, щоб краще розпізнати – хто там? Що потрібно домалювати? (Носик). Запах розповів песику, що наближається його друг, і відразу той посміхнувся (ротик). У нього виникло бажання підбігти до свого друга (лапки) та привітатися з ним (хвостик).

Вправа “Кімнатна тварина”

Запропонувати дітям згадати про своїх друзів і показати:

- як вони посміхаються;
- як радіють зустрічі з хазяїном;
- як ховають свій носик від холоду;
- як умиваються лапками;
- як прохають ласощі.

Запропонувати дітям намалювати олівцями улюблену тваринку. Під час малювання розповісти дітям, що собака – це створіння, котре любить хазяїна більше, ніж себе. Навіть маленькі кімнатні собачки віддано люблять свого господаря та охороняють його від усіляких неприємностей так само мужньо, як і великі службові собаки. Вдячні люди споруджують навіть пам'ятники собакам, які доставили ліки під час епідемії в занесене снігом селище; собаці, яка допомагає сліпим ходити, і т. д.

Кішка – ласкавий хижак. У Британському музеї офіційно працює “котяча рота” із шести кішок. Вони охороняють безцінні колекції музею від мишей. Їм за це платять. Вони ходять в уніформі – із пишним жовтим бантом на шиї. У всіх на світі кішок є своя мова, що складається більше ніж із 15 слів і безліч інтонацій. Є звуки, що виражають скаргу, прохання, заклик, задоволення, запитання.

У цивілізованих країнах для бездомних кішок та собак є притулки. Найдавнішому притулку вже понад 200 років (при церкві св. Лаврентія у Флоренції).

У кінці заняття запропонувати дітям представити свій малюнок, розповісти, хто на ньому намальований, як його ім'я.

13. Ознайомлення з натюрмортом

Мета:

- ✓ Ознайомити дітей із поняттями “натура” і “натюрморт”.
- ✓ Розвивати здатність чуттєвого сприйняття природи та натюрморту.
- ✓ Розвивати вміння висловлювати свої почуття.

Обладнання: драпіровка, натура із двох предметів, натюрморт із цією натурою, різнокольорові метелики (фішки для гри).

Хід: Запропонувати дітям згадати про пейзажний жанр живопису в грі “Я – художник”.

Гра “Я – художник”

Грають усі діти. Ведучий – вихователь:
“Я – художник. Я візьму пензлик, фарби і на-

малюю синє море з великими хвилями”. Діти повинні назвати, до якого жанру живопису відноситься намальована картина. Хто швидше правильно відповість, одержує фішку (метелика). Наступні завдання містять різні види природи (гори, озеро, степ), пори року (зимовий ліс, осінній парк), явища природи (дощ, сніг). За кожну першу правильну відповідь ведучий дає фішку. Хто з дітей одержав більшу кількість фішок, той переміг у грі. Цій дитині аплодують усі діти. В останньому завданні вихователь називає замість природи предмети побуту.

Наприклад:

– Я – художник. Я візьму олівці та намалюю вазу із фруктами.

– Чому мою картину не можна назвати пейзажем?

– А як же її назвати?

Спустити драпіровку на демонстраційний стіл і запросити до студії гостей, які допоможуть дізнатися про незнайомий жанр.

Спочатку привітати вазу. Розглянути її, торкнутися долонями та подарувати їй свої компліменти. Заохочувати дітей називати ознаки вази:

– Вазо, ти така струнка (скляна, прозора, різнокольорова, гладенька, прохолодна...)!

Повантажувати про настрої вази. Щоб запобігти її самотності, запросити до студії яблуко. Як змінився настрої вази? Повантажувати про їхню зустріч і скласти казку-імпровізацію. Під час фантазування дозволити дітям обстежити яблуко (гладке, зелене, тверде, ароматне, блискуче, солодке, холодне...).

Звернути увагу дітей на красу зустрічі вази з яблуком. Розповісти дітям, що предмети, які зустрілися на столі, можна назвати одним словом художника – натура. Пояснити, що це слово прийшло до нас із французької мови та означає в перекладі – природа. Натура на столі завжди жива, тому що її можна торкнутися: у вазу можна налити води, яблуко понюхати, відкусити його і т. д. Натура – жива.

– Я візьму фарби й намалюю цю природу на папері.

Демонстрація малюнка з вазою та яблуком. Вислухати здивування дітей. Запитати – чи можу я торкнутися вази, налити в неї воду, понюхати й відкусити яблуко? Дійсно, ні, тому що у всякому разі я буду діяти з папером.

Пояснити, що намальована натура називається натюрморт. Це слово теж подарували нам французи, і в перекладі воно означає “нежива природа”.

Натюрморт – картина, на якій намальовано предмети побуту, квіти, овочі, фрукти.

Натура – предмети оточення, які малює художник.

Пограти **зі словом “натюрморт”**. Промовити його:

- шепотінням – “по секрету”;
- голосно прокричати – “радіємо”;
- спокійним голосом промовити по складах – “слово стрибач”.

Запропонувати дітям підійти до натюрморту, розглянути його, придумати йому назву.

14. Зустріч хвойної гілки з апельсином

Мета:

- ✓ Розвивати здатність сприймати красу природи та її казковість.
- ✓ Формувати вміння передавати в натюрморті особливості природи і своє враження від неї.
- ✓ Розвивати фантазію під час сприйняття природи.

Обладнання: музика П. І. Чайковського до балету “Лускунчик”; натура (хвойна гілка, апельсин); папір, гуаш, пензлики.

Хід: Звернути увагу дітей на підготовлену драпіровку. Пояснити, що ми чекаємо гостей до студії та підготували для них місце. Гостей запросимо на білу драпіровку, а свої почуття від зустрічі з ними ми подаруємо білому аркушу паперу. Він одного кольору з драпіркою, а це означає, що він теж готовий до зустрічі з гостями студії.

Згадати з дітьми:

- Як можна одним словом назвати предмети, які я покладу на цей стіл?
- Як буде називатися малюнок на аркуші з цією натурою?
- Чому ми називаємо предмети натурою, а малюнок – натюрмортом?

Запросити до студії новорічну гостю – хвойну гілку. Pozнакомитися з нею, помилуватися її виглядом, запахом, настроєм, мріями. Разом із дітьми проінсценувати імпровізацію – зустріч гілки з апельсином.

Наприклад: Пухнаста хвойна гілка тільки-но прибула до студії. Вона знала, з якого приводу її запросили. Наближається Новорічне свято, яке ніколи не буває без її величності. Мало того, вона завжди почуває себе головною гостею, тому що їй готують святкове вбрання. Ось і зараз гілка готується до зустрічі з блискучими іграшками, хлопавками, серпантинними стрічками та срібним дощиком. У неї вже паморочиться голова від відчуття свята. І раптом вона бачить, як чиясь рука опускає щось велике, оранжеве, кругле.

Гілка: Яка чудова новорічна іграшка! Дивна прикраса для мого вбрання!

Апельсин (ображено і гнівно): Я не іграшка!

Гілка (здивовано): Як це не іграшка? Ти – круглий, яскравий, блискучий, ніби сонце. (З надією). Ти – іграшка для ялинки. Ти навіть пахнеш (насолоджується ароматом) так солодко і приємно, одним словом, пахнеш Новим роком!

Апельсин (збентежено): Я справді гарно пахну. Але це не головна перевага, маю багато вартого уваги. Тому мене й запросили на свято. (Останні дві фрази вимовлено з почуттям власної гідності).

Гілка: Назвіть себе, будь ласка, загадковий гостю.

Апельсин: Я – Апельсин, можна – Оранж. Так мене величають французи.

Гілка: Дуже приємно. Я – Соснова Гілка. А скажіть, Оранже, чому Вас називають так дивно: А-пель-син?

Апельсин: Цим ім'ям назвали мене німці. Їхньою мовою це звучить приблизно так: “китайське яблуко”.

Гілка: Ви родом із Китаю? (Із захопленням).

Апельсин: Так, я прибув зі Сходу.

Гілка: О! Високоповажний пане Апельсине. Залишайтеся з нами зустрічати Новий рік. Згодом прибудуть ялинкові іграшки, серпантин, дощик. Я познайомлю Вас із моїми друзями! Ми чудово відсвяткуємо!

Запропонувати дітям намалювати зустріч хвойної гілки й апельсина. Спочатку визначити місце для малювання на аркуші паперу – покласти долоню в центр аркуша. Пояснити, що саме тут має відбутися зустріч. Познайомити дітей із технікою малювання хвої (прямі лінії, які щільно прилягають одна до одної) та розфарбовування апельсина (по колу до центра). Якщо діти побажають намалювати ялинкові іграшки й інші прикраси, заохотити їх.

Малювання можна супроводжувати музикою П. І. Чайковського до балету “Лускунчик”.

У кінці заняття розглянути малюнки дітей, вислухати їхні фантазії, здивуватися аромату студії. Дати назви натюрмортам.

15. Новорічні прикраси для ялинки

Мета:

- ✓ Показати дітям казкову красу новорічних прикрас для ялинки.
- ✓ Удосконалювати вміння прикрашати форми новорічних іграшок візерунком із крапок, ліній, мазків.

- ✓ Виховувати естетичний смак у милуванні новорічними прикрасами.

Обладнання: музика П. І. Чайковського до балету “Лускунчик”; великий аркуш паперу з намальованою ялинкою; різнокольорові форми новорічних іграшок; гуаш, пензлі.

Хід: Звернути увагу дітей на ялинку, намальовану на великому аркуші паперу.

- Звідки прийшла ялинка?
- Що чекає ялинку на Новорічному святі?
- З ким ялинка зустрічається на святі?

Розповісти дітям, що в Новорічну ніч здійснюються дива: виконуються бажання, приходять казкові герої, оживають іграшки. Ялинка теж оживає, і з нею відбуваються казкові перетворення. Наша ялинка перетворилася на казкову країну, і на її гілках згодом оживуть герої казок, ліхтарики, горішки, цукерки, улюблені іграшки.

Відкрити скриньку з новорічними іграшками та захопитися їхньою красою. Розглянути різноманітність їхніх форм, кольорів, візерунків.

Запропонувати дітям вибрати для розпису форму за бажанням. Розглянути форму, обстежити її, згадати, де можна розмістити основний візерунок, із яких технічних елементів можна скласти декоративний розпис.

Підготувати руку до малювання.

Виконати **вправу “Пензлик на прогулянці”**. Тримати пензлик за металевий комірець. Закріпити рухи під час виконання крапок (“Пензлик кружляє”), мазків (“Пензлик стрибає”), ліній (“Пензлик мандрує”).

Наголосити дітям, що зараз до студії вітає чудова музика П. І. Чайковського до балету “Лускунчик”, яка допоможе прикрашати форми казковим розписом.

Під час розпису нагадати дітям, що працювати повинні обидві руки: одна – малює, друга – притримує форму або рухає її.

Після малювання запропонувати дітям прикрасити декоративними малюнками намальовану ялинку. Розглянути новорічну красуню й помилуватися дитячою творчістю.

16. Дідусеві Морозу загадай бажання

Мета:

- ✓ Показати дітям чарівну казковість Новорічного свята.
- ✓ Розвивати здатність дітей передавати своє бажання малюнком.
- ✓ Підтримувати в дітей віру в дива.

Обладнання: музика П. І. Чайковського до балету “Лускунчик”; олівці, фломастери, папір.

Хід: Бесіда з дітьми:

- Хто приносить у Новорічну ніч подарунки дітям і дорослим?
- Хто такий Дід Мороз?
- Як його можна впізнати?

Розповісти дітям про те, що, готуючи землю до Новорічного свята, Дід Мороз ступає нічними вулицями міста й перевіряє: чи всі готові до свята? У цей час можна загадати бажання та сказати його у віконце, аби почув Дід Мороз, чи намалювати своє бажання на вікні. Умова виконання бажання: воно має бути одне.

Запропонувати дітям під музику П. І. Чайковського до балету “Лускунчик” заплющити очі й побачити свої бажання, розглянути їх та виділити найголовніше, бажане. Подарувати білому аркушу паперу таємницю свого бажання. Малювання під музику олівцями та фломастерами.

У кінці заняття розглянути роботи дітей і разом із ними продумати, як можна показати свої бажання Діду Морозу (прикрасити вдома малюнком вікно, покласти малюнок під ялинку...). Попросити поділитися цим секретом із батьками та показати їм свій малюнок. На прощання побажати дітям виконання бажань.

17. Сніговик

Мета:

- ✓ Показати дітям казковість Різдвяних свят.
- ✓ Формувати вміння малювати сніговика, розфарбовувати по колу, не відриваючи руки, до крапки в центрі.
- ✓ Розвивати фантазію в прикрашанні сніговика, ялинки і в складанні різдвяної казки.

Обладнання: картон зеленого кольору у формі ялинки, кольорова гуаш, пензлі.

Хід: Бесіда з дітьми про Новорічне свято.

- Які казкові гості приходили до дітей на Новорічне свято?
- Де діти знаходили свої новорічні подарунки?
- Яка гостя залишилася в будинку?

Звернути увагу дітей на ялинку із зеленого картону. Помилуватися її зеленим платтячком із трьох спідниць: великої, середньої, маленької. Пофантазувати про її настрій, де вона росте, з ким дружить. Дійти висновку, що ялинці дуже подобається жити в лісі серед білого снігу. А коли настають Різдвяні свята, здійснюються справжні дива: ніч дарує ялинці сяючі зірки, а метелиця – веселих снігових друзів. Згадати з дітьми про сніговика. Чим сніговик схожий із ялинкою? Як його можна намалювати?

Вправа “Малюнок у повітрі”:

- ✎ малювання великого кола із розфарбовуванням по колу;
- ✎ малювання середнього кола із розфарбовуванням по колу;
- ✎ малювання маленького кола із розфарбовуванням по колу.

Під час виконання вправи слідкувати, щоб рухи руки під час розфарбовування по колу були невідривними.

Звернути увагу, що кожна ялинка чекає зустрічі зі сніговиком. Запропонувати дітям намалювати різдвяну казку: попереду ялинки сніговика, прикрасити його смішним одягом (шарфом, шапкою, гудзиками, рукавичками), подарувати йому веселий настрій, а ялинці – сяючі гірлянди зірок. Скласти казку про їхню дружбу.

Розглянути малюнки, вислухати казки дітей. Розповісти, як цю казку можна подарувати на Різдво своїм батькам.

18. У гостях у паствелі (підгруппове)

Мета:

- ✓ Познайти дітей із паствеллю, технікою малювання нею.
- ✓ Формувати вміння передавати в малюнку особливості зайчика.
- ✓ Виховувати акуратність під час малювання й обережне ставлення до малюнка.

Обладнання: паствель, кольоровий пухкий картон.

Хід: Бесіда з дітьми про художній матеріал.

- Які родичі є в олівців?
- Чим схожі олівець, фломастер, воскова та звичайна крейдочка?
- Чим відрізняються вони між собою?

Запропонувати увазі дітей велику коробку з пастиллю.

– Це будинок. У ньому живуть незвичайні олівці, їх називають пастиль.

Вправа зі словом “пастиль”

- Вимовити слово з почуттям радості – “пастиль радіє”.
- Вимовити слово з почуттям здивування – “пастиль дивується”.
- Вимовити слово з почуттям милування – “пастиль милується”.

Запитати дітей, на яке слово схоже слово “пастиль”. Розглянути пастиль.

Пастиль – це ніжна, м’яка, тендітна крейдочка. Вона дуже багата на відтінки. Тому багатою різнокольоровою родиною живе у великому будинку. Одягнена пастиль у прозору целофанову суkenочку. Суkenочка допомагає художнику залишити свої руки чистими.

Коли пастиль зустрічається з аркушем, вона щиро дарує йому кольоровий пил. Її малюнок насичений ніжністю й тендітністю. Він навіть боїться доторкання до себе. Від звичайного руху малюнок може перетворитися в кольорову повітряну хмару. Міцніше відчуває себе пастиль на пухкому, шершавому картоні.

**Пастиль – ніжна,
м’яка крейдочка,
одягнена
в целофанову суkenочку.**

**Після малювання пастиллю
обережно поводься з малюнком,
не торкайся зображення руками.**

Звернути увагу дітей на картон, запропонувати торкатися долонями та привітатися з ним. Запитати – який картон? Пояснити, що саме на такому шершавому й пухкому картоні пастиль надовго залишається в малюнку.

Запитати в дітей, що таке ніжне, пухнастеньке, м'яке можна намалювати пастеллю. Допомогти загадкою: “Косоокий, маленький, у білій шубці, валянках”. Згадати, який вигляд має зайчик, чим відрізняється від інших тварин?

Вправа “Я – зайчик”

Відтворити особливості поведінки й характер зайчика: як спить, стрибає, підіймає вушка та прислухається, втікає, ховається.

Перед малюванням згадати загальну модель тварини. Перетворити її на зайчика. Показати дітям, як можна намалювати зайчика. У процесі малювання познайомити дітей із технікою розтушовування пальчиком (щоб зайчик став пухнастенький).

У кінці заняття розглянути малюнки, відзначити своєрідність пастелі, ніжність її тонів, побачити різний настрій зайчиків, помилуватися їхніми пухнастенькими шубками.

19. Зустріч синьої та білої фарб

Мета:

- ✓ Познайомити дітей із блакитним кольором і способом його отримання.
- ✓ Формувати навички дітей перетворювати образ хмари у тваринку, домальовуючи голівку, ніжки, хвіст.
- ✓ Розвивати уяву під час розглядання хмар.

Обладнання: малюнок із хмарами-тваринками; дидактичні метелики білого, синього, блакитного кольорів; гуаш біла та синя, пензлі, папір.

Хід: Звернути увагу дітей на метеликів (синього й білого).

- Назвати їхні кольори.
- Згадати, де в природі можна ці кольори зустріти.

- Пофантазувати про їхній характер, температуру, настрій, запах, смак.

Запропонувати дітям допомогти зустрітися двом кольорам, імпровізувати казку про цю зустріч.

Якось узимку, коли на землю прийшла темна ніч, випало багато снігу. Він білим пухнастим покривалом ліг на поля і залив їх урочистим світлом. Здивувалося темне небо, засяяло зірками та лагідно посміхнулося великими синіми очима. А засніжена земля із вдячністю прийняла лагідний подарунок синього неба і народилося блакитне сяйво.

Запропонувати дітям перенести пензликом у білу фарбу декілька крапель синьої фарби та розмішати гуаш. Викласти на демонстраційне панно поміж синім і білим метеликами – блакитний. Розглянути складений колір.

Зустріч двох фарб подарувала новий колір – блакитний. Біла фарба віддала йому свою урочистість, святковість, а синя – подарувала глибину і спокій. Тому в очах блакитної фарби завжди лунає урочиста, спокійна глибина. Блакитний колір живе на небі, у країні води, в очах людей. Блакитним кольором завжди посміхається білий сніг, вдячно дивлячись на небо. А коли розтають сніги, блакитні струмки заспівають свою веселу пісню та посміхнеться пробуджена земля блакитними квітами.

Розглянути з дітьми малюнок із хмарами. Яких тварин вони нагадують?

Запропонувати дітям намалювати блакитну хмару й перетворити її у вівцю, домальовуючи тоненькі ніжки, хвіст, голівку з вушками.

Заохочувати дітей до самостійного перетворення хмаринок у тварин за бажанням.

У кінці заняття розглянути малюнки дітей, здивуватися дитячій фантазії.

20. Як Мороз вікна розписав

Мета:

- ✓ Показати дітям красу морозних узорів і викликати бажання фантазувати.
- ✓ Формувати вміння дітей складати абстрактні узо-ри способом “не відриваючи руки”.
- ✓ Розвивати навички в поєднанні технік малювання восковою крейдою та аквареллю.

Обладнання: Сен-Санс “Лебідь”; білі аркуші паперу у формі віконця (аркоподібні); великий площинний бу-динок, виготовлений із кольорових шпалер; воскові крейдочки, акварель, пензлі.

Хід: Бесіда з дітьми:

- Як зима прикрасила землю, дерева, річку?
- Що зима подарувала будинкам?
- Хто намалював чудові узо-ри на вікнах?

Розповісти дітям, що Мороз любить розписувати вікна, дивувати всіх своєю майстерністю й загадувати своїми узорами загадки.

Розглянути з дітьми узор на вікні (можна використати малюнок вікна з морозним узо-ром). Звернути увагу дітей на красоту візерун-ка. Мов кришталева пісня торкнулася скла, і воно пробудилося чарівними дзвониками. Уважно при-дивитися до візерунка та пофантазувати над ним: що можна побачити в мережаному плетінні. Висловити захоплення творчістю природи.

Звернути увагу дітей на великий паперовий буди-нок. Чому його очі-віконця такі сумні?

Запропонувати дітям перетворитися на майстрів Морозу й подарувати віконцям зимо-ву мережану казку. Викликати на допомогу чарівну паличку – воскову крейдочку блакит-ного кольору. Згадати характер кольору та особливості малювання восковою крейдочкою.

Показати дітям, як можна створити узор восковою крейдочкою. Білий аркуш паперу на очах перетворюється в гладенький зимовий лід. І на ньому, наче на ковзанах, танцює воскова крейдочка. У цьому мелодійному таночку вона пливе вільно, то повертається, то кружляє. Від її ковзанів залишається слід, який нагадує мереживо.

Розглянути з дітьми малюнок воскової крейдочки й розповісти, що цей спосіб малювання називається “не відриваючи руки”.

Запропонувати дітям під музику Сен-Санса “Лебідь” виконати **вправу** для руки “**Крейдочка танцює в повітрі**”. Рухи мають бути вільні, плавні, безперервні.

Після вправи запросити крейдочку здійснити свій мережаний танок на сумних віконцях паперового будинку. Малювання супроводжує мелодійна музика Сен-Санса. По закінченні малювання здивуватися, як змінився настрій віконця – для будиночка настало справжнє свято. І зимові віконця зараз засяють різнокольоровим світлом! Запропонувати дітям розфарбувати віконця акварельними фарбами. Нагадати, що воскова крейдочка відштовхне акварель та фарба залишиться лише на білому аркуші.

У кінці заняття викласти віконця на будинок і помилуватися красою зображувальної творчості.

21. Снігове царство (колективне, підгрупове)

Мета:

- ✓ Розвивати фантазію в малюванні казкових будинків, машин, ліхтариків, дерев, людей і т. д.
- ✓ Удосконалювати вміння малювати крейдою та пастеллю.
- ✓ Виховувати почуття насолоди від колективного творчого процесу.

Обладнання: П. І. Чайковський “Зимові марення”; великий тонований аркуш паперу або темного лінолеуму, крейда, пастель.

Хід: Запитати в дітей, чи знають вони, звідки приходять зима.

Разом із дітьми пофантазувати про Снігове царство: там завжди холодно, усе зроблено зі снігу й льоду, там живуть сніговики в снігових будинках, їздять на снігових автомобілях сніговими вулицями, які освітлюють уночі льодові ліхтарики... Усе в цьому царстві переливається сліпучо-білими фарбами.

Запропонувати дітям вирішити, який художній матеріал може втілити цю фантазію в малюнку. Згадати особливості крейдочки та пастелі. Розглянути відтінки пастелі, згадати й назвати знайомі з них.

Звернути увагу дітей на великий аркуш паперу (лінолеуму), якого він кольору? Який у нього настрій? Про що він мріє? Допомогти здійснити мрії та намалювати Снігове царство. Малювання може супроводжувати музика П. І. Чайковського “Зимові марення”.

Під час малювання слідкувати за правильним використанням пастелі і крейдочок, допомагати дітям у композиції малюнка-карти.

У кінці заняття помилуватися великим малюнком Снігового царства. Складену казку про нього записати та розмістити разом із малюнком на виставці.

22. Чарівні валентинчики

Мета:

- ✓ Познакомити дітей із традицією дарувати символи любові в день св. Валентина.
- ✓ Удосконалювати вміння прикрашати форму серця декоративним розписом із крапок, кружечків, ліній (хвилястих, прямих, ламаних).
- ✓ Виховувати почуття любові до батьків.

Обладнання: зразки прикрашених валентинчиків; різнокольорові валентинчики у формі сердечок, фломастери, олівці.

Хід: Бесіда з дітьми:

- Що таке свято?
- Які свята дітям подобаються?
- За що діти люблять свята?

Розповісти дітям, що взимку святкують день св. Валентина, коли вітають найближчих і дорогих серцю людей, готують їм подарунки та зі щирим освідченням дарують їм валентинчики.

Звернути увагу дітей на гостей студії. Помилуватися їхньою красою.

– Це валентинчики. Вони сповнені щирої любові, безмежної доброти й побажання щастя. Їх дарують від усієї душі тій людині, яка займає найбільше місця в серці. Тому валентинчики виконано у формі серця. Серце – символ любові, щирості, доброти.

Розглянути кольори форм, назвати їх, пригадати характер кольорів та що вони символізують:

<i>Колір</i>	<i>Що символізує</i>
червоний	яскравість, гарячість, силу;
жовтий	лагідність, сонячність;
зелений	мудрість, спокій;
блакитний	бездонність, уважливість;
фіолетовий	загадковість, казковість.

Запитати в дітей, із якими кольорами ці кольори приятелюють.

Підібрати фломастери для прикрашання сердечок.

Розглянути візерунки. Назвати декоративні елементи: крапку, кружечок, лінії: хвилясту, пряму, ламану.

Виконати **вправу “Фломастер на прогулянці”** (у повітрі):

- ✍️ подорож доріжкою (пряма лінія);
- ✍️ подорож морськими хвилями (хвиляста лінія);
- ✍️ подорож горами (ламана лінія).

Звернути увагу на композицію і ритм розпису. Запропонувати дітям запросити фломастери та олівці на чудову прогулянку – прикрашання форми розписом.

У кінці заняття розглянути валентинки. Розповісти, що діти подарували їм свою щирість, доброзичливість, любов, які живуть у різнокольорових смужках та крапках.

Запитати в дітей, кому вони подарують свої малюнки, як це зроблять. Захопитися лагідними почуттями дітей до матері, тата, бабусі й дідуся.

23. Зимовий килим (підгрупове)

Мета:

- ✓ Познакомити дітей з отриманням та особливостями сірого кольору.
- ✓ Розвивати фантазію й почуття ритму в складанні візерунка з великих та маленьких сніжинок, крапок, кілець.
- ✓ Виховувати почуття насолоди від створення краси.

Обладнання: П. І. Чайковський “Вальс лапатоного снігу” (із балету “Лускунчик”); дидактичні метелики білого, чорного, сірого кольорів; сніжинки білого, блакитного, сірого кольорів; зразки візерунків; гуаш білого, чорного, блакитного кольорів; пензлі, кольоровий папір.

Хід: Звернути увагу дітей на чисті сніжинки білого і блакитного кольорів.

- Назвати кольори сніжинок.
- Хто дарує білій сніжинці блакитний колір?
- А коли небо одягають у чорний оксамит ніч або хмари, якого кольору стане сніжинка?

Запропонувати дітям допомогти зустрітися двом кольорам-метеликам: білому та чорному. Пофантазувати про їхню зустріч. Згадати характер білого кольору. Нагадати дітям, що:

<i>Колір</i>	<i>Характеристика кольору</i>
Чорний	теплий, глибокий, таємний, важкий, пахне ніччю, снами.
Білий	сніжний, холодний, мовчазний, урочистий, сліпучий, спокійний.

Запропонувати покласти в білий колір краплину чорної гуаші, розмішати й розглянути, який колір народився у фарбі та в метелика.

Викласти на панно поряд із білою і блакитною сніжинками сіру сніжинку.

Розглянути сіру сніжинку. На чорному оксамиті ночі з'явилася сніжинка. Біла фарба подарувала їй свій холод, блискучість, а чорна – свою глибину і таємність. Тому сірий колір тихо сяє сріблястим перламутром.

Запропонувати дітям перетворитися на сніжинок.

Вправа “Я – сніжинка”

– Я – сніжинка. Я народжуюся крихітними кристаликами з великої хмари. Мене обережно підхоплює своїми долонями вітер та ласкавим подихом зачаровує мороз у казкову сніжинку.

Я – сніжинка. Я кружляю легко в повітрі своїм мережаним вбранням і сяю кришталевими промінцями. Я урочисто ступаю на землю, зустрічаюся з тисячею інших сніжинок. Я захоплююся їхнім розмаїттям та радісно дивуюся своїй унікальності.

Я – неповторна сніжинка в білому пухнастому покривалі, яке щиро вкриває землю, блищить під сонцем морозною піснею, переливається під високим небом блакиттю і сріблом.

Під час вправи запропонувати дітям довольні танцювальні рухи під музику П. І. Чайковського “Вальс лапатоного снігу” (із балету “Лускунчик”). У кінці вправи спинитись у красивому русі. Висловити здивування тому, який гарний килим вийшов зі сніжинок.

Розглянути зимовий килим у малюнках та помилуватися його красою. Великі й маленькі сніжинки, схожі

на зірочки, крапки, кільця, водять свій хоровод у візерунку, кружляють у вальсі посередині килима, граються в хованки по його кутах. Зимовий килим – справжня казкова країна живих сніжинок!

Запропонувати дітям прикрасити кольорові форми білими, блакитними та сріблястими сніжинками. Малювання дітей під супровід музики.

У кінці заняття висловити захоплення творчості маленьких художників і викласти з малюнків один великий килим.

24. Снігопад

Мета:

- ✓ Показати дітям красу зимового пейзажу.
- ✓ Удосконалювати вміння дітей передавати особливості зими та свої враження від неї в пейзажному малюнку.
- ✓ Розвивати асоціативне сприйняття живопису.

Обладнання: В. М. Шкуринський “Зимова казка”; різнокольорова гуаш (коричнева, жовта, біла, блакитна, сіра), пензлі, тонований папір.

Хід: Пригадати з дітьми, що таке пейзаж. Запропонувати прогулянку в зимовий пейзаж.

Розгляд репродукції картини **В. М. Шкуринського “Зимова казка”**. Помилуватися красою зими. З якою щедрістю вона вкрила землю білим снігом. З яким натхненням убрала дерева. Запитати в дітей, яке бажання в них виникає, дивлячись на цю картину. Запропонувати дітям відпустити своїх фантазерів у цей зимовий день. Що діти чують під ногами? Про що говорить сніг своїм поскрипуванням? Взяти сніг у долоні і вдихнути його аромат. Чим він пахне? Що відчувають долоні? Подивитись угору і помилуватися зимовим небом, сліпучо-яскравими барвами засніженого лісу. Звернути увагу дітей на сонце, що виблискує навіть на кожній маленькій сніжинці! Як м’які замети

встелили пагорби, снігова ковдра дбайливо огорнула сонне гілля кущів і дерев. А високі ялини щедро розкинули своє пухнасте лапате гілля та завмерли, ніби бояться поворухнути ним. Запропонувати дітям висловити вдячність зимовій казці і повернутися до студії.

Привітати дітей із поверненням до студії.

Звернути увагу на тонований папір. Який у нього настрій? Обстежити його долонями. Послухати, про що він мріє. Запропонувати дітям допомогти зустрітися фарбам, пензлику й аркушу паперу, подарувати йому зимовий пейзаж.

Імпровізація казки-малюнка разом із дітьми. (Вихователь малює на мольберті, діти разом із ним на місцях).

– Якось дізналася Снігова королева про подорож дітей до царства зими й вирішила їх зустріти морозом. Стало холодно, тріщить мороз, усе навкруги біле-біле. Запитати в художників про те, як можна сховатися від зими? Яка фарба допоможе художнику? Діти малюють коричневою гуашшю будинок. Побачила королева, що виріс будинок, і направила холодний вітер до нього. А біля будинку відразу виростають дерева із пишними кронами та зупиняють вітер своїми гілками. Розсердилася королева й надіслала завірюху. Мете сніг та вкриває пухнастим білим покривалом дах будинку, його поріг, стовбури дерев, доріжку, усю землю. А мороз тріщить, у будинок пробирається.

Запитати в дітей, що треба намалювати, щоб у хаті стало тепло? Розфарбувати віконце будинку жовтим кольором, із димаря намалювати дим. Заглянула у віконце Снігова королева і зрозуміла, що не має вона такої сили, яка б змогла зупинити художника творити дива.

Розглянути пейзажі, дати їм назву. Помилуватися своєю роботою, відчути долонями холод снігу та тепло будинку, ароматну свіжість зими й пісню снігопаду.

Попрощатися із зимою, подякувати їй за щедрі подарунки: сніг, мороз, метелицю, хуртовину, льодові доріжки...

25. Барви весни

Мета:

- ✓ Познайти дітей з особливостями весняних барв.
- ✓ Формувати вміння створювати палітру весни аквареллю на вологому аркуші паперу.
- ✓ Розвивати асоціативне сприйняття музики, визначати зв'язок між звуками і барвами.

Обладнання: М. В. Нестеров “Рання весна”, П. І. Чайковський “Березень”; папір, акварель, широкі пензлі.

Хід: Бесіда з дітьми про зміни в природі.

- Як природа пробуджується від зимового сну?
- Чому тане сніг?
- Як природа радіє весняному сонечку?

Запропонувати дітям прогулянку в пейзаж **М. В. Нестерова “Рання весна”**. Помилуватися красою пробудженої природи. Вдихнути свіже повітря. Чим воно пахне? Підставити своє обличчя легкому вітру – що воно відчуває? Послухати, як просинається природа.

Звернути увагу на те, що коли природа пробуджується від зимового сну, її фарби спокійні, ніжні: сонячні промені ледве теплі – ніжно-жовті, перша трава – ніжно-зелена, небо та вода в річці – ніжно-блакитні.

Запропонувати дітям послухати твір П. І. Чайковського “Березень”. **Вправа** на розвиток уяви “**Кольорова музика**”. Під час слухання порадити заплющити очі й намагатися побачити фарби. Розповісти про те, що звуки музики теж можуть бути ніжними. Коли звучать ніжні звуки, в уяві виникають образи чи плями ніжного кольору.

Запропонувати дітям підготувати до малювання аркуш паперу: розігріти його білий сніг гарячими долонями та подарувати зустріч із талими водами (широким пензлем змочити папір). Нагадати дітям, що пензлику дуже подобається папір – тому він лагідно торкається його поверхні і гладить в одному напрямку.

Звернути увагу дітей на те, як змінився аркуш. Що з ним сталося? Він блищить та посміхається від лагідного пензлика і його щедрого подарунка – води. Він чекає зустрічі з улюбленою фарбою, щоб разом із нею зіткати різнокольорову пісню весни.

Згадати з дітьми, які фарби люблять воду та допоможуть намалювати барви весни. Підготувати акварель до роботи. Запропонувати дітям іще раз прослухати музику й перенести побачені кольори на вологий аркуш паперу. Спостерігати, як почуває себе акварель на вологому папері: просиначається пелюстками квітів, мандрує аркушем, зустрічається з іншими кольорами, утворює нові відтінки.

У кінці заняття звернути увагу, що білий аркуш зимового паперу перетворився на справжню весняну пісню. Про що співають її кольори? Вдихнути її аромат – про що він розповідає? Відчутти долонями тепло сонячних променів та прохолоду дзвінких струмків.

26. Народження вуглика

Мета:

- ✓ Познакомити дітей з особливостями художнього вуглика.
- ✓ Розвивати вміння передавати в малюнку різні рухи птахів.
- ✓ Виховувати бережне ставлення до вуглика.

Обладнання: малюнки із заняття “Барви весни”; вуглики художні.

Хід: Вступна бесіда про знайомий художній матеріал:

- Які предмети допомагають художнику малювати?
- Чим відрізняються олівці і фломастери від крейди?
- Що схожого між крейдочками та пастеллю?

Познайомити дітей із гостем студії – художнім вугликом. Розглянути його. Це тоненька паличка чорного кольору, яка нагадує гілочку. У вуглика є свій будиночок – коробка, у якій живуть різні вуглики (тоненькі – художні, товстенькі – пресовані). Коли будиночок рухається, вуглики дуже приємно шурхотять – розповідають свою казку.

Запитати в дітей, чи цікаво їм послухати казку? Щоб її почути, необхідно промовити чарівні слова: “Вуглику, вуглику, вугольку, відкрий нам таємницю, наш дружку!”.

Розповісти дітям казку.

– Жила собі гілочка. Одного дня, граючи із вітром, вона залишила свій будиночок, велике старе дерево, і вирушила в мандрівку. Як же вона здивувалася, коли зустрілася з вогнем! Вона дивилася на яскраве полум'я, зачарована його веселим таночком. І так їй подобалося це диво, що вона стрибнула і втонула в жаркому вогневому сміхові. А коли вогонь догорів, гілочка виявила, що вона змінилася – вогонь їй подарував чудову чорну оксамитову сукеночку. Гілочка зробила кілька рухів, відчула чарівну легкість і залишила красивий тонкий слід.

“Я вмюю малювати!” – вигукнула паличка, перетворена на вуглик. Він витончений, ніжний, крихкий, тоненький. Утримувати його в руках потрібно ніжно, бо можна завдати йому болю, зламати.

Вуглик – ніжна, крихка паличка чорного кольору для малювання.

Запропонувати дітям познайомитись із вугликом поближче.

Розповісти, що вуглику подобається мандрувати пухким папером.

Запросити вуглик у гості до барв весни. Порівняти його із чорним птахом, який приніс на крилах тепло. Згадати модель птаха. Показати дітям різні варіанти рухів птаха в малюнку: ходить, дзьобає, літає.

Тримай художній вуглик ніжно й акуратно, малюй не натискуючи на нього, щоб він не зламався.

Запропонувати дітям на весняних аркушах паперу намалювати вугликом птахів. Після роботи порекомендувати дітям піднести свої малюнки до вікна, підняти їх угору та промовити чарівні слова, закликаючи весну: “Прийди, весно, прийди! Прийди, прийди, красна!”.

27. Ознайомлення із салатним кольором (проліски)

Мета:

- ✓ Познайти дітей із салатним кольором, його особливостями і способом утворення.
- ✓ Розвивати вміння дітей створювати образ перших весняних квітів у малюнку.
- ✓ Розвивати асоціативне сприйняття кольору.

Обладнання: П. І. Чайковський “Квітень”; гуаш білого, зеленого, блакитного кольорів; пензлі, папір.

Хід: Бесіда з дітьми про кольори.

- Який колір утворюється від зустрічі білої та синьої фарб?
- Як народжується рожевий колір?
- Про що розповідає зелений колір?

Згадати особливості весняних фарб. Запитати в дітей, як можна утворити ніжно-зелений колір. Запропонувати дітям допомогти зустрітися двом фарбам: білій і зеленій. Пофантазувати про їхню зустріч. Як зелена фарба побачила білу? Про що розповіла біла фарба? Що запропонувала зелена? Чому вони вирішили подружитися? Який народився новий колір?

Розглянути салатний колір. Це спокійний, ніжний колір, дуже приємний для очей. Білий колір подарував йому свою прохолоду, святковість та світлість. Зелений залишив йому свій спокій і лагідність. Салатний колір пахне молодою духмяною травою, м'якою та пухнастою на дотик.

Вправа “Я – пролісок”

Запропонувати дітям під музику П. І. Чайковського “Квітень” перетворитися в пухнасту весняну траву та показати, як пробуджується пролісок: піднімається, умивається, поправляє свої пелюстки й танцює, радіє сонячним весняним променям.

Звернути увагу, що діти знов перетворились у художників, а на столі залишилося кілька пролісків. Помилуватися їхньою красою. Розглянути ніжні пелюстки, тоненьке стебло і листя. Зробити компліменти проліскам. Запропонувати дітям намалювати проліски. Малювання супроводжує музика П. І. Чайковського “Квітень”. У кінці заняття висловити здивування, як змінилася студія: вона стала прохолодною від снігових пелюсток, наповнилася ніжним салатним ароматом.

28. Дерево пробуджується

Мета:

- ✓ Показати красу ранньої весни на пробудженні дерев.
- ✓ Розвивати творчість у малюванні весняного дерева.
- ✓ Розвивати естетичну насолоду під час сприйняття живопису.

Обладнання: В. М. Бакшеєв “Блакитна весна”; А. Вівальді “Весна”; акварель, папір, пензлі.

Хід: Бесіда з дітьми про весну.

- Як природа просинається від зимового сну?
- Якими фарбами пробуджується земля?
- Чим схожі весняні фарби між собою?

Запросити до студії весну. Милування весною на картині художника **В. М. Бакшеєва** “Блакитна весна”. Весна – ранок року.

Навесні сонце стає тепліше; від його ласкавих променів повільно прокидається земля, розплющує свої блакитні очі, вмивається талими снігами та посміхається травою. Прокидаються від довгого зимового сну дерева. Теплі сонячні промені торкаються гілок дерева, будять його від солодкого сну, і дерево повільно пробуджується. Під час розглядання картини запросити дітей відчути тепло її сонячних променів, аромат пробудженої землі, прохолоду талого снігу, пісню весняних струмків.

Вправа “Я – дерево”

Запропонувати дітям прослухати музику А. Вівальді “Весна”, і, перевтілюючись на дерева, показати пробудження. Як потягується від солодкого сну стовбур дерева, як умиваються гілки весняним дощем, як тягнуться до сонця, грають із легким вітром.

Підготувати до роботи акварель коричневого, блакитного, зеленого кольорів.

Вправа для руки перед малюванням “Пензлик вітається”

Обійняти пензлик за металевий комірць трьома пальцями. 1 – підняти пензлик щетинкою вгору, 2 – опустити донизу.

Намалювати, як прокидається дерево.

У кінці заняття звернути увагу дітей, що в їхніх малюнках живуть пробуджені дерева. Викласти з малюнків сад чи парк. Помилуватися творчістю дітей.

29. Казковий коник (Косово)

Мета:

- ✓ Ознайомити дітей з українською народною іграшкою (Косово), показати її красу та унікальність.
- ✓ Удосконалювати вміння дітей прикрашати візерунком площинну форму лініями, мазками і крапками.
- ✓ Викликати почуття захоплення під час розглядання іграшки.

Обладнання: виставка косівської керамічної іграшки (коник, баранець, півник тощо), ілюстрацій; площинні форми коників для розпису; гуаш зеленого, червоного, жовтого кольорів; пензлі.

Хід: Звернути увагу дітей на виставку іграшок.

- Що це, на їхню думку?
- Чим саме ці іграшки незвичайні?

Запропонувати дітям розглянути іграшки. Із чого вони зроблені? Якого кольору? Якими кольорами прикрашені? Що намальовано на іграшках?

Розповісти дітям про народні керамічні іграшки.

Довгими зимовими вечорами майстри-ремісники України з давніх-давен виготовляють справжнє диво. Вони беруть шматок глини між долонь і розкочують її, поки під пальцями не з'явиться фігурка: зозулька, коник, баранець, півник, олень... Виліплені іграшки підсушують на полицках у кімнаті, потім випалюють у спеціальних печах, покривають їх фарбою і розписують візерунками: крапками, хвилястими лініями, мазками, квітами.

Помилуватися розписом іграшок.

Звернути увагу дітей на колір фарб, якими розписані іграшки. Запропонувати назвати ці кольори (*зелений, червоний, жовтий, коричневий*). Запитати, що спільного між цими кольорами? Вони теплі, веселі, життєрадісні. Тому й іграшка дарує радість. Звернути увагу на декоративні елементи косівської іграшки – смужки, кружечки, крапки, мазочки. Вони поєднуються в найрізноманітніших композиціях і створюють виразний художній образ. Кружечки по боках баранчика дарують йому густу кучеряву вовну. Хвилясті лінії, мазочки і крапочки прикрашають, наче пір'ячко, грудку пташки.

Запропонувати дітям вибрати форму для розпису, розглянути її, обстежити, де краще розмістити розпис.

Разом із вихователем прикрасити форми елементами розпису за мотивами косівської іграшки. Під час ма-

лювання показати дітям, як змінюється положення пензлика в руці: під час малювання крапок малює кінець пензлика, під час малювання мазків – основа щетинки. Допомогти дітям знайти положення пензлика, за якого зручно виконувати елементи розпису. Наприкінці заняття підійти з роботами до іграшок, знайти на них намальовані елементи.

30. Український ярмарок

Мета:

- ✓ Продовжити знайомити дітей з народною керамічною іграшкою.
- ✓ Розвивати творчість у прикрашанні площинної форми лініями, мазками, крапками за мотивами української глиняної іграшки.
- ✓ Виховувати почуття насолоди від створювання краси.

Обладнання: виставка керамічних іграшок українських майстрів Опішні та Косова, ілюстрацій, площинних зразків; весела українська музика; площинні форми для розпису (півник, зозуля, коник, поросятко, корівка, баранчик, олень тощо), пензлі, фарби.

Хід: Заняття розпочинають весела українська музика і виставка іграшок.

- Як називаються ці іграшки?
- Хто їх виготовляє?
- З якого матеріалу їх виготовлено?
- Якими фарбами й візерунками розмальовані?

Розповісти дітям про ярмарок.

– Ярмарок – це яскраве, барвисте та веселе свято, під час якого відбувається виставка-продаж різних товарів. Грає весела музика, лунають пісні, на полицях-прилавках стоять різні товари, серед яких керамічні глечики, тарілки, іграшки. Покупців приваблює яскравий розпис кераміки, кумедні форми іграшок, веселі свищи-

ки. А деякі майстри не лише виставляють на продаж свої вироби, але й можуть продемонструвати процес їхнього виготовлення. І ось прямо на очах у всіх народжується розпис на глиняних іграшках! Як не зацікавитися таким ремеслом! Як не захопитися барвистим розписом! Як не купити таку іграшку всім на радість!

Запропонувати дітям приготувати для ярмарку свої іграшки: розглянути форми та вибрати для розфарбовування форму, що сподобалася.

Роботу дітей супроводжує весела музика. У кінці заняття розглянути дитячі роботи, запросити на ярмарок гостей (дітей іншої групи).

31. Як кораблик подорожував морем

Мета:

- ✓ Формувати вміння дітей передавати фарбами красу морського пейзажу.
- ✓ Розвивати техніку малювання восковими крейдочками й аквареллю.
- ✓ Розвивати уяву під час сприйняття живопису.

Обладнання: А. А. Рілов “У блакитному просторі”; акварель, воскові крейдочки, аркуші паперу.

Хід: Загадати дітям загадку:

- Що за мандрівник пливе в морі? Хто гуляє хвилями на морському просторі?
- Як діти розуміють слово “мандрівник”?
- Чим приваблює мандрівників море?

Запросити дітей у подорож пейзажем **А. А. Рілова “У блакитному просторі”**. Помилуватися красою природи. Вдихнути свіже повітря. Чим пахне? Відчутти ласкавий вітер на своєму обличчі. Почути голос хвиль та птахів. Про що вони співають? Помилуватися барвами води й неба. Заглянути вдалечинь до лінії горизонту, яка приваблює мандрівників. Розповісти про настрій кораблика. Запро-

понувати дітям висловити свої почуття одним словом (*Чудово! Надзвичайно! Дивовижно!*).

Розглянути матеріал, підготовлений до малювання: білий аркуш паперу, акварель, воскові крейдочки. Згадати, як можна поєднати дві техніки малювання. Що можна намалювати восковими крейдочками? Що – аквареллю? У якій послідовності необхідно малювати? Нагадати дітям, що малюнок, виконаний восковими крейдочками, відштовхне водяну акварель, тому спочатку потрібно намалювати кораблик, чайок, сонце, хмари, а потім море та небо.

Запропонувати дітям підготувати руку до малювання.

Виконати **вправу "Пензлик танцює"**. Узяти пензлик за дерев'яну суkenочку трьома пальцями. Розслабити руку, щоб вона ніби застигла в повітрі, схожа на диригентську паличку. 1 – легкий, розмашистий рух рукою вправо, 2 – вліво. Під час вправи рухається плече, передпліччя, кисть і пензлик. Повторити 3 рази. Потім виконати вправу хвилястими рухами.

Запросити дітей вирушити в подорож із восковими крейдочками білим аркушем паперу: намалювати кораблик, показати його настрій, дати йому назву; подарувати йому друзів (птахів, риб, хмари, сонце).

Запросити до подорожі акварель та пензлик, домалювати небо й море. У кінці малювання запропонувати дітям розповісти свою казку та ілюструвати її своїм малюнком.

32. Дружба кольорів у бузку (підгрупове)

Мета:

- ✓ Познакомити дітей із бузковим кольором.
- ✓ Удосконалювати вміння малювати букет квітів, поєднуючи техніку монотипії і домальовування пензликом.
- ✓ Виховувати естетичну насолоду від малювання.

Обладнання: квіти бузку; аркуші паперу, скло; гуаш білого, фіолетового, зеленого кольорів; пензлі.

Хід: Запропонувати дітям гру **“Я – художник”**.

- Згадати жанри живопису та декоративне мистецтво:
 - пейзаж (заняття № 6);
 - декоративний розпис (заняття № 8);
 - натюрморт (заняття № 13).
- Запитати, яка картина називається натюр-морт, що називають натурою?

Підготувати місце для природи (*прикрасити драпірованою столик...*). Запросити до студії гостю – вазу із квітами бузку. Представити природу дітям. Помилуватися красою весняних квітів: їхніми чудовими теплими пахощами, щедрим зеленим листям, щирими пишними квітами.

Звернути увагу на казковий колір квітів, імітувати казку: які кольори зустрілися у квітах бузку? Що робив білий колір? Який був у нього настрій? Як потрапив фіолет у квіти? Що він промовив, коли зустрівся з білим кольором? Про що домовилися?

Познайомити дітей із бузковим кольором.

– Так народився у квітах бузковий колір. Він сповнений лагідністю та ніжністю. Святковість і тихий спокій залишила в ньому біла фарба, а фіолетова назавжди подарувала йому казкову таємницю. Бузковий колір несподівано легкий та приємний для зору. Він здатний дарувати мрії і викликає бажання аплодувати собі.

Запропонувати дітям подарувати квітам аплодисменти.

Розглянути матеріал до заняття. Згадати техніку друкування – монотипію. Запросити дітей нанести на скло щедри мазки фарбами: білою та фіолетовою. Віддрукувати зображення на аркуші паперу. Розглянути отримані бузкові квіти й домалювати пензлем зелене листя. Придумати назву намальованому букету.

У кінці заняття звернути увагу дітей на те, що студія перетворилась у весняне свято із чудовими пахощами квітів та романтичним настроєм.

33. Сади купаються у квітах (колективне, підгрупове)

Мета:

- ✓ Показати дітям красу квітучої весни, викликати захоплення.
- ✓ Удосконалювати вміння створювати в колективному малюнку образ квітучого саду.
- ✓ Визначити зв'язок між настроєм природи і її фарбами.

Обладнання: К. Моне “Дама в саду”, П. І. Чайковський “Вальс квітів”; шпалери, гуаш, акварель, пензлі.

Хід: Бесіда про весняні зміни в природі.

- Як весна змінює природу?
- Що сталося з деревами та кущами?
- Навіщо вони одягли квітуче вбрання?

Розповісти, як сонячні промені пестять бруньки й допомагають їм перетворюватися на чудове листя та прекрасні квіти. Квітуче вбрання – справжнє свято для дерева, на яке воно щиро запрошує гостей – комах – і пригощає солодким нектаром своїх квітів. За свою щедрість дерево буде нагороджене подарунком: його квіти перетворяться в плоди.

Запросити дітей помилуватися красою квітучої весни. Захопитися розмаїттям барв. Вдихнути аромат квітів. Що він нагадує? Підставити долоні ласкавим променям сонця. Послухати, про що співають птахи.

Вправа “Квітуче дерево”

Допомогти дітям дійти висновку, що весняна пісня птахів складає музику. Це справжній вальс квітів. Запропонувати дітям послухати “Вальс квітів” П. І. Чайковського й уявити себе квіткою, квітучим деревом, відчувати святковий настрій, захоплення теплим сонцем, весняним повітрям, бажанням подарувати природі щедрі подарунки. У кінці вправи запропонувати дітям зупинитися у своєму танці зачарованою позою, демонструючи красу квітучого дерева.

Захопитися живим квітучим садом у студії. Поаплодувати фантазіям дітей та запросити їх подарувати свій весняний настрій шпалері: кожному намалювати на великому аркуші своє дерево або кущ, подарувати їм квіти, листя, траву. Згадати кольори, утворені від білого кольору, використати їх у роботі.

У кінці заняття розглянути великий малюнок – весняний пейзаж. Помилуватися кольорами квітів, пофантазувати над їхнім настроєм. Звернути увагу дітей, що настрої художників у кінці заняття теж став різнобарвним, весняним, квітучим.

34. Свято Мухи-Цокотухи (колективне)

Мета:

- ✓ Створити в дітей настрої для фантазування за мотивами казки К. І. Чуковського “Муха-Цокотуха”.
- ✓ Закріпити вміння дітей складати загальну модель комахи й доповнювати її різними особливостями в малюванні крейдою.
- ✓ Розвивати зображувальну творчість.

Обладнання: В. О. Гаврилін “Нова французька пісня”; намальований на асфальті стіл із самоваром посередині та Муха-Цокотуха; кольорова крейда.

Хід: Бесіда з дітьми у квітучому саду.

- Для кого весною розквітають дерева, кущі, квіти?
- Для чого комахи злітаються до квітів?
- Яких комах знають діти?
- У якій казці ці комахи зустрілися на святі?

Звернути увагу дітей, що серед квітучих дерев розташовано довгий святковий стіл (*намальовано крейдою на асфальті*). Посеред столу стоїть великий самовар. А біля столу стоїть хазяйка – Муха-Цокотуха. Запитати, чому вона сумує? Комахи так захопилися квітами, що забули про її свято. Як можна допомогти хазяйці? Запропонувати дітям перетворитися в комах.

Вправа "Я – комаха"

Під веселу музику В. О. Гавриліна "Нова французька пісня" показати, як збираються гості, як дарують подарунки, радіють, пригощаються. Розміститися за столом, намалювати на ньому різні ласощі, а потім навколо столу домалювати гостей-комах. Скласти загальну модель комахи (голівка й туб), доповнити її деталями: вусиками, крилами, ніжками. У малюванні комахи показати її особливості, щоб інші гості та сама хазяйка могли її впізнати.

Малювання супроводжується музикою. Закінчується веселим святом, на яке запрошуються діти молодшого віку.

35. Барви літа

Мета:

- ✓ Познакомити дітей з особливостями барв літа.
- ✓ Удосконалювати вміння створювати палітру літа аквареллю на вологому аркуші паперу.
- ✓ Розвивати асоціативне сприйняття музики, визначати зв'язок між звуками й барвами.

Обладнання: І. І. Левітан "Березовий гай", К. В. Білокур "Квіти за тином"; П. І. Чайковський "Липень"; папір, акварель, широкі пензлі.

Хід: Бесіда з дітьми про зміну в природі.

- Коли приходиться літо?
- Як змінюється влітку природа?
- Які подарунки приносить із собою літо?

Запросити дітей на прогулянку до пейзажів **І. І. Левітана "Березовий гай"** і **К. В. Білокура "Квіти за тином"**. Помилуватися красою літа. Висловити свої враження від краси. Запропонувати дітям відпустити своїх фантазерів на прогулянку до картин. Відчути сонячне тепло на обличчі, м'яку траву під ногами, пташину пісню в кронах дерев, аромат зеленого листя беріз, трави, квітів.

Звернути увагу дітей на особливості барв літа: його кольори насичені, щедре сонце дарує золото, земля щиро прикрашена яскравою насиченою зеленню. За тинном у пухнастій траві майорять духмяні квіти.

Запропонувати дітям прослухати твір П. І. Чайковського “Липень”.

Вправа на розвиток уяви “Кольорова музика”. *Завдання:* під час слухання музики знайти на “внутрішньому екрані” її кольори, визначити їхні особливості, зв'язок між звуками музики та кольорами. Дійти висновку, що звуки музики барвисті, яскраві, щедрі, насичені, як і кольори літа.

Запропонувати дітям підготувати до малювання аркуш паперу: перетворити свої долоні в щедрі сонячні промені, зігріти білий аркуш і подарувати йому зустріч із теплим дощем (змочити папір широким пензлем).

Помилуватися змінам аркуша. Чому він блищить? Який у нього настрій? Чого він чекає? Згадати з дітьми, які фарби теж люблять воду та допоможуть намалювати барви літа.

Підготувати акварель до роботи. Запропонувати дітям ще раз прослухати музику й перенести кольори із “внутрішнього екрана” на вологий аркуш паперу.

Помилуватися таночком акварелі на вологому папері: вона зустрічається з водою й розпливається легким вальсом, наче квітка на вітру, її кольори линуць в обійми один одного та народжують барвистість, веселу пісню літа...

У кінці заняття звернути увагу дітей, що білий аркуш паперу перетворився в яскравий шматочок літа. Піднести до нього долоні й відчутти його щедре тепло. Послухати його дзвінку веселу пісню. Насититися його духмяним ароматом, солодкими смачними ягодами та висловити своє враження компліментом літечку.

36. Мрія в подарунок літу

Мета:

- ✓ Показати дітям красу природи влітку.
- ✓ Розвивати творчість у зображенні мрії про літо в пейзажному малюнку.
- ✓ Виховувати в дітей бажання мріяти.

Обладнання: виставка літніх пейзажів; палітра “Барви літа” (малюнки із заняття № 35); олівці, фломастери.

Хід: Бесіда з дітьми про красу літа.

- Чи вважають діти літо красивою порою року?
- Які прикраси літа захоплюють дітей?
- Про які подарунки літа діти мріють?

Запросити до студії гостя – Літо. Представити перед дітьми виставку літніх пейзажів (малюнки старших дітей або ілюстрації художників, фотографів).

Розглянути багатство фарб, щедрість природи влітку. Помилуватися зеленим лісом, блакитною річкою, квітучою поляною.

Запропонувати дітям знайти куточок літа, який більше за все подобається, і відпустити своїх фантазерів помандрувати в літо. Розповісти дітям, що літо приносить із собою щедрі дарунки: тепло, ягоди, аромат квітів, пісні птахів. Запитати в дітей, які подарунки вони можуть підготувати для літа. Допомогти дітям дійти ідеї, що можна подарувати свої малюнки, у яких будуть жити мрії про літо.

Розглянути матеріал до заняття. Згадати правила користування олівцями та фломастерами, привітатися із палітрою літа. Перед малюванням запропонувати **вправу “Мої мрії”**, під час слухання музики заплющити очі й на “внутрішньому екрані” намалювати разом зі своїм фантазером літо та свою мрію – як бажаю відпочити влітку.

Малювання під музику.

У кінці заняття запросити художників представити свої малюнки й розповісти про свою мрію.

Помилуватися малюнками, фантазіями, мріями дітей та побажати, щоб усі їхні мрії здійснилися влітку.

5.3. Шостий рік життя

5.3.1. Календарно-тематичне планування занять із малювання

I квартал

№	Тема заняття	Вид робо- ти, заняття	Художній матеріал	Мета
ВЕРЕСЕНЬ				
1	Вдячність літечку	за задумом	кольорові олівці, пастель, воскові крейдочки, фломас- тери	Пригадати техніку малювання знайо- мими художніми матеріалами
2	Барви літа	ство- рення палітри	акварель	Розвивати почуття кольору, закріпити знання кольорів, удосконалювати техніку малювання аквареллю по вологому
3	Веселка	пейзаж, моно- типія, підгру- пове	гуаш	Познайомити з лінією горизонту, розташуванням основних кольорів у спектрі
4	Бабусин сад	пейзаж	акварель	Познайомити з відтінками зеленого кольору й технікою тампонування в малюванні де- рев, кущів, трави

№	Тема заняття	Вид роботи, заняття	Художній матеріал	Мета
5	Знайомство з Петриківкою	ознайомлення з декоративним розписом	–	Ознайомити з петриківським розписом, його особливостями та історією виникнення
6	Петриківські мотиви	декоративне малювання, підгрупове	акварель – яєчна темпера	Розвивати технічні навички в складанні візерунків за мотивами Петриківки з мазків “зернятко”, “гребінець”, “цибулька”
7	Петриківський ярмарок	декоративне малювання	акварель – яєчна темпера	Розвивати творчість у складанні візерунків за мотивами петриківського розпису
8	Чудові квіти	декоративне малювання руками, підгрупове	гуаш	Розвивати вміння малювати квіти долонею, ребром долоні, подушечками пальців і суглобами зігнутих пальців
ЖОВТЕНЬ				
9	Натюрморт із грушами	натюрморт, підгрупове	гуаш із клейстером, пластика	Формувати вміння комбінувати зображення із фрагментів пластики та малювання мазками. Познайти з відтінками жовтого й синього кольорів

№	Тема заняття	Вид роботи, заняття	Художній матеріал	Мета
10	Візит персика до сніданку	натюр-морт, підгрупове, колективне	гуаш із клейстером, пластика	Удосконалювати вміння колективно створювати натюрморт із фрагментів пластики та малюнка
11	Барви осені	пейзаж	акварель	Удосконалювати вміння створювати палітру золотої осені технікою акварелі по вологому
12	Золота осінь	пейзаж	акварель	Познайомити з пуантилізмом, формувати вміння малювати осінній пейзаж різнокольоровими мазками
13	Осінній парк	пейзаж, колективне	гуаш	Удосконалювати вміння колективно малювати пейзажне панно різними способами: а-ля прима, по вологому, пуантилізм
14	Зустріч із тушшю	ознайомлення, підгрупове	туш, металеві пера	Познайомити з особливостями чорної туші. Формувати вміння домальовування плями металевим пером

№	Тема заняття	Вид роботи, заняття	Художній матеріал	Мета
15	Пухнаста тваринка	аніма-лістика, підгрупове	туш, жорсткі пензлі, металеві пера	Ознайомити з анімалістичним жанром. Формувати навички малювання пухнастої тваринки за допомогою чорної туші, жорсткого пензлика й металевого пера
16	Герой казки	аніма-лістика	гуаш, олівці тампони, пензлики	Удосконалювати вміння малювати казкових тварин із загальної схеми за допомогою олівців, поролону та пензлика
ЛИСТОПАД				
17	Зустріч помідора із цибулею	натюр-морт	гуаш	Розвивати здатність передавати виразними засобами свої враження від природи в малюнку
18	Гарбуз-реготун	натюр-морт	гуаш	Удосконалювати вміння малювати мазками за допомогою пензлика й поролону
19	Спалах хризантем	натюр-морт	акварель, воскові крейдочки	Розвивати здатність розуміти мову квітів у барвах, формах, ароматах. Виразити свої враження в натюрморті

№	Тема заняття	Вид роботи, заняття	Художній матеріал	Мета
20	Барви дощу	пейзаж	акварель	Удосконалювати вміння створювати палітру пізньої осені аквареллю по вологому. Познакомити із сірими та коричневими відтінками
21	Туманний ранок	пейзаж, підгрупове	пастель	Формувати вміння за допомогою пастелі передавати особливості пізньої осені в пейзажі
22	Осінній вітер	пейзаж, підгрупове	воскові крейдочки, акварель	Формувати вміння передавати особливості вітру пізньої осені в пейзажі, використовуючи сполучення технік акварелі й воскових крейдочок
23	Зустріч з українською керамікою	ознайомлення, декоративне	–	Ознайомити дітей із декоративним з українською керамікою
24	Мотиви розпису на українській кераміці	декоративне малювання, підгрупове	гуаш	Удосконалювати вміння дітей складати візерунки з рослинних елементів на площинних формах посуду

II квартал

№	Тема заняття	Вид роботи, заняття	Художній матеріал	Мета
ГРУДЕНЬ				
25	Сорочинський ярмарок	декоративне	гуаш	Розвивати творчість у складанні візерунків із рослинних елементів
26	Зустріч із портретом	ознайомлення	–	Ознайомити дітей із портретним жанром живопису, розвивати здатність розуміти настрої зображеної людини
27	Народження портрета	малювання портрета	прості та кольорові олівці	Ознайомити з видами портрета, схемою обличчя. Формувати вміння малювати портрет
28	Автопортрет	малювання портрета, підгрупове	прості олівці, фломастери	Розвивати здатність дітей помічати особливості свого обличчя й передавати їх в автопортреті
29	Царство вічної зими	пейзажне малювання	пастель, кольорова крейда	Продовжувати формувати вміння малювати пастеллю, передавати сяйво способом розтирання зображення пальцем
30	Хто не боїться морозів	аніمالістичне	воскові крейдочки, акварель	Продовжувати формувати вміння малювати тварин, передавати восковою крейдою різні фактури хутра

№	Тема заняття	Вид роботи, заняття	Художній матеріал	Мета
31	Зелене диво	пейзаж	гуаш, поролони, пензлі	Розвивати навички мазкової техніки у створенні образу пухнастої ялинки, ускладнювати мазок кількома фарбами
32	3 Новим роком!	плакат малювання, колективне	гуаш, фло-мастери, крейдочки, пастель, вуглики	Розвивати творчість у колективному малюванні плаката, комбінуючи різні технології
СІЧЕНЬ				
33	Новорічна казка	портрет	гуаш, крейда, олівці, фло-мастери, пастель	Розвивати творчість у малюванні героїв Новорічного свята
34	Різдвяна ніч	пейзаж	воскові крейдочки, акварель	Викликати бажання передавати свої почуття від краси Різдвяної ночі в пейзажі, поєднуючи технології акварелі та воскової крейдочки
35	Барви радості	створення палітри	акварель	Удосконалювати вміння створювати кольорову палітру радості на вологому аркуші паперу
36	Маска радості	портрет	графітні олівці, кольорові олівці, фло-мастери	Розвивати вміння передавати радість у портреті

№	Тема заняття	Вид роботи, заняття	Художній матеріал	Мета
37	Зимовий жарт	портрет, ознайомлення з карикатурним жанром, підгрупове	чорна туш, металеві пера, пензлики	Формувати вміння малювати фігуру людини в зимовому одязі тушшю й пензлем
38	Барви заметілі	створення палітри	акварель	Розвивати фантазію під час сприйняття музики, установлювати зв'язок між музикою, станом погоди та фарбами
39	Сніжна зима	пейзаж	гуаш, пензлі, поролони	Викликати бажання малювати зимовий пейзаж, формувати вміння передавати особливості сніжної зими
40	Лисичка-сестричка і сірий вовк	аніمالістика	графітні олівці, кольорові олівці, гуаш, фло-мастери	Розвивати вміння малювати за сюжетом казки, передавати особливості її героїв у малюнку
ЛЮТИЙ				
41	Зустріч із васильківською майолікою	декоративне	гуаш	Учити прикрашати площинну форму посуду рослинним орнаментом із ліній, мазків, крапок
42	Яворівський розпис	декоративне	гуаш	Удосконалювати технічні навички створення рослинного орнаменту з ліній, мазків,

№	Тема заняття	Вид роботи, заняття	Художній матеріал	Мета
				крапок за допомогою жовтого, червоного, зеленого кольорів
43	Фантастичні звірята	декоративне	гуаш	Розвивати почуття композиції та ритму в складанні рослинних і геометричних візерунків з ліній, крапок, мазків
44	Свято Валентина	декоративне, підгрупове	металеві дротики	Познайомити з технікою гравіювання, формувати вміння прикрашати візерунками листівки способом видряпування
45	Барви запаху	створення палітри	акварель	Розвивати здатність передавати барвами свої почуття від запаху
46	Мрії лаванди	натюрморт, підгрупове	чорна туш, пера, гуаш, ганчіркові тампони, пензлі	Розвивати фантазію під час сприйняття природи й відображення її характеру за допомогою різних виразних засобів
47	Зустріч із благородним Лавром	натюрморт	графітні олівці, акварель, фломастери	Удосконалювати вміння створювати живописний натюрморт аквареллю способом примакування
48	Барви Масниці	створення палітри, домальовування, підгрупове	гуаш, чорні фломастери або туш	Розвивати вміння за допомогою монотипії створювати палітру свята та домальовувати його фломастером, за уявою

III квартал

№	Тема заняття	Вид роботи, заняття	Художній матеріал	Мета
БЕРЕЗЕНЬ				
49	Посмішка Весни	декоративний портрет	графітні олівці, гуаш, фломастери	Розвивати техніку малювання олівцем, фломастером, гуашшю у створенні портрета Весни. Удосконалювати навички декорування пальчиком, ворсом і дrevком пензлика
50	Люба матуся	портрет	графітні олівці, фломастери, акварель	Формувати вміння дітей малювати портрет своєї мами, передавати особливості її обличчя та волосся. Удосконалювати техніку малювання аквареллю а-ля прима
51	Чому сміються тюльпани	натюрморт	акварель	Розвивати вміння передавати особливості й настрої тюльпанів у натюрморті, технікою акварелі а-ля прима
52	Веселі тварини	анімалістика, колективне	графітні олівці, гуаш	Продовжувати формувати вміння дітей малювати тварин, передавати їхні рухи та настрої. Скласти з малюнків колективну композицію

№	Тема заняття	Вид роботи, заняття	Художній матеріал	Мета
53	Коник-вогник	декоративна анімалістика	гуаш	Формувати вміння малювати коника мазками, передавати його особливості і прикрашати візерунками
54	Барви здивування	створення палітри	акварель	Створювати палітру здивування, удосконалювати техніку акварелі по вологому, познайомити з відтінками фіолетового кольору
55	Маска здивування	портрет	кольорові олівці	Розвивати вміння передавати здивування в малюнку обличчя
56	Кумедний клоун	портрет, плямографія	рідка гуаш, фломастери	Продовжувати знайомство дітей з плямографією. Розвивати вміння утворювати з різнокольорової плями образ кумедного клоуна, домальовувати його гуашшю та фломастерами
КВІТЕНЬ				
57	Щасливе дерево	пейзаж	чорна туш, гуаш	Удосконалювати вміння передавати характер і настрої дерева, сполучати техніку малювання тушшю та гуашшю, познайомити зі складним мазком – “плиском”

№	Тема заняття	Вид роботи, заняття	Художній матеріал	Мета
58	Про що мріють гори	пейзаж	пастель, кольорова крейда, вуглики	Розвивати здатність дітей передавати свої відчуття в малюванні гір пастеллю, крейдою, вугликом. Удосконалювати навички розтушовування пальцем
59	Космічні фантазії	панно, колективне	пастель, кольорова крейда	Розвивати творчу уяву у створенні образів планет і зірок під час колективного малювання космосу. Удосконалювати техніку пастелі та кольорової крейди
60	Сріблясті котики	натюрморт	акварель	Удосконалювати вміння передавати в малюнку свої враження від вербових гілок, їхні особливості, характер, настрої. Удосконалювати техніку акварелі по вологому
61	Квітуча земля	пейзаж, домальовування, колективне	акварель, гуаш, пастель, крейда, фломастери	Викликати натхнення в прикрашанні колективного пейзажу квітучими деревами, кущами, полями. Закріпити навички знайомих технологій малювання

№	Тема заняття	Вид роботи, заняття	Художній матеріал	Мета
62	Великдень	декоративне, підгрупове	гуаш, графітні олівці, шила	Формувати вміння дітей створювати дряпанки й писанки, виражати свою радість кольором та орнаментом, розвивати тонку моторику руки
63	Барви моря	створення палітри	акварель	Удосконалювати вміння створювати палітру моря, одержувати нові відтінки кольорів, удосконалювати техніку малювання аквареллю по вологому
64	Чому сумує верба	пейзаж	воскові крейдочки, акварель	Розвивати здатність передавати в малюнку особливості плакучої верби: кривизну стовбура, фактуру кори, витонченість листя. Удосконалювати техніку малювання восковою крейдочкою й аквареллю по вологому
65	Царівна-Лебідь	декоративне, анімалістичне, граттаж, підгрупове	шила	Розвивати навички дітей у зображенні казкового лебедя видряпуванням із хвилястих ліній

№	Тема заняття	Вид роботи, заняття	Художній матеріал	Мета
66	Царство золотої рибки	монотипія, декоративне, підгрупове	гуаш	Розвивати вміння зображувати золоту рибку в підводному царстві, створювати та прикрашати монотипію декоративним малюнком. Удосконалювати навички декорування пальчиком, ворсом і дровком пензлика
67	Барви звуків	створення палітри	акварель	Розвивати фантазію і творчість у створенні кольорової палітри звуків лісу. Удосконалювати техніку малювання аквареллю по вологому
68	Березовий гай	пейзаж	гуаш	Удосконалювати вміння дітей зображувати особливості характеру берізки в пейзажі. Удосконалювати техніку мазкового малювання

№	Тема заняття	Вид роботи, заняття	Художній матеріал	Мета
69	Передчуття літа	пейзаж, колективне	акварель, гуаш	Створювати фарбами колективний пейзаж літа, використовуючи пензлі, поролон, пальчик. Удосконалювати навички розфарбовування та малювання способами: а-ля прима, по вологому, пуантилізм
70	Казкове літо	анімалістичне, колективне	гуаш, фломастери, пастель, графітні олівці	Продовжувати формувати вміння дітей малювати тварин, передавати їхні особливості. Удосконалювати техніку малювання гуашшю, фломастерами, пастеллю
71	Щаслива троянда	натюрморт	акварель	Удосконалювати вміння малювати квітки широкими мазками за допомогою поролону
72	Прощання зі студією	портрет	гуаш, олівці, фломастери, пастель, вуглики	Викликати бажання в дітей виразити свою вдячність і любов до дитячого садка малюнком

5.3.2. Орієнтовні конспекти занять із малювання

1. Вдячність літечку

Мета:

- ✓ Викликати в дітей бажання виразити вдячність літу малюнком.
- ✓ Нагадати техніку малювання знайомим художнім матеріалом.
- ✓ Розвивати творчість у складанні задуму малюнка.

Обладнання: виставка з дитячими фотокартками “Мій відпочинок улітку”; кольорові олівці, фломастери, воскові крейдочки, пастель, папір.

Хід: Привітати дітей у студії, яка довго чекала зустрічі з художниками.

Бесіда з дітьми:

- Як ви відпочивали влітку?
- Що вам найбільше сподобалося й запам'яталось?

У відповідях дати дітям можливість використовувати свої фотографії або фотоальбоми. Запропонувати дітям виразити свої почуття від літа малюнком. Підійти до столу з художнім матеріалом, розглянути, які предмети там знаходяться, як вони називаються, згадати особливості користування ними.

Художній матеріал	Особливості користування
Кольорові олівці	Не можна сильно натискувати на олівці та кидати їх.
Фломастери	Їхні чорнила швидко випаровуються, тому потрібно після малювання закривати їх ковпачками.

Художній матеріал	Особливості користування
Воскові крейдочки	Малювати на білому аркуші паперу, не накладати один колір на інший, не використовувати ґумку.
Пастель	Обережно поводитися з малюнком, не торкатися зображення руками.

Запропонувати дітям вибрати матеріал для малювання за бажанням і намалювати своє літечко.

У кінці заняття доповнити виставку фотографій малюнками дітей, розглянути та вислухати вдячних художників.

2. Барви літа

Мета:

- ✓ Закріпити особливості кольорової палітри літа.
- ✓ Удосконалювати техніку роботи аквареллю по вологому.
- ✓ Розвивати здатність відчувати музику й колір, установлювати відношення між ними та природою.

Обладнання: К. Моне “Дама в саду”, К. В. Білокур “Квіти за тином”, А. Вівальді “Літо”; демонстраційні кольорові метелики; папір, акварель, вода, плоскі м’які пензлі (№ 10).

Хід: Запитати в дітей, за що вони люблять літо. Запросити літо до студії.

Розглянути пейзажі **К. Моне “Дама в саду”** і **К. В. Білокур “Квіти за тином”**. Помилуватися сонячністю, яскравістю, мальовничістю саду. Запропонувати вдихнути його аромат. Запитати, що відчувають діти. Насолодитися співом птахів. Пофантазувати, про що вони співають. Підставити своє обличчя легкому подиху вітру. Що відчувають на щоках? Про що шепоче зелене

листя, граючись із теплим ласкавим вітерцем? Насолодитися розмаїттям кольорів. Назвати їх.

Викласти на панно демонстраційні метелики названих кольорів. Розглянути їх і згадати особливості кольорів.

Колір	Характеристика кольору
Червоний	гарячий, веселий, яскравий, зі смаком суниці, запахом троянди, сміється голосно та дзвінко...
Оранжевий	теплий, радісний, сонячний, щасливий; солодкий, як морква; соковитий, мов апельсин; із запахом чорнобривців, дружить із сонцем, лисичкою...
Жовтий	Теплий, ласкавий, як сонечко; духмяний, мов ромашка; солодкий, як стигла груша; м'який і пухнастий, як курча; радісно посміхається та радіє в кульбабах і яблуках, шурхотить в осінньому листі, шепоче в піску...
Зелений	Спокійний, м'який, пахне свіжою травою, хвоєю; соковитий і смачний, як яблуко, огірок. Дружить із жабенятами, ялинкою...
Блакитний	Глибокий, урочистий, легкий, прозорий, пахне барвінком, незабудками, лунає дзвоном веселих струмків; свіжий, мов небо...
Синій	Холодний, спокійний, сумний, із голосом морських хвиль, запахом дощу, свіжістю неба. Дружить із лісовими дзвінками, річками, васильками...
Фіолетовий	Загадковий, таємничий, глибокий, чарівний, суперечний, пахне фіалками...

<i>Колір</i>	<i>Характеристика кольору</i>
Рожевий	Спокійний, урочистий, лагідний, із ласкавою посмішкою; духмяний, мов троянда; щедрий і щирий, мов квіти шипшини...
Салатний	Спокійний, ніжний, приємний, світлий, лагідний. Пахне духмяною травою, пухнастий і м'який...
Бузковий	Лагідний, ніжний, легкий, приємний; духмяний, мов бузок...
Білий	Сніжний, холодний, мовчазний, урочистий, сліпучий, спокійний...
Коричневий	Теплий, глибокий, пахне вологою землею, корою дерева; приятелює з ведмедиком, горобчиком...

Розповісти дітям, що красу літа передають не тільки художники у своєму мистецтві, але й композитори. Запросити дітей до прослухання музики А. Вівальді "Літо". Запропонувати під час слухання заплющити очі і на "внутрішньому екрані" побачити кольори звуків.

Запитати в дітей, який настрій у скрипок, із якими фарбами він співзвучний.

Запропонувати дітям на вологому білому аркуші паперу викласти літні фарби під музику А. Вівальді. Дітям, у яких виникають труднощі, порадити ще раз заплющити очі та розглянути барви музики на "внутрішньому екрані".

Заохочувати оригінальні рішення в складанні палітри (викладання фарб краплинками дощу, метеликами, квітами, веселкою, хвилями, промінцями сонця тощо). Розглянути, як рухається, розквітає фарба на вологому аркуші паперу.

Після закінчення роботи запропонувати дітям дати оцінку палітрам у формі компліментів: найжаркіша, найвеселіша, найсонячніша...

3. Веселка (підгрупове)

Мета:

- ✓ Показати дітям красу зустрічі землі й неба, познайомити з лінією горизонту.
- ✓ Розкрити таємницю кольорів веселки, викликати бажання передавати її красу в пейзажі.
- ✓ Розвивати почуття естетичної насолоди від малювання фарбами.

Обладнання: А. І. Куїнджі “Полудень. Стадо в степу”, А. І. Куїнджі “Веселка”; демонстраційні метелики кольорів спектра; аркуші паперу, скло, гуаш, пензлі (№ 6, 10).

Хід: Запропонувати дітям пригадати жанри живопису в грі “Я – художник”.

Грають усі діти. Ведучий-вихователь: “Я – художник. Я візьму пензлик, фарби та намалюю високі гори”. Діти називають, до якого жанру живопису відноситься намальована картина. Хто швидше правильно відповість, одержує фішку. Наступні завдання вміщують у себе різні види і стани природи – степ, море, осінній парк, дощ у лісі, а також інший знайомий для дітей жанр – натюрморт (квіти у вазі, великий гарбуз...).

За кожен першу правильну відповідь ведучий дає фішку. Хто з дітей одержав більшу кількість фішок, той переміг у грі. Йому аплодують усі діти.

Запросити дітей до мандрівки в пейзаж. Розповісти, що слово “пейзаж” прийшло в нашу мову із французької й дослівно перекладається як “місцевість”, “оточення”.

– Вийшли ми з вами із дому, подивилися навколо себе та побачили чудову місцевість, яка оточує нас, це – пейзаж.

Вихователь пропонує дітям розглянути зображення живописного пейзажу з лінією горизонту. Розглядання пейзажу **А. І. Куїнджі “Полудень. Стадо в степу”**.

– Широко розкинувся степ, ніби безкрайне море трав, квітів, ковили. Вдихніть у себе пахощі степових трав. Від щедрого сонця вони стали ще духмяніше. Про що розповідає вам аромат степу? Яке величезне небо з легкою білою хмарою обійняло степ. Дивиться воно на землю і щось ласкаво шепоче легким подихом вітру. Про що розповідає небо землі? Що степ відповідає небу?

Вислухати фантазії дітей, імпровізувати розмову неба зі степом. Дійти думки, що небо милується землею, її здатністю дарувати життя травам та квітам. Таке високе блакитне прохолодне небо мріє торкнутися теплої духмяної землі. Розповісти дітям, що в пейзажі небо може зустрічатися із землею. Розглянути далечінь.

– Які щирі обійми. Наче давні добрі друзі! Лінія, на якій вони зустрілися, називається горизонтом.

Розглядання пейзажу **А. І. Куїнджі “Веселка”**.

– Вдячне і щасливе небо дарує землі свою сонячну райдужну посмішку-веселку. Веселка поєднує небо та землю, ніби відкриває землі таємницю високого неба.

Горизонт – лінія,
на якій зустрічаються
небо із землею.

Райдуга

*Дощик сонечку всміхавсь,
Лоскотав промінчик.
А коли на землю впав,
Враз став зовсім іншим.
Посмішка вниз головою –
Кольоровою дугою!*

Н. Замрія

(URL: <http://doshkolenok.kiev.ua/skazki-legendy/351-virshi-pro-veselku.html>)

Діти називають кольори веселки й викладають спектр демонстраційних кольорових метеликів: червоний, оранжевий, жовтий, зелений, блакитний, синій, фіолетовий.

Запросити дітей до майстерні художників. Розглянути предмети для малювання. Запропонувати дітям намалювати на склі зустріч неба із землею, небо прикрасити білими хмарами, степ – квітами. Фарби необхідно наносити швидко, щоб вони не встигали підсохнути.

**Монотипія –
друкувальний слід
від малюнка.**

Відбити зображення на аркуш паперу. Скло покласти малюнком на білий аркуш паперу, натиснути на нього й трохи посунути. Папір має залишатися нерухомий. Це зворушить фарби і зробить відбиток живописним. Потім одним швидким рухом зняти скло.

Нагадати дітям, як називається ця техніка малювання. Домалювати монотипію райдугою та квітами.

У кінці заняття помилуватися малюнками дітей. Порівняти намальовані веселки з музикою різних інструментів, із квітами, настроєм, метеликами. Повідомити дітей, що від натхнення в їхніх серцях теж спалахнула веселка. Вона сяє в дитячих очах і їхніх малюнках.

4. Бабусин сад

Мета:

- ✓ Розвивати почуттєве сприйняття живопису та музики.
- ✓ Познакомити з технікою тампонування в малюванні літнього саду.
- ✓ Формувати здатність виражати свої почуття в малюнку.

Обладнання: В. Д. Поленов “Бабусин сад”, О. М. Юшина “Догоряють айстри”; П. І. Чайковський “Капричіо”; акварель, вода, пензлі (№ 6), поролонові тампони, папір, серветки для рук.

Хід: Бесіда з дітьми:

- Що таке літо?
- На які барви багате літо?
- За що діти люблять літо?

Запропонувати дітям розглянути пейзажі **В. Д. Полєнова “Бабусин сад”, О. М. Юшиної “Догоряють айстри”**. Помилуватися красою великих дерев, кущів, квітів. Які приємні для очей, м'які барви дарує сад. Якого кольору в нього найбільше? Чим відрізняється зелень літа від весняної зелені? Звернути увагу дітей на настрій зеленого кольору. Він ніби стомився від літа, сонця і бажає швидше перетворитися в осінній колір. Показати дітям на картині відтінки зеленого кольору. Розглянути, чим вони відрізняються. Дати їм назву.

Основний колір	Назва відтінку	Характеристика відтінку
Зелений	болотний	коричнево-зелений
	пляшковий	темно-зелений
	маслиновий	жовто-зелений з коричневим відтінком
	смарагдовий	прозорий густо-зелений

Запросити дітей на прогулянку садом, помилуватися спалахом айстр, розмаїттям їхніх кольорів, вдихнути терпкий аромат квітів, дерев. Послухати, про що співають квіти, шепоче листя. Відчути легкий прохолодний подих повітря. Після перегляду запропонувати дітям пригадати, яка картина називається пейзажем.

Запропонувати дітям заплющити очі та під звуки музики П. І. Чайковського на “внутрішньому екрані” побачити улюблене літечко: його кольори, тепле сонце, яскраві квіти, дерева із щедрими кронами, м'яку зелену ковдру, птахів, метеликів, бджіл, відчути тепло літа й посміхнутися йому.

Розглянути матеріал для малювання. Поознакомити дітей із поролоновим тампоном.

Тампон – це матеріал, який допомагає художнику малювати. Він виготовлений із поролону, який робить його дуже м'яким завдяки порам. Коли поролоновий тампон зустрічається з фарбами, він заповнює ними свої пори та набуває здатності малювати.

*Малювання тампоном називається **тампонуванням**.*

Показати дітям, як тампон малює крони дерев, кущі, траву. Якими можуть бути примакування:

- ✓ просте примакування;
- ✓ примакування з рухом по прямій;
- ✓ примакування з рухом по колу, півколу.

Запропонувати дітям намалювати літній сад під музику, використовуючи пензлик для малювання стовбура, гілок, тампон – для малювання листя, крони, трави, неба, пальчик – для малювання фруктів на деревах, квітів у траві. Заохочувати дітей до створення відтінків зеленого кольору способом перехідного мазка – поєднання двох кольорів на тампоні.

Під час малювання тампоном не треба змочувати його водою. Набирати на тампон лише фарбу, починаючи зі світлої.

Нагадати дітям про лінію горизонту. Запропонувати допомогти зустрітися на малюнку небу із землею. Заохочувати дітей заповнювати малюнком весь аркуш паперу.

У кінці заняття викласти малюнки на вернісажі. Помилуватися мистецтвом рукотворної краси.

5. Знайомство з Петриківкою

Мета:

- ✓ Показати дітям красу петриківського розпису.
- ✓ Ознайомити з історією виникнення й розвитку петриківського розпису.
- ✓ Виховувати художній смак та потребу милуватися красою.

Обладнання: виставка виробів із петриківським розписом; ілюстрації станкового живопису Ф. С. Панка, Г. М. Самарської, М. К. Тимченко; відео “Це наше і це твоє. Унікальний петриківський розпис – наш!” (URL: <https://www.youtube.com/watch?v=y5ZBk8ydhmg>; дата звернення: 21.07.2017).

Хід: Згадати з дітьми про декоративно-ужиткове мистецтво.

- Як називається мистецтво складання візерунків?
- Що можна прикрашати візерунками?
- Із чого складаються візерунки? За допомогою яких декоративних елементів можна намалювати листя, квіти, ягоди?

Запропонувати дітям познайомитися із творчістю майстрів, які перетворюють художній розпис у квітучі сади. Пройти до виставки петриківських виробів та живопису. Захопитися й помилуватися рукотворною красою.

– Яке розмаїття кольорів! Широко й вільно розкинувся рясно завітчаний сад із соковитим листям, квітами, ягодами. Під його смарагдом ховаються запашні суниці, сповнені соком вишні, дивовижні кошики малини. Щедрими ґронами звисають ягоди смородини, горобини, калини. Весь чарівний сад переповнюється духмяним ароматом блакитних незабудок, барвистих братків, сріблястих дзвоників конвалій та пишних бутонів троянд. Ця квітуча казка лунає співом птахів: пересвистуються вивільги, кують зозулі, заливаються солов'ї.

Справжнє полум'я квітучих фарб дарує очам яскравість, урочистість і бажання милуватися цією красою.

Дати можливість дітям розглянути експонати виставки ближче, торкнутися їх долонями. Запитати про відчуття дітей. Розповісти дітям, що в цієї казки є ім'я. Вона зветься – Петриківка!

Вправа зі словом “петриківка”

- “петриківка” дивується;
- “петриківка” радіє;
- “петриківка” шепоче;
- “петриківка” співає.

Переглянути відео “Це наше і це твоє. Унікальний петриківський розпис – наш!”. Сповістити дітей, що в Петриківки, мов у людини, є своя історія життя.

Розповідь про петриківський розпис із переглядом станкового живопису петриківських художників.

– Назва розпису виникла від назви села Петриківка Дніпропетровської області. Село було засноване запорізькими козаками, ніколи не знало кріпаччини та славилася багатими святковими ярмарками. Ця щаслива земля стала батьківщиною талановитих людей. Саме тут із давніх-давен живуть та працюють чудові майстри, закохані в красу навколишнього світу.

Народився розпис дуже давно. Подарували йому життя чудова природа України і людина зі щирою душею, очима художника та серцем творця.

Одного ранку вийшла людина з дому, посміхнулася квітам, деревам, сонцю, вдихнула духмяне повітря квітучої землі й відчула велике бажання відтворити красу природи фарбами. І вдячна природа подарувала людині натуральні барвники для фарб: соки трав, квітів, ягід, сажу, різноколірні глини, згодом – аніліни. А щоб ці барвники (пігменти) продовжували жити та посміхатися, людина замісила їх на жовтку.

Запропонувати дітям назвати колір фарб, які зустрічаються в розписі. Пояснити символіку кольору в народному розписі.

Колір	Символіка кольору
Жовтий	Сонце
Зелений	Молодість
Блакитний	Небо і вода
Оранжевий	Хліб
Малиновий	Душевна щирість
Рожевий	Достаток
Червоний	Любов
Коричневий	Земля-годувальниця
Білий	Жива пам'ять поколінь, вдячність

– Узяла людина фарби та прикрасила стіни своєї хати, піч, скриню. І спалахнув квітучою казкою її дім. Намалювала на папері квітки соняшника, чудового півня, прикрасила їх колосками пшениці – і з'явилася перша мальовка, а на тканині – витинанка. Мальовками й витинанками люди прикрашали печі, стіни хатин, сво-локи, прорізи між вікнами. Вони, захоплені квітучою красою своєї землі, відтворювали все, чим насолоджу-валися їхні очі та серця. І спалахнула в селі Петриківка справжня казка! Серед квітучих садів красувалися, немов перлини, біленькі хатини з яскравим розписом. Чудові квіти і ягоди стали особливістю петриківського розпису.

Ішов час. Візерунки вдосконалювалися, ускладню-валися. Серед квітів майстри почали зображувати тва-рин, людей. Петриківським розписом уже прикрашалися вироби із фарфору, металу, текстилю. Сьогодні петри-ківський розпис прикрашає інтер'єри громадських буді-вель.

Саме село Петриківка стало живим музеєм народ-ної творчості в Україні. Сюди приїжджають люди з різ-них країн, щоб власними очима побачити квітучу казку, вдихнути духмяний аромат її квітів та придбати прикра-шений візерунком виріб – талісман щастя й оберіг.

Тюльпани

(уривок)

*...Зеленого світу
Краса – не даремна:
Червона пелюстка –
І світ мерехтить!*

*Під поглядом квітів
Завжди небуденно,
Душа не черствіє
І менше болить.*

*Ще поки не квіти,
А тільки бутони.
Ще поки не смуток,
А мрії крило,*

*Надіється доля
На колір червоний,
Дарує зіницям
Безмежне тепло.*

Г. Чубач

(URL: <http://uchika.in.ua/tema-nichogo-prosto-ne-pishu-bo-znayu.html?page=4>)

Наприкінці заняття запитати в дітей, який настрій подарувало їм знайомство з петриківським розписом. Що саме їм сподобалося? Запропонувати дітям розповісти про сьогоднішню зустріч із квітучим дивом батькам та запросити їх на екскурсію до живого музею Дніпропетровщини.

6. Петриківські мотиви (підгрупове)

Мета:

- ✓ Продовжити знайомити дітей із петриківським розписом.
- ✓ Удосконалювати технічні навички малювання пензликом і пальчиком у декоративному розпису за мотивами Петриківки.
- ✓ Виховувати почуття насолоди від створення краси.

Обладнання: виставка мальовок; папір, котячі пензлі, акварель, палітри, розетки з яєчним жовтком.

Хід: Звернути увагу дітей на яскраві мальовки.

- Як називається розпис? Чому він так називається?

- Що подобається вам у петриківському розписі?
- Які фарби зустрічаються в розписі петриківських майстрів?

Повідомити дітей, що такий казковий розпис виконується не тільки чудовими майстрами. Приладдя для малювання теж незвичайні: фарби на яєчному жовтку і, що найцікавіше, – пензлик.

До акварельної фарби додається яєчний жовток. Такою фарбою легко малювати, і вона гарно блищати-ме. Називається така технологія розпису яєчна темпера.

Показати дітям пензлик. Дати можливість відчутти його надзвичайну пухнастість, висловити йому свої компліменти та відгадати, яка тваринка подарувала майстру свою шерстку.

Розповісти дітям, що пензлик виготовлений із котячої шерстки. Майстри самі їх виробляють. Вистригають у котика під лапками або на шийці під головою шерстинки, там вони найпухнатіші. Потім в середину жмутика вводять загострену паличку, щільно обмотують його ниткою, обмазують клеєм. І ось пензлик готовий до роботи. Такий пензлик можуть зробити й діти разом із дорослими.

Художник повинен пам'ятати, чим м'якша шерстка пензлика, тим болячіше йому, коли ним користуються неправильно.

Згадати правила користування пензликом. Запропонувати дітям обійняти його платтячко пальчиками та вирушити всім разом у чудову подорож папером.

Показ вихователь супроводжує розповіддю.

Спочатку треба розвести потрібну фарбу з водою, нанести її на палітру і сюди ж додати яєчний жовток, усе перемішати. Фарба має нагадувати за густотою сметану.

Запропонувати вмочити пензлик.

Котячий пензлик здатний малювати тонесенькі лінії, завитки, чудові мазочки.

Разом із дітьми зробити примакування пензликом, розглянути його чудовий мазок. Розповісти, що його назва “зернятко”. Домалювати мазки так, щоб вийшла квітка. Потім скласти із цього мазка листя, колосок. Продовжити знайомити з іншими мазками, складаючи з них квіти та листя.

<i>Вигляд мазка</i>	<i>Назва мазка</i>	<i>Техніка виконання</i>
	“зернятко”	Нагадує краплину, що не встигла відірватися від джерела. Виконується прийомом примакування, міцним натискуванням пензля.
	“гребінець”	Дуже схожий на “зернятко”, лише його вусик довше витягується.
	“горішок” (“цибулька”)	Мазок складається із двох трохи вигнутих і з’єднаних потовщеннями мазків “гребінець”. Додаючи до місяцеподібної форми кілька мазків типу “гребінець” посередині, можна отримати форму, схожу на лісовий горіх або цибульку.

Підключити до малювання пальчик. Кінчиком промалювати крапку ніби маленьке коло. Від цього руху ягідка буде кругла та фарба розподілиться так, що вона заблещить. Прикрасити візерунок ягодами. Закінчити складання візерунка тоненькими вусиками. Помилуватися роботою й запитати, чого не вистачає їй для завершення.

Пояснити дітям, що їхня композиція не завершена, бо прикрашена тільки середина аркуша, а його краї сумують. Прикрасити їх мазками, крапками чи лініями.

Захопитися чарівними візерунками дітей та подякувати їх за радість, яку вони дарують своїми роботами.

Наприкінці заняття показати дітям, як зберігати правильну форму пензлів: після яєчної темпері їх миють із милом, промивають чистою водою і загортають у м'який папір.

7. Петриківський ярмарок

Мета:

- ✓ Викликати в дітей бажання виразити свої почуття до петриківського розпису візерунками.
- ✓ Розвивати м'які м'язи рук та окомір дітей.
- ✓ Виховувати в дітей почуття впевненості, що вони самостійно можуть створювати красу.

Обладнання: виставка петриківських виробів, ілюстрацій, книг, листівок, мальовок; українська народна музика; форми для розпису, акварель, палітри, розетки з яєчним жовтком, пензлі (№ 2, 6).

Хід: Заняття розпочинають весела музика і яскрава виставка Петриківки.

Бесіда з дітьми:

- Що це за диво? Як його ім'я?
- Чому так називається розпис? У чому унікальна особливість петриківського розпису?
- З яких кольорів майстри складають візерунки?
- Чим виконується петриківський розпис?
- З яких мазків складаються квіти, листя, ягоди?
- Які відчуття у вас викликає це рукотворне диво?

Розповісти дітям, що з давніх-давен петриківський ярмарок – веселе свято. На ньому не тільки можна придбати виріб із розписом, а й побачити, як малюють майстри. Запропонувати дітям обрати форму за бажанням та перетворитися в майстра розпису на веселому ярмарку.

Обрати собі місце. Розглянути приладдя для малювання, згадати, як користуватися пензлем та яєчною темперою. Підготувати руку до розпису. Нагадати дітям, щоб скласти візерунки, майстер повинен тримати пензлик за металевий кінець, тоді його рухи будуть значно точніші. Запропонувати взяти пензлики й виконати вправи для руки.

Вправа “Пензлик на прогулянці”

- “Пензлик стрибає”, рухи нагадують примакування із положення пензлика хвостиком до себе.
- “Пензлик стрибає” – рухи нагадують примакування із положення пензлика щетинкою до себе.
- “Пензлик кружляє” – рухати так, щоб дерев’яний хвостик намалював у повітрі коло.

Після вправи запропонувати дітям прикрасити розписом форми.

Роботу дітей супроводжує музика. Діти повинні почувати себе вільно, спілкуватися, підходити до експонатів виставки. Головне правило: не заважати іншим.

У кінці заняття розглянути дитячі роботи, помилуватися, запросити на ярмарок гостей – дітей іншої групи. Розповісти гостям про чудових майстрів дітей старшої групи, які вміють створювати красу власними руками.

8. Чудові квіти (підгрупове)

Мета:

- ✓ Викликати в дітей насолоду від сприйняття осінніх квітів.
- ✓ Формувати вміння дітей малювати квіти долонькою, її ребром та пальцями рук. Розвивати тактильну чутливість.
- ✓ Розвивати творчість дітей у зображенні квітів.

Обладнання: П. І. Чайковський “Вальс квітів”; осінні квіти; гуаш, великі тарілки з гуашевими фарбами, шпалера для малювання, фартухи для дітей, клейонка для підлоги.

Хід: Розглянути з дітьми гостей, які прийшли до студії, – осінні квіти.

Помилуватися їхньою красою. Великий художник – природа! Які чудові квіти вона створила, яке розмаїття кольорів використала, щоб розфарбувати їх, яких привабливих форм надала їм, яким чудовим ароматом насатила їхні пелюстки. Квіти дарують людині щастя насолоди своєю красою.

Дати дітям можливість поспілкуватися з квітами, торкнутися їх долонями, розглянути, вдихнути їхній аромат. Запитати дітей, що вони відчують.

Пофантазувати з дітьми про характер цих квітів, надати їм людських якостей, почути діалог між ними, відчути їхній настрій, здогадатися про їхні думки та мрії.

Зробити компліменти маленьким живим істотам – квітам.

Розповісти дітям, що людина – теж творіння природи. Кожна людина нагадує якусь квітку. Запропонувати дітям перетворитися у свою квітку.

Вправа “Я – квітка”

– Я – квітка. Моє життя починається з маленького зернятка в пухнастій теплій землі. Я підіймаюся тоненьким стеблом до сонця.

Моє зелене духмяне листя розкриває свої долоні яскравому сонячному промінню та вбирає в себе чудову силу життя – тепло і світло.

Я – квітка. Я народилася, щоб подарувати радість. Свій подарунок я зрощую в кольоровій квітковій душі. Це мій бутон. Він зростає з маленької зеленої бурульки, вбирає до себе сонячне світло, насичується дощем та соками землі, грає з вітром, і настає день, коли від великої вдячності природі я розкриваю його чудовими пелюстками та дарую світу свою посмішку. Я віддаю всю накопичену радість природі своїми фарбами, ніжними пелюстками, легким солодким ароматом.

Я – квітка. Почуття, що я дарую насолоду, робить мене найщасливішим творінням природи. І я кружляю, мов легкий метелик, серед інших щасливих квітів.

Імпровізований танок квітки. Помилуватися хореографічній фантазії дітей, поаплодувати їм, запросити до малювання.

Розглянути великі аркуші паперу, розкладені на підлозі, і тарілки з фарбами.

Повідомити, що сьогодні діти малюватимуть квіти долонями й пальчиками. Запропонувати дітям розвести пальці та змочити долоні у фарбі, відбити долоні на папері. Домалювати пальцями чашечку квітки, листя відбити ребром долоні. Показати дітям, що малювати можна суглобами зігнутих пальців, кулачками.

Заохотити дітей створити чудові квіти, прикрасити їх візерунками, промалювати пальцями окремі деталі квітки. Малювання супроводжує музика П. І. Чайковського “Вальс квітів”.

У кінці заняття розглянути чудові малюнки, захопитися фантазією дітей і висловити компліменти рукам та серцям художників.

9. Натюрморт із грушами (підгрупове)

Мета:

- ✓ Показати дітям красу сполучення жовтого й синього кольорів, познайомити з їхніми відтінками.
- ✓ Розвивати вміння дітей комбінувати натюрморт із фрагментів пластики та малюнка, виконаного мазками.
- ✓ Розвивати чуттєве сприйняття природи й натюрморту.

Обладнання: Ван Гог “Натюрморт із грушами”; натура – жовті стиглі груші; демонстраційні метелики жовтого й синього кольорів; пластичні фрагменти груш із пап’є-маше, гуаш, клейстер, жорсткі пензлики (№ 10), палітри, папір цупкий для малювання, папір тонкий для підклеювання пластики.

Хід: Запропонувати дітям помилуватися метеликами, викласти на панно метеликів жовтого та синього кольорів (по різні боки так, щоб вони склали дві плями: жовту й синю).

Помилуватися красою зустрічі двох кольорів. Звернути увагу, що і в синій, і жовтій плямах метелики відрізняються між собою.

Розглянути спочатку жовті, потім сині метелики, чим їхні відтінки відрізняються? Охарактеризувати їх, знайти в природі аналоги цього кольору та дати відтінкам назви.

Основний колір	Відтінок	Характеристика відтінку
Синій	лазурний	світло-синій
	волошковий	яскраво-синій
	ультрамарин індиго	темно-синій
Жовтий	лимонний	світло-жовтий
	янтарний	прозоро-жовтий
	медовий	коричнево-жовтий
	пшеничний	золотисто-жовтий
	солом’яний жовточний	густо-жовтий

Розповісти дітям, що складення золота й лазури – улюблене для багатьох великих художників.

Розглянути репродукцію картини **Ван Гога “Натюрморт із грушами”**. Помилуватися грушевим царством на синьому полотні.

– Два кольори-сусіди посилають своє освітлення, немов “запалюють” один одного. І груші вже випромінюють сонячне сяйво. Вони сповнені солодким грушевим медом і дарують щедро свій аромат.

Запропонувати дітям відчути натюрморт. Що їм більше подобається: його тепло, духмяність, яскравість, солодкість?

Пофантазувати про характер та настрій зображених груш. *Наприклад:* “На синьому полотні розкинулося грушеве царство. Воно має солодкий аромат і випромінює сонячне сяйво. У цьому царстві не було двох однакових груш. Найбільша груша войовничо підскочила на вершечок та урочисто підняла свій хвостик. Вона стоїть на чолі всього натюрморту і вважає себе найповажнішою. Уже чути, як вона голосно закликає всіх гідно триматися, адже всі вони – представники славетного сімейства груш! А перед нею хвостиком убік лежить товстобочка та зовсім знесилена груша. Вона тихо виправдовується, що свого часу надто багато всмоктала в себе дощу, сонця й соку, котрими так щедро напоювало її дерево. Тепер вона зовсім не в змозі пересуватися. Її переповнює солодкий густий грушевий мед, і вона просить вибачення за те, що змушена лежати”.

Після перегляду натюрморту згадати з дітьми про жанр живопису.

Нагадати, що слова “натюрморт” і “натура” прийшли в нашу мову із французької. “Натюрморт” – нежива природа, тобто намальована натура. Натурою художник називає предмети оточення, які він малює.

Запропонувати дітям розглянути натуру, помилуватися сонячним світлом груш, погладити їхнє золоте вбрання, торкнутися товстенького боку груші щогою, вдихнути її солодкий аромат. Розмістити груші на синьому подіумі.

Уточнити в художників, як можна передати запах груші, її смак, настрої у малюнку.

Запропонувати дітям створити натюрморт за допомогою гуаші, клейстеру та фрагментів груш із пап'є-маше.

Познайомити дітей із технологією пластичного малюнка. На аркуш картону покласти фрагмент груші, виготовлений із пап'є-маше (це може бути будь-яка половинка або частинка груші). Рваними шматочками тонкого паперу обклеїти фрагмент по периметру, закріпивши його таким чином на аркуші. Поєднуючи гуаш із клейстером на палітрі, розфарбувати густою фарбою товстими мазками спочатку приклеєний фрагмент, потім такими ж мазками домалювати грушу на аркуші. Поряд з об'ємною грушею намалювати інші груші. Малюнок закінчується наданням фону. Заохочувати дітей наносити фарбу густими мазками й різними відтінками синього кольору.

Наприкінці заняття звернути увагу дітей на диво, завдяки якому студія перетворилася на справжнє грушеве царство.

Перекласти малюнки в тепле місце, щоб вони скоріше підсихали. Коли малюнки підсохнуть – оформити їх у паспарту та запропонувати дітям прикрасити свій дім.

10. Візит персика до сніданку (підгрупове, колективне)

Мета:

- ✓ Формувати потребу спілкуватися з красою: бачити її, відчувати, милуватися нею, створювати красу.
- ✓ Удосконалювати вміння дітей колективно створювати натюрморт із фрагментів пластики й малюнка.

✓ Розвивати здатність фантазувати.

Обладнання: П. Сезанн “Натюрморт із драпіровою”; натура – персик; картина в рамі з намальованим персиком на столі; об’ємні фрагменти фруктів із пап’є-маше; гуаш, клейстер, папір для підклеювання, жорсткі пензлики.

Хід: Запросити дітей до зустрічі у світі натюрморту.

Розглянути репродукцію картини художника **П. Сезанна “Натюрморт із драпіровою”**. Помилуватися соковитими персиками, вдихнути їхній солодкий аромат, відчути м’якість та легкість фалд драпіровки.

Запросити персик до студії. Розмістити його на подіумі. Розглянути й пофантазувати, про що він мріє.

Наприклад: “Від народження персик завжди був дуже ніжний. Він пестив та оберігав своє оксамитове вбрання від палючих променів сонця, прохолодного дощу, холодного вітру. Він мріяв не втратити своєї вишуканої краси й постати за обіднім столом перед усіма в найкращому вигляді. Він бажав почути компліменти, коли його урочисто подадуть до столу. Він лежатиме у вазі у своїй ошатній оксамитовій сукні в оточенні яблук, груш, винограду... та пишатиметься своєю красою. І ось бажана мить настала”.

Розмістити перед дітьми картину в рамі, на якій намальовано один персик на столі.

– Схвильований персик розплющив очі й побачив, що він на столі зовсім один. Ніхто не бачить його ніжної сукеночки, рум’яної щічки, і від цього його вишукана краса не має значення. Наш герой засумував, він почував себе дуже самотньо. “Якби в мене були друзі! Я подарував би їм усе, що маю: і ніжність свого аромату, і бархат своєї сукеночки, і лагідність своїх кольорів!” Про це мріє зараз намальований персик.

Запитати в дітей:

- Які почуття викликає у вас персик?

- Як можна назвати персик на подіумі?
- До якого жанру належить картина з намальованим персиком?
- Як можна зробити персик щасливим?

Запропонувати дітям відібрати підготовлені об'ємні фрагменти фруктів із пап'є-маше та скласти з них композицію натюрморту. Допомогти дітям підтримувати казковий сюжет натюрморту новими фантазіями – як складалася зустріч. Закріпити об'ємні зображення на картині за допомогою шматочків паперу і клейстеру, розфарбувати їх, домальовати натюрморт густою гуашшю з клейстером густими мазками.

Наприкінці заняття розглянути картину, помилуватися спільному творінню художників, захопитися цікавим сюжетом створеної ними казки та висловити свої компліменти намальованим персонажам.

Знайти разом із дітьми місце для натюрморту. Розмістити його й запропонувати дітям організувати презентацію картини-казки для дітей середнього віку.

11. Барви осені

Мета:

- ✓ Показати дітям барвисту красу золотої осені.
- ✓ Розвивати фантазію у створенні палітри золотої осені акварельними фарбами на вологому аркуші паперу.
- ✓ Виховувати естетичну насолоду від складення кольорів та їхніх відтінків.

Обладнання: В. Д. Поленов “Золота осінь”, І. І. Левітан “Золота осінь”; П. І. Чайковський “Жовтень”; кольорові метелики, білий папір, акварель, м'які пензлі (№ 10).

Хід: Бесіда з дітьми про унікальну здатність природи змінювати барви кожної пори року. Запропонувати розглянути репродукцію картини **І. І. Левітана “Золота осінь”**.

Помилуватися блакиттю високого неба, вдихнути його прохолоду, насолодитися ароматом осені, пофантазувати, чим вона пахне. Послухати осінь, про що шепоче її листя. Запитати в дітей про відчуття, які викликає в них осінній пейзаж. Доповнити відчуття поетичним словом:

Осінь

*...Осінь на узліссі
Фарби розбавляла,
Пензликом легенько
Листя фарбувала.*

*Вже руда ліщина,
Пожовтіли клени.*

*В пурпурі осіннім
Тільки дуб зелений.*

*Утішає ясен:
– Не сумуй за літом!
Геть усі діброви
В золото одіто.*

З. Федоровська

Переклад П. Осадчука

(URL: <http://doshkolenok.kiev.ua/skazki-legendy/466-virshi-pro-osin.html>)

Розглянути кольори осені в пейзажі **В. Д. Полснова** “**Золота осінь**”. У яке казкове вбрання одягла землю осінь! Наче світло жаркого полум’я палає на кронах дерев. Із якого ж розмаїття кольорів складається це диво? Запропонувати дітям назвати кольори золотої осені.

Після перегляду запропонувати дітям викласти на панно метелики осінніх кольорів. Згадати відтінки жовтого кольору. Звернути увагу, що ефект полум’я надає осінній палітрі червоного кольору. Помилуватися відтінками червоного кольору, встановити асоціативні зв’язки з природою й дати їм назву.

Основний колір	Назва відтінку	Характеристика відтінку
Червоний	багряний	густо-червоний
	багровий	
	вишневий	темно-червоний із ліловим відтінком жовтуватого-червоний
	охристий	

<i>Основний колір</i>	<i>Назва відтінку</i>	<i>Характеристика відтінку</i>
	бордовий	темно-червоний
	червоногарячий пурпурний	яскраво-червоний
	рубіновий	темно-червоний із легким малиновим відтінком
	горобиний	оранжево-червоний

Запропонувати дітям пофантазувати, якими голосами звучать кольори осені. Послухати твір П. І. Чайковського “Жовтень”. Під час слухання заплющити очі та на “внутрішньому екрані” побачити кольори осінньої музики.

Після слухання й фантазування запропонувати дітям створити на вологому аркуші паперу палітру золотої осені. Заохочувати дітей до сполучення різноманітних відтінків червоного та жовтого кольорів. Слідкувати за технологією роботи на вологому папері – фарба має розквітати, рухатися. Якщо аркуш підсихає, перед накладанням фарби необхідно нанести на нього воду. Під кінець роботи білий аркуш має весь спалахнути осінніми фарбами з розмаїттям відтінків. Роботу дітей супроводжує музика П. І. Чайковського “Жовтень”.

Після малювання роботи залишаються підсихати на місцях. Розглянути з дітьми палітри, підібрати їм красиві слова, скласти білі неримовані вірші.

12. Золота осінь

Мета:

- ✓ Показати дітям ліричну красу осіннього дерева.
- ✓ Познакомити дітей зі способом пуантилізм, формувати вміння малювати різнокольоровими мазками осінній пейзаж.
- ✓ Розвивати емоційну чутливість.

Обладнання: І. І. Бродський “Опале листя”, І. С. Остроухов “Золота осінь”; П. І. Чайковський “Сумна пісенька”; папір, акварель, пензлі (№ 6, 10).

Хід: Вступна бесіда про осінь.

- Чому середина осені називається золотою?
- Які барви складають золото осені?
- Як ви гадаєте, який настрій у золотої осені?
- Чому хвилини прощання з прекрасним завжди супроводжує сум?

Запропонувати дітям заплющити очі і пригадати чудові дні, подаровані нам золотою осінню. Розглядання репродукції картини **І. І. Бродського “Опале листя”**.

– Ми з вами ще не вийшли на ґанок, а вже легкий вітер доніс до нас запах осіннього листя. Ось воно, зовсім близько, лежить у нас під ногами й тихо шелестить. Про що його шелест?

Діти висловлюють свої фантазії.

– Листя запрошує нас вийти з оселі та м'яким осіннім килимом піти в казково гарну осінь!

Розглядання репродукції картини **І. С. Остроухова “Золота осінь”**.

*Шепіт, шелест, шерех листя...
Ходить осінь золотиста,
Жовтокоса, багряниста,
З тихим шумом падолисту.*

*Шелест, шурхіт по діброві...
Стиха осінь колискові
Шепче нам про неба просинь.
Шепче осінь. Шепче осінь...*

Т. Корольова

(URL: <https://www.slideshare.net/Irina41293/ss-56197468>)

– Який надзвичайний куточок природи! Тут дерево прощається зі своїм убранням. Як тихо, ніби неохоче, зірвався листок, ось він іще кружляє в повітрі й лише потім падає на землю. Які прощальні слова він шепоче рідним гілкам?

Діти фантазують та складають прощальний діалог дерева з листям. Пояснити дітям, що їм вдалося почути осінь завдяки барвам.

Вправа "Я – дерево"

Запропонувати послухати музику П. І. Чайковського "Сумна пісенька" й перетворитися на дерево, яке прощається зі своїм листям. Заохочувати дітей передати сумний стовбур дерева, його сповнені світлого суму гілки, їхні лагідні та повільні рухи, що нагадують танок.

Вправу закінчити фіксацією сцени прощання: на слова вихователя "Спинися, мить! Прекрасна ти!" діти обирають позу засмученого дерева й завмирають.

– Яка чудова золота осінь! Які казкові дерева! Кожна гілочка сповнена любові до свого листя, що опадає!

Поаплодувати артистизму та хореографічній фантазії дітей. Запропонувати дітям намалювати дерево в осінньому вбранні й передати його настрої у пластиці стовбура, гілочок.

Показати дітям, як можна намалювати крону осіннього дерева. Познайомити зі способом пуантилізм. Розповісти, що слово "пуант" надійшло із французької мови та означає "крапка". У живописі пуантилізмом називається спосіб малювання різнокольоровими крапками або мазками. Якщо чергувати мазки жовтого, червоного, оранжевого кольорів, можна створити ефект яскравого золота осені.

Пуантилізм – малювання різнокольоровими крапками, мазками.

Запропонувати дітям прикрасити дерево різнокольоровими крапками або мазками. Домалювати пейзаж, передати барви неба й осінньої ковдри способом пуантилізм. Згадати, як називається лінія зустрічі неба із землею. Розглянути дитячі малюнки. У подальшій само-

стійній художній діяльності підготувати для малюнків паспарту та відкрити вернісаж “Золота осінь”. Заохочувати дітей заповнювати малюнками весь аркуш паперу.

13. Осінній парк (колективне)

Мета:

- ✓ Показати дітям красу осіннього парку, викликати натхнення для створення колективного панно.
- ✓ Закріпити вміння дітей передавати знайомими способами малювання (а-ля прима, по вологому, пуантилізм) характерні особливості осені.
- ✓ Розвивати уяву під час розглядання живопису, слухання музики, роботи з фарбами.

Обладнання: А. М. Ковач “Осіння набережна”, О. І. Корнієнко “Алея парку”; П. І. Чайковський “Капричіо”; шпалери з намальованою алеєю парку, гуаш, палітри, пензлі круглі та плоскі (№ 6, 10), тампони, серветки для рук.

Хід: Розповісти дітям про те, що осінь – пора натхнення. Осінній парк вабить до прогулянки своїми алеями послухати шелест листя, що опадає, подивитися на барви осені, насолодитися прощальною її світлістю.

Запропонувати дітям розглянути репродукції картин українських художників **А. М. Ковача “Осіння набережна”, О. І. Корнієнко “Алея парку”**.

Помилуватися красою золотої осені. Висловити свої враження від алеї набережної. Запропонувати послухати шелест осіннього листя, вдихнути його аромат, відчути тепло сонячних променів, пройти алеєю, що біжить у далечінь. Розглянути кольори осені, згадати їхні відтінки. Запропонувати дітям доповнити твір живопису поетичним словом.

Розповісти про те, що осінь надихає не лише художників, поетів, а й композиторів. Запропонувати дітям прослухати “Капричіо” П. І. Чайковського.

Після перегляду картини і слухання музики пояснити значення слова “капричіо”. У перекладі з італійської мови воно означає “примха, каприз”. У музиці так називають інструментальний твір, близький до фантазії. Запитати в дітей, які фантазії виникли в них під час слухання “Капричіо”.

Звернути увагу дітей на довгі шпалери, підготовлені для малювання. На них зображено алею парку. Викликати в дітей бажання прикрасити її золотою осінню: деревами, кущами, осінньою ковдрою тощо – створити колективне панно для прикрашання осіннього свята.

Для малювання запропонувати дітям гуаш, палітри, круглі та плоскі пензлі, тампони. Допомогти дітям розташуватися на підлозі біля шпалер. Згадати правила користування гуашевими фарбами, палітрою, пензлем і тампоном. Пояснити дітям, що спосіб малювання вони обирають за бажанням. Нагадати знайомі способи малювання:

<i>Спосіб малювання</i>	<i>Технологія способу</i>
Пуантилізм	Малювання різнокольоровими крапками, мазками.
По вологому	Малювання на папері, попередньо змоченому водою.
А-ля прима	Колір добирається на палітрі та після цього накладається на відповідне місце малюнка.

Познайомити дітей із назвою прийому, яким вони вже користувалися в малюванні, – а-ля прима.

А-ля прима – спосіб малювання, у якому колір спочатку добирається на палітрі, а після цього накладається на відповідне місце малюнка.

Під час малювання може тихо звучати музичний твір П. І. Чайковського. Слідкувати, щоб спілкування дітей допомагало їм у створенні колективного задуму.

У кінці заняття розглянути величезний малюнок і здивуватися розмаїттю його кольорів, дивовижним деравам, їхньому характеру та настрою. Звернути увагу дітей на живописну красу кожного куточка осіннього парку. Разом із дітьми прикрасити осіннім панно музичний зал до свята осені.

14. Зустріч із тушшю (підгрупове)

Мета:

- ✓ Познакомити дітей з особливостями чорної туші.
- ✓ Удосконалювати вміння домальовувати пляму металевим пером.
- ✓ Розвивати фантазію й уяву.

Обладнання: чорна туш у флаконі, чорна туш у розетках, ручки з металевими перами, білий папір.

Хід: Вступна бесіда про знайомий художній матеріал.

- Які предмети допомагають художнику малювати?
- Чим відрізняється гуаш від акварелі?
- Що схожого між пастеллю й вугликом?

Познакомити дітей із гостею студії – чорною тушшю.
– Туш – це чорна фарба дуже великої щільності, компактності. Вона живе у флаконі. Крізь його скло можна побачити, якого густого, насиченого кольору туш. Туш надає чорному кольору ще більшої глибини. Навіть її ім'я сповнене таємного шепотіння.

Вправа зі словом “туш”

Воно, немов вітер, співає свою пісню.

- Вимовити слово “ту-у-у-ш” із поривом вітру. Цей казковий вітер збуджує фантазію, і все навколо починає щось тихо нашіптувати.
- Вимовити слово “туш-ш-ш” із шепотінням.

Розповіді дітям казки

“Як туш зустрілася з пером...”

– У маленькому скляному будинку жила туш. Вона почувала себе дуже самотньо. Довгими ночами вона мріяла у флаконі про зустріч із друзями та бачила їх у своїх фантазіях. Одного дня до неї завітало металеве перо, одягнене в дерев'яну суkenочку.

*Туш – рідка фарба
дуже великої щільності.*

Туш зраділа бажаному гостю й розповіла йому свою таємницю: вона любила подорожувати білим папером. Перо запросило туш на прогулянку. Її слід виявився таким яскравим, контрастним, ефектним, що здивував усіх навколо. Перо блискуче продемонструвало свої можливості: воно вміло малювати тоненькі лінії, а якщо натиснути, лінії ставали товстішими. Туш так захопилася спілкуванням із пером, що не відчула, як ручка пірнула глибоко у флакон та набрала на перо багато чорної фарби. Перо не витримало такої кількості туші, і вона впала на сяючий білизнаю аркуш паперу живописною плямою. “Який жах!” – глибоким голосом промовила туш. “Яке диво!” – відповіло перо. Чорна пляма щось нагадувала. Перо швидко домалювало плямі ніжки, носик, хвостик –

і вийшла знайома всім тваринка. А задоволена туш промовила: “Я завжди вірила, що дружба допомагає творити дива!”.

*Тримай ручку
за металевий комірець
і дуже не натискай на перо,
щоб не поранити папір.*

Казку вихователь супроводжує показом. Запропонувати дітям познайомитися з тушшю й пером поближче, зробити чорну пляму на папері. Розглянути, на що вона схожа? Домалювати зображення пером. У процесі малювання нагадувати дітям, що ручку необхідно тримати за металевий комірець та запобігати сильного натиску на перо. Це може поранити папір.

Розглянути домальовані плями. Здивуватися фантазіям дітей і можливостям чорної туші.

15. Пухнаста тваринка (підгрупове)

Мета:

- ✓ Ознайомити дітей з анімалістичним жанром.
- ✓ Розвивати фантазію в малюванні тварини за допомогою чорної туші, жорсткого пензлика та металевого пера.
- ✓ Виховувати любов до тварин.

Обладнання: ілюстрації Є. І. Чарушина; чорна туш, жорсткі пензлики (№ 10), ручки з металевим пером, аркуші паперу для малювання, папір для підготовки пензликів до малювання.

Хід: Запропонувати дітям гру “Я – художник” (див. с. 124–125). Останнє завдання в грі має складатися з малюнка тварини. Замислитися, чому цей малюнок не можна віднести до пейзажу? до портрета? до натюрморту? Розглянути ілюстрації Є. І. Чарушина.

Помилуватися красою зображення тварин, майстерністю художника у створенні образів пухнастих дитинчат, у передачі характерних рухів і поз тварин.

Повідомити, що жанр живопису присвячений тваринам, називається анімалістичним, а художник, який малює тварин, – анімалістом. Пояснити дітям, що слово “анімалістика” прийшло з Древньої Греції. “Аніма” в перекладі позначає “тварина”. Анімалістика – зображення тварини.

Анімалістика – жанр живопису, в якому зображуються тварини.
Анімаліст – художник, який зображує тварин.

Пограти зі словом “анімалістика”.

Промовити його:

- шепотінням – “по секрету”;
- голосно прокричати – “радіємо”;
- промовити по складах – “слово стрибає”;
- проспівати – “насолоджуємось”.

Запропонувати дітям намалювати тварину за допомогою чорної туші. Згадати її особливості та правила користування металевим пером.

Розповісти дітям, що тушшю можна малювати й за допомогою жорсткого пензлика. Для цього потрібно обмакнути жорсткий пензлик у туш, обтерти його об додатковий аркуш паперу до такого стану, поки пензлик не буде залишати після себе пухкий уривчастий слід. Це знак того, що можна братися до роботи. Необхідно зробити декілька обертальних рухів та намалювати пляму у формі яйця.

Розглянути з дітьми пухнастий клубочок. Пофантазувати й домалювати йому пером лапки, дзьобик, хвостик, крильце. Вийшло пухнасте курча. Запитати, кого ще можна так намалювати?

Перед малюванням жорстким пензликом потрібно зняти зайву туш об додатковий аркуш паперу до такого стану, поки не буде залишатися пухкий уривчастий слід.

Запропонувати дітям намалювати пухнасту тваринку, за бажанням, жорстким пензликом та металевим пером.

Розглянути дитячі малюнки. Помилуватися пухнастістю зображених тварин. Розповісти дітям, що всіх анімалістів, якою б технікою вони не малювали, єднає любов до тварин.

16. Герой казки

Мета:

- ✓ Розвивати уяву дітей у сприйнятті казкових героїв анімалістичного жанру.
- ✓ Удосконалювати вміння дітей малювати казкову тваринку із загальної схеми за допомогою поролону й пензлика.
- ✓ Розвивати фантазію в малюванні казкових тварин.

Обладнання: книжкові ілюстрації до казок із зображенням тварин; гуаш, прості олівці, поролонові тампони, пензлики (№ 2, 6), папір.

Хід: Розглянути ілюстрації до казок, помилуватися казковими тваринами, запитати, що подобається дітям.

- Як називається жанр, у якому зображено тварин?
- Як називається художник, який малює тварин?
- Що можна розповісти про людину, яка намалювала цих тварин?

Звернути увагу дітей, із якою любов'ю анімалісти передають особливості тварин у малюнках, їхній характер, як створюють казковість образу. Запитати в дітей, чим, на їхню думку, відрізняються справжні тварини від казкових? Звернути увагу дітей, що казкові тварини схожі на людей: поставою, одягом, мімікою тощо.

Згадати з дітьми засоби малювання тварин: плямою та лінією. Нагадати дітям схему малювання тварини: голова й тулуб. Щоб перетворити загальну схему в будь-який образ, треба домалювати особливості тварини. Наприклад: щоб утворити із загальної схеми слона, необхідно йому домалювати хобот, великі вуха, товсті ноги, маленький і тоненький хвіст.

Запропонувати дітям простим олівцем намалювати схему, утворити з неї тварину за бажанням. Розфарбувати ескіз фарбами за допомогою сухого поролону та пензлика. Прикрасити тваринку казковим вбранням, декором.

Закінчити малюнок зображенням казки навколо її героя. Розглянути малюнки дітей. Помилуватися їхньою фантазією.

17. Зустріч помідора із цибулею

Мета:

- ✓ Показати дітям унікальну красу овочів, познайомити з їхньою цікавою історією.
- ✓ Розвивати здатність передавати свої враження виразними засобами в малюнку.
- ✓ Розвивати фантазію й уяву.

Обладнання: П. П. Кончаловський “Рожеві яблука на круглому столі”; В. О. Гаврилін “Марш мушкетерів”; натура – помідор, цибуля; гуаш, пензлі, аркуші паперу.

Хід: Запросити дітей до відеозалу. Розглянути натюрморт **П. П. Кончаловського “Рожеві яблука на круглому столі”**.

Насолодитися розмаїттям кольорів, ароматів, солодощів та стиглою соковитістю яблук. Пофантазувати про їхній характер і настрій. Висловити свої враження у формі компліментів.

Згадати з дітьми жанр натюрморту.

- До якого жанру можна віднести цю картину?
- Що позначає слово “натюрморт” у перекладі з французької мови?
- Як можна назвати одним словом овочі, фрукти, різні предмети, які малює художник?

Звернути увагу дітей на подіум, підготовлений для натури. Повідомити дітям, що натура для художника завжди жива, бо вміє розповідати про себе своїми кольорами, формами тощо.

Запросити до студії сеньйора Помідора. Привітатися з ним. Розглянути його. Представити гостя дітям.

– Сеньйор Помідор – виходець із Південної Америки. Його ім'я походить від італійського “золоте яблуко”. А ще його називають томат. Це більш раннє ім'я.

Коли помідор уперше потрапив до Європи, усі вважали, що це декоративна рослина. Люди висаджували

його в кімнатних горщиках як квітку. І навіть смачні плоди не використовували в їжу, вважаючи їх отруйними.

Тепер Помідор – поважний сеньйор! Він дуже багатий на вітамін С. Усі його люблять і ставляться до нього з великою повагою! Зараз у сеньйора Помідора важлива зустріч. Він чекає на цибулю.

Звучить музика В. О. Гавриліна. З'являється золотиста Цибулина. Захопитися красою гості. Розглянути її.

– Цибуля одягнена в золотий одяг. Вона має цілющу силу. В середні віки лицарі, заковані в лати, носили на грудях талісман – звичайну цибулину. Вони вірили, що цибуля захистить їх від стріл та ударів мечів. У легіонах Древньої Греції і Риму воїнам додавали в їжу велику кількість цибулі, щоб вони були сильніші та хоробрі. Навіть її запах убиває хвороботворні бактерії. Достатньо лише три хвилини пожувати цибулю, щоб убити в роті всіх мікробів!

Простежити з дітьми за зустріччю двох героїв. Пофантазувати про їхню зустріч і розмову. Які компліменти зробив Помідор Цибуліні? Що відповіла Цибуля? Куди вони вирішили подорожувати разом?

Вправа “Сеньйор Помідор”

Запропонувати дітям перетворитися на героїв студії та показати пантомімою поважність сеньйора Помідора в поставі, піднятій голові, роздутих щоках; Цибулю – у витягнутій шії, округлих боках, гордїй поставі. Рухи дітей супроводжує музика В. О. Гавриліна “Марш мушкетерів”.

Запропонувати дітям передати характер героїв у малюнку. Показати дітям, як за допомогою широкого формоутворювального мазка намалювати товстенькі, сповнені соком щоки Помідора.

У кінці заняття розглянути малюнки дітей. Захопитися різноманітністю характерів і настроїв у натюрмортах. Здивуватися фантазії дітей та заохотити їх дати жартівні назви своєму малюнку.

18. Гарбуз-реготун

Мета:

- ✓ Розвивати уяву і фантазію під час сприйняття натури.
- ✓ Формувати вміння малювати гарбуз широким формоутворювальним мазком за допомогою поролону.
- ✓ Розвивати творчість у зображувальній діяльності.

Обладнання: Ф. Тамм “Папуга на гарбузах”; В. О. Гаврилін “Тарантела”; гуаш, пензлі (№ 6), поролоні тампони, папір.

Хід: Познайти дітей із натюрмортом німецького живописця XVII ст. **Ф. Тамма “Папуга на гарбузах”**. Запитати в дітей, що їм подобається в цьому натюрморті. Як вони гадають, який настрій у птаха? Чому він так здивувався? А що відчувають гарбузи?

Запросити до студії великий гарбуз. Зустріти його лагідним привітанням: “Доброго дня, ягідко!”. Запитати, чому діти сміються? Пояснити, що з ботанічної точки зору гарбуз вважається ягодою, оскільки має соковиту м’якоть та безліч насінин.

Розглянути гарбуз і помилуватися його пишними боками, яскравим оранжевим кольором щічок, піднятим догори хвостиком.

Пофантазувати з дітьми, про що говорить піднятий хвостик? Як гарбуз сміється? Який має голос: рубий або тоненький?

Вправа “Веселий гарбуз”

Запропонувати дітям перетворитися на товстенький веселий гарбуз, показати його щічки, веселий носик, круглі боки, його поставу, як він ходить, як сміється.

Розповісти дітям, що гарбуз – справді весела ягода. У його житті трапляється чимало смішних історій. У Середній Азії з довгих та вузьких гарбузинок роблять пляшки, обплітають їх сітками й перевозять у них воду,

олію. Їде мандрівник на ослику, а збоку весь час регоче гарбуз. Вода всередині нього булькає та лоскоче йому оранжеві боки!

З гарбуза роблять іграшки для дітей. В Африці з нього виготовляють музичний інструмент – арфу. Співає гарбуз у руках негра. А якщо піде дощ, африканський мандрівникховає в гарбуз свій одяг. Регоче гарбуз: він у дощ одягнений, а мандрівник роздягнений!

Особливо подобається гарбузові жити в Індії. Там він весело грається з мавпочками. Просвердливши у великому гарбузі невеликий отвір, індуси насипають у нього трохи рисових зерен. Усевидючі мавпочки надзвичайно цікаві. Тільки встигають люди піти з дому, як вони швидко спускаються з дерев хазяйнувати. Помітивши отвір у гарбузі, вони запускають у нього лапку. Що там? Лапка відчуває зерна рису, набирає їх повну жменю. Проте стиснений кулачок уже не проходить в отвір, а розтулити його мавпочка не бажає – шкода залишати рисові зернятка. Так і сидить вона з кулачком у гарбузі, поки не повернеться хазяїн.

З гарбуза кулінари готують чимало смачних і корисних страв. І той, хто скуштує цей чудодійний продукт, сам оздоровляється та стає веселим.

Запропонувати дітям під музику В. О. Гавриліна створити на папері образ веселого цокастого гарбуза. Для малювання натюрморту використати фарби, пензлі, тампони. Показати дітям спосіб мазкового малювання поролоновим тампоном. Тампон допомагає утворити великий широкий мазок. Якщо такі мазки розташувати по колу, утворюється об'ємне зображення округлого товстенького гарбуза.

Заохотити дітей, щоб веселий гарбуз подарував аркушу паперу свій аромат, дзвінкий сміх, заповнити його кольорами весь аркуш.

У кінці заняття розглянути малюнки та вислухати фантазії дітей. Поаплодувати веселому настрою, яскравим фарбам, пишним формам.

19. Спалах хризантем

Мета:

- ✓ Показати дітям красу хризантем, формувати вміння розуміти мову квітів у барвах, формах, ароматах.
- ✓ Викликати натхнення й бажання виразити свої враження в натюрморті сполученням технік акварелі та воскових крейдочок.
- ✓ Розвивати асоціативно-образне мислення і творчу уяву.

Обладнання: І. Е. Грабар “Хризантеми”; А. І. Хачатурян вальс “Маскарад”; букет хризантем; акварель, воскові крейдочки, пензлі (№ 10), папір.

Хід: Бесіда з дітьми про пізню осінь.

- Що змінилося в природі осені?
- Куди поділося золото осені?
- Якого кольору пізня осінь?
- Які почуття викликають у вас кольори пізньої осені?

Розповісти дітям, що пізня пора осені не радує різнобарвністю.

– Майже всі дерева вже скинули золотий та багряний одяг, зів'ялі квіти не дарують своєї яскравої краси. Однак у тьмяній зелені газону, мов яскравий виблиск сонця, палають барви бузкових, лілових, бежевих тонів. Що це за диво?

Розглядання репродукції картини **І. Е. Грабаря “Хризантеми”**.

- Як називаються ці квіти?
- Які почуття викликають намальовані хризантеми?
- Який настрій дарує вам цей натюрморт?

– Пишні, розкішні хризантеми, сяюче повітря, іскри світла, що тремтять на посуді, викликають відчуття світлої радості. Останні квіти щиро віддають своєю барвистою посмішкою сонячне тепло, спалах світла і щедрю красу осені.

Запропонувати дітям зустріч із хризантемами. Привітати гостей оплесками, запросити у вазу на подіум. Помилуватися їхньою красою.

– Останні квіти осені! Найстійкіші до холоду. Їх риває білий сніг, сковає прозорий лід. Але коли кольорові кришталіки потрапляють до кімнати – стається диво: хризантеми просинаються та ще довго дарують свої барви і приємну духмяну зелень.

Запропонувати дітям вдихнути аромат квітів, насолодитися ним, запитати, що він нагадує. Знайти для нього духмяні слова: терпкий, квітковий, свіжий, м'який, теплий, глибокий...

Розглянути кольори, назвати їх.

– Яскраво-червоний бархат, вишукана теракота, завзятий помаранч, сліпуча білизна... приємно нас хвилюють своєю щирістю.

Звернути увагу дітей на розкішність та пишність квітів. Запитати, як гадають діти, завдяки чому хризантема має такий пишний вигляд? Порівняти пелюстки квітки з промінням сонця, сяянням зірок, спалахом, фєрверком.

Дійти висновку, що кольори, форма, аромат – це мова, якою квітка повідомляє таємницю краси.

– Люди, які милуються квітами, здатні розуміти їхню мову й дізнатися таємницю краси.

Надати слово хризантемам.

– Колись давно ми народилися на Далекому Сході. Наша родина – одна з найдавніших. Захоплені нашою красою, люди склали про хризантеми вірші, присвячували пісні, прикрашали зображенням квітки мармурові палаци, найтонші шовки. А орден хризантеми вважався найвищою нагородою давнини.

У Японії до цього часу цінують нашу красу. Там називають нас “кіку” – сонце. А найкрасивіших дівчат порівнюють із хризантемами та величають їх Окіку-сан. Нам присвячуються розкішні свята, на яких зустрічається велика родина хризантем, понад 100 видів квітки.

І ми з радістю віддаємо скарб, подарований нам сонцем, дощем, вітром, землею, – ми даруємо людям любов до життя. Хто здатний посміхнутися хризантемі, той своїми очами і серцем приймає любов природи та стає красивіше, добріше, мудріше.

Вправа “Я – квітка”

Запропонувати дітям перетворитися у квіти хризантем і покружляти у вальсі, демонструючи свою пишність, легкість пелюсток, лагідність посмішки.

Вправа “Малюнок у повітрі”

Запросити до вальсу воскову крейдочку та намалювати в повітрі квітку-зірку з довгим легким промінням.

По закінченні вправи поміркувати разом із дітьми, чим схожі квіти з вальсом А. І. Хачатуряна “Маскарад”.

Запропонувати дітям звернутися до художнього матеріалу й подарувати білому аркушу свої відчуття від зустрічі з хризантемами. Нагадати правила сполучення технік акварелі та воскових крейдочок. Намалювати квіти крейдами й розфарбувати прозорою аквареллю. Малювання супроводжує музика А. І. Хачатуряна. Здивуватися малюнкам дітей, відчути аромат намальованих квітів та їхній настрій.

20. Барви дощу

Мета:

- ✓ Показати дітям гармонійну красу кольорів пізньої осені, познайомити із сірими й коричневими відтінками.
- ✓ Розвивати фантазію в складанні палітри дощу акварельними фарбами на вологому папері.
- ✓ Розвивати здатність відчувати колір, встановлювати асоціативні зв'язки.

Обладнання: Ю. С. Ботнар “Сумна пора осінніх днів”, О. М. Юшина “Дощі, безперервні дощі...”; А. Вівальді “Осінь”; акварель, папір, пензлі (№ 10).

Хід: Вступна бесіда про прикмети пізньої осені.

Запропонувати розглянути репродукції картин українських художників **Ю. С. Ботнара** “Сумна пора осінніх днів”, **О. М. Юшиної** “Дощі, безперервні дощі...”. Помилуватися сумною красою осінньої природи. Звернути увагу дітей на відображений у картинах період переходу від золотої до пізньої осені.

– Біля будинків на кущах іще палає листя осіннім полум'ям, але дерева вже майже оголені. Кольори осені від холодного повітря і перших заморозків уже переповнюються бронзовими та каштановими відтінками. Усе небо затягнене величезними сірими хмарами. Йде тривалий осінній дощ. Його холодна волога вмиває листя, робить його важким. І вже, не маючи сил утримуватись на гілці, листочок погоджується на запрошення рвучкого вітру подорожувати разом з ним.

Запропонувати дітям послухати музику А. Вівальді “Осінь” і відчутти характер осіннього дощу, побачити на “внутрішньому екрані” його барви. Запитати в дітей, які почуття викликав у них музичний твір? Які кольорові асоціації в них виникли? Чому, на їхній погляд, осінні дощі такі сумні?

Розповісти, що в осіннього дощу є своя казка. Запропонувати дітям зволожити аркуш паперу водою та підготувати акварель до мандрівки в казку сумного дощу.

Під супровід казки діти в довільній формі викладають кольори на вологий аркуш паперу. Вихователь допомагає дітям отримати відтінки (показ чи словесне пояснення), використовуючи палітру.

Казка осіннього дощу

– Жив собі дощ. Він подорожував в *опаловій* хмарі над землею і час від часу вмивав її своєю *сріблястою* прохолодою. Одного ранку сповістила осінь про закінчення свого

святкового балу. Земля, втомлена від полум'я яскравих фарб, благала відпочинку. Її добрий друг вітер зібрав на небі всі хмари: *свинцеві, сизі, сиві* – та запросив дощ підготувати землю до зимового сну. Кілька днів вітер дбайливо розчісував *каштанові* коси дерев й обережно звільняв їх від *бронзових, рубінових, охристих, янтарних* прикрас. Сумний *попелястий* дощ умивав роздягнуті дерева, опале *буре* листя. Кожна його краплинка тихо звучала над землею. І заспокоєна земля повільно засинала від коліскової пісні дощу. Ось вона вже вдячно видихнула своє *димчасте* тепло та вкрилася *молочними* туманами. А задоволений своєю майстерністю дощ милувався з опалової хмари землею, що засинає.

Розглянути барви пізньої осені на вологому аркуші паперу. Насолодитися одержаними відтінками.

<i>Назва кольору</i>	<i>Назва відтінку</i>	<i>Характеристика відтінку</i>
Білий	молочний	блакитно-білий
	Блакитний	опаловий
Сірий	попелястий	світло-сірий
	свинцевий	синювато-сірий
	сріблястий	перламутрово-сірий
	димчастий	світло-сірий
	сивий	тьмяно-сірий
	сизий	темно-сірий із синюватим відтінком
Коричневий	бронзовий	золотисто-коричневий
	бурий	сірувато-коричневий
	каштановий	червонясто-коричневий

Запитати в дітей про настрої одержаної палітри. Який запах вона дарує студії? Які звуки чути в її фарбах? Подякувати дітям за їхню роботу, фантазії. Повідомити, що палітри “Барви дощу” знадобляться на наступному занятті для малювання.

21. Туманний ранок (підгрупове)

Мета:

- ✓ Показати дітям красу осіннього туману.
- ✓ Удосконалювати вміння дітей передавати особливості пізньої осені в малюванні пастеллю.
- ✓ Розвивати естетичну насолоду від творів живопису, музики, поетичного слова.

Обладнання: Ю. С. Ботнар “Туман над обрієм Дніпра”; А. Вівальді “Осінь”; малюнки з попереднього заняття “Барви дощу”; пастель.

Хід: Вступна бесіда про особливості пізньої осені.

- Що відбувається з природою пізньої осені?
- Які кольори характерні для палітри пізньої осені?

Розглянути репродукцію картини українського живописця **Ю. С. Ботнара “Туман над обрієм Дніпра”**.

Ранок

*Із перлистого туману
При яснім моїм вікні
Устає півсонний ранок,
Гасить зорі і вогні.
Гасить зорі і вогні
У туманній вишині.*

М. Рильський

(URL: <http://dovidka.biz.ua/virshi-maksima-rilskogo-dlya-ditey/>)

Помилуватися з дітьми тишею осіннього ранку.

– Який лагідний спокій дарує йому молочний туман. Він підіймається ледве прозорою попелястою хмарою над землею й зачаровує все навколо. Роздягнені дерева стоять мовчазно, обвіяні сизою дрімотою.

Допомогти дітям відчутти запах сирості, вологе повітря на щоках, спокій природи, що засинає. Запропонувати висловити свої враження від пейзажу.

Після перегляду запропонувати прослухати, як тема туманної пізньої осені звучить у музичному творі А. Вівальді. Попрохати дітей звернутися до свого “внутрішнього екрана” та намагатися побачити музику. Вислухати їхні фантазії.

Звернути увагу дітей на кольорові палітри “Барви дощу”, створені на попередньому занятті. Повідомити, що ці аркуші допомагатимуть дітям створювати малюнок туманного ранку.

Запропонувати для малювання пастель. Пояснити, що за допомогою змішування технік можна передавати різні стани природи. Якщо працювати пастеллю поверх акварелі, можна намалювати туман.

Розповісти, що в тумані всі предмети ніби розмиті, вони втрачають чіткість своїх контурів. Саме пастель дозволяє намалювати розмиту попелясту хмару туману над землею, мовчазні дерева, обвіяні сивою дрімотою.

Нагадати дітям правила користування пастеллю, попередити про брудність техніки.

Запропонувати створити на кольорових аркушах пейзаж туманного осіннього ранку. Музика супроводжує малювання. Скласти до малюнка білий вірш.

Наприкінці роботи розглянути малюнки дітей і вислухати поетичні фантазії авторів.

22. Осінній вітер (підгрупове)

Мета:

- ✓ Створити настрій під час сприйняття пейзажу вітряної пізньої осені.
- ✓ Формувати вміння дітей передавати особливості вітру пізньої осені в пейзажі, використовуючи сполучення технік акварелі та воскових крейдочок.
- ✓ Розвивати чуттєве сприйняття живопису й емоційну чутливість.

Обладнання: К. Коро “Порив вітру”; Г. Гендель “Те Деум”; акварель, воскові крейдочки, білі аркуші паперу, пензлі (№ 10).

Хід: Розповісти дітям, що все, що створила природа, – живе. Настає час, коли живому потрібний спочинок. Для людини це сон, для доби – ніч, для природи – зима. Осінь готує природу до зимового сну. Вона скидає всі яскраві барви, застеляє сонними туманами землю, умиває її спокійними сумними дощами. І лише подекуди вривається сильний, впевнений у собі вітер, щоб пролетіти вершинами дерев та скинути з них листя, котре, на диво, затрималося.

Запропонувати розглянути репродукцію картини **К. Коро “Порив вітру”**.

Помилуватися могутнім вітром. Звернути увагу на силу цього природного явища.

– З якою покійністю погоджується з вітром дерево. Воно довірливо віддало його пориву всі свої гілки. Наче довгі коси, розчісує їх вітер і знімає останнє листя. Навіщо він це робить?

Дати дітям змогу пофілософствувати.

– Може, вітер дбає про легкість наступного сну? А залишене ним листя покривається снігом та зламає тоненькі гілочки.

Порівняти осіннє дерево з дитиною, яка засинає: знімає свій одяг, умивається дощами, укривається пухнастим снігом, засинає під колискову вітру.

Звернути увагу дітей на розмаїття коричневих і сірих відтінків у пейзажі, дати їм назву.

Після перегляду запропонувати дітям **вправу**

“Я – вітер”

Під словесний супровід вихователя діти імпровізують рухи.

– Я – вітер. Могутній та сильний. Я підіймаюся вгору й лечу високо над землею. Я торкаюся вершин дерев, розгойдую їхні гілки, нахилию стовбури. Я лечу над рікою,

і від мого торкання на воді народжуються хвилі. Я вдихаю в себе повітря ріки, полів, лісів та стаю ще сильніший. Я підіймаюся високо в гори й співаю голосно: “Я – ві-те-ер!”.

Після вправи запропонувати дітям вдихнути вітер у пейзаж. Для роботи запропонувати дітям воскові крейдочки та акварельні фарби. Нагадати правила сполучення цих технік. Спочатку намалювати восковими крейдочками дерева, кущі, листя в повітрі, краплини дощу. Щоб надати ефект зустрічі з вітром, потрібно нахилити їх усі в один бік. Потім розфарбувати малюнок аквареллю. Нагадати про лінію горизонту. Допомогти зустрітися небу й землі в малюнку. Роботу дітей супроводжує музика. У кінці роботи закріпити знання дітей про унікальність цієї техніки.

- Чому спочатку потрібно малювати восковими крейдочками, а потім акварельними фарбами?
- Чому акварель не зафарбовує зображення, намальоване восковими крейдочками?
- Чи можна цей ефект одержати від сполучення акварелі з олівцями? Чому?

Помилюватися малюнками дітей. Запитати, який настрій вони створюють? Яким чином їм вдалося передати такий сильний порив вітру?

23. Зустріч з українською керамікою

Мета:

- ✓ Показати дітям красу української кераміки.
- ✓ Ознайомити з особливостями керамічного посуду Опішні та Косова.
- ✓ Виховувати естетичний смак і потребу оточувати себе красою.

Обладнання: виставка керамічних виробів, ілюстрацій, фотографій із зображенням кераміки Косова та Опішні.

Хід: Запросити дітей до виставки української кераміки. Помилуватися її красою.

– Весь цей посуд виготовлено з глини. Це чудове природне багатство, яке в руках людини перетворюється на дивовижні вироби. Подивіться, яке розмаїття кольорів і форм у цьому посуді! Яку яскравість, веселість, приємне тепло ці вироби дарують нашим очам.

Із давніх-давен в Україні люди виготовляють глиняний посуд. Глину беруть на берегах річки, на гончарному колі надають глиняному шматочку форму, потім просушують на повітрі, розписують та випалюють у печак. Ці вироби називаються керамічними.

Звернути увагу на кераміку Опішні.

– Опішнянські майстри – великі фантазери. Вони створюють посуд у вигляді дивних тварин. Чи то бик, лев, баран, у будь-якому разі смішний звір-привід, який допомагає зобразити міцний тулуб посудини, що спирається на ніжки.

Звернути увагу на фарби, котрими розписано вироби Опішні. Попрохати перелічити, назвати побачені кольори й відтінки.

– В опішнянській кераміці головне звучання створюють зелений, коричневий та жовтий кольори.

Розглянути з дітьми, якими мотивами прикрашено вироби. Попрохати назвати, що вони бачать у розписі.

– Для виробів опішнянських майстрів характерний рослинний орнамент: листя, колосся, виноград, квіти, пуп'янки. Декоративність цих виробів посилюється завдяки лінії, якою майстер обводить елементи узору. Якщо розглянути повну палітру опішнянського розпису, можна зустріти коричнево-червоні, вохристі, зелені, сірі, блакитно-сірі кольори. Однакових узорів немає, тому що розпис виконують вільно від руки без начерків.

Звернути увагу на косівську кераміку. Що в ній приваблює наш зір?

– Косівська кераміка викликає враження квітучого луку, залитого сонцем і вмитого дощем. Не яскраве розмаїття, а лише дві-три фарби на світлому фоні, – а віє сонячним теплом, жвавою легкістю, ласкавою по-смішкою.

Косівська кераміка має свої особливості: витягнені пропорції, світлий колорит, своєрідну форму виробів. Для розпису використовують переважно коричневий, жовтий, зелений та білий кольори. У розписі можна зустріти геометричні й рослинні мотиви: кути, підкови, коло, ромби, прямі та хвилясті лінії, драбинку ялинки, бігунці, завитки. Майстер ніколи не розмічає візерунок. Він веде його вільно по колу, не дотримуючись симетрії. Від природи майстер бере тільки те, що йому потрібно для створення казкових квітів.

У кінці заняття запропонувати дітям розглянути вироби зблизька. Торкнутися їх руками, відчутти їхню температуру. Розповісти дітям, що кераміка довго зберігає тепло або холод. Запитати, які з виробів дітям найбільше сподобалися? Чому?

Запропонувати дітям відшукати у своєму домі керамічну чашку, розглянути її і обов'язково ввечері напитися з неї теплою чаю або молока. Запам'ятати свої враження.

24. Мотиви розпису на українській кераміці

(підгрупове)

Мета:

- ✓ Продовжувати знайомити дітей з мистецтвом декоративного розпису посуду в Україні.
- ✓ Викликати бажання прикрашати декором площинні форми.
- ✓ Вдосконалювати навички в роботі пензлем.

Обладнання: виставка зразків керамічних виробів України; гуаш, пензлі (№ 2), папір.

Хід: Розглянути з дітьми виставку, згадати про декоративно-ужиткове мистецтво.

- Які враження вам подарувала керамічна чашка?
- Із чого виготовляється керамічний посуд?
- Якими фарбами майстри Косова та Опішні розписують посуд?
- Які мотиви можна побачити в розписі української кераміки?

Пригадати з дітьми елементи декоративного розпису, з яких можна скласти візерунки: крапка, мазок, лінія.
Запропонувати дітям підготувати руку до малювання.

Вправа “Пензлик стрибає”

- рівномірно опускати пензлик на аркуш, щоб він торкнувся його лише кінчиком (крапка);
- рівномірно опускати пензлик на аркуш, щоб він торкнувся його всією щетинкою (мазок-примакування).

Вправа “Пензлик на прогулянці”

- подорож доріжкою (пряма лінія);
- подорож морськими хвилями (хвиляста лінія);
- подорож горами (ламана лінія).

Показати дітям, як можна із цих елементів утворити квітку, листя, ягоди, дерево.

Запропонувати дітям скласти декоративну рослинну композицію на площинній формі. Завершити композицію візерунком, що прикрашає краї форми. Допомогати дітям підтримувати ритм і чергування кольорів у декорі.

У кінці заняття розглянути декоративні форми, помилуватися розмаїттям кольорів, декоративними квітками та деревами. Звернути увагу дітей, що кожен візерунок можна порівняти з музикою, звуки якої також повторюються у своєму ритмі.

25. Сорочинський ярмарок

Мета:

- ✓ Познайти дітей з історією ярмарку в Україні, розвивати бажання створювати красу в прикрашанні розписом площинних форм посуду.
- ✓ Удосконалювати вміння прикрашати форму візерунками з рослинних елементів за допомогою ліній, мазків, крапок.
- ✓ Розвивати творчі здібності, почуття ритму.

Обладнання: виставка керамічного посуду; ілюстрації, малюнки з декоративним розписом; українська народна музика; різноманітні за величиною та кольором площинні форми посуду, пензлі (№ 2, 6), гуаш.

Хід: Запросити дітей до студії на презентацію декоративної кераміки. Дати дітям можливість під звуки української народної музики розглянути експонати виставки й поспілкуватися.

Запитати в дітей:

- Як ви гадаєте, навіщо прикрашені вироби зібралися разом у студії?
- Що саме вам подобається в цьому посуді?
- Що нагадує вам сьогодні студія?

Розповісти дітям про історію ярмарку в Україні.

– З давніх-давен на українській землі збиралися великі торги – ярмарки. Задовго до світанку селяни пішки або на возах вибиралися із сіл та довгою чередою тягнулися до місця ярмарку. Ярмаркувати їхали як на велике свято – гарно одягнені, з гарним настроєм. Ярмарок був місцем для розваг із піснями і танцями, жартом, музикою, забавами, виступами артистів, грою кобзарів та лірників. На ярмарку кожний купував те, що не міг зробити сам. А майстри продавали свої вироби: килими, посуд, одяг, взуття та інші речі. Гончарі продавали посуд і яскраві керамічні іграшки, прикрашені барвистими візерунками.

У наш час ярмарки відбуваються по всій Україні. Добре відомий всім українцям Сорочинський ярмарок – справжнє свято української душі, захоплюючий спектакль під відкритим небом, де важко розібратися, де глядач, а де артист. Сорочинський ярмарок знає і любить кожен українець, його відвідують гості з усього світу.

Вислухати спогади дітей про справжній святковий ярмарок. Згадати майстрів, які не тільки демонструють свої вироби, а й на очах глядачів створюють різнокольорове диво. Який настрій дарує це декорування майстру, виробам, людям?

Запропонувати дітям приготувати свої вироби: розглянути різнокольорові площинні форми, пофантазувати про їхній настрій (чому вони сумують? з якими фарбами мріють зустрітися?); обрати форму за бажанням, уявити, які квіти, ягоди, листя можуть її прикрашати.

Запропонувати дітям прикрасити форми візерунками. Під час декорування звучить музика. Діти вільно користуються експонатами виставки; мають можливість підійти й розглянути ще раз розпис. Наприкінці заняття помилуватися роботою майстрів. Викликати в дітей бажання розповідати про свій декор: про квіти, ягоди, листя, їхні кольори, настрій, про нові почуття форми.

Поаплодувати творчості маленьких майстрів, які здатні створювати красу.

26. Зустріч із портретом

Мета:

- ✓ Ознайомити дітей із портретним жанром живопису, здивувати його унікальністю.
- ✓ Викликати інтерес до портрета, бажання розуміти настрій зображеної людини.
- ✓ Розвивати спостережливість та уважливість у ставленні до людей.

Обладнання: Ж. Б. Перроно “Портрет хлопчика з книгою”; виставка портретів.

Хід: Запропонувати дітям гру “Я – художник”:

- Я намалюю зимовий ранок зі снігопадом.
- Я намалюю пухнастого зайчика.
- Я прикрашу візерунками скло на вікні.
- Я намалюю яскраві хризантеми у вазі.
- Я намалюю любу матусю з посмішкою на обличчі.

Запросити дітей на виставку портретів. Дати можливість розглянути репродукції, ілюстрації, малюнки, фотографії. Звернути увагу дітей на те, що кожна зображена людина ніби продовжує жити на папері: вона посміхається, сумує, дивується, радіє... Розповісти, що мистецтво зображення людини називається портретом. Слово “портрет” подарували нам французи. У перекладі воно означає “рисочка в рисочку”. Запитати в дітей, чому так цікаво названо зображення людини?

Портрет – зображення людини на картині, фотографії, у скульптурі.

Портретист – художник, який створює портрет.

Звернути увагу на вимову слова. Сполучення приголосних звуків надають йому певного характеру. Пограти зі словом “портрет”. Промовити його:

- зі здивуванням;
- із розчаруванням;
- із радістю.

Ознайомити дітей з особливістю портретного жанру.

– У портрета є своя таємниця: він небайдужий до людей. Він може зрозуміти і прийняти кожну людину, багато розповісти про неї: про минуле, теперішнє, думки та почуття,

настрій і вік. Художник, який створює портрети, називається портретистом. Щоб намалювати “рисочка в рисочку” людину, художник повинен бути спостережливий та уважний. Однак це не головне. Найважливіше, вважає художник, зобразити людину так, щоб вона продовжувала жити в портреті. Для цього необхідно зрозуміти настрій людини, відчувати її внутрішній світ, захопитися її унікальністю. Любов художника до людини створює справжнє диво.

Запропонувати дітям заплющити очі. Вивести зображення портрета на екран. Помилуватися разом із дітьми майстерністю художника. Наприклад, розглядання репродукції картини **Ж. Б. Перроно “Портрет хлопчика з книгою”**.

Запропонувати дітям розплющити очі й висловити своє здивування. Звернути увагу на погляд хлопчика. Захоплений книгою, він відірвався на мить від читання. У його очах, на устах палким захватом сяють здивованість, допитливість, любов до пригодницьких мандрювань. Сповнений відчуттів, хлопчик зустрівся своїми очима з нами.

Розповісти дітям, що коли люди зустрічаються очима, вони можуть відчувати та зрозуміти одне одного. Цей хлопчик завітав до нашої студії з іншого століття, і дуже цікаво дізнатися про його життя, відчуття й настрої. Запропонувати дітям зустрітися очима з хлопчиком та відчувати, про що він бажає розповісти, який у нього настрої, характер, звички, що йому подобається, а що ні?..

Запропонувати дітям висловити хлопчику свої враження й побажання. Здивуватися здатністю дітей спілкуватися з намальованим хлопчиком. Запитати, хто допоміг дітям так добре зрозуміти героя портрета?

Повідомити дітей, що бачити та розуміти красу – теж художній дар. Закінчити заняття спілкуванням дітей із портретами на виставці.

27. Народження портрета

Мета:

- ✓ Показати дітям гармонійну красу обличчя, познайомити з його рисами і схемою.
- ✓ Формувати вміння дітей малювати обличчя простим та кольоровими олівцями.
- ✓ Виховувати в дітей почуття насолоди від сприйняття гармонійної природи людини.

Обладнання: портрети різних видів; прості олівці, кольорові олівці, ґумки, папір.

Хід: Звернути увагу дітей на виставку картин.

- Чим схожі картини між собою?
- Як називається зображення людини?
- Чим відрізняються портрети на виставці?

Пояснити дітям, що зображувати людину можна в різних видах. Розглянути, як зображені люди, і разом із дітьми визначити види портретів.

Види зображення людини

Назва виду портрета	Зміст зображення
Фігура	Людину зображено повністю в положенні сидючи, стоячи, лежачи. Дозволяє намалювати весь одяг, поставу, дію, місцезнаходження та предмети оточення (фон).
Напівфігура	Зображення людини до пояса дає можливість намалювати руки й те, що в них знаходиться.
Голова з плечима	Погрудне зображення дозволяє намалювати лише частину одягу.
Голова	Зображення голови займає майже весь малюнок.

Звернути увагу дітей на красу обличчя людини.

– Обличчя – лише невелика частина голови, але найголовніша в зовнішності людини. Обличчя кожної людини відрізняється власною виразністю. Із мільярдів людей на Землі не можна зустріти і двох з абсолютно однаковими обличчями. Хоча в кожному обличчі присутні єдині риси: очі, ніс, рот. Як гармонійно природа розташувала ці риси на людському обличчі! Запропонувати дітям висловити свої компліменти. Неповторність, різноманітні прояви виразної гри, краса обличчя є справжнім джерелом натхнення. Художник – майстер, здатний повторити природу людини в малюнку. Скільки разів захоплений художник відтворював людську красу у своїх полотнах, і народжувалося справжнє диво – портрет!

Згадати з дітьми, як називається художник, який малює людей.

Розглянути матеріал, який допомагає портретисту: папір, олівець кольорові, ґумка, простий олівець.

Познайомити дітей із простим олівцем та ґумкою.

– Простий олівець – важливий олівчик, який часто починає малювати сам. Він дуже сором'язливий, і його нелегко відрізнити від кольорових олівців, бо його суєточка може бути різного кольору. Але на папері він залишає сріблясто-білий слід.

У простого олівця є багато друзів. Кольорові олівці із задоволенням розфарбовують сріблясті малюнки.

А якщо простий олівець помилився, на допомогу поспішає ґумка. Досить нею доторкнутися до помилки та потерти, як лінія зникає, а на її місці з'являється ґумова кришка.

Запропонувати дітям розглянути простий олівець. Підготувати руку до малювання.

Простий олівець – олівець із графітовим стрижнем.

Вправа “Малюнок у повітрі”

- малювання великого кола;
- малювання середнього кола.

Демонструється казка, супроводжується поясненням, запитаннями. Діти працюють разом із вихователем.

Народження портрета

Вирішив художник відтворити красу людини в малюнку. Взяв простий олівець і намалював на аркуші паперу найкрасивішу та ідеальну форму.

- *Як називається форма?*
- *Де зустрічається коло в природі?*

Засяяло сонцем коло на папері й пообіцяло квітучої насолоди красою, якщо художник зрозуміє таємницю природи людини.

Схвильований майстер звернувся по допомогу до безкрайніх просторів землі, і вона подарувала колу ледь помітну горизонтальну лінію.

Підняв художник очі з проханням до високого неба, і лягла посередині кола легка вертикальна лінія.

“Говорять, що очі – це дзеркало душі”, – промовив художник та намалював на горизонтальній лінії очі.

*Що в природі повторює форму очей людини?
Пелюстки квітів, листя...*

Щоб очі могли відпочивати від втоми, художник обережно домалював повіки з пухнастими віями. А щоб ці вікна у світ могли сприймати красу природи, художник намалював в очах зіниці.

- *Якого кольору очі в людей?*

І заблищали очі блакитними просторами, сірими туманами, чорною ніччю, зеленими лісами. А над очима, ніби крила птаха, злетіли брови.

Мов дитина з матусею, пов'язана людина з природою. Цей зв'язок відчувається в кожному її подиху. Зрадів художник цьому відкриттю й намалював на вертикальній лінії ніс: спинку (мов у котика), крила (немов у птаха) та вершину (немов у гори).

Вдихнула людина духмяне повітря, і затремтіло від насолоди небо, заспівали птахи, загомоніли трави.

Що намалював художник на портреті, щоб людина сприйняла звуки?

Вуха знаходяться на рівні очей, щоб зір і слух краще допомагали один одному.

Від стрімкого потоку звуків, світла, ароматів людина схвильовано зосередилася – і в нижній частині обличчя з'явилась крапка, потім заспокоїлася – і крапка перетворилася в лінію та щиро посміхнулася. Вдячні губи нагадували зустріч двох щасливих хвиль над лінією і щедро хвилю під нею.

Ескіз – підготовчий малюнок до картини, начерк, виконаний простим олівцем.

Задоволений майстер прикрасив верхню частину обличчя волоссям, подякував допоміжним схрещеним лініям та обережно зняв їх гумкою.

Він створив ескіз портрета. Попереду його чекав світ різноманітних кольорів, що бажав вдихнути в малюнок своє життя.

Запропонувати дітям **вправу зі словом “ескіз”**.

- Вимовити слово з почуттям здивування.
- Вимовити слово з почуттям радості.
- Вимовити слово з почуттям милування.

Запропонувати дітям домалювати ескіз кольоровими олівцями. Наприкінці заняття помилуватися створеними портретами.

28. Автопортрет (підгрупове)

Мета:

- ✓ Показати дітям унікальну красу їхньої особистої зовнішності.
- ✓ Розвивати здатність передавати ставлення до себе в автопортреті.
- ✓ Виховувати любов до своєї природи.

Обладнання: автопортрети Рембрандта ван Рейна; Вольфганг Амадей Моцарт “Симфонія № 40”; дзеркало, прості олівці, фломастери, гуаш, ґумки, папір, кольоровий картон, клей, пензлі (№ 6).

Хід: Пригадати з дітьми портретний жанр живопису.

- Кому присвячено жанр портрета?
- Як називають художника, який малює портрети?
- Чим портретист відрізняється від інших художників?

Підсумувати думки дітей про особливість портретистів: для цього художника людина є джерелом натхнення. Його приваблює не стільки її зовнішність, скільки неповторність, внутрішній світ, характер, настрої. Портретист – чутливий психолог, який намагається зрозуміти людину, відчуті, що відчуває вона, і відтворити своє ставлення до неї в малюнку.

Звернути увагу дітей на роботи художника Рембрандта ван Рейна. Розглянути їх. Запитати, які відчуття викликають у дітей зображені люди? Чим вони схожі? Чим відрізняються?

Розповісти дітям, що всі ці портрети намальовані художником Рембрандтом ван Рейном. І що найцікавіше – на всіх портретах зображено одну людину – самого художника. Великий Рембрандт малював себе протягом усього свого життя. Близько ста малюнків зі своїм зображенням залишив художник після себе.

Автопортрет –
портрет, намальований
із самого себе.

Пояснити, що зображення художником самого себе називається автопортретом. Запитати, з яких двох слів складається це слово.

Запропонувати **вправу зі словом “автопортрет”**.

- Вимовити слово за складами – “слово стрибає”.
- Вимовити слово, розтягуючи в співі голосні – “слово співає”.

Запитати в дітей, як вони гадають, навіщо художник малює самого себе? Дійти разом із дітьми висновку, що автопортрет допомагає художнику краще зрозуміти самого себе, а глядачам дозволяє подивитися на художника його очима.

Викликати в дітей бажання подивитися на себе в дзеркало очима художника, мов уперше.

Вправа "Я – диво"

– Хто це? Які приємні очі! Якого вони кольору? Мої очі із задоволенням вдивляються в себе й насолоджуються знайомою глибиною. А як лагідно вони посміхаються! Про яку рідну людину вони мені нагадують: матусю, тата, дідуся?..

А це що? Мов два чутливих крила злетіли над очима брови. Як чуйно вони реагують на мої думки: я здивувався – і вони злетіли догори, засумував – і вони зібралися над очима, зрадів – і вільно посміхнулися на чолі. Мій вказівний палець мандрує спинкою носа до самої його вершини. Який гладенький шлях! Коли я капризую, мій носик покривається зморшками на спинці. Який я смішний! А якщо я пальцями натисну на крила носа – на допомогу швидко прийде рот, він відкривається. На що схожі мої губи? Яке їхнє положення прикрашає моє обличчя? Саме такою посмішкою я дарую радість матусі. А яке дивне волосся росте в мене на голові! Чому саме цей колір підбрала для нього природа? Яка зачіска мені найбільше подобається?

Я – справжнє диво. Природа подарувала мені красу та наділила здатністю робити добро для інших людей. Я мрію дізнатися про свій талент, і тому мені дуже приємно вивчати себе.

Запропонувати дітям підготувати простим олівцем ескіз автопортрета. Під час роботи нагадувати дітям, щоб вони не натискували сильно на олівець. Лінії ескізу мають бути легкі й тоненькі. Потім розфарбувати ескіз фломастерами та фарбами.

Малювання автопортрета може супроводжувати симфонія № 40 Вольфганга Амадея Моцарта. По закінченні роботи розповісти

дітям, що малювати їм автопортрети допомагала музика геніального композитора В. А. Моцарта.

Запропонувати виготовити рамку: наклеїти портрет на кольоровий картон, прикрасити рамку орнаментом.

Пограти з дітьми в гру “Відгадай, чий портрет”. Здивуватися майстерності дітей і запитати, як вдалося їм намалювати такі схожі на себе автопортрети?

29. Царство вічної зими

Мета:

- ✓ Показати дітям унікальну красу природи Крайньої Півночі, викликати почуття здивування та захоплення.
- ✓ Продовжувати формувати вміння дітей малювати пастеллю, передавати сяйво способом розтирання зображення пальцем.
- ✓ Формувати бажання відгукуватися на красу особистою творчістю.

Обладнання: Р. Кент “Замерзлий фіорд. Північна Гренландія”, “Листопад у північній Гренландії”, “Прибуття пошти”, “Ескімос у каяку”; Г. В. Свиридов романс “Заметіль”; пастель чи кольорова крейда, шершавий картон синього кольору.

Хід: Бесіда з дітьми про зиму.

- Чому ви так чекали зими?
- Що ви найбільше очікували від зими?
- Як ви гадаєте, де живе зима?

Розповісти дітям, що на Землі є місце, де ніколи не тане сніг.

– Це зимове царство називається Крайня Північ. Там завжди господарює зима – суворая, сліпучо красива й заможна цариця. Вона володіє безліччю багатств. Серед її скарбів – найхолодніший океан, скутий вічною кригою – Льодовитий. Як ви гадаєте, чому він має таку назву? А ще цариця володіє

горами льоду. Деякі з них плавають, мов снігові пароплави. Це айсберґи. Вони можуть бути більше за будинок; більше, ніж велике місто; такі величезні, як маленька країна. Віддано служить своїй цариці вітер. На краю Півночі він має таку силу, що зносить будинки людей та “злизує” фарбу з їхніх автомобілів. І, незважаючи на це, там живуть люди. Їх називають ескімосами, що в перекладі з індіанської мови означає “ті, що поїдають сире м'ясо”. Найбільше за все цариця пишається унікальним скарбом – полярним сяйвом. Це найкрасивіше видовище на Землі. На нічному небі засвічуються кольорові сяючі дуги. Вони мерехтять фарбами, зібраними з усього світу, наче співають кольорову пісню. І настає час, коли це мерехтіння обвалюється на сніг велетенським каскадом світла. Це справжній феєрверк Півночі!

Коли люди зустрічаються з такою красою, у них народжується натхнення й бажання виразити свої почуття словом, музикою, фарбами.

Так, американський художник Рокуел Кент висловив свою любов до Півночі в розповідях та картинах.

Запропонувати дітям розглянути репродукції картин **Р. Кента “Замерзлий фіорд. Північна Гренландія”, “Листопад у північній Гренландії”, “Прибуття пошти”, “Ескімос у каяку”.**

Помилуватися безмежним сніговим простором, його мовчазною й суворою красою. Послухайте, про що мовчить Північ? Про що мріє? Простягнути долоні та відчутти подих вічної зими. Якими ароматами він сповнений? Звернути увагу на білу ковдру глибокого снігу, мовчання якої не схвилював жоден слід. Що відчувають гори, дивлячись на цю снігову рівнину? Які відтінки дарують їй білизні? Що відчувається в цих барвах? А що нагадують айсберґи? Як вони почувають себе в темних холодних водах Льодовитого океану? Навіщо вони мандрують?

Розповісти дітям, що сувору красу вічної зими можна передати й музикою. Так, композитор Георгій Свиридов, схвилюваний величиною та силою зимових явищ, створив чудову

музику заметілі. Запропонувати дітям послухати романс Г. В. Свиридова “Заметіль”.

Вислухати фантазії дітей, що вони відчули?

Запропонувати дітям свої враження від дива вічного царства зими передати в малюнку.

Для роботи дати пастель або кольорові крейдочки, шершавий картон синього кольору. Нагадати, що під час малювання пастеллю художник повинен бути ретельно акуратний, щоб не зіпсувати свого малюнка. Показати дітям, як пастеллю можна намалювати сніг, щоб він засяяв: спочатку намалювати крапку, а потім розтерти її пальцем.

Малювання супроводжує музика. Наприкінці заняття розглянути малюнки дітей, відчути аромат снігу, здивуватись айсберґам, захопитися сяйвом.

Повідомити дітей, що на цьому мандрівка в царство вічної зими не закінчується. До наступної подорожі необхідно буде підготуватися: розглянути ілюстрації книг про природу Крайньої Півночі й дізнатися з них – хто не боїться її суворих морозів.

30. Хто не боїться морозів

Мета:

- ✓ Показати дітям унікальну красу тварин Півночі, викликати бажання відтворювати їх у малюнку.
- ✓ Продовжувати формувати вміння дітей малювати тварин, передавати восковою крейдою різні фактури хутра.
- ✓ Виховувати в дітей повагу та любов до мудрої природи тварин.

Обладнання: виставка ілюстрацій із зображенням тварин Півночі; папір, воскові крейдочки, акварель, пензлі (№ 6, 10).

Хід: Бесіда з дітьми про природу Півночі.

- У якому краї ніколи не тане сніг?
- Чим надзвичайна природа Крайньої Півночі?
- Хто живе на Півночі?

Запропонувати дітям розглянути виставку ілюстрацій про тварин. Упізнати тварин, назвати їх, поміркувати про їхні особливості. Захопитися мудрістю природи пристосувати тварин до життя в суворому холоді.

– Природа Півночі сувора й холодна, тому тут живуть витривалі тварини.

Білий ведмідь – найбільший та найсильніший у світі хижак. Живе лише на Північному полюсі. Може сотні кілометрів пливати в льодяній воді, не одну добу йти безкрайними просторами Арктики, пересуватися з величезною швидкістю навіть відполірованим, як дзеркало, слизьким льодом. Завдяки своїм гострим кігтям він швидше за людину піднімається на найкрутіші льодяні гори. Ведмідь удвічі більший від тигра. А його новонароджене маля можна вмістити на людській долоні.

Природа Півночі подарувала свої білі фарби тваринам. Поміркувати з дітьми – чому? Ведмідь там білий, вовк – білий, лисиця – і та біла. А називають таку лисицю песцем. Розглянути, чим відрізняється песець від рудої лисиці: білим хутром, прямокутними вушками, короткою гострою мордочкою, невеликим вузьким тілом.

– На крижинах Півночі живуть тюлені й моржі. Тюлені так чудово почувають себе у воді, що навіть можуть там спати. По землі пересуваються вайлуватю. Під час відпочинку на крижині тюлені мають вигляд нерухомих ледарів. Товстий шар жиру та шкіра захищають їх від холоду. Тюлені обдаровані природою. Їх можна побачити в цирку. У цих тварин дуже виразні очі, вони здатні бачити не тільки в різних глибинах води, а й удень і вночі однаково добре. Коли тюленю боляче – він плаче, мов дитя.

У моржа дуже могутній тулуб із кінцівками, маленька голова із широкою мордою, великими щетинистими вусами; двома могутніми іклами. Шкіра моржа гола, але дуже товста та покрита складками й мозолями. Поміркувати, навіщо йому такий одяг та могутні ікла.

У тундрі живуть північні олені з красивими дугуватими рогами. Олень – гордий володар північних гір. Він добре плаває, добре ходить по снігу, утримується на крутих схилах. Його шерсть густа, довга й хвиляста, сірого кольору.

Вправа “Я – тварина”

Запитати в дітей, яка тварина їм найбільше сподобалася? Чому? Запропонувати дітям пантомімою, мімікою показати тварину, щоб інші діти її впізнали.

Згадати разом із дітьми, як називається жанр живопису, в якому художник зображує тварин. Скласти схему тварини, нагадати, як перетворити загальну схему в якусь тварину: домалювати її особливості.

Для малювання запропонувати воскові крейдочки та акварель. Показати дітям, як крейдою передати хутро тварини (гладку ворсу, кошлату, хвилясту) і складки на шкірі.

Коли діти намалюють тварину, яка сподобалася, запропонувати їм домалювати навколо неї природу Півночі, розфарбувати аквареллю. Розглянути малюнки. Звернути увагу дітей на те, як легко впізнати намальовану тварину, коли художник знає та передає її зовнішні особливості. Із яким милуванням сприймаються малюнки, коли художник із любов'ю надає тварині характер.

31. Зелене диво

Мета:

- ✓ Показати дітям красу вічнозеленого дерева, формувати вміння відтворювати його особливості в малюнку.

- ✓ Розвивати навички мазкової техніки у створенні образу пухнастої ялинки, ускладнювати мазок кількома фарбами.
- ✓ Розвивати здатність дітей відчувати й розуміти природу в її барвах, формах, ароматах.

Обладнання: І. І. Шишкін “Сосни, освітлені сонцем”, “На півночі дикій”; В. О. Черватюк “Іній”; гуаш, пензлі (№ 6), поролонові тампони, папір.

Хід: Бесіда з дітьми про дерева.

- Як змінилося життя дерев узимку? Що вони зараз відчують? Який у них настрій?
- Які дерева ніколи не скидають свого одягу?
- Як ялинка почуває себе взимку?

Розповісти дітям, що ялинка – надзвичайне дерево. І якщо уважно розглянути її, можна почути, як кожною голочкою вона розповідає історію свого життя.

– Давним-давно природа подарувала землі радість – породила перші дерева. Вони були казково красиві, їхні стовбури – стрункі, гілки щиро тяглися до сонця, а листя співало радісну пісню та дарувало зелені живі хвилі в повітрі. Серед дерев народилась і ялинка. Вона майже нічим не відрізнялася. Також раділа сонцю, грала з вітром, розкривала обійми своїх гілок дощу. А в якому захваті була вона, коли на її гілочках народжувалося нове листя! Вона виховувала його, мов маленьке дитинча й раділа його чистоті, світлості та аромату.

Одного разу щось змінилося в природі: небо стало темне, величезна хмара сховала сонце, усе навкруги ніби загрожувало щасливій зелені. Налетів холодний поривчастий вітер. Від його подиху затремтіло листя на гілочках дерев; стиснулося, наче від льодового дотику. Дереву відразу посумнішали. Вони відчули, що втрачають своє вбрання й тихо шепотіли слова прощання.

Ялинку охопив жах: вона бачила, як на очах жовтіло листя, як роняла сльози берізка, який глибокий сум оволодів велетнем – дубом.

– О земле! Допоможи мені перемогти морози, дай сили моєму листю витримати холод, вітер та залишитися зі мною назавжди!

Струнка ялинка збрала всю свою мужність, увібрала своїми коренями соковиту силу щедрої неньки-землі й цілющим потоком наповнила кожну свою клітиночку витривалістю. Листячко, трохи приголомшене та скручене від холоду, відразу зміцнішало і стало дуже цікаве: воно походило на тоненьку зелену голочку. Від нового елегантного вбрання ялинка стала ще прекраснішою. Серед білого снігу вона одна залишилася зелена. І щиро раділа своєю величною постаттю за кожну збережену голочку.

Так із кожним роком вона ставала ще пухнастішою та пишнішою. А вдячна хвоя подарувала світу цілющу духмяність. І сьогодні ялинка щедро дарує людям свою силу й навчає їх мужності, краси та великої любові до життя.

Запропонувати дітям розглянути хвойні дерева, зображені на репродукціях картин. Помилуватися їхньою красою.

І. І. Шишкін “Сосни, освітлені сонцем”

Південне сонце яскраво пронизує крони дерев промінням і створює мережаний малюнок тіней. Розглянути відтінки зеленого кольору, народжені у хвої від зустрічі з сонцем. Підібрати до них назву: смарагдовий, маслиновий, салатний, болотний, пляшковий, хакі...

Пофантазувати з дітьми, що відчуває дерево від дотику сонця? Які відносини між ними? Про що вони розмовляють? Вдихнути аромат хвої і янтарної смоли. Знайти для нього слова: смоляний, свіжий, м'який, терпкий, зігріваючий, теплий, глибокий, прохолодний тощо.

І. І. Шишкін “На півночі дикій...”

А що зараз відчуває дерево? Що бачить у своєму сні? Як сприймає сніг та ніч?

В. О. Черватюк “Іній”

Помилуватися постаттю ялинки, її красою. На що схоже її вбрання? Зробити компліменти ялинці.

Вправа “Я – ялинка”

Запропонувати дітям показати красу ялинки постаттю, мімікою, пантомімою: як зустрічається з вітром, сонцем, дощем.

Показати дітям, як можна намалювати ялинку, щоб вона залишалася пухнастою на папері: тоненька верхівка, ніби корона, під нею маленька спідниця з трьох мазочків, ще нижче – спідниця з п'ятьох мазків та велика спідниця із широких мазків унизу.

Щоб ялинка стала щаслива, можна малювати її складним мазком: набирати на пензлик дві фарби – темну і світлу.

Запропонувати дітям намалювати ялинку гушевидами фарбами, пензликами та поролоновими тампонами. Домалювати навколо неї зиму.

У кінці заняття розглянути дерева, визначити їхній характер і викласти ялинковий ліс.

32. 3 Новим роком! (колективне)

Мета:

- ✓ Показати дітям красу Новорічного свята, познайомити з його історією.
- ✓ Удосконалювати вміння дітей колективно створювати святковий плакат, комбінуючи різні техніки малювання.
- ✓ Викликати задоволення від колективної творчості.

Обладнання: музика П. І. Чайковського до балету “Лускунчик”; площинні форми ялинкових гілок та іграшок; великий аркуш ватману, гуаш, пензлі (№ 2, 6, 10), тампони, фломастери, крейдочки, пастель, вуглики.

Хід: Бесіда з дітьми про Новорічне свято.

- Чому вам подобається свято Нового року?
- Як ви гадаєте, навіщо люди святкують це свято?
- Чому саме ялинку прикрашають до свята?

- Як почуває себе ялинка у святковому одязі? Про що згадує? Чому радіє? Про що сумує?

– Символом народження Нового року стала ялинка. У цьому дереві наші предки вбачали символ вічної молодості й сили. Ялинка навіть узимку зберігає зелену хвою, тому її називали деревом життя. Давні германці вірили, що в ялинці живе дух лісу, котрий оберігає все навкруги. Ось і намагалися вони вмилостивити цей могутній дух, приносячи до неї свої дари. У Франції ялинку прикрашали посрібленими та позолоченими картоплинами. Пізніше людина, спостерігаючи крізь гілки ялинок зірки, прийшла додому і прикрасила ялинку свічками. Так з'явилася перша освітлена вогниками ялинка.

Запитати в дітей, чим вони прикрашають ялинку? Як готуються до свята?

Запропонувати дітям підготувати велику листівку – вітання з Новим роком. Познайти дітей із мистецтвом плакатного живопису.

Плакат – настінний аркуш із великими малюнками й текстом. У плакатного малюнка є свої особливості: він має бути яскравий, простий і помітний. Плакат має відразу впадати в очі. Святковий плакат поздоровляє, створює добрий настрій, викликає посмішку, прикрашає помешкання.

Плакат – настінний аркуш
із великим малюнком і текстом.

Запропонувати дітям розглянути матеріал для виготовлення плаката: великий аркуш паперу, площинні форми для ялинкових гілок, іграшок, гуаш, фломастери, пастель, крейди, вуглики, поролонові тампони, пензлі.

Пояснити завдання: на великому аркуші паперу підгрупа дітей малює велику ялинку з пухнастими гілками. Діти користуються в роботі фарбами, пензликami й тампонами. Інші діти обирають за бажанням форму та розфарбовують її: гілки ялинки – пухнастими мазками (пензликом або тампоном), новорічні іграшки прикраша-

ють декоративним розписом (пензликом, фломастерами, вугликом, крейдою).

Під час роботи звучить музика П. І. Чайковського до балету “Лускунчик”.

Після виконання індивідуальної роботи діти викладають і підклеюють гілки, іграшки на ялинку, зображену на плакаті. Разом із дітьми вихователь міркує: якими словами привітати зі святом, де їх розташувати на плакаті і якою фарбою виконати підпис.

Вихователь підписує плакат і пропонує дітям помилуватися красою колективного дива. Запитати в дітей, пофантазувати, як плакат змінить настрої батьків, які почуття викличе.

Розповісти дітям, що звичай дарувати подарунки під Новий рік із побажаннями удачі та щастя було започатковано дуже давно давніми римлянами. Саме тоді почали складатися й перші прикмети. Вважалося, наприклад, що який буде перший день, такий буде і весь рік. Тому на Новий рік усі веселяться. Побажати дітям весело зустріти Новий рік.

33. Новорічна казка

Мета:

- ✓ Продовжити знайомити дітей із героями новорічної казки, викликати бажання передавати в малюнку їхні особливості.
- ✓ Розвивати навички малювання з різними технологіями.
- ✓ Виховувати віру в дива.

Обладнання: виставки ілюстрацій, малюнків із зображенням Діда Мороза, Снігуроньки, Санта-Клауса, Сніговика...; музика П. І. Чайковського до балету “Лускунчик”; гуаш, олівці, фломастери, пастель, крейдочки, пензлі (№ 2, 6), тампони, папір.

Хід: Бесіда з дітьми про святкування Нового року.

- Що найбільше вам подобається в Новорічному святі?
- З якими новорічними дивами ви зустрічалися?
- Як ви гадаєте, який характер у Діда Мороза? А у Снігуроньки?

Запропонувати дітям зустрітися з героями новорічної казки. Представити виставку ілюстрацій, листівок, плакатів із зображенням Діда Мороза, Снігуроньки, Сніговика. Зустріти улюблених героїв оплесками. Розглянути їх. Запитати, що дітям найбільше подобається в їхньому вигляді?

Розповісти дітям, що Мороз – справжній дідусь-богатыр, який сковує воду й землю залізними морозами. Він живе в лісі в льодяній хатині. Кожному мандрівнику, який заглянув до нього, він задає загадку. Тому, хто відгадає, дарує подарунки.

Розглянути з дітьми, як одягнений Дід Мороз: (синя) червона довга шуба з великим коміром, хутрові (сині) червоні рукавиці, (сині) червоні штани, валянки. На Новий рік приходять пішки або приїжджає на санях із лісними тваринками та онучкою Снігуркою. Привозить у мішку подарунки, складає їх під ялинку. Грає разом із дітьми.

Розповісти дітям, що до дітей інших країн на свято приходять Санта-Клаус. Розглянути, чим він відрізняється від Діда Мороза: дуже червоне обличчя, коротенькі білі вуса, акуратна маленька борідка, круглі окуляри, одягнений у червону коротку шубу з білим хутряним оздобленням, на голові червоний ковпак із білим помпончиком, червоні рукавиці, червоні штани, на ногах чоботи. Приїздить повітрям на оленях, у будинок потрапляє через димохід. Подарунки кладе в панчохи, шкарпетки, черевики.

Снігурка суто слов'янський казковий персонаж. Це – онучка Мороза. Вона не такого крутого норову, як дід. Лагідна й добра дівчина. Коли ходить лісом – білки, зайці та інші лісові малюки в неї шукають захисту.

На Новий рік разом із Морозом приходять до дітей і дарують їм подарунки. У неї красиве обличчя, довга біла коса, снігова довга шуба з опушкою, маленька шапочка на голові, рукавички та на ногах чобітки.

Запропонувати дітям послухати фрагмент новорічної музичної казки – композитора П. І. Чайковського до балету “Лускунчик”. Пофантазувати про новорічних героїв.

Намалювати свої фантазії. Для роботи самостійно обрати матеріал: пастель, кольорові крейдочки, воскові крейдочки, акварель, гуаш, пензлі, тампончик із поролону, олівці, фломастери.

Під час малювання звучить музика.

Після роботи розглянути малюнки дітей із новорічною казкою, вислухати коментарі художників. Запитати в дітей, як вони гадають, навіщо ці герої приходять до людей із казки? Разом із дітьми дійти висновку, що дарувати людям радість і щастя – найкрасивіше у світі заняття. А який настрій дарують дитячі малюнки? Поаплодувати святу за натхнення.

34. Різдвяна ніч

Мета:

- ✓ Познайти дітей зі святковими традиціями Різдва, показати дітям красу любові в природі та мистецтві.
- ✓ Викликати бажання передавати свої почуття в малюнку, поєднуючи техніку малювання аквареллю й восковими крейдочками.
- ✓ Розвивати творчу уяву в сприйнятті живопису та музики.

Обладнання: С. І. Фесенко “Зимова фантазія. Місячний світанок”; Л. Бетховен “Місячна соната”; папір, акварель, пензлі (№ 10), воскові крейдочки.

Хід: Бесіда з дітьми:

- Які почуття у вас викликають Новорічні свята?
- Що найбільше запам'яталося зі святкування Нового року?
- Що ви знаєте про свято Різдва?

Розповісти дітям, що більше двох тисяч років тому Діва Марія народила Сина, якого назвали Ісус, що означало “Спаситель”. На небі з'явилася нова яскрава зірка і сповіщала про його народження. Світ відтоді змінився, бо просвітлилися серця людські. Ісус приніс із собою велику любов та навчив людей любити одне одного. У багатьох країнах світу ялинку наряджають саме на Різдво і цим проявляють свою віру у вічне життя Ісуса Христа.

В Україні Різдвяна ніч була завжди справжньою казкою, коли все навколо набувало чарівної сили. Під сяючими зірками зимової темряви серед білого хрусткого снігу до цього часу на Різдво лунають дзвінки колядки, сповнені любові до життя. І посміхаються люди, і дарують одне одному жарт, веселий погляд, пригощають смачними стравами та насолоджуються красою Різдвяної ночі.

Розглянути репродукцію картини українського художника **С. І. Фесенка** “**Зимова фантазія. Місячний світанок**”, помилуватися красою зимової ночі.

– Різдвяна ніч – казкова ніч. Вона повниться різними дивами. Але найбільше диво – краса природи, сповнена великої любові. Подивіться, з якими ніжними почуттями природа вкрила землю пухнастою білою ковдрою, з якою любов'ю подарувала глибокий спокійний сон. Теплими обіймами охороняє цей сон глибока темна ніч, наспівує сяючими зірками колискову пісню. Про що співають зірки? Як сприймають цю пісню білий сніг, хатинка, людина? (*Фантазування дітей*).

Музику зірок можна відчутти лише серцем. Воно здатне любити й відчувати любов навколо: у сяйві зірок, у білому снігу, у посмішці людини, навіть у маленькому вогнику свічки. (*Запалити свічку*). Серце, сповнене любові, здатне розмовляти чудовою мовою музики.

Запропонувати дітям послухати твір Л. Бетховена “Місячна соната”. Створити романтичну казку навколо: темрява студії, велике зображення зимової ночі на стіні, сяюча свічка та звуки музики.

Дати дітям можливість насолодитися красою ночі.

Вислухати їхні фантазії. Перед “поверненням” до студії відкрити дітям таємницю: усе, що нас оточує у світі, наділено любов’ю. Маленька свічка згорає, щоб подарувати нам радість. Вона віддає все своє тепло. Велике сонце з любов’ю дарує своє світло всьому світу. Від його проміння радіють квіти, птахи, трави, гори, моря, люди. А коли все живе засинає, свою пісню любові співають зорі. Різдвяна ніч із сяючим місяцем, музикою зір і колядками жартівливих людей – справжній гімн Любові на землі.

Запропонувати дітям виразити свої фантазії та почуття від краси й казковості Різдва в малюнку.

Нагадати дітям про поєднання технік воскової крейди та акварелі. Спочатку малюють воскові крейди (наприклад: сяючі зірки, місяць, що посміхається, хатинку під пухнастою сніговою шапкою, тоненький струмок теплого диму, затишне світло віконця, білі замети на снігу тощо). Потім акварельні фарби лагідно вкривають малюнок.

Наприкінці заняття помилуватися малюнками. Зробити разом із дітьми відкриття: акварель сповнена любові до воскової крейдочки. Вона лагідно обіймає кожен її слід, насолоджується її фантазіями та підкреслює її красу.

Справді, любов допомагає створювати дива! Малюнки дітей – диво!

35. Барви радості

Мета:

- ✓ Продовжувати формувати вміння дітей слухати музику і встановлювати зв'язок між музикою, настроєм та кольором.
- ✓ Удосконалювати вміння створювати кольорову палітру радості аквареллю на вологому аркуші паперу.
- ✓ Розвивати асоціативно-образне мислення.

Обладнання: Й. С. Бах “Жарт”; акварель, папір, пензлі (№ 10).

Хід: Запропонувати дітям поміркувати:

- Що таке настрій?
- Яким може бути настрій?
- Як можна виразити свою радість?

Пригадати з дітьми, як раділи герої казки К. І. Чуковського:

*І пішли вони сміятись,
Лімпопо!
Танцювати, забавлятись,
Лімпопо!
І акула Каракула
Правим оком підморгнула
І регоче, і регоче,
Наче хтось її лоскоче.
А маленькі бегемотики
Ухопились за животики
І сміються, і сміються –
Аж дерева всі трясуться.*

Переклад Г. Верд

(URL: <http://www.poetryclub.com.ua/printpoem.php?id=459842>)

Розповісти дітям, що радіти вміє все, що нас оточує: маленький олівчик, метелик, дерево, сонечко...

Пофантазувати з дітьми, як радіє сонечко: посміхається теплим промінням, стрибає сонячними зайчиками по гілках дерев, вікнах...

Від радості сонечка у всіх навколо покращується настрій: блищить сліпучо-білий сніг, сяють казкові дерева з розкритими обіймами гілок, натхненно співають птахи, щупляться на підвіконні котик, посміхаються люди. Коли радість дарується щиро, вона завжди помножується і її стає більше.

Запропонувати дітям прослухати музику Й. С. Баха. Який настрій дарує ця музика? Розповісти дітям, що вона називається “Жарт”.

Це справжній шедевр, створений німецьким композитором. Йоганн Себастьян Бах виразив свою радість музикою. І вже понад двох століть вона лунає, народжує радісний блиск в очах людей і пробуджує їхні фантазії. Цю музику навіть можна побачити, бо її звуки мають кольори.

Запропонувати дітям заплющити очі та послухати музику. Які кольори виникають на “внутрішньому екрані”? Вислухати фантазії дітей.

Запропонувати викласти палітру радості аквареллю на вологому аркуші паперу.

Після закінчення роботи розглянути палітру радості й захопитися її дивовижною привабливістю. Звернути увагу, з яких кольорів вона складається: з теплих чи холодних, яскравих чи тьмяних, глухих чи дзвінких, вільних чи напружених, важких чи легких, тривожних чи радісних. Визначити та назвати відтінки кольорів. Знайти роботи, де фарби сміються найголосніше, тихо, посміхаються. Виразити палітру радості голосним сміхом.

Поаплодувати кольоровому світу радості.

36. Маска радості

Мета:

- ✓ Показати дітям красу людської радості, встановити зв'язок між настроєм і мімікою.
- ✓ Розвивати здатність дітей передавати радість у портреті.
- ✓ Виховувати в дітей бажання дарувати свою посмішку.

Обладнання: виставка портретів радісного настрою; Й. С. Бах “Жарт”; заготовки для маски у формі овалу з намальованою зачіскою; кольорові олівці, фломастери, графітні олівці.

Хід: Запропонувати дітям послухати музику.

- Чому ви так зраділи?
- Який композитор подарував нам це музичне диво?
- Як ще можна передати радість?

Запросити дітей до імпровізації та скласти під музику Баха “Жарт” танок радості. Поаплодувати фантазіям дітей. Поміркувати разом із дітьми, який чудовий танець відбувається на обличчі, коли народжується посмішка. Розповісти, що міміка – це теж танець, але виконується він не всім тілом, а лише м’язами обличчя.

Розглянути виставку портретів. Помилуватися сяйвом людської радості. Звернути увагу одне на одного. У студії всі посміхаються. Не залишилося нікого, байдужого до радості! Посмішка людини здатна творити справжні дива. Дивлячись на радісну людину, стає радісно самому.

Вправа “Я радію”

Простежити біля дзеркала, як радість змінює обличчя. Від радості душа людини збільшується, мов сонце від тепла. Радість дарує крила, які розправляють плечі. Обличчя, мов щире море, розпливається в посмішці. Посміхаються не лише рот, а й очі, брови, щоки, підборіддя, навіть ніс. Якщо на обличчі посміхається тільки рот, а очі мовчать – це не дуже щира посмішка. Щось заважає людині зрадіти від усієї душі. Широка посмішка робить обличчя трохи ширше. Очі стають вужчі, але вони світяться сонцем. На справжні промені радості перетворюються зморшки в куточках очей. Ці зморшки щасливі, тому злітають догори, їхні куточки злегка підняті. Бровки розпливлися в посмішці над очима, вони поділяють радість. Рот роз-

плився від задоволення. Куточки його губ злетіли догори. Сліпучо прекрасною роблять посмішку зуби. Щасливі куточки рота зустрічаються з повними від щастя щоками. Від їхньої зустрічі з'являються зморшки сміху. Радість щік та губ залучає до посмішки й ніс. Він може ледь помітно посміхнутися своїми крилами, трохи підняти свій кінчик догори і вкрити свою спинку зморшками. Радість одухотворяє обличчя людини, робить його відкритим та світлим.

Під час розповіді вихователя запропонувати дітям посміхнутися, обстежити своє обличчя пальчиками: щоки, зморшки біля очей, рота. Подивитися на обличчя дитини, яка сидить поруч. Посміхнутися одне одному.

Звернути увагу дітей на підготовлені форми масок. Які відчуття вони викликають? Запропонувати дітям вибрати форму за бажанням і подарувати їй радість. Для роботи використовувати графітний олівець, кольорові олівці та фломастери. Вихователь працює разом із дітьми: малює на демонстраційній формі за мольбертом.

Після закінчення роботи розглянути, як змінилися форми. Визначити різні відтінки радості. Повідомити дітей, що вони не тільки намальовали радість, вони зробили її чарівною. Намальована маска – оберіг радості – буде завжди дарувати посмішку. І коли стане сумно, необхідно уважно подивитися на неї – і сум розвіється.

37. Зимовий жарт (підгрупове)

Мета:

- ✓ Познакомити дітей із мистецтвом карикатури.
- ✓ Формувати вміння малювати фігуру дитини в зимовому одязі тушшю й пензлем.
- ✓ Виховувати в дітей старанне ставлення до зображувальної творчості.

Обладнання: виставка карикатур Х. Бідструпа; Й. С. Бах “Жарт”; чорна туш, жорсткі пензлики, ручки з металевими перами, аркуші паперу для малювання,

папір для підготовки пензликів до малювання, рамки – коробки з-під цукерок.

Хід: Запропонувати дітям **гру “Я – художник”**. Роль ведучого гри надати дитині за бажанням. Пригадати в грі знайомі жанри живопису та декоративне мистецтво (пейзаж, натюрморт, анімалістика, портрет, декоративний розпис). Запросити дітей до виставки карикатур. Запитати: чому діти сміються? Як вони вважають, чому намальовані люди викликають посмішку? Як вдалося художнику намалювати таких кумедних людей?

Познайомити дітей із мистецтвом карикатури.

Карикатура – жанр образотворчого мистецтва, в якому зображено людей з підкресленням і перебільшенням їхніх особливих рис із метою викликати посмішку.

Слово “карикатура” надійшло з італійської мови та позначає “перебільшувати”. Французькою мовою це звучить як “шарж”.

Запропонувати дітям **вправу зі словом “карикатура”**.

- “Слово стрибає” – промовити слово по складах.
- “Шепотіння слова” – промовити тихо, “по секрету”.
- “Здивоване слово” – промовити з інтонацією подиву.
- “Радісне слово” – голосно прокричати з інтонацією радості.

Розповісти дітям, що найчастіше карикатура зустрічається в газетно-журнальній графіці, а також у сатиричному живописі, у плакаті та пластиці.

Художник, який малює карикатури, називається карикатуристом. Карикатуристів ніде не готують. Ними народжуються.

Звернути увагу дітей на малюнки. Розповісти, що ці карикатури створено датським художником Херлуфом Бідstrupом. У ньому

чудово сполучаються талант літератора й живописця, журналіста й художника, психолога й філософа. Він добре розуміє та відчуває людей і малюнком може відтворити те, що можливо виразити лише словами. Помилуватися, з якою любов'ю, тонким знанням людини та гумором Бідstrup створював свої малюнки. Жодної зайвої рисочки! Про себе художник згадує, що малював із дитинства олівцем, крейдою, навіть пальцем у повітрі виводив різні фігури, засинаючи вечорами в ліжку.

Запропонувати дітям створити веселі малюнки. Розглянути матеріал для малювання: чорну туш, широкі пензлі й ручки з пером. Нагадати дітям, як вони цим матеріалом малювали пухнасту тваринку.

Допомогти дітям провести аналогію між пухнастою тваринкою та дитинкою, одягненою в зимовий одяг. Згадати вірші А. Л. Барто:

*...Так мене закутали,
Що не знаю, тут я?*

Розповісти, що зимовий одяг людини можна намалювати також за допомогою жорсткого пензлика й туші. А щоб він здавався пухнастим, потрібно обмакнути пензлик у туш, потім обтерти його об додатковий аркуш паперу до такого стану, поки пензлик не буде залишати після себе пухкий уривчастий слід. Підготувати пензлі до малювання.

Показати дітям, як малюється голова в шапці: коло, середина якого залишається білою. Запропонувати домалювати зимовий одяг пензлем, щоб вийшла фігура дитинки. Після цього пером намалювати обличчя, ґудзики на шубі, торочки на шарфі... Звернути увагу дітей на те, скільки місця залишилося на папері після малювання фігури. Домалювати фон пензликом (ялинка, сніговик, снігурі...) або пером (замети на землі, санчата, сніжинки...).

Малювання супроводжує знайома дітям музика Й. С. Баха "Жарт".

По закінченні роботи запропонувати дітям оформити свій малюнок у рамку – приклеїти його в коробку з-під цукерок.

38. Барви заметілі

Мета:

- ✓ Показати дітям красу природного явища – заметілі.
- ✓ Розвивати фантазію під час сприйняття музичного твору, встановити зв'язок між музикою, станом погоди й барвами.
- ✓ Розвивати здатність висловлювати свої почуття, виражати їх кольором.

Обладнання: А. Вівальді “Зима”; акварель, пензлі (№ 10), папір різного формату.

Хід: Запитати в дітей:

- Що саме їм подобається взимку?
- Як називається явище, коли падає сніг?
- Чим відрізняється снігопад від заметілі?

Запропонувати дітям скласти імпровізовану казку про зустріч снігу з вітром. *Наприклад:*

– Біла туча, величезна, мов саме небо, застигла над землею. Відразу потемніло, наче настала ніч. Стало так тихо, що можна почути, як зітхає важка туча. Про що вона мовчить? Її величність переповнена холодним пухнастим снігом та готується подарувати свій скарб землі. Раптово налетів поривчастий вітер, збудив сплячі замети й підняв сріблястий сніг угору. Це сподобалося сніговій тучі, вона ще раз глибоко зітхнула та віддала землі свій зимовий пух. Його жваво відразу підхопив вітер і закружляв у танці заметілі!

Запропонувати дітям послухати музику А. Вівальді, пісню скрипки про зимовий танець заметілі, звуки якої плывуть заметами, вітром зриваються до неба та приймають щедрий його дарунок.

Запитати в дітей про подібність музики до заметілі. Запропонувати під музику відобразити заметіль у жестах, міміці, танці, пісні.

Розглянути музику А. Вівальді “Зима” на “внутрішньому екрані”. Викласти фарби заметілі на вологому папері під музичний супровід. Розглянути палітру заметілі, визначити її кольори та відтінки, настрої, характер. Висловити здивування дитячим фантазіям і творчості. Повідомити дітей про зустріч із відтвореними барвами заметілі на наступному занятті.

39. Сніжна зима

Мета:

- ✓ Показати дітям красу природи взимку.
- ✓ Викликати бажання малювати зимовий пейзаж гуашшю.
- ✓ Розвивати почуттєве сприйняття живопису та музики.

Обладнання: І. Е. Грабар “Лютнева лазур”, А. О. Пластов “Перший сніг”, С. Л. Боровський “Зимова сивина”; П. І. Чайковський симфонія № 1 “Зимові мрії”; палітри заметілі, виконані дітьми на попередньому занятті; гуаш, пензлі круглі і плоскі, поролонові тампони.

Хід: Бесіда про зиму:

- Яка зимова погода вам подобається найбільше?
- Що відчувають дерева зимою?
- Які відтінки білого кольору можна зустріти взимку на снігу?

Запросити дітей помилуватися красунею зимою. Розглянути репродукції.

О. А. Пластов “Перший сніг”

– Як важко всидіти дома, коли за вікном тихо падає сніг! Щоб насолодитися снігопадом, ми вийшли з хати й завмерли від зимової краси. Сніжний пух легко кружляв у повітрі та наповнював його казковістю й надзвичайною тишею.

Запропонувати дітям послухати, як падає сніг, підставити долоні, уявити, як опускається сніжинка. Запитати про відчуття.

*За вікном летять сніжинки
На дерева і будинки,
На мости і ліхтарі,
На дороги і двори.
Все довкола біле-біле,
Снігопад дарує диво:
Він пухнастим покривалом
Землю ніжно укриває.*

О. Прокопчук

(URL: <http://doshkolenok.kiev.ua/stihi-pro-novyj-god/309-zumovi-virshi.html>)

І. Е. Грабар “Лютнева лазур”

Запропонувати дітям запросити своїх фантазерів у цей зимовий сонячний день пробігтися білим покривалом. Що діти чують під ногами? Про що поскрипує сніг? Подивитися вгору та помилуватися сонячним зимовим небом. Вдихнути зимовий аромат. Чим пахне повітря? Що відчувають щоки й ніс?

С. Л. Боровський “Зимова сивина”

– У яку казкову красу одягла землю зима! Яке чудове вбрання подарувала деревам та кущам! Кожна гілочка на дереві втримує снігове мереживо і насолоджується його витонченою красою. Дерева, ніби зачаровані цією сріблястою нагородою, стоять нерухомі, щоб не втратити щедрий подарунок зими.

Послухати, про що мовчать дерева? Як вони почувають себе під снігом? Про що мріють?

Запропонувати дітям прослухати симфонію № 1 П. І. Чайковського “Зимові мрії”. Під час слухання заплющити очі й на “внутрішньому екрані” побачити музику. Запропонувати дітям передати свої почуття та настрої на малюнку. Звернути увагу на художній матеріал. Нагадати, як можна намалювати сніжинки пензликом, маленькими

швидкими мазками, крапками за допомогою кінця дерев'яної суkenочки, поролоновим тампоном, пальчиком.

Привітати свій малюнок із попереднього заняття по-смішкою і попрохати його бути фоном для зимового пейзажу.

Малювання супроводжує музика П. І. Чайковського.

У кінці заняття розглянути малюнки дітей, помилуватися зимовими пейзажами, відчутти запах снігу, тріскучий мороз і пухнастість заметів.

40. Лисичка-сестричка і сірий вовк

Мета:

- ✓ Розвивати вміння дітей розуміти та відчувати характер героїв казки, сприймати народну мудрість.
- ✓ Викликати бажання малювати за сюжетом казки, передавати особливості героїв казки в малюнку.
- ✓ Розвивати творчу уяву: формувати вміння перетілюватися, входити в образ.

Обладнання: галерея ілюстрацій до казки “Лисичка-сестричка і сірий вовк”; папір, графітні олівці, кольорові олівці, фломастери, гуаш, пензлі (№ 6).

Хід: Запросити дітей у світ казки. Розглянути ілюстрації й визначити, до якої казки вони потрапили.

- Що відбувається в цій казці?
- Які почуття у вас викликає вовк?
- Чи подобається вам лисичка?
- Як художник продемонстрував характер героїв у малюнку?

Вправа “Я – герой казки”

Запропонувати дітям перетворитися на артистів та показати лисичку: її гнучку поставу, легку ходу, вишукані жести й манери, хитро-мудрість у міміці.

Розглянути себе в дзеркалі, як змінилася зовнішність. Показати вовка: його нещасний голодний вигляд, сутулу поставу, втомлену ходу, простакуваті манери, прителепуватий погляд.

Запитати в дітей, як вони почувають себе в цьому образі.

Поаплодувати артистичності дітей. Поміркувати з дітьми про схожість казкових тварин із людьми. Зробити висновок – про що навчає народна казка. Згадати, до якого жанру живопису належить малювання тварин.

Запропонувати дітям згадати схему тварини та намалювати її графітним олівцем із подальшим домальовуванням і розфарбовуванням кольоровими олівцями та фломастерами. Заохочувати дітей передати в малюнку характер героїв казки й епізод, який найбільше подобається.

Звернути увагу, що герой казки на білому аркуші паперу має дуже самотній вигляд. Запропонувати дітям домалювати фарбами фон, згідно з епізодом. Передати особливості зимового лісу, селянських хатинок тощо.

У кінці заняття розглянути малюнки дітей, здивуватися характеру намальованих героїв. Зробити книжку з ілюстрацій-малюнків за казкою “Лисичка-сестричка і сірий вовк” та подарувати її дітям середнього дошкільного віку.

41. Зустріч із васильківською майолікою

Мета:

- ✓ Ознайомити з історією васильківського художнього промислу, його характерними особливостями.
- ✓ Учити прикрашати площинну форму посуду рослинним орнаментом із ліній, мазків, крапок.
- ✓ Виховувати художній смак.

Обладнання: виставка виробів васильківського посуду, ілюстрацій; площинні форми посуду; гуаш, пензлі.

Хід: Запитати в дітей:

- Який вид мистецтва прикрашає побут людини казковим розписом?
- Навіщо людина оточує себе візерунками?

Запросити дітей до виставки виробів народної творчості – васильківської майоліки. Милування її виробами.

– Що за диво перед нами? Горщики і макітри, миски і тарілки, глечики і куманці, чашки і чайники, цукорниці – таке розмаїття посуду, прикрашеного візерунками із квітів, ягід, листя! Це диво називається васильківська кераміка, або майоліка.

Майолікою називається кераміка із випаленої глини та розписана спеціальною глазур'ю. У цього декоративного мистецтва дуже давня історія. Майоліку використовували ще в Єгипті до нової ери. Вона була популярною в Київській Русі. Минуло багато часу, а мистецтво давнини розквітає сьогодні в українському посуді. Шанують в Україні васильківську майоліку, яку виробляють у місті Васильків Київської області. Васильківська майоліка проста за формою, екологічно чиста, бо виготовляється з місцевих природних матеріалів. Вона декорується кольоровими глинами і розписується привабливими кольорами.

На коричневому, сіро-синьому, червонуватому тлі розпускаються пишні бутони квітів, щедре листя, орнаменти темно-зеленого, рудо-жовтого, вохристого та білого кольорів.

Запропонувати дітям обрати форму і прикрасити її рослинним орнаментом за допомогою ліній, мазків, крапок, завитків. Допомогати дітям підтримувати ритм і чергування кольорів у декорі.

Розглянути прикрашені дітьми форми посуду. Дати можливість висловити свої враження від зустрічі з васильківською керамікою.

42. Яворівський розпис

Мета:

- ✓ Ознайомити з історією яворівського художнього промислу, його характерними особливостями.
- ✓ Удосконалювати технічні навички малювання пензликом у декоруванні площинної форми іграшки, створення рослинного орнаменту із ліній, мазків, крапок за допомогою жовтого, червоного, зеленого кольорів.
- ✓ Виховувати інтерес до декоративно-ужиткового мистецтва.

Обладнання: виставка яворівської дерев'яної іграшки та ілюстрацій; репродукції яворівського розпису Н. Дюг; картон у формі конструктивних іграшок (коник, метелик, пташка, півник, візочок); круглі пензлі (№ 2, 6), гуаш.

Хід: Звернути увагу дітей на виставку.

- Як можна назвати цю красу?
- Що подобається вам у декоративних іграшках?
- Чим відрізняються ці іграшки від опішнянських, косівських?

Розповісти про яворівський розпис.

– Назва цього розпису походить від села Яворів, що на Львівщині. Яворівські майстри з давніх-давен створюють яскраві орнаментальні композиції на дерев'яних меблях, скринях, різних предметах побуту (кухонні дощечки, лопатки, ложки) та декоративних виробів (вазочки, грибки, яйця-мальованки). Особливої популярності набули яворівські іграшки – коники, метелики, пташки, візочки, виготовлені з дерева і прикрашені розписом. Конструкція кожної іграшки дуже проста, але вона дозволяє рухатися, чим приваблює дорослих і забавляє дітей.

Як правило, орнамент яворівського розпису складається з рослинних та геометричних мотивів. Яворівський розпис вирізняють характерні елементи (квіти, ружі,

зірки, віночки, качечки, кривульки, цяточки, рисочки тощо) і переважно п'ять кольорів (зелений, жовтий, червоний, коричневий, білий та їхні похідні).

Запропонувати дітям обрати іграшку-заготовку і прикрасити її за мотивами яворівського розпису.

Запропонувати дітям підготувати руку до малювання. Виконати **вправу “Пензлик на прогулянці”**.

Обійняти пензлик за металевий комірць трьома пальцями.

- “Пензлик біжить” – намалювати в повітрі пряму лінію кінчиком щетинки.
- “Пензлик пливе хвилями” – намалювати в повітрі хвилясту лінію кінчиком щетинки.
- “Пензлик стрибає” – намалювати в повітрі крапки кінчиком щетинки.

Звернутися до іграшки-заготовки, обстежити її форму долонею, визначити частини форми, знайти найбільшу частину форми для основного фрагмента розпису. Обстежити інші частини форми для розташування допоміжних фрагментів розпису.

Запропонувати дітям прикрасити спочатку центр форми рослинним орнаментом, потім краї форми лініями, мазками, крапками.

Наприкінці заняття розглянути роботи дітей. Похвалити за старанно прикрашені форми іграшок та під час ігрової діяльності скласти конструкцію і пограти з нею.

43. Фантастичні звірята

Мета:

- ✓ Познакомити дітей з живописом Марії Приймаченко, викликати бажання створювати декоративний образ тварини.
- ✓ Розвивати почуття композиції та ритму в складанні рослинних та геометричних візерунків із ліній, крапок, мазків.

- ✓ Розвивати уяву під час створення декоративного образу тварини.

Обладнання: портрет М. А. Приймаченко; вернісаж репродукцій творів художниці; гуаш, пензлі (№ 2, 6).

Хід: Заняття розпочинають весела музика та виставка репродукцій М. А. Приймаченко. Бесіда з дітьми:

- Якому диву присвячено сьогоднішню зустріч?
- Чи зустрічали ви раніше таких тварин?
- Як ви гадаєте, навіщо художник намалював неіснуючих тварин?

Розповісти дітям, що всі малюнки намалювала народна художниця України Марія Приймаченко. Розглянути портрет художниці, її привітне обличчя, добрі очі, спокійний і ласкавий погляд.

– Понад усе Марія Приймаченко любила малювати. Змалечку дівчинка помічала красу навколо себе, уважно розглядала кожну квітку, комаху, травинку. Дуже рано почала малювати: одного разу прикрасила настінним барвистим розписом рідну хату, потім на прохання сусідів розмалювала їхні хати. Із часом малювала на папері. І завжди у своїх малюнках передавала красу рідної землі та свої мрії. Усе життя малювала Марія Приймаченко і створила багато художніх образів, серед яких можна побачити і щедру українську землю з барвистою природою та розписними хатинками, чудернацьких птахів, квітів, рослин, фантастичних звірят. У малюнках художниці оживає казка з блакитно-синьою чайкою, червоним коником, гороховим звіром, зеленим слоником, небувалими мавпочками, чудернацькими левами. Особливого колориту надає звірятам декоративний розпис, завдяки якому вони набули привабливості й неповторності.

Запропонувати дітям створити в уяві образи власних фантастичних звіряток, показати їх рухами тіла, відтворити їхній голос, а потім намалювати та прикрасити вільним розписом.

У кінці заняття розглянути дитячі роботи, вислухати фантазії дітей, помилуватися унікальністю небувалих звірят, розмістити малюнки на вернісажі “Свято фантазії”. Запросити дітей середнього дошкільного віку здивуватися фантазії старших дітей. Дошкільникам старшої групи надати роль мистецтвознавців – розповідати про творчість Марії Приймаченко і свої фантастичні малюнки.

44. Свято Валентина (підгрупове)

Мета:

- ✓ Познакомити дітей з історією свята Валентина, показати красу й силу людського почуття кохання.
- ✓ Познакомити з технікою гравіювання, формувати вміння прикрашати візерунками листівки способом видряпування.
- ✓ Виховувати насолоду від проявів любові до близьких людей.

Обладнання: виставка листівок-валентинок; Ф. Шопен вальс № 34; заготовки листівок, вирізані у формі серця, натерті воском та покриті червоною фарбою; металеві дротики, серветки.

Хід: Бесіда з дітьми про свято, що наближається.

- Як люди готуються до дня св. Валентина?
- Чому листівки готують у формі серця?
- Чому святкові листівки називають валентинками?

Розповісти дітям, що Валентином звали римського єпископа, який допомагав закоханим і таємно вінчав їх, порушуючи закон імператора. Коли опинився за це у в'язниці, зустрів там дочку наглядача. Сліпа дівчина ніколи не бачила сонячного світла, але сама сяjala від краси та доброти. Закоханий в'язень написав їй освідчення у своєму коханні й підписався: “Твій Валентин”. 14 лютого Валентина стратили, а сліпа красуня одержала лист із першим у своєму житті освідченням у коханні.

Згодом Валентина проголосили святим, а день його страти присвятили закоханим усього світу. Так, донині Валентин дарує радість людям, серця яких переповнює любов.

Запитати в дітей: любов до кого живе в їхніх серцях, хто найбільше любить їх, для кого вони готуватимуть валентинчики?

Розглянути разом із дітьми святкові листівки.

– Ці яскраві листівки на Валентинів день переповнюють пошту, як у ніяке інше свято, за винятком Різдва. Летять щасливі пташки кохання по всьому світу та дарують людям посмішку. І як не зрадіти та не посміхнутися, коли тримаєш в руках щире диво – кольорове серце, увітчане трояндами, мереживом, голубами й Купідоном.

Людська фантазія не знає меж у прикрашанні валентинок. У кожного серця лунає своя пісня кохання. Її візерунки торкаються листівок та залишають чарівний слід. Тоненькі лінії, хвилі, квіти, листя, крапочки гармонійно поєднуються в декоративне признание і своїми кольорами говорять: “Я люблю тебе!”.

Звернути увагу дітей на валентинки, виконані в техніці “граттаж”. Познайомити дітей із цією технікою.

Гравіювання – це дуже цікава техніка живопису, яка виконується фарбами, змішаними із бджолиним воском. У давнину такими барвами прикрашали палаци, розтоплювали вогнем віск і малюнок залишався глибоко в стінах. Для прикрашання листівок можна використати простіший спосіб.

Запропонувати дітям форми валентинок, підготовлені для їхнього розпису. Розглянути їх. Розповісти, що вони виготовлені з різнокольорового картону (коробки з-під цукерок): спочатку вирізано форму серця, потім ретельно натерто восковою свічкою та покрито кількома шарами червоної туші. Поверхня листівки рівно затонована. Тонкий металевий дротик здатний малювати на ній видряпуванням і залишати після себе різнокольоровий слід.

Запропонувати дітям обрати форму та прикрасити її візерунками через видряпування металевим дротиком.

Граттаж – техніка малювання видряпуванням на папері, натертому воском і покритому фарбою.

Роботу дітей супроводжує вальс № 34 Фредерика Шопена.

По закінченні малювання здивуватися, якими різнокольоровими та яскравими візерунками спалахнули святкові валентинки! Помилуватися їхньою мережаною красою. Розповісти дітям, що їхні візерунки не тільки прикрасили листівки, а й наділили їх доброю силою любові. Запропонувати дітям перекласти мову декору на слова. Повідомити дітей, що чекати свого часу для вітання валентинки будуть у царстві любові, де править квітка кохання – троянда. Вона відкриє їм свої таємниці і подарує духмяність квітів.

Запропонувати дітям прикрасити куц кімнатної троянди валентинками. Помилуватися та виразити свої враження від створеної краси.

Повідомити, що на святкуванні дня Валентина діти одержать від Троянди свої валентинки й подарують їх своїм близьким.

45. Барви запаху

Мета:

- ✓ Познайти дітей із дивовижним світом запахів, викликати естетичну насолоду.
- ✓ Розвивати здатність передавати барвами свої почуття від запаху.
- ✓ Розвивати фантазію та асоціативно-образне мислення під час сприйняття запахів.

Обладнання: амфора або парфумерний флакончик; скринька з дезодорованими паличками; акварель, пензлики (№ 10), папір.

Хід: Бесіда з дітьми про чудову здатність людини сприймати навколишній світ.

- Що допомагає людині сприймати велике різноманіття кольорів?
- Як людина сприймає шелест листя, плеск хвиль, усе багатство звуків навколишнього світу?
- Навіщо людині потрібний ніс?

Поміркувати разом із дітьми про обов'язки носа: дихати, очищувати, зігрівати чи охолоджувати повітря, розпізнавати запахи.

Розповісти дітям, що здатність сприймати запахи називається нюхом. Нюх – дуже тонке відчуття. У деяких тварин воно розвинуто дуже сильно: наприклад, собака здатний розпізнати понад 100 000 запахів.

Поміркувати разом із дітьми про важливість нюху для людини і присвятити славетному герою Нюху імпровізований урочистий вірш-оду: “О, Нюху! Ти зустрічаєшся..., ти розпізнаєш..., ти допомагаєш...”, у якій визначити, що за допомогою нюху ми сприймаємо їжу, яка смачно пахне, і в нас збуджується апетит, а запах зіпсованої їжі попереджує нас та викликає відразу. Запахи диму попереджують про небезпеку.

Розповісти дітям, що з давніх-давен люди намагались оточити себе приємними запахами. Із глибини віків дійшли до нас перші ароматичні речовини, що зберегли свої пахощі в саркофагах єгипетських фараонів. У Давніх Афінах кожна красуня знала, що руки мусять пахнути м'ятою, а обличчя – пальмовою олією. Країни Сходу й досі дивують увесь світ секретами виготовлення різних ароматичних паличок із сандалового дерева, духмяної смоли, висушених пелюсток квітів.

Запросити до студії гостю – старовинну амфору (або парфумерний флакончик). Привітатися з нею, розглянути її.

– Ця невеличка посудинка з тоненькою високою шийкою прибула зі Сходу. Її ім'я – амфора. Життя амфорі подарувала людина. Виготовили її для того, щоб вона зберегла

в собі насолоду духмяного дива. Подивіться на її граціозну форму, тоненьку таємничу шийку, щедре серце – тулуб. Усім своїм виглядом вона розповідає, з якою любов'ю зберігає духмянний скарб. Послухайте її.

– Те, що знаходиться в моєму серці, називають ефірною олією. Це справжнє диво! Воно виникло від зустрічі квітів із водяною парою. Народити аромат допоміг майстер – парфумер. Його науку й мистецтво називають парфумерією. О! Це справжня музика пахоців. Парфумер фантазує, поєднуючи різні аромати, мов композитор звуки. І від його натхнення народжується диво! Квітка стала незримою, але придбала здатність літати, викликати посмішку, збуджувати фантазію, проникати в саме серце та дарувати насолоду. Як добрий джин, вона зараз спить і чекає свого часу.

Та коли я щиро подарую її світу, все навкруги наповниться дивним ароматом. Він буде легко літати в повітрі та своєю духмяною мовою співати про квіти, небо та сонце!

Запропонувати дітям зустрітися із запахом. Відкрити скриньку й продемонструвати дітям дезодоровані палички. Розповісти, що на їхніх пухких подушечках розміщується краплинка ароматичного масла. Показати, як можна насолоджуватися ароматом: не підносити близько до носа. Необхідно привести паличку в легкий рух перед обличчям, заплющити очі й, трохи піднявши підборіддя, глибоко вдихнути в себе запах, який залишився в повітрі. Розглянути на “внутрішньому екрані” його кольори.

Запропонувати дітям привітатися з духмяною паличкою, зустрітися з ароматом.

Виразити свої враження мімікою, жестами, компліментом. Знайти слова, схожі із запахом: *терпкий, солодкий, легкий, приємний, пряний, свіжий, димний, холодний, теплий, ранковий, квітковий, фруктовий, смолистий, гіркий, зігріваючий, м'який, глибокий, прохолодний, медовий, екзотичний, ніжний* тощо.

Запросити дітей пофантазувати з пахощами та відчути їхні кольори. Викласти барви запаху акварельними фарбами на вологий аркуш паперу.

Наприкінці заняття розглянути кольорові фантазії дітей, переповнені ароматом. Поаплодувати співдружності парфумерії й живопису. Повідомити дітей про використання палітри запаху на наступному занятті.

46. Мрії лаванди (підгрупове)

Мета:

- ✓ Показати дітям красу та таємничу силу квітки, викликати естетичну насолоду.
- ✓ Розвивати фантазію під час сприйняття природи й відображення характеру лаванди за допомогою різних виразних засобів.
- ✓ Розвивати індивідуальний світогляд.

Обладнання: І. І. Левітан “Нічні фіалки й незабудки”; В. А. Моцарт “Скрипкова соната”; ваза із квітами сухої лаванди; чорна туш, пера, гуаш, ганчіркові тампони, пензлі (№ 6).

Хід: Бесіда з дітьми:

- Як називається здатність сприймати запахи?
- Звідки бере майстер запахи для парфумерії?
- Навіщо потрібні приємні запахи?

Розповісти дітям, що запах може змінити настрій людини, покращити її самопочуття, поліпшити працездатність.

Так, аромати розмарину заспокоюють людину, пахощі лимона – збуджують, надають сил, а запах моря зменшує почуття тривоги та неспокою. Коли володієш таємницею аромату, можеш зробити справжнє диво.

Запропонувати дітям розглянути репродукцію картини **І. І. Левітана “Нічні фіалки й незабудки”**.

– Який ліричний натюрморт! Фіалки пригадують, як допомогли бідному юнакові. Вам цікаво дізнатися, про що вони посміхаються?

До однієї красуні залицялися двоє кавалерів – відомий

співак та бідний парфумер. На концерт свого суперника парфумер приніс великий кошик фіалок та поставив на кришку рояля. Співак не зумів взяти жодної високої ноти і з ганьбою втік із будинку дівчини. Парфумер знав, що аромат фіалок здатний порушити гармонію голосу.

Кожна квітка володіє таємничою силою аромату. Запитати в дітей, чи готові вони до зустрічі з духмяною квіткою.

Запросити до студії гостю – засушену гілочку з квітами лаванди. Привітати її та запропонувати місце у вазі.

– Перед вами чудова Лаванда. Подивіться, як на тоненьких стеблах поснули блакитні квіти. Що бачать вони у своїх снах? Про що говорять їхній колір? Чому вони залишилися на стеблах?

Запропонувати дітям вдихнути повітря із запахом лаванди. Про що розповідає її аромат? Зробити компліменти лаванді.

Додати, що вона має м'який, як вітер, прохолодний, як осінь, аромат, який дарує спокій довкола. Її ароматні мрії розслабляють і дарують такий міцний сон, що комахи навіть побоюються опинитися під владою пахошців цієї квітки. З лаванди виготовляють ефірну олію та використовують її в парфумерії. Суху траву зберігають у шафі з білизною, надаючи їй приємного запаху, а людині спокійного сну. Цією квіткою наповнюють подушки саше, які ховають на ніч у ліжко для солодких снів. Мрії лаванди дарують спокій. Але про що вони?

Запропонувати дітям послухати “Скрипкову сонату” Моцарта про мрії лаванди. Вислухати фантазії дітей. Запитати в них, про що мріє квітка. Які почуття виникли до прекрасної лаванди? Запропонувати дітям показати її настрої мімікою, її характер – поставою, рухами, її голос – піснею. Підтримати фантазії дітей аплодисментами.

Запропонувати дітям намалювати натюрморт із мріями ароматної лаванди. Для роботи використати чорну туш, перо, гуаш, пензлики, малюнки з попереднього заняття “Барви запаху”.

Поміркувати, що можна намалювати пером і тушшю. Повідомити дітей, що лінія володіє виразною мовою. Продемонструвати це рухами у **вправі “Про що розповідає лінія”**.

Діти під супровід вихователя малюють вказівним пальчиком у повітрі:

- Прямая лінія – міцна, тверда, вольова;
- Хвиляста лінія – лагідна, спокійна, легка;
- Ламана лінія – оригінальна, цікава, несподівана;
- Кучерява лінія – гуморна, оптимістична, швидка;
- Крива лінія – непостійна, сумна, складна.

За допомогою певних ліній можна надати характер гілочкам лаванди. Поміркувати, чим можна намалювати квіти та листя: пензликами, ганчірковими тампончиками.

Привітатися з духмяними кольоровими аркушами й використати матеріал за бажанням. Малювання супроводжує музика В. А. Моцарта.

У кінці заняття розглянути малюнки дітей, визначити характер та мрії намальованої лаванди. Звернути увагу на те, що квітка в студії одна – лаванда, а малюнки дітей різні. Поміркувати, чому так вийшло? Дійти висновку, що натюрморт – це не копія з природи, малюнок завжди відображує відчуття художника. Кожний художник – першовідкривач. У кожного з дітей особливе бачення цієї квітки і своя неповторна виразна мова.

47. Зустріч із благородним Лавром

Мета:

- ✓ Розвивати творчу уяву під час сприйняття природи та відображення її в міміці, пантомімі, малюнку.
- ✓ Удосконалювати вміння створювати живописний натюрморт аквареллю способом примакування.
- ✓ Формувати емоційну й естетичну чуттєвість.

Обладнання: І. І. Машков “Ананаси і банани”; музика В. А. Моцарта; акварель, пензлі (№ 6), ганчіркові та поролоніві тампони, графітні олівці, фломастери.

Хід: Бесіда з дітьми про мистецтво живопису.

- Чим фотокартка відрізняється від живописної картини?
- Чому малюнки різних художників відрізняються під час малювання однієї натури?
- Що можна передати в натюрморті?

Запропонувати дітям розглянути натюрморт **І. І. Машкова “Ананаси і банани”**.

Запитати в дітей, які почуття викликає картина. Як вони гадають, що саме захоплювало художника в цій натурі? Помилуватися формами, барвами та настроєм натюрморту.

Запропонувати дітям вдихнути повітря натюрморту й насолодитися його ароматами. Зробити компліменти ананасу, бананам та апельсинам, використовуючи слова-запахи: *солодкий, духмяний, свіжий, фруктовий, теплий, насичений, легкий, приємний, ніжний* тощо. Розповісти дітям, що зображені ласощі вирощують у теплих краях, тому ми можемо називати їх екзотичними. Але іноді буває так, що незвичайне стає буденним.

Запропонувати дітям підготуватися до зустрічі з благородним гостем. Упізнати й назвати його ім'я. Надати слово гостю.

– Я – благородний Лавр. Прибув до вас із теплих країн, де живе моя велика сім'я. Я завжди зелений, а значить молодий. У мого роду дуже славетна історія. З давніх-давен гілочки Лавра були символом перемоги, слави та величі. З них сплітали вінки. Мої дідусь і тато прикрашали голови богів, переможців, поетів, учених, пророків, співаків. (*Продемонструвати ілюстраціями*).

Зараз люди забули про цю традицію, а мене – потім славетної сім'ї Лаврів – зараз чекають у кожному домі. Без мене не обійдеться жодна хазяйка! Здогадуйтеся чому? (*Діалог із дітьми*).

– Вдихніть мій аромат. Що ви можете про нього сказати? Про що він вам нагадує?

Мій пряний запах та смак надають кулінарним блюдам апетитності, смакоти, духмяності, бажаності.

– З якими продуктами я зустрічаюся в блюдах?

Запропонувати дітям скласти оду благородному Лавру.

Вправа “Я – Лавр”

Передати його характер у міміці, пантомімі, поставі. Пофантазувати про те, як говорить, співає, про що мріє, що згадує, як зустрічається з друзями?

Запропонувати дітям намалювати зустріч благородного Лавра із друзями – овочами. Для роботи дати акварельні фарби, пензлі, ганчіркові й поролоніві тампончики, графітний олівець, фломастери. Нагадати дітям, як працювати в техніці акварелі та створювати живописну картину способом примакування. Матеріал (пензлі, тампони) вибрати самостійно.

Уточнити послідовність роботи. Спочатку скласти ескіз графітним олівцем, потім його розфарбувати примакуванням і фломастером домалювати дрібні деталі.

Малювання супроводжує музика В. А. Моцарта.

Наприкінці заняття розглянути роботи, вислухати фантазії дітей, захопитися цікавими характерами героїв, їхнім настроєм, ароматом.

48. Барви Масниці (підгрупове)

Мета:

- ✓ Показати дітям красу вдячного прощання на прикладі народного зимового свята, викликати естетичну насолоду.
- ✓ Продовжувати формувати вміння за допомогою монотипії створювати палітру свята, передавати кольором його настрій, звуки, запахи, традиції.
- ✓ Розвивати творчу уяву.

Обладнання: Б. М. Кустодієв “Масниця”; папір, гуаш, пензлі (№ 10), чорні фломастери або туш та пера, скло.

Хід: Бесіда з дітьми про етику прощання.

- Як прощаються люди одне з одним?
- Як прощаються з людиною, до якої переповнені вдячності?
- Як люди прощаються із зимою?
- За що люди вдячні зимі?

Нагадати дітям про народну старовинну традицію проводити зиму. Розглянути репродукцію картини **Б. М. Кустодієва “Масниця”**.

Запропонувати глибоко вдихнути живописну красу й висловити свої почуття одним словом: *чудово, красиво, прекрасно, дивовижно, надзвичайно* тощо. Торкнутися оком сніжних крон дерев, ажурних дахів та куполів, сяючих ніжними барвами зими. Назвати кольори й відтінки на снігу. Поміркувати про настрої картини. Послухати голоси Масниці. Поміркувати, що може ця картина розповісти про художника, який її намалював.

Розповісти дітям, що дійсно художник Кустодієв був веселою, щирою, яскравою та доброю людиною.

Поміркувати разом із дітьми, які кольори дарує Масниця? Згадати з дітьми техніку монотипії. Запропонувати дітям викласти веселі святкові фарби на склі. Роботу дітей супроводжує розповідь вихователя.

– Яке веселе, духмяне і смачне свято Масниця! Навіть запах у нього особливий. Він пахне млинцями. Починається Масниця з першим золотистим млинцем, випеченим у печі. Його кладуть на вікно, і вся кімната змінюється від цього духмяного золота! Печуть млинці і з полуницею, і з грибами, і з медом... А коли приготують святкову страву, самі готуються до свята. Одягаються в найяскравіше вбрання, щоб веселими барвами подякувати білому снігу та сказати йому “прощавай”. Ось уже сніжною блакиттю пробігли червоні чобітки. І від яскравих різнокольорових шалей стало строкатим усе навколо.

Навіть найтихіші вулиці задзвеніли веселим сміхом. Найвеселішого й найголоснішого хлопця одягли в кожух, усадили в санки та повезли дзвінкий сміх по дорогах. Летить весела Масниця на трійці коней, бубонці дзвенять, гармонь грає, пісні лунають! Люди ходять одне до одного на гостину з піснями й ласощами. Усі образи прощаються. На площі влаштовується видовище з іграми, танцями, піснями. А насамкінець палає гарячими барвами солом'яник, навколо якого гуляли. Горить він – і всі біди зимові згорають: голод та холод. Прощавай, зимо! Поступись Весні!

Слідкувати, щоб викладені на склі фарби не підсохли. Віддрукувати зображення на папері з легким просуванням скла по аркушу. Здивуватися, як зворушилися фарби, розглянути одержані кольори й відтінки, пофантазувати, на що схожі кольорові плями. Надати тоненькими лініями їм форми (фломастером або тушшю та пером), поєднати в імпровізований сюжет.

Наприкінці заняття розглянути кольорові фантазії дітей. Звернути увагу на їхній веселий настрій, святкову духмяність і дзвінкі голоси.

Подякувати зимі та попрощатися з нею.

49. Посмішка Весни

Мета:

- ✓ Показати красу ранньої весни, викликати естетичну насолоду від сприйняття живопису й музики.
- ✓ Розвивати техніку малювання олівцем, фломастером, гуашшю у створенні портрета Весни. Удосконалювати навички декорування ворсом та деревком пензлика, пальчиком.
- ✓ Розвивати творчу уяву у відтворенні характерних рис весни в образі людини.

Обладнання: Г. Г. Чернявський “Струмок”, М. В. Нестеров “Рання весна”; А. Вівальді “Весна”; папір, гуаш, пензлі (№ 2, 6), графітні олівці, фломастери.

Хід: Бесіда з дітьми про пори року.

- Як ви дізналися, що вже прийшла весна?
- Чому після зими завжди приходиться весна?
- Які почуття викликає у вас весна?

– Ще недавно ми прокидалися ранком і раділи маленьким сніжинкам та великим кучугурам. А сьогодні ще не встигли розплющити очі, а вже почули весну: її приємну пісню у виконанні птахів, її ласкаву посмішку в сонячному промінні. Прихід весни завжди приємний.

Запропонувати дітям розглянути зображення весняних пейзажів.

Г. Г. Чернявський “Струмок”

– Скільки снігу! І повітря холодне. Вдихніть із насолодою його духмяність. Що ви відчуваєте?.. Навкруги панує ще зима, але морозу вже немає. І білі великі сніжинки, що нависли над струмком, – водянисті. Відпустіть своїх фантазерів. Спробуйте ступити в ці кучугури. Що ви відчуваєте?

Весняні дзвони

*Дзвенить на вулицях срібліль,
Неначе дзвоники: тіль-тіль.*

*Спинись, прислухайся на мить, –
На річці крига аж дзвенить.*

*Бурульки краплями дзвенять
І, мов проміння, мерехтять.*

*І дзвінко десь виводить птах,
І дзвонить вітер у гілках.*

*Весна-красна до нас іде
І за собою дзвін веде.*

*А березень спиняється
І з усіма вітається.*

*Біжать до нього діти
І просять ще дзвонити.*

М. Сингаївський

(URL: <https://mala.storinka.org/>)

М. В. Нестєров “Рання весна”

– І ось сніг остаточно розтанув. Маленький струмок перетворився на справжню річку із дзеркальною поверхнею. Умилася земля розталим снігом та поглянула в дзеркало.

- Що вона побачила?
- Що вона сказала?
- Якими словами можна висловити красу весни?

Вправа “Я – весна”

Запропонувати дітям перетворитися у весну й під музику А. Вівальді “Весна” показати її красу та настрій. Посміхнутися весною; подарувати сонячне сяйво очей, лагідні жести пестливих долонь...

Запропонувати дітям розглянути одне одного.

– У серце кожного вже ввійшла весна. Вона співає пісню чудового пробудження й дарує особливе світло очей: вони сяють щастям, натхненням, любов’ю до всього, що нас оточує. Це дивовижне світло розтоплює кришталевий лід та розквітчує чарівними барвами все навкруги. Тому зараз ваша краса – весняна.

Запропонувати дітям заплющити очі й уявити собі весну в образі дівчини. Передати свої фантазії в портреті Весни. Для роботи використати графітний олівець, фломастери, гуаш. Після малювання запропонувати дітям декорування портрета: прикрасити квітами волосся, візерунками вбрання Весни. Визначити характерні барви для весни. Заохочувати дітей виконувати декоративний розпис різними способами та матеріалами: щетинкою пензлика, деревком пензлика, пальцем. Нагадати дітям спосіб видряпування візерунка, показати, як це робити кінчиком деревка пензлика по вологій гуашевій фарбі. Малювання супроводжує музика А. Вівальді.

У кінці заняття розглянути портрети Весни. Зробити їй компліменти, присвятити вірші. Запросити Весну із натхненням пробудити землю від зимового сну.

50. Люба матуся

Мета:

- ✓ Показати дітям красу материнської любові і прояви її на обличчі, викликати естетичну насолоду від сприйняття портрета “Сікстинська Мадонна”.
- ✓ Удосконалювати вміння дітей малювати портрет своєї мами, передавати особливості її обличчя та волосся. Удосконалювати техніку малювання аквареллю а-ля прима.
- ✓ Виховувати любов до мами й повагу до материнського почуття.

Обладнання: Рафаель Санті “Сікстинська Мадонна”; Ф. Шуберт “Аве Марія”; виставка фотографій, підготовлена дітьми; акварель, палітри, пензлі, фломастери, графітні олівці, папір, рами для портретів.

Хід: Запросити дітей до міркування.

- Як ви розумієте любов?
- Навіщо потрібна любов?
- Хто любить вас найбільше? Чому ви так гадаєте?
- Кого ви любите?
- Чому матусю люблять більше, ніж інших?

Запропонувати дітям розглянути виставку фотографій мам та представити свою маму лагідними словами. Звернути увагу дітей на те, які різні обличчя, зачіски, форма й колір очей, але щось спільне єднає всіх мам. Разом із дітьми дійти висновку, що в очах мам сяє любов до своєї дитини, це почуття дарує їй лагідність погляду та ніжну посмішку.

Запропонувати дітям розглянути репродукцію картини **Рафаеля Санті “Сікстинська Мадонна”**. Запитати, чи знають діти, хто зображений? Розповісти дітям про дивовижність створення цієї картини.

– Ще з дитинства Рафаель носив у своєму серці особливе почуття до Діви Марії. Коли він заплющував

очі, то бачив її образ до витонченіших рис. Подорослішавши, він став художником і мріяв відтворити свої почуття на полотні. Але завжди його стримувала якась невпевненість. І ось настав час, коли, не спроможний більше себе стримувати, Рафаель Санті почав писати образ пресвятої Діви. Він не спав, не їв, не відчував часу, поки тривала кропітку роботу не змінив зненацька сон. І коли майстер пробудився, то був зворушений до глибини душі: його картина сяяла найніжнішим світлом, а зображення Мадонни було немов живе. Божественність її обличчя так вразила художника, що він розридався світлими сльозами. Решту свого життя на власну картину художник дивився із благоговінням.

Помилуватися красою Мадонни.

- Чи вважаєте ви Діву Марію гарною?
- Що саме робить її прекрасною?
- У чому виявляється любов Діви Марії до своєї дитини?
- Як ви гадаєте, що відчуває Марія?
- Що відчуваєте ви, дивлячись на цю картину?

Розглянути, як обережно тримає Мадонна в руках свого сина, як сяє в її очах величезна любов до своєї дитини, як висвічує обличчя щастям Всесвіту. На її обличчя материнською красою лягли спокій, благодать та велика любов до життя. Це почуття називається любов'ю матері.

*Ще в колисці немовля
Слово "мама" вимовля.
Найдорожче в світі слово
Так звучить у рідній мові:
Мати, матінка, матуся,
Мама, мамонька, мамуся!
Називаю тебе я,
Рідна ненечко моя!*

В. Гринько

(URL: <http://doshkolenok.kiev.ua/stihi-o-mame/356-virshi-pro-mamu.html>)

Після перегляду репродукції запропонувати дітям прослухати музику Ф. Шуберта “Аве Марія”. Запитати в дітей, як вони гадають, про кого ця музика? Які почуття вона дарує?

Запропонувати дітям намалювати портрет своєї матері; відтворити особливості її очей, колір волосся, зачіску, передати свої почуття до неї та вдячність за її любов.

Уточнити послідовність роботи. Спочатку виконати ескіз портрета графітним олівцем. Звернути увагу на композицію малюнка. Фломастерами обвести контури губ, очей, брів, носа. Пригадати разом із дітьми техніку малювання аквареллю, прийом а-ля прима й розфарбувати ескіз. Під час малювання волосся передати його фактуру за допомогою мазків чи ліній.

Оформити портрет у підготовлену раму. Дібрати лагідні слова для поздоровлення любшої матері зі святом. Розташувати портрети на виставці біля фотографій.

51. Чому сміються тюльпани

Мета:

- ✓ Показати дітям красу тюльпана, захопити унікальною історією квітки.
- ✓ Розвивати вміння передавати особливості та настрої тюльпанів у натюрморті технікою акварелі.
- ✓ Розвивати почуття кольору в самостійному утворенні відтінків червоної фарби.

Обладнання: Л. А. Скрипченко “Тюльпани”, В. П. Москаленко “Букет для матері”; музика у виконанні Едді Келверта “Тюльпани з Амстердама”; квіти тюльпанів; акварель, пензлі (№ 6, 10), папір, палітри.

Хід: Пригадати з дітьми весняні квіти.

- Які весняні квіти вам знайомі?
- Чим весняні квіти відрізняються від літніх, осінніх?
- Якби рослини могли говорити, що б сказали весняні квіти?

- З яким музичним інструментом можна порівняти пісню весняних квітів?

Запросити гостей студії до вази на подіум. Упізнати й назвати квіти. Звернути увагу на їхню надзвичайну красу. Що нагадає бутон квітки? В які кольори одягнені квіти? Які відтінки зустрічаються на пелюстках? Який настрій дарують квіти?

Розповісти дітям, що красу тюльпанів відтворюють художники в різних видах образотворчого мистецтва. Розглянути роботи українських живописців **Л. А. Скрипченко “Тюльпани”**, **В. П. Москаленко “Букет для матері”**.

Надати слово квітам.

– Наша батьківщина – Давня Персія. Раніше побачити нас можна було лише там у надзвичайному саду насолод – парадізі.

Яким таємничим здавалося тоді життя нам, рідкісним квітам! Щоб побачити нашу квітку, помилуватися її красою, люди пливли морями, проходили пустелі, гори. Одного разу, захоплений нашою красою, чужоземець таємно вивіз нас у Європу. Із того часу ми мандруємо по всьому світу та даруємо людям натхнення. Нам присвячують музику, складають вірші.

*Співають ранішні тумани,
Проміння дихає в вікні,
А під вікном цвітуть тюльпани,
Весняні квіти чарівні.*

В. Назарук

(URL: <https://www.facebook.com/1000076943416300/photos>)

– Другою батьківщиною для нас стала Голландія. Сьогодні барвисте море тюльпанів прикрашає землю туманів.

Як приємно вражати своєю красою! Світські дами прикрашали тюльпанами своє вбрання. Це було ознакою багатства й знатності. Нашою красою так захопилися, що почалася справжня тюльпанна лихоманка! Так, у XVII ст. в Амстердамі за три тюльпанові цибулини

рідкісного сорту віддали два кам'яних будинки! У ті далекі часи ми посідали гідне місце поряд із перлинами та алмазами. Тепер ми залишаємося символом щастя й радості.

Звернути увагу дітей на настрої квітів: як сміється їхній червоний колір різними тонами, як ніжно у своїй радості вигинають вони пелюстки. Пофантазувати, про що сміються тюльпани?

Для розвитку фантазій підключити слухання музики "Тюльпани з Амстердама".

Висловити свої фантазії та виразити їх малюнком. У процесі малювання акварельними фарбами способом а-ля прима заохочувати дітей до самостійного утворення на папері нових відтінків червоного кольору, визначити їхні особливості.

Наприклад:

<i>Колір</i>	<i>Відтінки</i>	<i>Характеристика</i>
Червоний	абрикосовий	жовто-червоний
	брусничний	густо-рожевий
	гранатовий	темно-червоний
	сунічний	рожево-червоний
	журавлинний	темно-червоний
	кораловий	світло-червоний
	малиновий	густо-червоний із фіолетовим відтінком
	персиковий	ніжно-жовто-червоний

Одержати відтінок і намалювати бутони квітів. Продемонструвати дітям мазок, що поширюється донизу, нагадуючи пелюстку квітки. Звернути увагу на те, що коли пензлик рухається донизу, потрібно поступово збільшувати натиск. Домалювати стебла та листя квітів, передати їхні особливості. Наприкінці заняття помилуватися малюнками дітей, визначити, до якого жанру вони відносяться, розпізнати нюанси настрою намальованих квітів, насолодитися їхнім ароматом.

52. Веселі тварини (колективне)

Мета:

- ✓ Познайти дітей зі здатністю тварин до циркового мистецтва.
- ✓ Продовжувати формувати вміння дітей малювати тварину, передавати її рухи, настрої, яскравий одяг. Складати з малюнків колективну композицію.
- ✓ Виховувати любов до тварин і бажання спостерігати за ними.

Обладнання: виставка ілюстрацій із зображенням тварин на арені цирку; В. Я. Шаїнський “Цирк”; арена, намальована на великому аркуші паперу; графітні олівці, гуаш, пензлі (№ 2, 6), папір.

Хід: Бесіда з дітьми про те, як вони люблять проводити вільний час із батьками.

- Чи подобається дітям цирк?
- Що найбільш подобається в циркових виставах?
- Який настрої викликають циркові тварини?

Розповісти дітям про цирк.

– Слово “цирк” походить від латинського слова “циркус”, що означає “коло”. Цирком називають приміщення з круглим манежем, куполом та амфітеатром місць для глядачів.

На манежі можна побачити танцюристів, акробатів, жонглерів, стрибунів, цікаві атракціони з дресированими тваринами.

Розглянути з дітьми виставку ілюстрацій, малюнків і фотографій. Помилуватися тваринами, їхньою майстерністю, яскравим одягом, веселим виглядом.

– Близько 100 видів тварин і птахів виводили на манеж представники знаменитої династії Дурових. Вони працювали з верблюдами та поні, гепардами та морськими левами, зебрами та слонами, собаками та мавпами,

пеліканами та голубами. Леви гойдалися над кліткою на гойдалці, сходили похилими канатами, розстелялися килимом і ставали в піраміди. Ведмеді на манежі жонглювали, займалися еквілібристикою, каталися на велосипедах і мотоциклах, на роликівих ковзанах, боксували.

Запропонувати дітям перетворитися у веселих циркових тварин і продемонструвати їхній веселий настрій на арені під музику.

Звернути увагу дітей на арену, намальовану на великому аркуші паперу.

– Арена сумує. Вона зачарована. Жодна весела тваринка не з'явиться у виставі, якщо діти не назвуть головної якості дресирувальника.

Запропонувати дітям намалювати веселу тваринку, прикрасити її цирковим одягом. Для роботи використати графітний олівець та гуашеві фарби. Нагадати дітям загальну модель і як з неї можна намалювати бажану тваринку. Звернути увагу на те, як передати рух тваринки.

Малювання супроводжує весела музика. Наприкінці роботи згадати з дітьми, як називають художника, який малює тварин. Поміркувати, що єднає анімаліста та дресирувальника. Дійти висновку, що і анімаліст, і дресирувальник добре розуміють тварин та люблять їх. Головна якість дресирувальника полягає в дружньому ставленні до тварини. Він повинен добре розуміти й відчувати тварину, зробити так, щоб виконання команд для тварини було пов'язано з відчуттям задоволення.

Повідомити дітей, що вони зняли сумні чари з арені й веселі циркові тварини мають змогу розпочинати свою виставу.

Допомогти дітям розташувати свої малюнки на "арені", розглянути їх і вислухати фантазії дітей.

Помилуватися великою, яскравою, веселою виставою тварин на цирковій арені. Поаплодувати намальованим тваринам та майстерності художників-анімалістів.

53. Коник-вогник

Мета:

- ✓ Показати дітям красу коня, його благородство й силу. Захопити дітей його зображенням у живописі та фантастичністю в міфології.
- ✓ Формувати вміння малювати коника мазками, передавати його особливості і прикрашати візерунками.
- ✓ Розвивати почуття насолоди від сприйняття та створення краси.

Обладнання: О. В. Антонов “Білі коні на березі моря”, “На світанку. У срібних росах”; Г. В. Свиридов “Трійка”; аркуші паперу різного кольору, гуаш, пензлі (№ 2, 6).

Хід: Бесіда з дітьми про тварин.

- Чому тварин називають молодшими братами людини?
- Як ви вважаєте, у чому полягає дружба між людиною і твариною?
- З якою твариною вам хотілося б подружитися? Чому?

Запросити дітей до зустрічі з тваринами. Розглянути репродукції картин **О. В. Антонова** “**Білі коні на березі моря**” та “**На світанку. У срібних росах**”. Запропонувати дітям виразити свої почуття від зображеного.

- ✓ Чому коней називають найкрасивішими тваринами?
- ✓ Що вам найбільше подобається в цих красенях?
- ✓ Як ви гадаєте, що відчують коні біля моря? Який у них настрій?
- ✓ Чим подобається коням прогулянка зеленою квітучою лукою?

Помилуватися величністю, граційністю, благородством коней. Звернути увагу на красу шиї й голови тварини. Як ласкаво вітер розвіває гриви та хвости коней.

Розповіді дітям, що кінь завжди вірно служить людині, є для неї надійним другом. Тому вдячні люди складають пісні, вірші й музику про благородство, силу та красу коня. А в легендах, казках, міфах кінь наділяється фантастичною силою і здатністю творити дива.

– З давніх-давен кінь відомий як вірний слуга сонця. Він допомагає вирощувати хліб та доглядати матусю-землю.

Просинається сонечко кожного ранку, запрягає у свій чарівний візок казково красивого коника й вирушає мандрувати небом. Оглядає землю, милується степами, дарує своє проміння полям, пестить ліси, посміхається морю. А чарівний коник мчить та палає сонячними барвами: золота грива мерехтить багряними завитками, яскраво-червоний хвіст переливається пшеничними вплетеннями проміння, боки сяють янтарем, коралами та рубінами. І стільки в ньому сили й натхнення, що скаче він вище лісу, над морями та озерами, над садами та горами. Відштовхнеться своїми тендітними ніжками із золотими підковками від пухнастої хмари, розкине золоті вогники на її перлинні щокі й летить у повітрі, легкий, мов птах, залишаючи після себе зоряно-вогневий шлейф.

Запропонувати дітям послухати музику Г. В. Свиридова "Трійка" та уявити собі коника-вогника. Розглянути його на "внутрішньому екрані", помилуватися його граціозним польотом під звуку музики.

Вправа "Я – коник"

Запропонувати дітям перетворитися на коника й передати його поставу, рухи в хореографічній фантазії.

Поаплудувати творчості дітей та запросити до майстерні. Розглянути матеріал для малювання: гуаш і пензлі. Запитати: як гадають діти, навіщо підготовлено два пензлі?

Повідомити, що сьогодні діти навчатимуться малювати коника за допомогою широких та тоненьких мазків. А допомогатимуть їм товстий і тоненький пензлики. Щоб

коник вийшов швидкий та легкий, мов вітер, запропонувати дітям вправу для руки з пензликом.

Вправа “Пензлик літає в повітрі”

- Намалювати в повітрі горизонтальні лінії.
- Намалювати в повітрі довгі хвилясті лінії.
- Намалювати в повітрі завитки.

Під час вправи слідкувати, щоб діти тримали пензлик за середину древка й рухи були вільні, легкі, довгі, широкі. Показати дітям поетапне малювання коника. Діти малюють за вихователем.

– Спочатку до роботи береться великий товстий пензлик (№ 6–10). У середині аркуша він залишає декілька горизонтальних широких мазків, щільно розташованих один до одного. Це тулуб коника. Він не повинен бути ні тоненький, ні товстий, бо це заважатиме йому швидко й легко рухатися.

Щоб намалювати гордівливий вигин шиї, товстий пензлик підіймається над тулубом та малює з одного боку його вертикальний широкий мазок. Він поєднується з тулубом і виходить куточок – груди. Потім пензлик щільними мазками потовщує шию, збільшуючи натиск, поки шия, поєднана зі спинкою, не вигнеться півколом.

Голова коника схожа на збільшену краплинку, розташовану кінчиком донизу. Намалювати її можна двома вигнутими мазками.

Ноги в коника тоненькі з привабливим вигином. Їх малюють кінчиком товстого пензлика, натиск якого збільшується в стегнах коника й від цього потовщується мазок.

Тоненький пензлик дочекався своєї черги та зараз допоможе нам прикрасити коника різнобарвними гривово, хвостиком, візерунками із тонких мазків і ліній.

Запропонувати дітям прикрасити коника фарбами, щоб він запалав, мов вогник.

Наприкінці заняття розглянути малюнки, помилуватися фантазії дітей у декоруванні коника, визначити їхній характер, настрої.

Повідомити, що в Голландії кожен рік святкують День коника. На це свято коней прикрашають квітами, вплітають в їхні гриви різнокольорові стрічки, звільняють від роботи та на святковому майдані пригощають зі срібного блюда.

54. Барви здивування

Мета:

- ✓ Продовжувати формувати вміння дітей установлювати зв'язок між настроєм і кольором. Розвивати емоційне відчуття кольору.
- ✓ Створювати палітру здивування, познайомити з відтінками фіолетового кольору, удосконалювати техніку акварелі по вологому.
- ✓ Формувати здатність сприймати явища природи як диво.

Обладнання: музика у виконанні Едді Келверта “Рожева вишня і біла квітка яблуні”; демонстраційний матеріал різних кольорів та відтінків; акварель, пензлі (№ 10), папір.

Хід: Запитати в дітей про існування дивних речей.

Повторення

- Які дива ви знаєте?
- Чи зустрічаються дива в природі?
- Як ви сприймаєте дива?
- Як називається настрій, який виникає від зустрічі з дивом?

Розповісти дітям, що почуття здивування допомагає людям не звикати до краси в природі. Сприймати як уперше весняні струмки й дивуватися їхній музиці, виявити пролісок, що проростає крізь сніг; дивуватися велетенській силі найніжнішої квітки, спостерігати, як розкриваються бруньки; милуватися народженням маленького зеленого дитинчати дерева – листячка.

Запропонувати дітям поміркувати, чи здатні дивуватися сонце, вітер, земля, птах, рос-

Казка-імпровазія

лина... Пофантазувати, як вони дивуються. Заохочувати дітей до пантоміми, жестів, висловлювання, співу. А як дивуються слова?

Розповісти про те, що будь-якому слову можна подарувати здивування. У цьому допомагає інтонація. Попросити виконати інтонаційну **вправу зі словом “диво”**.

Вимовити слово “диво”:

- зі звичайною інтонацією;
- з розчаруванням;
- зі здивуванням.

Запитати, яка інтонація їм найбільше подобається.

Запропонувати прослухати здивування музичного інструмента. Помилуватися інтонаційною виразністю труби, її музичною мовою. Розповісти, що музика називається “Рожева вишня і біла квітка яблуні”. Поміркувати, чи має здивування свої кольори. Запропонувати дітям на демонстраційному панно з метеликами кольорів спектра залишити лише ті кольори, які виражають приємне здивування, доповнити їх метеликами-відтінками. Звернути увагу дітей на фіолетовий колір, якої казковості він надає палітри здивування. Підібрати до нього відтінки, розглянути їх та дати їм назву.

Основний колір	Відтінок	Характеристика відтінку
Фіолетовий	ліловий	темний бузок
	баклажанний	темно-фіолетовий
	фіалковий	світло-фіолетовий
	чорнильний	темно-фіолетовий, кольору чорнил
	бузковий	світло-ліловий, кольору бузку

Запропонувати дітям на вологому аркуші паперу аквареллю під музику створити палітру здивування. У кінці заняття розглянути дитячі роботи.

Визначити різноманітність здивування: приємне, таємниче, натхненне, ніжне, несподіване... Пов'язати здивування з асоціаціями запаху і смаку. Повідомити дітей про використання палітри здивування в подальшому малюванні.

55. Маска здивування

Мета:

- ✓ Продовжувати формувати вміння дітей установлювати зв'язок між настроєм та мімікою; показати, як здивування змінює зовнішність людини.
- ✓ Формувати вміння передавати здивування в малюнку обличчя. Удосконалювати техніку малювання кольоровими олівцями.
- ✓ Виховувати в дітей повагу й любов до людей, бажання розуміти їхній настрій.

Обладнання: виставка портретів людей різного віку з настроєм здивування; дзеркальця; форми для малювання, кольорові олівці.

Хід: Запросити до бесіди маленьких філософів, щоб вони висловили свою точку зору.

- Що таке настрій? Яким він буває?
- Які прояви настрою можна зустріти в природі?
- Як людина виражає свій настрій?

Запропонувати дітям психогімнастичну вправу “Я дивуюся”: перед дзеркалом спостерігати, як змінюється обличчя в подиві.

Вправа “Я дивуюся”

Розглянути своє обличчя в спокійному стані:

– Це я! Мої очі сяють спокійним світлом. Мені приємно дивитися на себе, тому я посміхаюся. Моя посмішка лагідна та спокійна. Мої брови спокійно відпочивають над очима. Моє обличчя виражає лагідний спокій. (Заховати дзеркальце).

Запропонувати маленьким фантазерам порівняти свій стан спокою зі звичайними явищами життя: кожного ранку ми просинаємося, вмиваємося, одягаємося, йдемо до дитячого садка звичайнісінькою доріжкою попід кронами кленів, берізок, тополь, що просинаються від зимового сну.

– І ось одного ранку ми вийшли з дому. Холодне повітря пахло весною, але навколо земля ще не пробудилася від зимового сну. Деревя вітали нас прозорими кронами, стояли понад дорогою, мов похмурі велетні. І ось попереду між кленами щось спалахнуло жовтим яскравим світлом. Що це? На кущах, які ще вчора тихо спали під снігом, кожна гілка посміхається, вигукує, радіє світло-жовтими квітками. Їхнє лимонне, канаркове вбрання сяє святковим теплим світлом, наче духмяне сонце, простягає руки, щоб щиро обійняти нас і кричить “Доброго ранку!”. Що це? Справжнє диво! Так кожного року просинається форзиція!

Поглянути на себе в дзеркало: з яким обличчям діти зустрілися з дивом? Розглянути зміни на обличчі.

– Брови злетіли вгору й приємно вигинаються, мов котик під ласкавою долонею хазяйки. Лоб вкривається горизонтальними зморшками, ніби хвилями. Очі широко відкрилися, щоб краще роздивитися диво. Вони стали зовсім круглі, верхньої повіки майже не видно, над зницею біліє очне яблуко. Навіть рот не втримався та напіввідкрився. Яке диво!

Запропонувати дітям виставку портретів зі здивуванням. Дати можливість виразити свої емоції. Звернути увагу на те, як приємне здивування робить обличчя людей різного віку по-дитячому привабливими. Поміркувати – чому?

Розповісти дітям, що здивування – маска дитинства. У дитинстві все вперше, тому діти частіше дивуються. Із віком люди звикають до навколишнього життя й перестають сприймати його як диво. Тому дорослих так важко здивувати. Однак люди, які цінують красу навколо себе та розуміють її мову, здатні дивуватися як діти.

Запропонувати дітям заготовки для малювання: портрети з недомальованими обличчями. Обрати заготовку, подарувати їй настрій здивування. Для малювання запропонувати кольорові олівці. Звернути увагу дітей на техніку розфарбовування олівцями.

Наприкінці заняття розглянути портрети, визначити різноманітні нюанси здивування. Запропонувати завдання додому: несподівано продемонструвати свій малюнок мамі, тату, бабусі зі словами: “Я дарую тобі диво!”. При цьому уважно стежити, як змінюється обличчя дорослого.

56. Кумедний клоун

Мета:

- ✓ Показати дітям кумедність клоуна у вбранні, міміці, рухах.
- ✓ Продовжувати ознайомлення дітей із нетрадиційною технікою малювання – плямографією. Формувати вміння утворювати з різнокольорової плями образ кумедного клоуна, домальовувати його гуашшю і фломастерами.
- ✓ Розвивати творчу уяву в малюванні плямою.

Обладнання: Д. Б. Кабалевський “Клоуни”; виставка ілюстрацій, фотографій, малюнків із зображенням клоунів; рідка гуаш, пензлі (№ 6), фломастери, папір.

Хід: Бесіда з дітьми про смішне.

- Що вас може розсмішити?
- Чи сміялися ви коли-небудь усією сім'єю разом? Як це було?
- Що ви відчуваєте, коли ваші батьки разом із вами весело сміються?

Розповісти дітям, що смішити людей – це справжнє мистецтво. Деякі люди від природи володіють здатністю викликати завзятий сміх своїми словами, діями і навіть виглядом. І це зовсім їх не ображає, а навпаки – робить

їм приємність. Це покликання – дарувати людям веселий настрій. Найталановитіші весельчаки виходять на арену цирку, і тоді сміються всі разом сотні людей.

Розглянути з дітьми виставку ілюстрацій. Посміятися. Запитати – хто це? Впізнати та назвати знайомих клоунів. Звернути увагу на Юрія Нікуліна. Розповісти дітям, що ця добра талановита людина зі щирою душею знайома людям багатьох країн світу. Нікуліна люблять діти, їхні бабусі, дідусі, мами й тата.

Помилуватися виглядом клоунів. Поміркувати разом із дітьми, що робить їх такими кумедними. Знайти смішне в одязі, взутті, головному вбранні, поставі, зачісці, міміці.

Вправа “Я – клоун”

Запропонувати дітям перетворитися в кумедних клоунів, викликати посмішки та сміх навколо себе. Заохочувати дітей під веселу музику кумедно рухатися, робити смішне обличчя. Нагородити дітей аплодисментами й завзятим веселим сміхом.

Розглянути з дітьми матеріал для малювання та повідомити, що допомагати малювати сьогодні дітям буде кумедна пляма. Познайомити дітей із плямографією – нетрадиційним малюванням рідкою фарбою. Запропонувати поставити на своєму папері посередині аркуша пляму із яскравих веселих кольорів. Потім скласти аркуш удвоє, розгладити за згином долонями й розвернути. Дії супроводжувати імпровізованою казкою.

**Плямографія –
малювання
за допомогою плями.**

– Жили собі фарби. Вони були дуже веселі, яскраві, радісні та мріяли подарувати свою радість світу, почути завзятий сміх навколо себе. Але життя їхнє проходило спокійно й тихо в рідному будиночку – маленькій баночці. Одного ранку двері їхнього дому відчинилися – до них завітав старий добрий друг пензлик та запросив фарби до прогулянки. Просяяла жовта фарба ласкавою посміш-

кою й вихлюпнулася плямою на середину білого поля. За нею зареготала червона фарба та через мить біля них опинилася духмяна зелень. Це було справжнє свято! Кольорові плями замислили перетворитися в клоуна й подарувати сміх своєю кумедною виставою, тому попрохали аркуш скластися вдвоє. А коли відкриється завіса – розпочнеться весела вистава.

Для плямографії потрібно використовувати рідку насичену фарбу.

Запропонувати дітям розкрити аркуші та розглянути відбиток плями, домалювати фломастером і пензликом пляму так, щоб вийшов клоун (руки, гудзики на одязі, черевики, обличчя з кольоровим волоссям...). Намалювати його здивування.

Після малювання розглянути клоунів, вислухати фантазії авторів про своїх героїв, придумати їм кумедні імена, посміятися їхній веселій виставі.

57. Щасливе дерево

Мета:

- ✓ Показати дітям красу дерева в різні пори року, розвивати вміння відчувати його настрій весною.
- ✓ Удосконалювати вміння передавати характер і настрої дерева, сполучати техніку малювання тушшю та гуашшю, познайомити зі складним мазком – “плиском”.
- ✓ Виховувати естетичну насолоду від сприйняття гармонії в природі.

Обладнання: І. С. Остроухов “Золота осінь”, К. Коро “Порив вітру”; І. І. Шишкін “На півночі дикій”; Сен-Санс “Лебідь”; малюнки із заняття “Барви здивування”; чорна туш, біла та різнокольорова гуаш, пензлі.

Хід: Бесіда з дітьми:

- Чи відчуваєте ви себе щасливими?
- Яку людину можна назвати щасливою?
- Чи може бути щасливою тварина? Рослина?
- Чи є прояви щастя в природі: у неба, землі, моря...?

Запропонувати дітям простежити, як змінюється “емоційний стан” дерева протягом року. Розглянути репродукції картин.

І. С. Остроухов “Золота осінь”

Помилуватися красою осіннього дерева.

– Що відчуває дерево восени? Який у нього настрій? Чому воно сумує? Як прощається зі своїм листям?

К. Коро “Порив вітру”

– Що сталося з деревом пізньої осені? Навіщо вітер знімає останнє листя? Що відчуває дерево? Який у нього настрій?

І. І. Шишкін “На півночі дикій”

– Що відбувається з деревом узимку? Як почуває себе дерево під снігом? Що бачить у своєму сні? Який настрій у зимового дерева?

Поміркувати разом із деревом, що відбувається з ним весною? Як воно прокидається від зимового сну? Що відчуває?

Запропонувати дітям послухати музику Сен-Санса “Лебідь” і уявити собі пробудження дерева. Передати його в психогімнастиці.

Вправа “Я – дерево”

– Я – дерево. Я стою в лісі, до якого вже завітала весна. Мої ноги – великі міцні корені. Вони заглиблені в приємну прохолодну землю та утопають у новонародженій м'якій духмяній траві. Моє тіло – гладкий міцний стовбур дерева. Мої руки – великі гілки. Вони підіймаються долонями до неба. Я відчуваю небесне склепіння, сонячне тепло, я вдихаю його

в себе й повільно просинаюся. Сонячне тепло нуртує по всьому моєму тілу: великих та малих гілках, стовбуру – і пробуджує їх від солодкого зимового сну. Я – дерево. Я розплющую свої зелені очі та ласкаво посміхаюся сонцю, землі, небу. Я дивуюся легкому вітерцю, який грається з моїм листям і сильному вітру, який розгойдує мої гілки. Я – щасливе дерево. Я вмиваюся промінням дощу, розправляю свої гілки та посміхаюся всьому, що мене оточує. Від щастя я вкриваюся квітами і своєю ніжною барвистою духмяністю кружляю в повітрі, мов легкий метелик.

Запропонувати дітям під музику показати щасливе дерево в хореографічній імпрровізації. Заохочувати дітей передавати настрій щасливого здивування мімікою, пантомімою.

Повідомити дітей, що вже прокинулося сонце та барвами здивування розфарбувало небо. Розглянути малюнки із заняття “Барви здивування”. Запропонувати дітям використати ці аркуші як фон для малювання щасливого дерева.

– На здивованому барвистому небі просинається за допомогою туші й пензлика дерево. Щасливий стовбур щиро розкрив обійми великих гілок, десятки тоненьких гілочок граються з вітром і посміхаються сонцю.

У малюванні дерева працювати над умінням дітей проводити тоненькі лінії гілок кінчиком пензлика, надавати характер дереву за допомогою кривизни стовбура та гілля.

На допомогу туші прийшла гуаш: біла, червона, жовта, синя, зелена й широкий синтетичний пензлик. Вони вирішили прикрасити дерево квітами щастя.

Показати дітям прийом малювання складного мазка “плиском”. На широкий пензлик набирається дві фарби (біла й червона, біла й жовта, біла й синя, біла й зелена) або три фарби (червона, синя та біла; червона, жовта та біла...). Пензлик “плиском” лягає на аркуш і рухається по колу, поки не залишить слід квітки-кулі. Запропонувати дітям прикрасити дерево барвистими весняними квітами.

Наприкінці заняття розглянути щасливі дерева, кольори їхніх квітів. Запитати в дітей, який настрій подарувала їм творчість. Нагадати, що це щастя називають натхненням. Поаплодувати натхненню дітей.

58. Про що мріють гори

Мета:

- ✓ Показати дітям красу гір у живописі М. К. Реріха, викликати натхнення від прекрасного в природі й мистецтві.
- ✓ Удосконалювати вміння дітей передавати свої відчуття в малюванні гір пастеллю, крейдою, вугликом. Удосконалювати навички розтушовування пальцем.
- ✓ Розвивати почуття єдності з природою, бажання милуватися гармонією її краси.

Обладнання: М. К. Реріх “Гімалаї (Різнобарв’я снігів)”, “Гімалаї (Рожева скеля)”, “Канченджунга”, “Шлях на Кайлас”; А. І. Хачатурян, музика до балету “Гаяне”; шершавий тонований папір різних кольорів, пастель, кольорові крейдочки, вуглики, серветки для рук.

Хід: Бесіда з дітьми про красу природи.

- Що ви вважаєте найкрасивішим у природі?
- Що ви відчуваєте, коли бачите красу?
- У яких куточках природи ви мрієте побувати?

– Гори – одне з найкрасивіших творінь природи. Велично та грандіозно вони піднімаються над морями й полями. Своїми шпильями гори уходять високо в небо та сяють в обіймах хмар. Про що вони мріють?

Запросити дітей до зустрічі з горами.

М. К. Реріх “Гімалаї (Різнобарв’я снігів)”

Помилуватися різнобарвною красою Гімалаїв. Запропонувати дітям назвати кольори гір. Послухати, про що розмовляють велетні.

М. К. Реріх “Гімалаї (Рожева скеля)”

– Хто подарував горі рожевий колір? Як відчуває себе рожева скеля? Про що вона розмовляє з небом, вітром? Про що мріє рожева скеля Гімалаїв?

М. К. Реріх “Шлях на Кайлас”

– Що нагадують вам ці гори? Хто подарував їм блакитний колір? Чим пахне повітря гір? Як звучать блакитні гори?

М. К. Реріх “Канченджунга”

– Як зустрілися гори з хмарами? Про що розмовляють?

Запропонувати маленьким фантазерам постояти на шпилі гори, вдихнути повітря, відчути вітер на обличчі, послухати пісню гір, стрибнути з гори на пухнасту хмару й відчути, як приємно вона обіймає тіло. Розповісти про свої відчуття.

Дійти висновку, що дітям вдалося відчути те, що століттями відчувають прекрасні велетні.

Між горами та людиною існує чудовий зв'язок: гори дарують свою красу, а натхненні люди виражають її у своїх творіннях. Картини живопису, які допомогли дітям відчути пісню, повітря, мрії гір, створив великий художник Микола Реріх. Натхненний красою Гімалаїв, він написав понад тисячу пейзажів. Поети про гори складають вірші:

*Осріблені місяцем гори блищать,
Їм кедрі і сосни казки шелестять,
І дивні пісні їм співають вітри,
Що нишком підслухали в моря з гори.*

Олександр Олесь

(URL: http://ukrlife.org/main/uacrim/arpa_8oles.htm)

Запропонувати дітям послухати музику А. І. Хачатуряна до балету “Гаяне” й уявити собі гори, про які розповідає музика.

Розглянути їх на “внутрішньому екрані”. Що нагадують їхні форми, з ким зустрічаються гори (хмари, зірки, місяць, сонце, вітер, море...).

Запропонувати дітям розглянути матеріал для малювання та згадати правила малювання пастеллю, кольоровою крейдою, вугликом. Обрати матеріал за бажанням, папір за тоном.

Під час малювання звернути увагу дітей на композицію малюнка, на техніку розтушовування пальцем. У роботі з пастеллю заохочувати дітей до використання різних відтінків жовтого кольору. Познакомити з їхньою назвою.

<i>Основний колір</i>	<i>Відтінок</i>	<i>Характеристика відтінку</i>
Жовтий	верблюжий	сірувато-жовтий
	жовточний	густо-жовтий
	кремовий	блідо-жовтий
	рудий	червоно-жовтий
	мідний	червоно-жовтий із блискучим відливом
	палевий	блідо-жовтий із рожевим відтінком
	пісочний	коричнювато-жовтий
	канарковий	світло-жовтий

Під час малювання звучить фонова музика. Наприкінці заняття запропонувати дітям дати назву своїм пейзажам і продемонструвати свою роботу. У процесі розглядання насолодитися барвами, настроєм, казками гір.

59. Космічні фантазії (колективне)

Мета:

- ✓ Показати дітям гармонію та мудру красу Всесвіту.
- ✓ Розвивати творчу уяву у створенні образів планети й зірок під час колективного малювання Космосу. Удосконалювати техніку пастелі, кольорової крейди.

- ✓ Виховувати в дітей любов до батьків, людей, природи, Всесвіту. Розвивати почуття щастя.

Обладнання: А. І. Куїнджі “Місячна ніч на Дніпрі”; Й. С. Бах “Токката і фуга ре мінор”; шпалери темно-синього кольору, пастель, кольорові крейдочки, серветки для рук.

Хід: Повідомити дітей, що до студії сьогодні завітала таємнича гостя – ніч. Вимкнути світло і вивести на екран зображення картини **А. І. Куїнджі “Місячна ніч на Дніпрі”**. Запропонувати дітям виразити свої почуття від казкового живопису ночі. Помилуватися сонними берегами, потонулими в темряві, мерехтінням місячного сяйва на воді.

– Наш рідний Дніпро спокійно спить та у своєму сні лагідно посміхається. Йому приємно відчувати на своїх водах місячне сяйво – любов високого неба. Воно, мов ніжна матір, піклується про спокійний і солодкий сон своєї дитини. Колисковою казкою мерехтять на небі зорі, і кожна з них щиро дарує свою любов.

Українська ніч

*Над зеленим гаєм
та над бережком
місяць впливає
золотим ріжком.*

*Посріблив отаву,
віття лугове
та на той бік ставу
човником пливе...*

*Ген туман вітрила
підійма навстріч...
Ой, яка ж ти мила,
українська ніч!*

П. Сиченко

(URL: <http://teacherjournal.in.ua/attachments/article/2929/...pdf>)

Подякувати ніч за її красу та “повернутися до студії”.

Бесіда з дітьми:

- Що ви відчуваєте, коли дивитесь на зоряне небо?
- Як ви вважаєте, навіщо сяють зірки?
- Які зірки, сузір'я і планети вам знайомі?

Розповісти дітям, що зірки нагадують людей.

— Зірки народжуються, у дитинстві навчаються сяяти рівним світлом, стають дорослими, щиро дарують своє сяйво, тепло, любов та красу Всесвіту. А коли все віддадуть – старішають. Зовсім як люди! Тільки життя зірок триває мільярди років. У зірок є друзі, з якими вони збираються разом у сузір'я. Деякі зірки народжують планети і доглядають їх, мов матусі: зігрівають своїм теплом, пестять світлом. А планети, мов малі діти, кружляють навколо матері, приймають її любов та вдячно милуються її красою. І наша блакитна планета Земля тремтливо, з любов'ю та подякою приймає зворушливе піклування сонячної мами, кружляє у своєму танці в ласкавих теплих поцілунках. Усі планети, зірки, астероїди танцюють у Всесвіті, гармонійно рухаються, мов у грандіозному святі любові! Деякі люди здатні чути музику Всесвіту.

Вправа "Я – зірка"

Запропонувати дітям прослухати музику Й. С. Баха "Токката і фуга ре мінор", перетворитися на зірки та планети, показати їхні сяючі очі, ласкаві посмішки, танок великої любові до Всесвіту.

Пооплодувати творчості дітей, звернути увагу на їхню схожість із зірками: очі дітей сяють світлом натхнення, яке бажає подарувати барвисту красу.

Звернути увагу дітей на довгі шпалери – космічну темряву. Запропонувати дітям намалювати свою планету, дати їй ім'я, скласти історію її життя, надати характер, прикрасити космос навколо неї зірками.

Нагадати дітям техніку малювання пастеллю і крейдами, прийом розтушування крапки пальцем для одержання ефекту сяючої зірки.

Показати, як використати цей спосіб у малюванні хвоста комети та вогнів космічного корабля. Продемонструвати, як зробити виразнішими намальовані планети й обвести білою крейдою їхній контур.

Наприкінці заняття розглянути космічне панно, помилуватися його красою, сяючими зірками, різноманітними планетами. Познайтися з намальованими планетами: їхнім ім'ям, історією, характером. Висловити надію, що коли діти стануть дорослими, вони зустрінуться зі своїми планетами в справжньому Всесвіті. Запропонувати дітям прикрасити групу до свята космонавтів.

60. Сріблясті котики

Мета:

- ✓ Ознайомити дітей із традиціями свята Вербної неділі, показати красу гілочок верби з розкритими бруньками.
- ✓ Розвивати здатність передавати в малюнку свої враження від вербових гілок, їхні особливості, характер, настрій, удосконалювати техніку акварелі по вологому.
- ✓ Розвивати уяву та творчість.

Обладнання: Е. В. Кравченко “З Вербною неділею...”; Ф. Шопен “Вальс”; вербові гілки; акварель, пензлики (№ 6), папір.

Хід: Вступна бесіда з дітьми про дерево.

- Чи бували ви коли-небудь у справжньому лісі? Що відчували там?
- Які дерева вам подобаються?
- Як ви гадаєте, які відносини між людиною й деревом?
- Як людина допомагає дереву?
- Чи може дерево допомогти людині?

Розглянути роботу української художниці **Е. В. Кравченко “З Вербною неділею...”** і розповісти дітям про свято Вербної неділі.

– У багатьох народів вважається, що верба, яка росте біля води, має велику силу. Коли настає весна, у верби починають грати життєві соки, що пробудилися від зимового сну. У цей час вона стає справжньою чарівницею: може передати свою силу, здоров'я, красу людині. Люди із вдячністю приймають її дарунки та присвячують їй свято – Вербну неділю.

Запросити до студії гілочки верби. Помилуватися їхньою красою.

– *Що вам подобається в гілочках верби?*

– *Як ви гадаєте, чому розкриті бруньки верби називають котиками?*

Запропонувати дітям розглянути ближче пухнасті сріблясті котики, визначити їхні відтінки, форму, характер гілочок.

– Пухнасті котики сидять на гілочках, мов слухняні новонароджені діточки. Своїми здивованими оченятами вони дивляться навколо себе й радіють сонечку, вітру, весні. Їхня матуся верба надала їм своєї сили від води та землі. Саме тому у свято Вербної неділі побутує звичай легенько бити вербою людину. При цьому бажають їй достатку та здоров'я:

*Будь великий, як верба,
А здоровий, як вода,
А багатий, як земля!*

Запропонувати дітям насолодитися ароматом вербових гілочок, поміркувати, про що він розповідає. Пофантазувати, якби верба мала здатність співати, який би голос ми почули? Яким музичним інструментом найточніше можна виразити пісню верби? Яким художнім матеріалом найкраще відобразити пухнастість котиків?

Запропонувати дітям акварель. Нагадати техніку малювання на вологому папері. Продемонструвати, як краплинка фарби лягає на вологий аркуш паперу й перетворюється в пухнастого котика.

У малюванні гілочок удосконалювати вміння дітей працювати кінчиком ворсу пензлика, передавати характер гілочки лінією.

Під час малювання звучить “Вальс” Ф. Шопена.

У кінці заняття запропонувати дітям обійти студію та розглянути малюнки.

Поміркувати, до якого жанру живопису можна віднести малюнок. Запропонувати авторам дати назву своєму натюрморту й відкрити таємницю намальованих гілочок: яку надзвичайну здатність вони мають.

Заохотити дітей на прогулянці висадити вербове гілля зі словами: “Там, де росте верба, буде жити й ріка!”.

61. Квітуча земля (колективне)

Мета:

- ✓ Показати дітям мудру красу весняного цвітіння природи.
- ✓ Викликати натхнення в прикрашанні колективного пейзажу квітучими деревами, кущами, полями. Закріпити навички малювання знайомих технологій.
- ✓ Виховувати впевненість, оптимізм та ентузіазм.

Обладнання: В. О. Черватюк “Маки”, “Квітень. Дощ іде”, “Квітучі акації”, “Квітуче дерево”; В. А. Моцарт “Симфонія до мажор”; шпалери із намальованим пейзажем рідного краю; гуаш, акварель, пензлі, тампони, пастель, крейда, фломастери, ганчірки.

Хід: Бесіда з дітьми про весняну пору року.

- Який період весни вам найбільше подобається?
- Як ви гадаєте, що відчуває квітуче дерево?
- Чи буває у вас “квітучий настрій”? Від чого у вашій душі розпускаються квіти?

Запитати в дітей, як вони пробуджуються кожного ранку? Кого їм найприємніше побачити, розплющивши очі? Із чим можна порівняти матусині руки, матусин голос?

Розповісти дітям, що так само кожного року земля пробуджується від зимового сну.

– Тепле сонячне проміння, як матусині руки, пестять і цілують землю. Радісні пісні птахів веселять душу, мов найніжніший матусин голос. Усе це робить пробудження щасливим. Тому вранці посміхаються діти. Тому кожного року вкривається земля квітами: кожне дерево, кущ, травинка дарує свою щасливу посмішку землі.

Запропонувати дітям насолодитися квітучою землею в живописі.

– Відкриває парад цвітіння форзиція. Щедрий золотий дощ її квітів щиро посміхається серед дерев із набряклими бруньками, що ледве просинаються. Пухнастими сріблястими котиками вкривається верба, білим снігом – шоколадні стовбури абрикоса. Ця духмяна пісня підхоплюється цілим хором дерев, кущів, трав.

В. О. Черватюк “Маки”

Помилуватися з дітьми барвами квітучої землі. Вдихнути аромат квітів, послухати, як гудуть над квітучим полем бджілки.

В. О. Черватюк “Квітець. Дощ іде”

Насолодитися ароматом молодої зелені, її весняним подихом. Помилуватися багатством колориту весняної природи: жовто-зеленим, світло-зеленим молодим листям дерев і кущів; насичено-зеленою, темно-зеленою хвоєю ялинок; синьо-зеленою та блакитною далиною весняного лісу.

В. О. Черватюк “Квітучі акації”

Звернути увагу дітей на щирість весняної природи, свіжість молодої зелені і пухнасті грона білосніжних квітів акації. Насолодитися солодким бальзамом духмяної акації, зеленим шумом дерев, піснею солов'я в її гілках.

В. О. Черватюк “Квітуче дерево”

Помилуватися радісною, теплою, ласкавою весною, сонцем, що обіймає квітуче дерево, зеленою лукою, яка щасливо посміхається жовтими кульбабами, синіми во-

лошками, золотистим диким льоном. Запропонувати фантазерам пробігти по м'якій зелені, впасти у квіти, обійняти квітучу землю. Запитати про відчуття.

Запропонувати дітям продовжити фантазувати під звуки музики В. А. Моцарта “Симфонія до мажор” та виразити настрої квітучої землі в хореографічній композиції.

Запросити дітей до художньої майстерні. Розглянути панно з недомальованим пейзажем рідного краю. Запропонувати дітям подарувати рідному краю щастя цвітіння, прикрасити пейзаж квітучими деревами, кущами, ланами.

Забезпечити дітям самостійний вибір художнього матеріалу за бажанням: гуаш, акварель, пензлі, поролонові й ганчіркові тампони, кольорову крейду, пастель, фломастери. Під час малювання забезпечити дітям можливість малювати пальцями та долонями, нагадати, як одержати складний мазок із двох кольорів: на пензлик або пальчик набирається в певній послідовності дві фарби. Заохочувати дітей малювати дрібними й великими мазками, крапками, лініями. Роботу супроводжує музика.

У кінці заняття помилуватися створеним дивом. Звернути увагу на барвисту посмішку щасливої землі, її духмяність та вдячне сяяння її очей.

Запропонувати дітям продемонструвати сміх щасливої землі.

Поаплодувати дружній творчості дітей і висловити впевненість, що коли вони стануть дорослими людьми, вони прикрасять квітами своєї творчості життя всієї планети. А поки вони маленькі – вони самі навчатимуться робити дива – кожного ранку, відкривши свої оченята, будуть вдячно та щасливо посміхатися матері і всьому світу.

62. Великдень (підгрупове)

Мета:

- ✓ Показати дітям мудру красу традиції готувати писанки до свята Великодня.
- ✓ Формувати вміння дітей декорувати дряпанки та писанки, виражати свою радість кольором і орнаментом. Розвивати тонку моторику руки.
- ✓ Виховувати любов до життя та навколишнього світу.

Обладнання: В. А. Моцарт “Соната ля мажор”; крашанки темних і світлих кольорів, підставки із фіксаторами, шила, пензлі (№ 2), гуаш, графітні олівці, вазон із зеленим вівсом та писанками і дряпанками.

Хід: Звернути увагу дітей на чудовий маленький садочок у вазончику. Серед струнких зелених пагінців вівса красуються писанки. Бесіда з дітьми:

- Що це за диво?
- Навіщо розфарбовують яйця?
- Як ви вважаєте, чому саме яйце прикрашають візерунками?

Розповісти дітям, що такий чудовий куточок природи з вівсом і писанками готується з давніх-давен у різних народів до свята весни – Великодня. А на канадській землі навіть створили пам'ятник писанці.

– Це дуже давнє свято оновлення природи, весняного воскресіння. Пізніше це свято збіглося з воскресінням Христа. Тому Великдень став найвеличнішим святом для багатьох народів світу.

Яйце – чудовий символ воскресіння: воно має вигляд неживого камінця, гладеньке, нерухоме. Однак у ньому приховане справжнє диво – життя. Кожна жива істота до його народження розпочинає своє життя в подібному будиночку. Там зростають, набираються сили та здатності ввійти в цей світ, прийняти його любов і подякувати продовженням життя. А щоб життя було щасливе та радісне, яйця до Великодня фарбують і прикрашають візерунками.

Запропонувати дітям розглянути писанки та помилуватися їхній красі.

– Які яскраві, веселі, сповнені щастя фарби поклали люди на стіни маленької хатинки. Яким сяючим промінням посміхається жовта фарба, як блищить і радіє червона, який приємний духмяний спокій дарує зелена та прохолодну свіжість – блакитна.

Дивовижні візерунки дзвенять святковою піснею, сповненою великої любові до життя. У кожній намальованій крапці, рисочки – своя партія у великому хорі орнаменту.

Кружальця співають про сонечко, тепло, ласку, маму;
хвилясті лінії – про воду, здоров'я;
зернятка – про хліб, добробут, працю;
пташка – про радість, творчість, натхнення;
дерево – про сім'ю, рід;
крапки – про зорі, велич Всесвіту.

Ця барвиста пісня ніколи не замовкає, бо її співаки розташовані по колу. Тому немає ні початку ні кінця в цієї Оди любові до життя.

Коли людина прикрашає яйце, вона дарує свою доброту, натхнення й любов не тільки маленькому будиночку, а й своїй родині – і всьому білому світу. Тому що її маленька писанка прикрашає наш великий дім – планету в нескінченному Всесвіті.

Запропонувати дітям підготувати писанки до свята. Розглянути матеріал, обрати техніку за бажанням. Сформувати дві підгрупи майстрів. Одна майстерня з видряпування, друга – з писанкарства.

Для видряпування запропонувати дітям крашанки темних насичених кольорів (вишневих, червоних, темно-зелених, фіолетових, синіх). Пояснити дітям послідовність роботи: спочатку нанести малюнок графітним олівцем, а потім обережно його видряпати шилом.

Для писанкарства запропонувати дітям крашанки світлих кольорів або білі яйця, (рожеві, жовті, помаранчеві, бузкові, блакитні, салатні) фарби та пензлі (площинний для малювання широких ліній, круглий № 1–2 для малювання крапок, тоненьких ліній тощо). Нагадати дітям про використання пальчика в декоруванні.

Під час роботи в майстерні звучить “Соната ля мажор” В. А. Моцарта. У кінці заняття звернути увагу дітей на те, як спалахнула веселими, радісними барвами студія. Наче веселка посміхнулася своїми фарбами, дякуючи майстрам за те, що вони подарували світу свою радість.

Поаплодувати доброти дітей.

63. Барви моря

Мета:

- ✓ Показати дітям красу моря, багатоколірність морської палітри, гармонію барв у природі.
- ✓ Удосконалювати вміння створювати палітру моря, одержувати нові відтінки кольорів, удосконалювати техніку малювання аквареллю по вологому.
- ✓ Розвивати почуття естетичної насолоди від краси природи.

Обладнання: Р. Кент “Сонце над морем”, І. К. Айвазовський “Чорне море”; акварель, папір, пензлі.

Хід: Бесіда з дітьми про дружбу.

- Що таке дружба?
- Кого можна назвати другом?
- Кого єднає дружба?

Розповісти дітям, що людина може дружити із тваринами, квітами. Квітка впізнає свого господаря так само, як і собака, тільки виявляє це інакше. Людина дружить із деревом, і воно у своїй дружбі допомагає людині. У дерев є й інші друзі. Поміркувати, із ким дружить дерево. (*Птахи, вітер, дощ, сонце, земля*). А в сонця є друзі? Хто вони?

– У сонця чимало друзів. І всім своїм друзям воно щедро дарує свої барви. Підійметься високо в небо та всю землю обігріє ласкавим теплом. І від приємного вітання посміхнеться земля своїми травами, лісами, річками. А яке красиве море під сонцем!

Запропонувати дітям розглянути репродукції картин:

Р. Кент “Сонце над морем”

– Який надзвичайний морський пейзаж! Яке поєднання краси, доброти та довіри в природі! Сонце щиро дарує свої барви морю. І воно дихає цими барвами, насолоджується, рухається, блищить у променистому світлі. Вслухайтеся в морський пейзаж. Що ви чуєте? Хвилі не просто шумлять, їхнім сплеском море розмовляє. Про що воно шумить? Море дякує сонцю за красу й тепло. Із ким іще розмовляє море? Воно дякує небу за блакитну фарбу, водорості – за зелену.

І. К. Айвазовський “Чорне море”

– Нагнав вітер великі хмари, затягнув ними все небо. Розхвилювалося море, розпустило білих баранців над хвилями та прошуміло небу попелястими, свинцевими, ліловими, чорнильними кольорами. Підставте своє обличчя морському вітру. Що ви відчуваєте? Про що шумить море? За що дякує хмарі?

– У моря багато друзів. У нього є своя казка.

Запропонувати дітям підготувати аркуші паперу для роботи з аквареллю, зволожити їх. Під супровід казки викладати палітру моря.

– Казку моря принесли на берег хвилі. Вона білою піною лягла на жовтий пісок і посміхнулася золотистою та янтарною фарбами. Тому казка моря починається з його берегів.

Це вони завжди вдивляються далеко в морський горизонт. І, зачаровані, милуються зустріччю вічних добрих супутників: моря й неба. Небо завжди закохано дивиться в море та щиро дарує йому все, що має. Немов у дзеркалі, відбивається небесна блакить. Ось сходить сонце. Море чекає цієї зустрічі і щиро приймає у велетенські обійми яскраве світло рожевої зірки. “Здрастуй!” – прошуміли хвилі. “Доброго ранку!” – торкнулося сонце рожевими променями блакитної хвилі. Сонце підіймається все вище та вище. На зміну рожевим фарбам приходять золотисто-жовті. Вітер жене по небу сіру хмарину. Сонце ховається – і відразу темніє море, шумить перламут-

ровими хвилями, зітхає своєю глибокою синявою. Поніс вітер хмару за собою, і знову зустрілися сонце з морем, золото із сапфіром. І від щасливої зустрічі народжується світла бірюза. Однак зустріч ніколи не буває тривалою. Завжди настає момент прощання. І море стає особливо красиве. Сонце віддасть усі свої останні фарби – від багряної, пурпурної до палевої – і сховається за небо-схилом. Зійде холодний сріблястий місяць, розсипле по морю перлини, вкриє перламутром і протягне довгу доріжку від горизонту до берега, наче поцілує “На добраніч!”.

Розглянути з дітьми казку, котра ожила фарбами на аркуші паперу. Викласти з малюнків велике море. Вслухатися в море, що розкинулося перед дітьми, вдихнути його аромат, насолодитися його барвистістю.

64. Чому сумує верба

Мета:

- ✓ Показати дітям мудру красу суму в природі, своєрідність плакучої верби.
- ✓ Розвивати вміння передавати в малюнку особливості плакучої верби: кривизну стовбура, фактуру кори, витонченість листя. Удосконалювати техніку малювання восковими крейдочками та аквареллю по вологому.
- ✓ Виховувати в дітей вдячне ставлення до життя, здатність мудро сприймати сум.

Обладнання: В. М. Васнецов “Оленка”, І. І. Левітан “Зарослий ставок”; музика П. І. Чайковського до балету “Спляча красуня”; папір, воскові крейдочки, акварель, пензлі (№ 10).

Хід: Бесіда з дітьми про сумний настрій.

- Чи сумували ви коли-небудь? Що ви відчували?
- Уявіть, що сум – жива істота. Які в нього очі, постава, волосся, одяг?

- Чи здатні сумувати небо й земля? Як?
- Як сум змінює квітку, пташку, людину?

Запропонувати дітям розглянути репродукцію картини **В. М. Васнецова “Оленка”**.

Як почуває себе Оленка? Що вона відчуває? Розглянути сумні глибокі очі, обличчя, волосся, що спадає, голівку, покладену на коліна. Звернути увагу, як навколишня природа співчуває дівчині?

– Сумує небо холодними похмурими барвами, дерева переповаються бажанням допомогти Оленці. Ялинки напружено підняли свої верхівки і з тривогою спостерігають за дівчинкою. Тонькі деревця, немов юні подружки, у своєму співчутті роняють сльози-листячко у воду. А вода! Уся вода сповнена сумом, глибоким, як дівочі очі.

Запитати в дітей, що вони відчувають? Що бажать сказати Оленці?

Розповісти дітям, що життя складається із радості та суму, як доба із темної ночі і світлого дня, як рік із холодної зими й теплого літа. Вони змінюють одне одного та навіть допомагають одне одному. Поміркувати з дітьми, як зима допомагає літу, як ніч допомагає дню, як сум допомагає радості. Дійти висновку, що взимку й вночі природа відпочиває, а значить – набирається сили для цвітіння. Попелястий сум допомагає краще відчути яскраву радість. А радість щиро віддає всі свої сили, щоб дійти до глибини суму, і вони, як добрі друзі, завжди йдуть поруч. І це складає щастя життя та мудру красу природи. У Японії говорять: “Страждання – насіння радості”.

Запропонувати дітям розглянути репродукцію картини **І. І. Левітана “Зарослий ставок”**.

– Який затишний куточок природи! Послухайте тишу, що відпочиває. Що ви відчуваєте? Вдихніть духмяне повітря зарослого ставка. Про що воно розповідає? Кого нагадують вам дерева на березі ставка? Чому нахилили своє гілля до самої води? Про що вони сумують? Про що говорять із тихою водою?

Верба

*Тане сніг, течуть струмки,
Ожива травичка,
І до сонця гілочки
Простяга вербичка.
І м'якенькі, як пушок,
Ніжні, як шовкові,
Ясно дивляться з гілок
Котики вербові.*

Катерина Перелісна

(URL: <http://www.ukrlit.vn.ua/lib/perelisna/ivxvn.html>)

Запитати в дітей, як вони гадають, чому вербу називають плакучою. Звернути увагу на її кривий похилений стовбур, на листя, схожі на сльози.

Вправа "Я – дерево"

Запропонувати дітям перетворитися на плакучу вербу, показати її похилений стовбур, гілля, сумні очі. Під музику П. І. Чайковського до балету "Спляча красуня" пофантазувати про сумний танець плакучої верби.

Запросити дітей до художньої майстерні, розглянути матеріал і згадати правила користування восковими крейдочками та аквареллю. Запропонувати передати образ сумної плакучої верби восковими крейдочками. Продемонструвати дітям, як можна передати в малюнку кривий стовбур; нерівну кору, ніби виснажену від сліз; листя-рисочки, що немов падають у воду. Заохочувати дітей до використання декількох тонів зелені в малюванні листя з перевагою світлого кольору. Запропонувати дітям допомогти зустрітися вербі з водою й домалювати акварельними фарбами ставок. Поміркувати над його кольорами. Якими барвами можна передати його співчуття вербі, дружбу із небом і сонцем? Малювання супроводжує музика П. І. Чайковського.

Наприкінці заняття розглянути дитячі малюнки, помилуватися їхніми барвами, визначити відтінок суму намальованих дерев: легкий, важкий, романтичний, світлий, довірливий, щирий...

65. Царівна-Лебідь (підгрупове)

Мета:

- ✓ Показати дітям вишукану красу лебедя, розвивати здатність бачити споріднення людини і птаха.
- ✓ Розвивати вміння зображувати казкового лебедя видряпуванням, декорувати його ажуром із хвилястих ліній.
- ✓ Розвивати тонку моторику руки та окомір.

Обладнання: О. М. Герасимов “Портрет балерини О. В. Лепешинської”, М. О. Врубель “Царівна-Лебідь”; Сен-Санс “Лебідь”; виставка ілюстрацій із зображенням лебедя; аркуші білого картону, натерті воском і покриті тушшю різних кольорів; шила.

Хід: Бесіда з дітьми про птахів.

- Як ви гадаєте, чи є у птахів характер? Який характер у горобчика? У півня? У папуги? У лебедя?
- Який птах вам найбільше подобається? Чому?
- Як ви гадаєте, чим схожі люди та птахи між собою?

Запропонувати дітям розглянути репродукцію картини **О. М. Герасимова “Портрет балерини О. В. Лепешинської”**.

Помилуватися поставою, грацією, вишуканістю, красою балерини. Запитати в дітей, якого птаха нагадує ця красива тендітна жінка? У чому саме схожість балерини з лебедем?

Розглянути виставку ілюстрацій із зображенням лебедя. Запропонувати дітям висловити свої почуття. Звернути увагу на красу, величаву поставу, гнучку тендітну шию птаха. Помилуватися його виглядом серед зеленого комишу на темно-синій гладі води. Звернути увагу, як птах витягує шию, коли п’є воду, як закидає білосніжною дугою її назад, щоб вишуканим жестом поправити своє пухнасте вбрання – пір’я. Насолодитися щиро розкритими крилами лебедя.

Розповісти дітям, що лебедя із давніх-давен називають царицею водних птахів. Краса цього птаха надихає людину на складання віршів, пісень, музики. Царівна-Лебідь живе в казках, міфах, скульптурах, полотнах живопису. Розглянути репродукцію картини **М. О. Врубеля** “Царівна-Лебідь”.

*Розіп'явши білі крила,
Лебедиця полетіла
І на берег в той же час
З висоти упала враз.
Стрепенулась, обмахнулась –
На царівну обернулась:
Місяць у косі блищить,
На чолі зоря горить,
А сама вона, як пава,
Виступає величаво,
Як розмову поведе –
Наче горлиця гуде.*

О. Пушкін

Переклад Н. Забіли

(URL: http://ocls.kyivlibs.org.ua/pushkin/perekladi_1/Kazki/02.htm)

Звернути увагу на вишуканість постави, одягу, фактуру пухкого пір'я, гнучку шию.

Вправа “Я – лебідь”

Запропонувати дітям послухати музику Сен-Санса “Лебідь” і показати чарівну красу птаха в імпровізованому танці. Заохочувати дітей до легких, вишуканих рухів. По закінченні музики звернути увагу на красу Лебединого озера. Поаплодувати творчості дітей.

Розглянути аркуші кольорового паперу. Повідомити, що це – маленьке озеро. Запитати, чому аркуші різного кольору? Хто дарує озеру синій колір? Зелений? Рожевий? Чорний? (*Небо, комиші, сонце, ніч*).

Нагадати з дітьми назву та правила виконання техніки видряпування: граттаж виконується кінчиком тоненької спиці, рухи руки мають бути точні, з достатнім натиском.

Показати дітям, як можна намалювати лебедя із цифри “2”: перетворити хвіст цифри на тулуб із крилами і хвостиком, верхню частину – в голівку та потовщити вигнуту шию. Запропонувати дітям прикрасити лебедя пухнастим легким ажуром пір’я. Мов мереживом, задекорувати тулуб, шию, голівку, крила короткими хвилястими лініями, завитками. Видряпати корону, сяйво від неї, хвилі на воді, комиші...

По закінченні роботи розглянути дитячі малюнки, відчути настрій птахів, вислухати казки авторів.

66. Царство золотої рибки (підгрупове)

Мета:

- ✓ Показати дітям красу золотої рибки й підводного царства.
- ✓ Удосконалювати вміння зображувати золоту рибку в підводному царстві, створювати та прикрашати монотипію декоративним малюнком. Удосконалювати навички декорування пальчиком, деревком і ворсом пензлика.
- ✓ Розвивати уяву, творчість та художній смак.

Обладнання: М. А. Римський-Корсаков “Садко”; виставка ілюстрацій із зображенням мешканців моря; золота рибка в акваріумі; гуаш, скло, пензлі (№ 2, 6, 10), папір, ганчірки.

Хід: Бесіда з дітьми про подорожі.

- Чи любити ви подорожувати?
- Яка подорож вам найбільше запам’яталася?
- Про яку подорож ви мрієте?

Розповісти дітям, що майже всі люди люблять подорожувати. Одних приваблюють тіністі лісові стежки, інших – високі гори, обійняті хмарами, треті мріють піднятися високо над горами й побачити всю землю водночас у Всесвіті. Запросити дітей вирушити в таємничий, як космос, блакитний світ морського царства. Запропо-

нувати дітям виставку ілюстрацій із зображенням мешканців морів та океанів.

– Ми з вами спустилися у воду й відчули надзвичайну легкість рухів. Навколо нас блакитне марево. Як красиво! Послухайте цю надзвичайну тишу. У підводного царства своя мова, своя природа, свої мешканці. Подивіться на чудові ліси. Це зарості бурих водоростей – морської капусти ламінарії. Квітучими садами прикрашають дно коралові рифи. На каменях сидять колючі морські їжаки, серед зелених стеблин ховаються обережні креветки, метушаться дрібні рибки, повзуть різнокольорові морські зірки та прудкі крабики. Зрідка пропливає медуза. Вона розпустила у всі боки тонкі й довгі щупальці. На дні моря є тварини, котрі не плавають, не повзають, а сидять усе життя на одному місці та чекають, коли їжа сама припливе до них. Ці дивні тварини схожі на гарні квіти й називаються асцидії. Багато незвичайного зустрічається в підводному царстві.

Разом із дітьми пригадати казки про морське царство, його героїв (“Русалочка”, “Садко”, “Казка про рибака і рибку”). Повідомити дітей, що до студії завітала надзвичайна гостя з підводного царства. Відкрити акваріум та помилуватися красою золотої рибки.

– Яке диво! У легкому вбранні, що сяє радісним і теплим перламутром, красується золота рибка. Це саме вона потрапила в риболовецьку сітку старика, розмовляла з ним людським голосом та виконувала бажання.

З давніх-давен про золоту рибку люди склали казки. А побачити її раніше було неможливо. Вона жила лише на Сході в імператорському палаці. Кілька століть це диво було сховано від світу. Але слава про її красу лунала по всьому світу. Караван за караваном ішли з казкових країн судна із прянощами, дивовижними тваринами, прикрасами. Зустрічалися серед них вази, віяла, скриньки із зображенням золотої рибки, яка сприймалася як плід фантазії художників. Коли ця красуня з'явилася перед людьми, увесь світ здивувався надзвичайній

її красі. Люди складають про неї вірші, музику, пишуть картини.

Запропонувати дітям послухати музику М. А. Римського-Корсакова до опери “Садко”. Пофантазувати із заплющеними очима.

Запитати, що відбулося в уяві дітей. Викликати бажання намалювати свої фантазії.

Розглянути матеріал для малювання, пригадати технологію монотипії. Запропонувати дітям на скло нанести фарби моря, зобразити морське дно із лісами, кораловими рифами. Відбити малюнок на папір. Розглянути зображення. Домалювати підводне царство й золоту рибку. Прикрасити малюнок візерунками за допомогою пальчика (луска на тілі рибки, декор на тілі морської зірки, медузи...) та пензлика. Нагадати дітям техніку видряпування дrevком пензлика по вологій фарбі. Роботу дітей супроводжує музика.

У кінці заняття звернути увагу дітей, як зацікавилася рибка їхніми малюнками. Розглянути дитячі роботи. Вислухати фантазії дітей.

67. Барви звуків

Мета:

- ✓ Показати дітям багатство й розмаїття звуків у природі, установити асоціативні зв'язки між звуками та кольорами.
- ✓ Розвивати фантазію і творчість у створенні кольорової палітри звуків лісу. Удосконалювати техніку малювання аквареллю по вологому.
- ✓ Розвивати художній смак у сприйнятті звуків та кольорів.

Обладнання: А. Вівальді “Весна”; музична композиція “Звуки лісу”; акварель, пензлі (№ 10), папір.

Хід: Бесіда з дітьми про здатність людини сприймати навколишній світ.

- Що вам найбільше подобається у весняній природі?
- Що допомагає вам сприймати гармонію краси: звуки, аромати, барви, ласощі, тепло?
- Як ви гадаєте, навіщо природа так щедро обдарувала людину?
- Чи можна весну впізнати лише за запахом? На смак? За барвами? За звуками?

Розповісти дітям, що в природі абсолютної тиші не буває.

– Усі звуки світу складають дивовижне царство музики Всесвіту. Музика міста з глосами автострад зникає в лісі, де, здається, править тиша. Однак у зеленого господаря своя музика. Його тиша дзвенить мелодіями дерев із величними кронами, світлими струмками, що поспішають, і цілим оркестром птахів. А яка мелодія в поля? У моря? У гір?

Насолоджуватися звуками допомагають людині вуха, але не ці зовнішні, котрі ми бачимо. Чує вухо внутрішнє, яке за своєю будовою нагадує житло Мінотавра – лабіринт, у якому боровся легендарний герой Тесей. У цей лабіринт проникає звук (непомітна для ока хвиля, котра народжується в повітрі від руху). Тече вода – ми чуємо її дзюрчання, грається вітер із листям – ми чуємо шелест дерев, б'є хвиля об скелю – ми чуємо сплескування хвиль. А якщо піднятися високо в гори, можна почути луну.

У природі є слабкі звуки. Які вони? (*Шепіт, шелест листя, шум дощу...*). Помірні звуки (*розмова*) та сильні. Які сильні звуки ви знаєте? (*Шум автомобіля, потяга, водограю...*). Є звуки, котрі своєю силою викликають біль вуха (*гарматний постріл, реактивний двигун*). Є звуки, котрі приємно діють на слух. Які це звуки? (*Дзюрчання струмка, спів птахів, муркотіння кішки...*). Людина вигадала чимало музичних інструментів, аби насолоджуватися гармонією звуків.

Запропонувати дітям під музику А. Вівальді “Весна” перетворитися на звук і виконати вправу із психогімнастики.

Вправа “Я – звук”

– Я – звук. Я легкий, вільний. Я народжуся від легкого торкання тоненького смичка до струн граціозної скрипки. Я підлітаю вгору та парю в повітрі, ніби птах. Мені легко й вільно, радісно й спокійно. Я заплющую очі та відчуваю свій рух. Я бачу навколо багато інших звуків: золотистих, рожевих, блакитних, бузкових... Вони всі летять мені назустріч. Я обіймаю всі ці звуки. Я вдихаю їх у себе. Я стаю добріше, гарніше й сильніше. Я перетворююся на великий сяючий білий звук та розчиняюся в потоці сонячного світла.

Рухи у вправі довільні, легкі. Слова дорослий вимовляє повільно, спокійно, доброзичливо, із задоволенням. Після вправи запитати, що діти відчули.

Запропонувати дітям створити палітру лісових звуків. Звучить музична композиція “Звуки лісу” (дзюрчання струмка, спів птахів, пісня солов’я...). Діти на вологих аркушах паперу викладають палітру звуків аквареллю.

У кінці заняття розглянути роботи, висловити захоплення дитячою творчістю й розмаїттям звуків та фарб. Повідомити дітей про використання палітри звуків на наступному занятті.

68. Березовий гай

Мета:

- ✓ Показати дітям красу березового гаю в різні пори року, помилуватися унікальністю берізки.
- ✓ Удосконалювати вміння дітей зображувати особливості й характер берізки в пейзажі. Удосконалювати техніку мазкового малювання гуашшю.
- ✓ Виховувати в дітей почуття естетичної насолоди.

Обладнання: В. Д. Поленов “Золота осінь”, І. Е. Грабар “Лютнева блакить”, В. М. Бакшеев “Блакитна весна”, І. І. Левітан “Березовий гай”; Й. Штраус “Казки Віден-

ського лісу”; палітри – малюнки з попереднього заняття; гуаш, пензлі (№ 6).

Хід: Запросити дітей до студії, де лунають звуки Й. Штрауса “Казки Віденського лісу”. Захопитися красою музики та голосу людини, їхньою спорідненістю з весняними голосами птахів.

Вправа “Я – дерево”

Запросити пісню до казкового лісу. Запропонувати дітям утворити ліс із різних порід дерев: перетворитися в дерево, передати його особливості й характер у стовбурі, гіллі, міміці. Пройти лісом та визначити дуб, вербу, ялинку, тополя, клен (упізнані дерева перетворюються в дітей), зупинитися біля берізки. Помилуватися вишуканою красою дерева: її тоньким стовбуром, ніжними гілочками – із пасмами, що спадають, скромно опущеними повіками. Упізнати дерево й назвати берізку. Поаплодувати творчості дітей.

Запросити дітей до країни берізок, створеної мистецтвом живопису. Розповісти дітям, що з давніх-давен берізку вважали оберегом, символом світла, чистоти та дівочої краси. Помилуватися красою берізки в різні пори року.

В. Д. Полєнов “Золота осінь”

– Найкрасивіше вбрання одягає на берізку осінь. Вишукані, тонькі білі стовбури. Трепетливо утримують свої голівки-крони із казково красивими зачісками, кудрявими, прикрашеними золотом, косами. Кожне листячко берізки випромінює сонячне тепло, святкове золото і згадку про літо. Який настрій в осінньої берізки? Про що вона згадує?

І. Е. Грабар “Лютнева блакить”

– Яка чарівна краса в берізки під час зимового сну! Як щиро розкинула вона свої гілочки під блакитним шатром неба, щоб мороз та сонце виточили білизну до сліпучого сяяння. Вдихніть зимове повітря, що ви відчуваєте? Що бачить берізка у своєму сні?

В. М. Бакшеєв “Блакитна весна”

– Прокинулися берізки, умилися талими снігами й насолоджуються сонцем перед тим, як одягнути на себе нове вбрання. Щедре сонце пестить ласкавим промінням вишукані грації беріз. Весна вже одягає на прозорі крони легкий зелений пух. Ще мить – і закучерявляться юні красуні духмяними косами, коричнево-золотими сережками. Протягніть свої долоні до березового гаю. Що відчують берізки під сліпучим промінням сонця?

І. І. Левітан “Березовий гай”

– Ось він – світ березового дива! Під сонячним дощем зеленіє молодими, свіжими, теплими, духмяними барвами березовий гай. Сяють тоненькі стовбури беріз, підхоплюють пісню сонця дівочими голосами. Зворушливо мерехтять листячко, грається з вітром, усміхається зеленим шумом. І сповнюється гай щасливою весняною пісню птахів. Про що вони співають? За що дякують небу, сонцю, вітру, землі, берізці?

“Повернутися до студії” і звернути увагу дітей на малюнки попереднього заняття – палітри звуків весняного лісу.

– Лунає весняна пісня птахів на папері та чекає зеленого теплого гаю кучерявих беріз.

Запропонувати дітям подарувати палітрам березовий гай. Розглянути матеріал для малювання: гуаш і пензлі. Зачарувати пензлик весняною пісню у вправі для руки. Перетворити пензлик на диригентську паличку. Розслабленою рукою в повітрі виконати **вправу “Пензлик танцює”** під музику Й. Штрауса.

Запросити до танцю білу гуаш та намалювати на кольорових палітрах білі прямі тоненькі стовбури беріз і гілочки, що звисають.

Показати дітям “кучерявий” мазок складений із двох фарб: світлої та темної зелені, або жовтої та зеленої, білої та зеленої... Прикрасити берізки кучерявим листям, прикрити їхні ніжки зеленою, пухнастою ковдрою,

подарувати білим сарафанам беріз чорні цяточки. Малювання дітей супроводжує музика Й. Штрауса.

У кінці заняття розглянути малюнки дітей, викласти з них великий березовий гай. Пригадати вірші про беріску, висловити свої компліменти весняним красуням.

69. Передчуття літа (колективне)

Мета:

- ✓ Показати дітям щедрю красу літа в різних куточках природи, викликати естетичну насолоду від чуттєвого сприйняття.
- ✓ Створювати фарбами колективний пейзаж літа, використовуючи пензлі, поролон, пальчик. Удосконалювати навички розфарбовування й малювання способами: а-ля прима, по вологому, пуантилізм.
- ✓ Формувати художній світогляд.

Обладнання: К. Моне “Поле маків”, А. О. Рілов “Зелений шум”, І. І. Шишкін “Дощ у дубовому лісі”, А. М. Васнецов “Тиха вода”, А. Вівальді “Літо”; композиція пейзажу із 3-х шпалер (силуетне зображення поля, лісу, річки) для розфарбовування та домальовування; акварель, гуаш, пензлі (№ 6, 10), поролонові й ганчіркові тампончики, ганчірки.

Хід: Бесіда:

- Як ви гадаєте, коли прийде літо? Як ви його передчуваєте?
- Що вам найбільше подобається влітку?
- Які барви, аромати, ласощі приносить із собою літо?

Запропонувати дітям завітати до літа й насолодитися його приближенням. Розглядання репродукції картини **К. Моне “Поле маків”**.

– Під блакитними шатрами розкинуло літо барвисті квітучі поля. Наче вдячна відповідь теплому сонцю, червоніють та всміхаються маки своїми щедрими пелюстками. Живе море квітів колишеться від вітру, зітхає, радіє і кличе у свої обійми. Відпустіть своїх фантазерів пірнути в м'які хвилі квітів. Що ви відчуваєте?

А. О. Рилов “Зелений шум”

– Налетів завзятий вітер, розпатлав коси дерев та подарував подих дощу. Пливуть небом хмари й милуються дивовижною красою землі, охопленою вітром. Підніміть свої обличчя назустріч вітру. Що ви відчуваєте?

І. І. Шишкін “Дощ у дубовому лісі”

– Зелені велетні – дуби – довго чекали дощу. Міцні стовбури дерев розкинули свої величні гілки та наче у свої обійми приймають щедрий дарунок неба. Лягає краплинка дощу на тепле листя, насичує його своєю прохолодою й народжується духмяна пісня зустрічі. Підіймається від діброви до самого неба аромат землі, трав, дубової кори та листя. Блищать під сонцем дуби й посміхаються, щасливі, як діти.

А. М. Васнецов “Тиха вода”

– Посміхнулася вся земля, умита теплим дощем. У тихій воді, ніби в дзеркалі, відбивається ласкава посмішка літечка всіма барвами веселки. І здається літо дивовижною казкою.

Запросити дітей до створення теплої казки літа в художній майстерні. Розглянути композицію із трьох шпалер: силуетне зображення пейзажів поля, лісу, річки. Розділити дітей на три підгрупи, за бажанням, малювати пейзаж: ліс, поле, річку. Запропонувати розфарбувати поролоном небо, землю, річку, поле. Намалювати пензликами, поролоном, ганчірками хмари, дерева, квіти. Для роботи запропонувати художній матеріал: акварель та гуаш. Визначити, якою фарбою будуть розфарбовувати небо й річку, надати їм прозорості. Нагадати дітям способи малювання: а-ля прима, пуантилізм, по вологому.

Малювання супроводжує музика А. Вівальді “Літо”.

У кінці заняття розглянути окремо колективні пейзажі: поле квітів, літо в лісі, річку. Поєднати малюнки в єдину композицію. Насолодитися панорамою літа, його барвами, духмяністю. Поаплодувати колективній творчості дітей. Повідомити дітей, що з колективним панно “Літо” вони зустрінуться на майбутньому занятті, а вдома підготуються до зустрічі, розглядаючи книжки з ілюстраціями тварин, які завжди живуть у теплих краях.

70. Казкове літо (колективне)

Мета:

- ✓ Показати дітям гармонію пейзажного та анімалістичного жанрів живопису, дружбу фауни із сонцем, небом, землею, літом.
- ✓ Продовжувати розвивати вміння дітей малювати тварин, передавати їхні особливості. Удосконалювати техніку малювання гуашшю, фломастерами, пастеллю.
- ✓ Виховувати любов до природи.

Обладнання: колективне панно “Літо”, створене на попередньому занятті; виставка ілюстрацій тварин, птахів, риб, комах теплих країн; музика А. Вівальді “Літо”; графітні олівці, фломастери, пастель, гуаш, поролонові тампончики, ганчірки, пензлі (№ 2, 6).

Хід: Розглянути з дітьми мальовниче панно, створене на попередньому занятті.

- Якими барвами прикрашає літо землю?
- Як радіють літу небо, земля, річка, дерева?
- Чим пахне літо?
- Які голоси в літа?
- Які тварини, птахи, комахи радіють літу?

Запросити дітей до виставки Фауни з ілюстраціями тварин усього світу, які люблять тепле літо. Розглянути їх і помилуватися унікальною красою великого різноманіття фауни. Визначити особливості лева, тигра, слона, зебри, крокодила, бегемота, фламінго, ластівки, павича, риби. Пригадати разом із дітьми, як можна намалювати тварин, використовуючи загальну схему. Нагадати спосіб малювання тварини із цифри “2”. Поміркувати, кого із тварин можна намалювати в цей спосіб.

Запропонувати дітям матеріал для малювання: графітний олівець, фломастери, гуаш, пастель, пензлі, поролонові тампончики. Обрати за бажанням частину пейзажної композиції та намалювати тварину. Зображення спочатку виконати графітним олівцем, потім розфарбувати його. Заохочувати дітей до декоративності зображення: прикрасити тварин і птахів казковим розписом.

Малювання дітей супроводжує музика А. Вівальді “Літо”.

У кінці заняття скласти композицію та розглянути живописну казку. Пригадати назву жанрів, які зустрілися на малюнку. Поміркувати, як зображення тварин змінило пейзаж? Що тварини подарували природі? Дійти висновку, що тварини прикрашають природу, дарують їй життя, силу, свої голоси, яскраві барви, гармонію, любов. Тварини, птахи, комахи доповнюють природу землі, роблять її ще живішою, красивішою, необхіднішою. Дружба сонця, неба, землі, лісів, полів, річок із тваринами, птахами, комахами, рибами складає найкрасивішу гармонію життя у світі. Поаплодувати великій мудрості природи та дружбі на колективному казковому панно.

Поміркувати з дітьми, яке свято, що наближається, можна прикрасити колективним малюнком.

71. Щаслива троянда

Мета:

- ✓ Показати дітям мудру красу щастя, викликати почуття естетичної насолоди під час сприйняття троянди.
- ✓ Удосконалювати вміння малювати квітки широкими мазками за допомогою поролону.
- ✓ Формувати в дітей здатність розуміти й відчувати щастя.

Обладнання: І. Ю. Рєпін “Бабка”, К. О. Коровін “Троянди і фіалки”; Л. Бетховен “Ода радості”; жива квітка троянди, папір, акварель, поролончики, пензлі (№ 2, 6).

Хід: Бесіда з дітьми:

- Як ви гадаєте, що таке щастя?
- Що необхідно вам, щоб відчувати себе щасливим?
- Чи можна впізнати щасливу людину? Як відбивається щастя на зовнішності?

Запропонувати дітям розглянути репродукцію картини **І. Ю. Рєпіна “Бабка”**.

- Чи вважаєте ви цю дівчину щасливою? Чому?

– Швидка, легка, радісна, мов сонячний яскравий промінець, дівчинка весело посміхається. Щойно вона метеликом літала між квітів у полі, голосно сміялася, та ось присіла на тонку жердину огорожі. В ореолі білих хмар вона сяє яскравим сонечком від щастя й насолоди радіти життю. Здатність бачити красу навколо себе та радіти їй – велике щастя життя. Коли людина радіє, вона дякує життю й виявляє свою любов до нього. Запитати в дітей, чи здатні відчувати щастя небо, земля, квіти?

Запропонувати дітям розглянути натюрморт **К. О. Коровіна “Троянди і фіалки”**.

Звернути увагу дітей на троянди. Запитати, чи можна квіти назвати щасливими? Чому?

– Як щиро розкрили троянди свої бутони! Вони щасливо посміхаються червоними пелюстками та дарують духмяну барвисту насолу всьому навколо себе. Без любові до сонця, неба, світу неможливо відчутти щастя, а коли відчуваєш його – радість переповнює серце, як пелюстки бутон. Це викликає бажання щиро поділитися радістю. І бутон розкривається, і людина посміхається, і щастя навколо стає ще більше.

Запросити до студії щасливу троянду. Зустріти її стоячи аплодисментами. Надати гості слово.

– Я – троянда. Я народилася квіткою, щоб дарувати свою красу та щастя людям. Моя батьківщина – Схід. Про моє народження існує легенда. Давним-давно в безкрайньому Всесвіті зростала дивовижна квітка. Вона складалася більше ніж із сотні великих і тисячі маленьких пелюсток. Це була перша троянда. Коли її пелюстки почали розкриватися, охоронець Всесвіту помітив у трояндовій колісці чудову красуню. Захоплений її вишуканою красою, він перетворив її в богиню краси, а квітка троянди навіки стала символом любові та краси.

З того часу я дарую радість людям усього світу. У Давній Греції моїми пелюстками застиляли підлогу палаців, прикрашали стіни й колони гірляндами із троянд. З фонтанів била рожева вода. Зі стелі падав дощ із рожевих пелюсток. Біля палаців красувалися великі сади-розарії. Я прикрашала навіть герб міста Родос! Вдячні люди здавна присвячують мені вірші, пісні, складають музику, моїм зображенням прикрашають речі. У деяких країнах існує звичай загортати в мої пелюстки новонароджених. І я з великим щастям умиваю їх своєю росю, зігріваю пелюстковою лагідністю та обіймаю духмяною ніжністю. Я бажаю вам щастя! І кожного разу, коли я розкриваю свій бутон, я квітковою мовою говорю: “Я вас люблю і бажаю вам щастя!”

Запропонувати дітям помилуватися красою троянди: її щедрим бутонем, ніжними пелюстками, щирою відкритою посмішкою, наси-

ченістю кольору, тоненьким, але хоробрим стеблом із ледве помітними шипами, живим трепетним листям. Запропонувати дітям вдихнути аромат квітки. Пофантазувати про його природу. Висловити свої компліменти троянді.

Зазначити, що діти, захоплені красою троянди, стали схожі на щасливі квіти. Запропонувати під музику Л. Бетховена створити танець щасливої квітки. Мімікою, пантомімою, хореографією передати щасливий стан троянди.

Повернутися до художньої майстерні та передати на папері щастя троянди. Для малювання запропонувати акварельні фарби, поролон, пензлі. Продемонструвати дітям здатність поролону утворювати пухнасті пелюстки, квітки.

Напівсухою фарбою намалювати бутон у вигляді краплинки. Витончену верхівочку прикрасити маленьким мазочком – колом, яке розкриває бутончик. Низ бутона доповнити широкими мазками – розкритими пелюстками. Домалювати пензликом фалди на бутоні й пелюстках, стебло із шипами, листя, вазу, прикрасити натюрморт ароматом.

У кінці заняття розглянути натюрморт із щасливою квіткою. Подякувати троянду за її мудру красу, яка навчає бути щасливими.

72. Прощання зі студією

Мета:

- ✓ Створити в дітей ліричний настрій прощання зі студією та дитячим садком. Показати красу прощання в природі.
- ✓ Викликати бажання виразити вдячність і любов малюнками.
- ✓ Благословити дітей на щасливе майбутнє.

Обладнання: І. С. Остроухов “Золота осінь”, Р. Кент “Сонце над морем”; лірична музика (на вибір вихователя); папір, олівці, фломастери, пастель, вуглики, гуаш, пензлі (№ 2, 6).

Хід: У студії звучить сумна та світла музика. Розповісти дітям, що ця пісня лунає із самого серця студії. Сьогодні вона сумує, бо настав час останньої зустрічі. Запитати в дітей, чому так сумно, адже вони підросли і йдуть із дитячого садка до школи. Пригадати разом із дітьми явища прощання в природі. Помилуватися красою прощання в живописі.

Розглядання репродукції картини **І. С. Остроухова** “**Золота осінь**”.

– Добрий друг старий клен! На цьому плотні він назавжди залишився в осені, щоб навчати людей мудрості прощання. Люди здатні зробити хвилини прощання такими прекрасними, як цей листопад.

Тихо, ніби знехотя, зірвався листочок. Він кружляє в повітрі, ніби бажає ще на мить залишитися біля гілки. Але майбутнє притягує його, і він із трепетом дарує легкий вальс із тихим шепотінням вдячності.

Р. Кент “Сонце над морем”

– Сонце навчає нас мудрості кожного дня. Ось воно прощається з морем. Усе своє тепло, ніби востаннє, воно дарує безкрайньому морю та фарбує його в казково красиві барви. А вдячне море, сповнене великої любові до сонця, зітхає легкими хвилями, перетворюється у вологу стихію сонця й залишає перламутрові сльози на своїх берегах. Завтра настане новий день. Він принесе із собою нову зустріч та нову радість.

Запропонувати дітям виразити свою вдячність студії й дитячому садку малюнками. Підготувати портрети своїх вихователів із теплими побажаннями та оформити виставку до випускного балу.

Подякувати дітям за те, що вони завжди поспішали до студії, що їхні серця з подивом і захопленням сприймали прекрасне, навчалися мудрої краси в природи, із трепетом ставилися до великого світу та маленького пензлика. Побажати дітям зберегти цю чудову здатність художників – бачити прекрасне. І нагадати істину Старого Лиса, котрий сказав Маленькому Принцу:

***“Головного очима не побачиш,
проникливе одне лише серце”.***

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ТА РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Базовий компонент дошкільної освіти / наук. кер. А. М. Богуш // Вихователь-методист дошкільного закладу : спецвипуск журналу. – К. : МЦФЕР-Україна, 2012. – 30 с.
2. Бех І. Д. Особистість у просторі духовного розвитку : навч. посіб. / І. Д. Бех. – К. : Академвидавництво, 2012. – 256 с.
3. Біла І. М. Психологія дитячої творчості / І. М. Біла. – К. : Фенікс, 2014. – 137 с.
4. Выготский Л. С. Воображение и творчество в детском возрасте психологический очерк / Л. С. Выготский. – М. : Просвещение, 1991. – 93 с.
5. Дитина в дошкільні роки : комплексна освітня програма / автор. колектив ; наук. керівник К. Л. Крутій. – Запоріжжя : ТОВ “ЛІПС” ЛТД, 2016. – 160 с. (Рекомендовано МОНУ, лист № 1/11-16160 від 6 листопада 2015 року).
6. Дронова О. Через красу до творчості. Інтегрований підхід до організації образотворчої діяльності старших дошкільнят / О. Дронова // Дошкільне виховання. – 2004. – № 4. – С. 18–19.
7. Комарова Т. С. Коллективное творчество детей / Т. С. Комарова, А. И. Савенков. – М. : Рос. педагогическое агентство, 1998. – 105 с.
8. Корчак Я. Как любить детей / Януш Корчак. – М. : Знание, 1991. – 190 с.
9. Ладивір С. Допомогти дитині “створити себе” / С. Ладивір // Вихователь-методист дошкільного закладу : щомісячний спеціалізований журнал. – 2009. – № 9. – С. 5–9.
10. Левин С. В. Ваш ребёнок рисует / С. В. Левин. – М. : Сов. художник, 1979. – 270 с.
11. Неменский Б. М. Мудрость красоты. О проблемах эстетического воспитания / Б. М. Неменский. – М. : Просвещение, 1981. – 190 с.
12. Піроженко Т. Особистісний потенціал дошкільника: умови розвитку в сучасному суспільстві / Т. Піроженко // Дошкільне виховання. – 2012. – № 1. – С. 8–15.

13. Соловейчик С. Воспитание творчеством / С. Соловейчик. – М. : Знание, 1978. – 94 с.
14. Сенсомоторное развитие дошкольников на занятиях по изобразительному искусству / под ред. М. М. Безруких. – М. : Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2001. – 221 с.
15. Сухомлинский В. А. Сердце отдаю детям / В. А. Сухомлинский. – К. : Рад. шк., 1985. – 235 с.
16. Урунтаева Г. А. Дошкольная психология / Г. А. Урунтаева. – М. : Academia, 1999. – С. 86–94.
17. Фребель Ф. Будем жить для своих детей / Ф. Фребель. – М. : Изд. дом “Карапуз”, 2001. – 287 с.
18. Фриман Дж. Как развить талант ребёнка от рождения до 5 лет / Джоан Фриман. – М. : Центр “ПРО”, 1996. – 228 с.

Репродукції картин¹:

19. Головка О. Боровський Сергій Леонідович: [Життя і творчість художника] / О. Головка // Художники України. – 2006. – № 13.
20. Корнієнко Оксана Іванівна // Художники України. – 2007. – № 25.
21. Приймич М. Ковач Антон Михайлович / М. Приймич // Художники України. – 2007. – № 23.
22. Скобликова М. Владимир Алексеевич Черватюк / М. Скобликова // Художники України. – 2006. – № 25.
23. Шульга Л. В очікуванні дива. Вернісаж / Л. Шульга // Джміль. – К., 2009. – № 4. – С. 8-9, 33.
24. <http://jmil.com.ua/2000-2/vernissage/> – картини О. В. Антонова.
25. <https://arts.in.ua/> – роботи сучасних українських художників.
26. <https://detyart.jimdo.com/образование/методические-рекомендации/барвиста-радість/>

¹ Під час пошуку репродукції картини в Інтернеті пропонуємо звернутися в першу чергу до джерела № 26, потім – № 25, здійснюючи пошук українською та російською мовами.

Видавництво “ЛІПС”
пропонує послугу
“Книга – поштою”

Якщо Вас цікавить навчально-методична література з дошкільної освіти, відвідайте сайт нашого видавництва **ліпс.укр**, на якому Ви зможете ознайомитись із нашою літературою та оформити замовлення.

Ви можете також зробити замовлення,
зателефонувавши нам:

097-954-74-70, 099-972-04-60, 073-072-74-79

ЗАМОВЛЕНУ ЛІТЕРАТУРУ НАДСИЛАЄМО ПІСЛЯПЛАТОЮ
НА ВІДДІЛЕННЯ “УКРПОШТИ” АБО “НОВОЇ ПОШТИ”
В БУДЬ-ЯКОМУ КУТОЧКУ КРАЇНИ.

Пам’ятайте!

Замовляючи літературу післяплатою, потрібно обов’язково врахувати витрати на поштові видатки.

Щоб уникнути непорозумінь,
під час оформлення замовлення вкажіть, будь ласка,
номер Вашого контактного телефону.

Пишіть, телефонуйте, замовляйте –
будемо раді співпраці з Вами!

З повагою Видавництво “ЛІПС”

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

ШУЛЬГА Людмила Миколаївна

БАРВИСТА РАДІСТЬ

*(Розвиток творчих здібностей дітей дошкільного віку
на заняттях із малювання)*

Видання третє, виправлене й доповнене

Відповідальний за випуск	І. Я. Крайній
Малюнки на обкладинці:	
1 сторінка	“Запорізький дуб. Мрії про нове життя” Олексій Чудновський, 8 років; студія дитячого клубу “Сонечко” м. Запоріжжя;
4 сторінка	“Ромашки співають” Ліель, 6 років; художня студія “Малюємо з Наталі” м. Беер Шева, Ізраїль
Художня обробка вкладок та дизайн обкладинки	В. С. Зесенко
Комп’ютерне верстання	Я. В. Чернишева
Коректура	М. М. Пасічна
Технічне виконання	С. А. Шевченко

Підписано до друку 10.08.2017 р. Формат 60×84 ¹/₁₆.
Папір офсетний. Гарнітура “Times”. Друк RISO. Обл.-вид. арк. 16,8.
Ум. друк. арк. 19,1. Тираж 400 примірників. Замовлення 93/17.

Електронна адреса для листування з автором: lnshulga@ukr.net
Сайт автора: <https://detyart.jimdo.com>

Товариство з обмеженою відповідальністю “ЛІПС” ЛТД
вул. Цитрусова, 6а, м. Запоріжжя, 69071.
Тел. 097-954-74-70, 099-972-04-60, 073-072-74-79.
E-mail: mail@lips.zp.ua Сайт: lips.zp.ua

Свідоцтво про внесення суб’єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції серія ДК № 1592 від 04.12.2003 р.

Надруковано в ТОВ “ЛІПС” ЛТД
вул. Цитрусова, 6а, м. Запоріжжя, 69071.